
515

آياصوفيه
٢٥٩٥

I

سبعے عشر

هَذَا كِتَابِ تَرْوِيحَ الأَرْوَاح

مِنْ تَالِيفْ شَاعِرْ أَحْمَدِي

كتاب ترويح الارواح مں الطب منظوم

١٥ صحيفه

مؤلف كتاب

تاج الدين ابراهيم بن خضر المتخلص با احمد

وفاتی
٨١٥

VI

صاحبه ومالكه
[illegible]

1

یاهو یا الله یا حفیظ یا کبیکج

٢٥٩٠

3590

صاحبه الآن بختيار بن کوزل شیخ

بو اخضر الحجوی مجرب نسخه در ... معلوم اوله

بالقسی یوزیر ... صاری وجام ... کوزیینی ... مصطکی صاقز ... کندر ... سوری قوزی

بلاد قوی ... کوکلک ... ایونجه ... معقل ازرقی ... بادنجان ... کوکرد ... صوغان تخمی

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحیم

اکا منت که حد اول ذو واحد / هم اولدر حی هم قیوم و ماجد

هم اول آخر و باطنله ظاهر / یقین اول داخیلر آکا مظاهر

صحیحه اولدر ویرن غذائی / مریضه اول درر دوزن دوائی

وجودی مطلق اولدور بتحقیق / قمویه ویرن اولدر بخت و توفیق

بر و کوکده نه وارسه راست شاهد / که واجبدر وجودی آنوک و واحد

حق اولدور داخی نه وارسه باطل / بنا که اولر حضوری نورده ظل

بلن کندو درر ذاتن کماهی / قمو اشیا وجودینک کواهی

کمیله کیفدن ذاتی بریدر / متا و اینیدن داخی اریدر

چو بنجدر آکه نوع و جنس و هم فصل / بنجاسی ارسون آکا فرع و به اصل

بنجاسی بیلسیدر آنی افکار / که عقل و کل درر کنهنده اوکار

نه وارسه فهم و وهم و عقل ادراک / نه دن آنی ادامز هیچ ادراک

بو عالملر کتردی آنی وجوده / آکا طوردی رکوعیله سجوده

سپهری اعظمی چونکه بنا ایدی / نجا کندوزده اول بر دور ایتدی

ثوابت چرخن ایتدی اون ایکی ابراج / کروهر برج ایتدی اوتز ادراج

بکیمی درت بیک یلده که کیدر / همین بر کز درر کم دور ایدر

نظر قل کور که بو حکمت نجادر / جناب قدسی کور انجا نجادر

یدی انجم انک اکننده پیدا افلاک / دزلدی بو جلالی ایله ادراک

یدی چرخ اورتسنده بو عناصر / انوک فرمانیله اولدی ظاهر

عناصردن بری اود و بری ییل / بری صو و بری طبراق همین بیل

عناصر امهات افلاک آبا / اولردن اولدی اوچ مولود پیدا

معادن هم نبات و داخی حیوان / که اولارک اشرفیدر نوع انسان

چو انساندر اراده اهل بینش / پس اول اولدی مراد آفرینش

بو عالم اوجدن اوجا بر شجردر / علی التحقیق آکا انسان ثمردر

ثمر دوردر شجردن جمله مقصود / ثمر چوندر شجر پس اولدی موجود

انونچون قامودن بیکل اولدی انسان / کم اولدی آرده اول اهل عرفان

پس انساندر بلن پروردکارن / یقین بیرلک لکیله کوردی کارن

بیوردی آکا پس درلو عبادت / که ایده کندویه اول آنی عادت

چو توفیق اولا آنوکله موافق | عبادتله اوله اول درگاهه لایق
انی چونکم کزیده ایتدی صانع | دزلدی حفظنه درلو صنایع
چو اولدی اول مراد آفرینش | انکچون دزدلو طب اهل بینش
که حفظ صحتیله اولدی سالم | قلا نوعی انوك دنیاده دایم
چو انسان علم وهم طاعتسز اولماز | بو ایکی نسنه خود صحتسز اولماز
نه نسنه کم تمام آنوکله اولور فرض | اولور هم فرض بیکی اولدخی فرض
پس اولدی فرض کم هر اهل طاعت | بله اندن بقدر حفظ صحت
اگر بلمکده ایدرسه تقصیر | اوله خاطری نه دن فکرا یله تدبیر
رسول الله دیدی که العلم علمان | بریسی علم ابدان بیر ادیان
صحیح اولمایجق ابدان وسالم | اولامز علم ادیان هیچ قایم
اهم اولدوغیچون علم ابدان | اول کلدی اول آخر علم ادیان
انوکچون نظم اولدی بو صفایح | که اوله اندن طبدن بر قچ نصایح

که اولا اول صحتک حفظینه درمان
حق انسون بونک اتمامن همایون

فی نعت سید المرسلین خاتم النبیین محمد علیه السلام

3

سلامن بیرن پیبن مصطفانوك | رسول الله محمد مجتبانوك
که اندن اولدی ظاهر دینله شرع | هم اندن اولدی محکم اصلا فرع
بو قرآن کیم شفادور مبارك | اکا دن که اندی خالقدن تبارك

فی مدح السلطان الاعظم مالك رقاب الامم خلد الله سلطنته

دزالم طبدن بر قاچ قوانین | که اولا تحفه شاه سلاطین
خداوندکار سلطان جوانبخت | که اولدر زینت تاج وسر تخت
چو بزم ایده نه دور قاننده انوك جم | چو رزم ایده نه دور اوکنده رستم
اگر خاقان اگر کسری وقیصر | اکا لایق که اولالر جمله چاکر
انك عدلی اکا اردی که شاهین | کبوترنچیه داخی ایدمز کین
بر آراده بیزر کرکیله آهو | اچرلر بر هواده باز وتیهو
کشی کم اوله آنکله معادی | الفسوز قاله بیزده هر مرادی
کرم وقتنده اول قلب نعمدن | نصیبی خصمنك قلب کرمدر
اگر اقباله ایره خصم درحال | ایده اهوال آنی قلب اقبال
نوله بیس بیری فتح ایتدیسه دشمن | چون اولر قلب انول اکا معین
وگرچه چرخه ایره خصمنك کلاهی | اولا مقلوب اولماغیله واهی

نوله بوشه اچرسه باده دایم | چو عقل و هوش دن بیهوشنه قایم
نیجه کیم ایچه ارتر عقل نوری | مگر کیم اول شرابوکدن ظهوری
چون ایچه محظ رحمتدر اول شاه | که انسون دولتینی قایم الله
نیجه کیم ایچه اولور الطاف افزون | دشر نه دزلو فعل ایدرسه موزون
همین محظ کرم اولور وجودی | قمویه عام اولور انعام وجودی
وقار اولور ایشی و هم تواضع | تکبر اولمز انده و ترفع
حق آنوک بختینی پاینده ایسون | چراغ عمرنوک تابنده ایسون
نیجه کیم دور ایدر بو مهر ایله ماه | جهان ملکنده اولسون اول همین شاه
نیجه کیم کیده کاله کیجه کندز | انوک بختیله اولسون آی و کندز
بقاء دولتی اولسون مؤید | اساس بختنک دایم مشید
جهانده رایتی منصور اولسون | اکا دشمن اولن مقهور اولسون
اول اچسون جام ریحانی و کلکون | نصیبی دشمننک خون رشک افیون
بو نظمک که اولدی اول تشریح اشباح | قمیشم ادنی ترویح الارواح
فرح اولسون شها منظوم ترویح | سعادتدن اکه ایرسون روح ترویح
دعالر که احمدی ایدر شب و روز | اجابت بولب اولسون شاه پیروز

فی تعریف علم الطب وتحدیده

نه دور طب علم احوال ابدان | چو صحت یه مرضده اوله انسان
که حفظ صحت ایدن اولدخی حاصل | کروندوره آنی اولسه زایل

فی تقسیم علم الطب

بو طب تقسیمله علم و عمل دور | اولر علمیسی اوچ ای سوزلری در
بیری دور طبیعیات دکله | ضروریات الّتی دورر اکله
ایکنجیسی اوچ و بیری مرضدر | بیری داخی سبب بیری عرضدر

الفن الاول من ترویح الارواح فی الجزء النظری وهو مشتمل علی ابواب

الباب الاول فی الامور الطبیعیة وهی سبع مقالات

المقالة الاولی من الطبیعیات فی معرفة الارکان الاربعة

طبیعیاتک اولدی اول ارکان | که ترکیب آنوکیله بولدی ابدان
اودور یلدر اول طپراغیله صو | تن اولدکده وردی بیرینه قانون
بو صفرا اودور بلغم صو هوا قان | نه در سودا تراب اخلاط ابدان
بو دردک بیریسندن اولسه بوتن | اولیدی ایمین اول مرگ و فسادن

المقالة الثانیة من الطبیعیات فی معرفة الامزجة

اگر ضبط ایدر اولورسک مزاجی بلورسن بیجه کاردر علاجی
مزاج مفردی صورسک برادر بجه در گرم و سرد و خشک هم تر
مرکب گرم و خشک و گرم تردر بر سرد و خشک و سرد و تردر ای حر
چو دردر اولدی علی التعیین مرکب اولورلا بد برایسنده براغلب
تفاعل له بو کیفیات اضداد دخی کیفیته چون ایدرلر ایجاد
نه کیفیته که اولوردن اوله ظاهر اولورادی مزاج ای اهل طاهر
صغیر اولدخده کی اجزای ارکان اولسه بری بیرینه یکسان
تضادیله که ور آراده یکسر بوانک صورتین اول بونک اکثر
چو فعل و انفعال اوله مرتب دخی کیفیته ایرر اول مرکب
مشابه جمله اجزاسنده انوک مزاج اولدر جوابی بو صورانک
بو کیفیات اولور انده برابر یه بیری بیشتر اولوریه کمتر
برابر اولسه ادی معتدلدر ولی فرضیله ای هنرلری بردر
انوکله آد اوردلر اول مزاجه بودور اصلی کلی هر علاجه
انوک کم معتدلدر فی الحقیقه وجودی اولمغه بو خد طریقه
حکیم انی اعتباریله بولبدر انی بو علمه اول قانون قلبدر

اکا یا خز اولانه معتدل در بو قانون فی قما عقلوکی بی دیر
هرانده امک نخیش وان برمزاجی که اکا لا بق کرک دورر علاجی
طبیعتده دماغ اوش سرد و هم تر جگر گرم و تر اکله سوزی یکسر
دماغی گرم خشک اولدخده بلکل که کندی اعتدالی چاره اتکل
دخی هر صنعه و هر اهل شهره ویلدی اندن نخیش بردرلو بهره
که اول خلقک اول اولور اعتدالی اولور صحتده آنوکیله حالی

فی معرفة امزجة الازمنة

بهارک موسمی گرم اولور و تر یا یک نی شک یابس اولور و حر
کوزک ایام اولور خشک و هم سرد قشی کی اکله کم رطب اولور و سرد

فی ذکر امزجة اقسام الدواء والغذاء

نه نسنه کم یریسه آنی انسان یه خود محتاج اولورسه آکا ابدان
اثرله قهرادن جسمی دوادن اکا نشو نما ویرن غذادن
مزاجی طعمله انوک بولنور دخی طغر و قیاسیله بلینور
نه کم طنزلودر و طتلو و اجی بنیله گرم و خشک اولور مزاجی
نه کم گکره دور و طعم حامض بلاشک سرد اولور و خشک و قابض

ندکم مائی و طعم اولور ای حر   انی بلکل بخین کم معتدل در
ندکم بغلو اوله کرم اولور و تر   اولر خوش طعم و سرد و تر برادر

فی ذکر امزجة الاسنان

حرارتده بکنلر ایله اطفال   بخندر بیری بیرینه بهر حال
ولی ارتق بکتلرده یبوست   بته کم طفل اولنلرده رطوبت
صوغقدر کهل اولانک مزاجی   قجانک داخی صووق بل علاجی
یبوستده اکی سیدر برابر   ولی اخلاط پیرک خام یکسر

فی معرفة امزجة الذکور والاناث

ارنلرده یبوستله سخونت   الور عورتده بردیله رطوبت
ندتن کم اول سمین اولا و ناعم   برودتله رطوبتلو اوله دایم
نکم انجه اولاو داخی لاغر   اولر یابس انی بلکل دکل تر
ندتن کم اوله طامرلری واسع   حرارت چوق اولر اول تنده واقع
طمرلری تنک چونکم اولا طار   برودتدن یخیق انده اثر وار
اکرنه ضیق اولا و نه واسع   اولا اول اعتدال ایچنده واقع

فی معرفة امزجة الازمنة

قوى اولور قتی غایتده بلغم   بنا کم نوبهار این یشجک دم
اولر قوتلو یاز اولدخی صفرا   زیاده اولر کوز ایرشدکده سودا

فی معرفة امزجة الالوان

صرو اولسه رنک اولر چوغ انده صفرا   چوغ اولور بتده رنک اولنده سودا
قزل اولن بدنده چوغ اولور دم   کر آغ اولا اولور چوغ انده بلغم
کر آغ و قیزل اولسه قرشمش   اول اولور اعتدال اول الشمش
بو شرطیله دلالت ایدر الوان   که انده اولمیا تاثیر بلدان
زیاده که اسی اولر انده اجسام   قرا اولور کوینور جمله اندام
بته کم هندی و زنجی و اعراب   صوغق اولورسه ایلاکه صقلاب
تنی آغ اولور انلارک تمامت   ولی بارد لغه ایتمز دلالت
زیادر معتدل اقلیم رابع   مزاجی اهلنکدر آکه تابع

فی ذکر الوان الشعور

مزاج اسی الور شعر اولسه اسود   کر آغ اولسه مزاجی اولور ابرد
برودت اکسک اولور اولسه اشقر   حرارت کم اولور چون اوله احمر
قزل له کر قرشمش اوله صارو   اولا اول معتدل بیشک بهر رو

في ذكر الوان العيون

جلیدیه‌له بیضیه‌یه که گوزدن / بکجی اوله نور اولور چوخ رنك روشن
چوخ خرد اولمایه اولور آدی کحلا / آنك ضدی اولورسه آدی سودا
چوق کزده روح از اوله آدی اشهل / وکر چوخ اولورسه اولور اشغل
شهولتله لحولت کر قریشه / آنك رنكی ازرق اولماغه ایریشه

المقالة الثالثة من الامور الطبيعية في الاخلاط

اولیدر عقل برهانیله روشن / که دردر اخلاطدن مخلوقدر تن
نه دوردر خلط بر تر جسم سایل / اولور کیلوسدن ایلك اکا آیل
بری بلغم‌در ایکنجیسی سودا / اوچنجی دم‌دردر دردنجی صفرا
بو صفرا کم اولور زهره مکانی / طبیعیسی قزل دورر بل آنی
اولور اول حار و یابس و دخی هم / بلور تلطیف لندن نی کان دم
که ایرر اعماق اعضایه تمامت / وره در کلدن اول قاموسیه قوت
دخی بر جزء امعایه ویرور هم / یورراندن نا که بولسه ثقل و بلغم
که یا پیشه لزج اولب سطوحه / ایریشه زحمت اندن جسم و روحه
طبیعی اولمیانك بری محت / زیانی از مزاجه که اوله صحت

رطوبتدن

7

رطوبتدن غلیظی اکا ایرشمش / بر اولیبن انوکیله قریشمش
بر بینه ایرمش رطوبتدن رقیقی / ادا اولمش من صفرا حقیقی
اولور بیر بیسنك رنکی دخانی / مزاجه چوخ دورر آنك زیانی
دخی کوزلی و هم داخی زنکار / که بی شك شمه یا خندور وندکار
نه در کرات اول صفرای محرف / که اسود در دخی اصفر هم محقق
بودردر اخلاطدن کم ورسراسر / اولور بلغم حقیقت سرد و هم تر
طبیعیسی انك سوز اکله محکم / اولور اول کم یرایه اولمغه دم
که دم الیسیلجك اولا غذا اول / دخی ترطیب اعضایه بولا یول
که جنبشدن اکا ایرمایه تخفیف / بوله هر یا که دیرنما که تخفیف
بری غیری طبیعینك زجاجی / غلیظ و سرد و هم تردن مزاجی
چوغ اولدر انده اجزای ترابی / بری داخی تفه که اولدوررر آبی
ترابی کلن دورر بر کثافت / ولی ماینده چوخ دورر برودت
بریسی داخی اولدر که اوله مالح / بوستنده حرارت انده راجح
بریسی که اعلی طعمی طتلو حالی / حرارتدن اولا مز هیچ خالی
بریسی ترش دورر سخت بارد / صلاح یوخ اولور اول انده فاسد

اولر حلو اتسی خلطه گر اریشه انی کیلکه بر اولیبن قریشه

اولور حامض ضعیف اولسه حرارت که اکا نضج ایریشه یه عفونت

اولور مالح نه وقتن کیم اریشه اکا اول شی که محترقدر قریشه

قتول کیم منبعی انون جگردر طمردن قامو عضوه بولی وردر

مزاجی رطب اولر انوك و حاره قتی اسی در یورکن الکسی کم وار

غذای جسم اندن در تمامی قزل رنکی و عدلیله قوامی

اولور شیرین که بذبوی ولمیا اول طبیعیسی قتوك بو سوزن گوش اول

اولور غیری طبیعی ضد آنوك بودر بحثی که دیدم جمله قانوك

بو سودا اکم طحال الذی مکانی محقق بارد و یابس بل آنی

بودر یعنی که اولور غلظك غذاسی متانت در دمه انوك اقتضاسی

دخی بر جزو معده اغزنه کیدر انی اجلدن اول اکاه ایدر

طبیعیسی بودر انوك تحقیق بل طبیعی دا اکل ایرونی دوا قل

که اولور محترق اخلاط جمله بلون بن اولور اول اصل علّه

تعالی الله زهی خلاق دانا که اولدر قامو اشلاره توانا

فصل فی بقیة تولد هذه الاخلاط

غذا اولدر کیم انی یسه انسان اولی بیله اکا اول جزء ابدان

بولیبن معده اول استحاله قالك کشکابه بکزر لا محاله

کبد جذب ایدب آنك صافی اولور طمرلارك بولندن که اندن اولور

اولر طبخیله بعضی کف بیکی اکله اولر وردی صفت بعضیسی دکله

اولر چوخ طبخ بولسه محترق اول قلور خام اولمایجق طبخ اتول بوك

اولر اول کف طبیعی خوب صفرا رسوبیسی طبیعی خاص سودا

ولی قانك لطیفی بولسه احراق اولور صفرا طبیعیه باطلاق

کثیفی محترق اولدخن سودا اولور غیر طبیعی بل ای دانا

اولر اول خام قالن اولماسه احراق نخین بلغم سن اکله ای بحر آفاق

بو قامونك مصفّیسی اولر دم تعالی الله زهی خلاق عالم

المقالة الرابعة فی الاعضاء

طبیعیاتدن دردنجی اعضا اولور انك سوزن ایدلم انشا

قمودن درد دورر اصلی بی شك بریسی دربعر بریسی یورك

کبد دندر تنوك کم ور غذاسی یورك دورر حیاتی و بقاسی

غذا قانن و کبددن منبع آکا بقا جانیله یورك مطلع اکا

یندورر چراغ و یاغ اکا قان
انوك اودي درر اول که آدد جان

چراغ اول ایکیسیله اولدي روشن
خراب اولور بري اکسلسه بو گلشن

اچنجیسي دماغ اولدي که بو اوکا
اوراده اولور وهم حفظ و اوکاز

اوراده یاخلر عقلك چراغي
اولر اول هم خیال و وهم باغي

بریسي اثنیین اولدي کلیاسي
که انلادر بخیین نوعك بقاسي

دخي کر شحم و لحم و کر عصبدر
اولا رکچون اولور علمه درش در

عشا بیله رباط و عظم دایم
قمو اولبدرر جسمه دعا بریم

قمو اعضادن اعدل جزء انمل
که ادي سبابه دورر ایت تأمل

انك اردنجه دورر جرم انامل
انوك اردنجه اصبع جلدکي بل

انوك اردنجه دورر جلد راحت
که اول اولدي قویه روح راحت

انوك اردنجه ال چکلدي محقق
بلوردن صکره اعضا جلد مطلق

قمو اعضادن اسي رخ بور کلدر
کبد اردنجه ایت بلمك کرکدر

قمودن صوو عیروق تنده درقل
سکوك و پس کمول فهمین که بل

عصبله پس نخاع و هم دماغي
صوخ بل اي دل و جانك چراغي

الور شعر بیله داخي عظم و عضروف
بو سنده علی الترتیب معروف

ره دماغ اولور نخاعیله بترتیب
قمو رطب و جمیع اشلاري ترطیب

انوك یاغي ترو اردنجه انك شحم
انوك اردنجه خون که اندن تر لحم

زهي خالق که بو زیبا طلسمي
درندي که اولدي انسان انك اسمي

عناصردن نباتي اتدي پیدا
پس اندن قلدي حیوان هویدا

چون اولدي امریله جنس حیوان
مکرم اولدي اولردن نوع انسان

که اول نوعیله اهل عقل بینش
البدي بهتر بن آفرینش

اولردر حامل بار امانت
اولرده علم و عرفان و دیانت

بو قدرت کارکاهینه نظر قل
نظر له صانعك قادرلغن بل

کورنجك بنجه محکم در صنایع
بلینور که اولور دانشده صانع

المقالة الخامسة في الارواح

بشنجي اول بیدن بل که جاندر
اول وجدر کم تنه حقدن رواندر

اچي بر دردلر سك آکه حجت
دیایم فلسوفن کوکلکه ریبت

بري کتسه کیدر باقي بیکبار
برندن تنده قلمز هرکز آثار

بولرني شك اکر اوچ اولیدي
بري کتدکده ایکیسي قلیدي

نه در ارواح اجسام لطیفه
که یوخدر انده اجزاي کثیفه

اول اخلاطك بخاراتِ لطيفى | ايدر حادث بو ارواح شريفى
طبيعى دربرى اول وجك آنى | حقيقت بل كه باغ دردر كانى
قو عضوك اوراده غذاسى | غذاسز عضوك اولمز بقاسى
بتر اندن قو نشو نما هم | اورادن شهوت قوت و غذا هم
بقادن ايكى بر شخصك بل آنى | برى نوعك دركه اولمايه فانى
بقاى شخصه چون يوغيدى امكان | بقاى نوع ايجاد ايدى رحمان
كه اولر اول مولده مصور | بيان ايدم سكا انى داخى بربر
بقاى شخصچون بر غاذيه در | بريسى داخى آنك ناميه در
نه دورر غاذيه ايشى تغذيه در | بناكم ناميه ايشى تنميه در
بدن اقطارن ارتورر بقاسى | شو نسبتله اولر نوع اقتضاسى
بو جاذب ماسك و دافعله هاضم | اولورلر غاذيه ايشنده خادم
اولور جاذب اكا نيكم اوله نافع | زيان كارن سورر دشرايه دافع
اولنجه حفظ اول نافع الامت | بوماسك سخلر ايله بلكل آنى
تمام ايده انك هضمن هاضم | بو درده اولدى دردكيفيته خادم
اولور ناميه خادم غاذيه اكله | مولده انلره مخدوم جمله

اكى داخى

اكى داخى بقاء نوعچون بل | مولده مصور كه اولدى حاصل
تن امشاجده ارتورر مولد | منى نك جوهرن اى صدر ماجد
ايدر هر جزؤنى بر جزء مخصوص | كم اوله شكوله قبوليله مخصوص
مصور قوتى آنى دريدر | انك شكلينه كه اندن منفصلدر
يه قيلر آنى باخر اكا تأليف | كهى تخليط ايدر كاه تجويف
ايدر شركته كه اولر اعضاده بينا | هم اندن دركه ور ترتيب اعضا
بنده كه وار بر اك و بشدن شركت | بوكا آفت ارسه ايدر اكا سرايت
بناكه اعضالر بر لوير نجه | تأملات اكا فكرك ايرنجه
كه سا اكا روشن اولا صنع خالق | نه قدرتله بر اديلور خلايق
طبيعى دركه ادن تقسيم ثانى | طمرلردن سورر اعضايه آنى
بخارندن اولر آنك بو ارواح | اولور جرمندن آنك اشبو ارواح
ايكنجى روح حيوانى در بل | حياته ايدن اولدر جسم قابل
دخى اندندر حواس ظاهر هم | دخى خوف و غضب والله اعلم
اكا اولر بر بخارى جسم حامل | لطيفندن جو خلطك اوله حاصل
انكله قبض و بسط ايدر شراين | دخى نورك كه اولا بو روحه تسكين

بخارات دخانی ایدر اخراج　　اولر تر و بچون روح اکا محتاج
نه صنعتلر دور بو که ایتدی پیدا　　جهانده ور تعالی الله تعالی
اچنجی روح نفسانی دررکه اول　　تفکرله بلور هر نسبته یول
دماغ اولبدر آنوڭ مکانی　　معارف قانوندندر بل آنی
وجود صانع اوراده بلینور　　دخی توحیدهم اندن بلینور
بو روح اولر محل وحی والهام　　بنکچون اولدی پیدا جمله اجسام
طمرلردن که داکلدر ضوارب　　طبیعی ایرب اولور هر جزء ناسب
انوکیله اولور جرم هر اندام　　بو ترکیب آنوکیله بولور اتمام
ضواربدن ارر حیوانی اولن　　قوا جز ایده که اندن دوزلور تن
الور نفسانی ایکی بیری مدرک　　بری بیسی داخی آدیله محرک
اون اولور مدرک ادراک دکله　　بشی ظاهر بشی باطندر اکله
بو بش ظاهر نه در سمع و بصر هم　　دخی ذوقیله لمس بر دخی شم
بلر چون ادلری بیکی اولدی ظاهر　　دکل محتاج شرح ای علمه ماهر
اولن باطنه حس مشترک کدر　　خیال و وهم و فکرت کم کزر کدر
بشنجی سی الارک حافظه الذی　　دماغک کیرسنده اولت بیر الدی

الر محفوظ اوراده معانی　　که اولدر کلی اندن اکله آنی
معانیی که جزوی در بلور هم　　موافقله خلافی اول ادر هم
مخافت امن قنده در بلور اول　　بو باشك اورته بطننده الر اول
تفکر اول که محسوس صورده　　دخی جزوی معانی و سیرده
کهی ترکیب ایدر کاه تفصیل　　ادر بش سوزکی بشلوی تخییل
وسطدادر انکدا اخی مکانی　　سوزن کوش اولیبانك دکله آنی
نه دور مشترك اول کم صوردن　　نه کم محسوس واردآنی ایدی مسکن
انن قطرات کم اول منفصل در　　قننده اشبو حسك متصل در
که کوز بیربنی کورب آکه ایرر　　اول ایتزکن بو کوز بو داخی کورر
انی داخی ارشدورر کور آکا　　کرینز متصل لابد ساکا
تأمل ایت که نادر بو بدایع　　که پیدا ایتدی انی صنع صانع
بریدر اول بطن مقدم　　بطونندن بشك والله اعلم
خیال اول کم صور اولدخده غائب　　قوسن سخلمخده اولدی صایب
ادر حافظ اولر اندکده تخییل　　نه کم اجمالله بلکم بتفصیل
مقامی اولدی آنك بطن آخر　　دماغك اول بطونندن زی قادر

محرك ايدن بريسى باعث اولدى / كه جنبش ايتمكه تحريض قيلدى

بريسى قوت فاعلدر كه اول / يقين تحريك عضلاته بلور يول

انكله ديرلور اعضا سراسر / بو نه صنعتدر الله واكبر

المقالة السادسة في القوى

اگرچه ارواح ذكرنده قوانك / سوزى استطرادله اكلدى انوك

ادالم قصدله انى كبير وتقرير / دكل نى نفع اندن اولدوغ تكرير

كه سوز نيچا كم اولرسه مكرر / دخى بك اولور اول ذهنده مقرر

بدى دورر قواى روح حيوان / كه انكلادر بقاى جمله ابدان

بريسى نطفه‌يى تغيير ايدن / بريسى درتنى تصوير ايدن

برى اولكم غذايى جذب ايدر اول / كه بولا ايشنى اشلامكا يول

غذا چون ما تحللدن بدلدر / اگر جذب اولمسه جسمه خللدر

بر اول كم اول غذايه نضج ويره / چون انى جاذبه جذب ايله ديره

غذايه نضج اول كم شويله بيشه / كه عضوه ايرشيجك بيپيشه

كه اوله ما تحللدن بدل اول / كه تن حل اولمغا تيز بولميا يول

بريسى داخى ماسك اول غذايى / كه ويره جسم وحيوانه بقايى

بريده اولقدر سخلايه كه اندن / الا كاركلوسن هر عضو تندن

بريسى داخى اولكم سون انك / يوروزن كه اولدى ثقلى جسم وجانك

برى اولكه جسمه بكزاين غذايى / يپشدورب ويره اعضايه بقايى

نظر قيل كورنه دورر بو صنايع / كه حكمت كورسين ولطف صانع

بونه حكمت دورر فكرات نه قدرت / بونه صنعت دورر نخعل نه فطرت

المقالة السابعة في بقية الامور الطبيعية

قوادن چون كه صادر اولدى افعال / مركب در ويا مفرد بلا قال

نه كم بر قوتيله بولر اتمام / نته كم هضم اولور مفرد اكا نام

دخى جذب ايله هم دفع وهم امساك / كه بر قوتله اولور سوزيله ادراك

مركب ايكي قوتله اولر نام / نفوذ ايتمك غذاى صبح وياشام

كه كاركدر اكا هم جذب وهم دفع / كه اولمايه زيانى واده نفع

كيشى نك كم نشو ونمادر / كه جسمى ارتورر وهم بوييدر

يليله اوتز يا خود اولور اول / رطوبتله حرارت انده اولور يول

كليدن اول وقرقك سن كالور / قوتك منتهاسى اولسن اولور

اوتز بيشه يه قرقه ايرشور اول / حرارتله بوسنا اندن اولور يول

انك اردنجه ارر سن كهولت دونرن انده و بيرنده قوت

بخن الثمبشه داكن در بو حالت برودت اولر انده هم يبوست

كلدجك اول ارشر ضعف قوت برودت آرتر انده هم رطوبت

رطوبت كم غريبه در اول آرتر حرارتدن غريزيي اول آرتر

ارشدر جانه اول وقتن مخافت اجلدن كه اولدر اول خلقه آفت

نه دورر سحنه اول حاله بدندر ايكي اولر اول هزاليله سمندر

سمن لحمي اولورسه انده حرارت الر غالب نه رسمه كم رطوبت

وكر شحمي اولورسه برودت چوغ اولر انده شويله كم رطوبت

اكر لاغردن اولورسه اسمر اولر حرو يبوست انده اكثر

كر اول سحنه يله اغ اولسه برودت الر طبعنده غالب هم يبوست

كزك واردن عجب كور زير و بالا نكر ايدر تعالى الله تعالى

انكچون كم بلنسه ذات اسمى نه زيبا درمش اول كور بو طلسمى

الباب الثاني في تشريح الابدان

وهو مشتمل على سبع مقالات

المقالة الاولى في تشريح العظام

يدي سوكلردن اولر باش مركب ديايم جمله سن ساكا مرتب

اولبدر درد شويلاكه آوه ديلون برسي قاعده كبي اولدي هموار

بو دردك بيري پيشاني استخاني بري اكا مقابل كوراوش آني

بري يمينده استخوانك انك بري داخي يسارنده در آنوك

ايكي سوكلدن اولدي كاسه سر كه سخلانر دماغ آنكله يكسر

دريلت بو يدي برلو يربنه دروزيله اولدي محكم بر بر بنه

شيون درلر دروز اول عظامه قبايل ديدلر كوش اول كلامه

حقيقي درزن اول ايكي بيرلامه خط يونانله اكسه مقامه

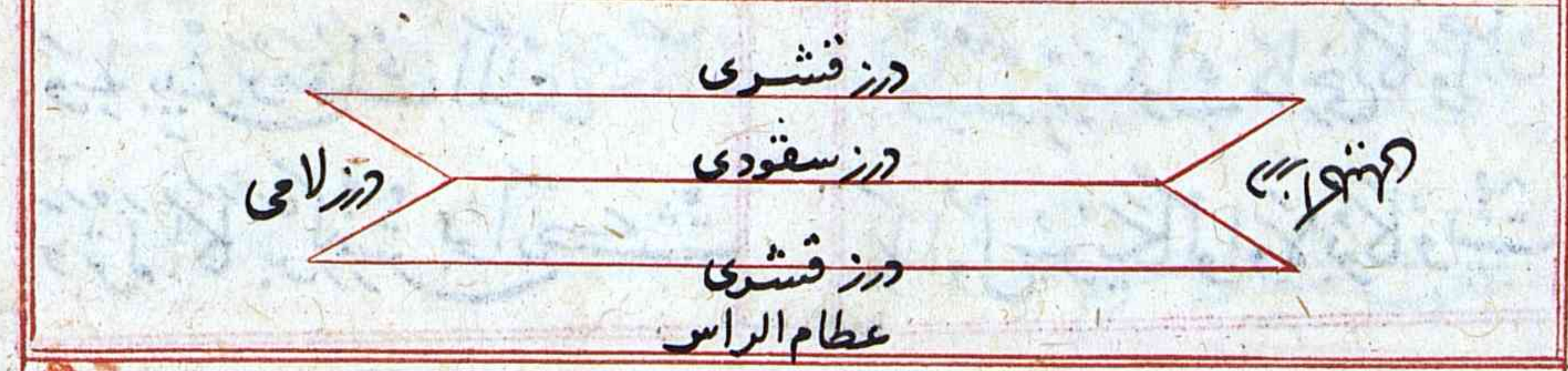
برسي داخي انك اكليل الذي ظهور تاج اريلن يرده كلدي

برسي باشك ارتاسنده ظاهر ادي در مستقيم اي اصل طاهر

مشابه اوخه وشغليشه اول درز بشك طولنده بولنشدور اول غرز

دخي ايكي درز وردر نا محقق قلحلردن يجاروير الحق

اولارك ادلريدر درز قشري بو شكله در قواي بحر معني

تشریح الجبین

ایکی در جانبا اعلاسی مرکب الورا اون درت سکوکلردن مرتب
دخی اون الت اسنادن کردشدر زی دولتلو که اکا علم اشدر
ایکی سوکل اون التی اشدن اشغل بیوون بیدی سکوکدن در محصل
بیوونك چنبری ایکی عضودندر دخی اعضا یله هم لحمدن در

فی تشریح الآلیه

کتف ساعد عضد رسغ ایدر ترکیب دخی کف ایکی الك بیرن بترتیب
ایکی سوکك کف ونز عضد وساعد ایکی دندر مؤلف هم نه زاید
اول ایکی بر برینه در ملاصق الور ندین ادی انلارا لایق
بر بیسی زندا اعلا بیری اسغل طبیب ایدر بو تشریح مفصل
سکز سوکلدر اول کم رسغ درلر عجمله خرده دست آدا درلر
سکوك دردندن اولمشدر مؤلف دخی بش بر معنیله اول که آدر کف
اولور هر برمق اوچ سوکلدن الا الور برمغ اکیدن اولدی پیدا
ولی بیش برمغك التنده حاصل اولبدر بر سکوك داخی اکا واصل
وترله اکا بر کلمش بو ارکشت که اول سوبکا کلو اوله بوکا وپشت

ادی اولا رك سلامیات اولر بو قبض و بسط اولردن درکه کالور
الراون بیش سکلدن بش اصابع ککز یدی سوکلدن در صانع
بو ارخاکه اولدرا عضانك اساسی هم انکله درر بوتن بقاسی
یکرمی درت ایا کودن مرکب دخی اوچ فقره دن قامو مرتب
ایاغك هر بریسی بولدی ترکیب فخذ ساق وقدمدن هم بترتیب
فخذ ایکی سکولدن در مرکب اکیدن داخی ساق اولدی مرتب
بو ایکی بر برینه اولدی لاصق بولانه قصبتین آدا ولدیکه لایق
اول ایکی نك برینك آدی کبری اولیدر ور برینك اولدی صغرا
قدم کعب وعقبدندر محصل دخی دردر رسغ دندورر مفصل
سکوکلردن که اولر بنیاد اعضا بشی آنخ طارغندن اولدی پیدا
اکا داخی اولدی بیش حرمغ موصل که هر بیری اوچ سوکلدن در محصل
عقب آنو کچون اولدی که اقدام کم انلاره طبابندر هر اقدام
تمکن بولب اولا برده ثابت بنو کچون درکه اولدی انده ثابت
ایکی کعب انده انو کچون بولدی ترتیب که سنکا کولو لاسا قدری ترکیب
عقب اسننده عظم زورقی واز عقب التنده انك شوبلاله ایکی جان

اِکی زایِدْ عقبدَه اولدی حاصِلْ — که اولدی زورقی ایچنده داخِلْ

عقبْ انگچونْ اولدا اولْ عظمه داخِلْ — که جنبش ایدجكْ اولمایه زایِلْ

ایاغ الْتی انگچونْدُرْ مُتقعّرْ — که اغرّ اولْ محدّبْ تسنیه اکثرْ

اورایه اغردخدن انده پیپشه — که سبزلمایه اورادن نخ بوایشه

تفکّرله بو مصنوعات فکر ایت — انك برلیکی علمین ذکر ایت

بو صنعتلر که ایجادِ صوَردُرْ — قمونك موجدِ برهانی وَردُرْ

که بی شك قادرِ مختاردُر اولْ — خبیر و عالم و اسرار دُر اولْ

بو اشلاری که کوردك بویله متقن — طبیعت دوزدِبْ دوردرمه سن

درِیسك جهلك ایله اوله ظاهِرْ — که اسلام اهلِ دییه ساکه کافِرْ

شکوك چوخدرِ سن آنی تمامتْ — اطالتدن ادر خلقه سآمتْ

اکی یوز قرخ سکز دوردر تمام اولْ — بوجدولدن انی بلمك لکه یوك

عظام الرئس ستة	عظام الزوج اربعة	عظام اللحی الاعلی اربعة عشر	الاسنان فی اللحی الاعلی ستة عشر
العظم الشبیه بالوتد واحد	عظام اللحی الاسفل اثنان	فقار الصلب اربع وعشرون فقاره	عظام العجز ثلثة
الاسنان فی هذا اللحی ستة عشر	الاضلاع اربع وعشرون	عظام العصعص ثلثة	عظام القس سبعة

عظام الکتفین اثنان	الزندان الاسفلان من الساعد اثنان	عظام رسغ الکتفین ستة عشر	المرفقان اثنان
العضدان اثنان	راس الکتفین اثنان	الزایدتان العالیتان من الساعد اثنان	عظام حق الفخذتین اثنان
عظام قضبتین الناتیتین العظیمین اثنان	الکعبان اثنان	عظام مشطی الکفین ثمانیة	عظام الاصابع ثلاثون
عظام الورکین اثنان	عظام الفخذین اثنان	عظام الزورقیة اثنان	عظام اصابع القدم ثمانیة وعشرون
العقبان اثنان	عظام مشطی القدمین عشر	عظام رسغ القدمین ثمانیة	عظام القضبتین الساقین الصغری اثنان

المقالة الثانیة فی تشریح بقیة الاعضاء المفردة

اول اعضادن بری داخی الغضروف — کمك دِرلر اکا بو دلجه معروف

قتی رخدر قمو اعضادن الّا — شکوکدن نرم تردر که اولدیغیدا

که قاتی سوکك امشتغ عضو انکله — زبانسز متّصل اوله بکی انکله

عصب بر جسم در جنبشده امشتغ — نمودن انفصالی در قتی رخ

قتی اولماسیدی انفصالی — کلدردی از صدمتیله اتصالی

البحج منفصل ارواح اندن — پحیبن روحنز قالدری بوتن

انکله بولر اعضا حسّ وجنبش — اکی قسم ایتدی آنی آفرینش

دماغ اولدی یدی زوج جینه منبت / كه اولا ركله اولا باش حس ثابت
هم اندن جنبش الا بعض اعضا / نخاع ایدر اتوز بر زوج پیدا
دخی بر فرد كه اكا زوج یوخ در / عجایب صانعك صنعنده چوخ در

في تشريح الاعصاب

انكله حس جنبش بولدی اعضا / بو یندن ارتغی چون اولدی پیدا
صوخدور مزاجی كه اولدی اول آخ / نیجه در كارگاه صنعه كی باخ
اگر اولماسیدی اول عضو بارد / یبت چوخ جنبشیله اولردی فاسد
كه چوخ جنبشله اولور حاصل حرارت / نیتاكم چوخ سكونیله برودت

في تشريح الاوتار

وتر اول جسم دور كه اعصابه بكزر / عضل اطرافی دور آكه مفصل
اولور اطراف اول اعضایه واصل / كه اولا اول جنبش اعضاده حاصل
كه اوله منجذب اعضا اده جذب / كه استرخا یله رخوای بری عذب
اولور اول ایكیسی بیله اشی تام / هر اندامك كه ایشینه كار اتمام
رباطات اولدی بو اعصابه اشباه / كه اعضادن چخب لحمه بلر راه
عضل اوجینه ایررسه بو اندام / رباط مطلق ایدرلر اكا نام

ارشما دكن

16

ارشما دكن اولوریسه واصل / سكو گلان كه اوراده در مفاصل
الی عظم آرسنده مفصلك اول / بدداخی عضولارك گر بولا یول
ادی اولور رباط آنك عقب هم / چوز ایدی نسنه نسنایه محكم

في تشريح العضلات

عضلدر جسم عصبانی ولحمی / نیتاكم كسوت اورتر جمله عظمی
كه تنده محتقن قالا حرارت / عزیزی كیدب اولمایه برودت
وتر عونیله ویرر عضوه تحریك / نخ باریك بین كور جل باریك
عضل چوخدر بدنده ایدلسه تفصیل / ارر بو مختصر منظومه تطویل
ارر بیش یوز یكرمی طوقوز اول / بو جدول اول قمویه كسترر یوك
بیاده هر بری آنلارك محرك / بوراده بولنسه فكر ایتسه مدرك
تعالى الله خلاق البدايع / كه پیدا اولدی اندن بو صنایع

في الوجه تسع	في العين اربع وعشرون	التي تحرك اللحي الاسفل اثنا عشرة	التي تحرك الكفين اربع عشر
التي تحرك الراس ثلثة وعشرون	التي تحرك قصبة الرئة اربع	التي تحرك الحنجرة ستة عشر	التي تحرك العظم الشبيه بالوتد ستة
التي تحرك اللسان تسعة	التي تحرك الحلق عضلتان	التي تحرك الرقبة اربع	التي تحرك مفصل الكتفين ستة وعشرون
التي تحرك مفصل المرفقين ثمانية	التي في الساعدين اربع وثلاثون	التي في الكفين ستة وثلاثون	التي تحرك الصدر مائة وتسعة

التی تحرک القلب	التی علی البطن / التی فی الانثیین	التی فی المثانة وتحرکها	التی فی القضیب وتحرکه
ثمانیة والعروق	ثمانیة / اربعة	عضله	اربع
التی فضبط الشرج	التی فی مفصل الورک / التی فی مفصل الرکبة	التی فی الساقین	التی فی القدمین
اربع	ستة وعشرون / عشرون	ثمانیة وعشرون	اثنی وخمسین

فی تشریح العروق

بدننده بوطمرلرکه اولدی غالب | یده ضاربدر ویا خود غیر ضارب
ضوارب اولنه درلر شرایین | که جنبشدن اکا پیوسته آیین
مجوف ایکی قت بتمش بر کدن | عصبدر آنوکیله زنده در تن
قنی تجویفنک ازدوج چوخدر | تنک اول اولمسا درلیکی یوخدر
حیاتک قوتن یورکدن آلور | انکله اعضای قاموزنده قیلور
نه در غیر ضوارب اورده دور | ازی روحک قنک چوغ اوردادر
انک تجویفدر قانک وعاسی | الردن اولر اعضانک غذاسی
ایشی اولکم بغزدن قان دیره | نه کم دیرارسه اعضایه ویره
اولر برقت دررا نلاره منبت | کبدر صنع ایشنده فکرکی ایت
کم اولکم دیرر اولدی اکی قات | که اکا چوخ دیرنب ان مایه آفات
که چوخ جنبش سببدر انفصاله | اورادن آفت ایرر اتصاله

انور

انک کم جنبشی یوخ الذی برفات | که جنبشدن ایرشمز اکه آفات
بو ابداعه نجیبن بل که صانع | که اندن ظاهر اولدی بو بدایع
قدیم الذات واحددر توانا | بو کلیات وجزویاته دانا
طبیعت چون الیدر علمدن یاد | نجه ایده عقل بو ایشی آکه اسناد
بو اسنادی کسنا اتمانه لاه | جهالتدن تعالی الله تعالی
عشا برجسمدر عصبانی المش | عصب ایچنده عضوه ارتواولمش
نه عضو اولسه انی شویله ادراول | که اول عضوه تغیر بولمیا یوک
اول اولماسایدی برنبیرنه اعضا | قریشیدی ولمیده افعال پیدا
نه دوررجلد برجسم عصبانک | بدن ستریچون چوغ انده ادراک
بو قللرکم اولر ابدانده نابت | کمیسی زینتیچون اولدی ثابت
نتاکم کرپکو شعر حواجب | که اولان عقل ورمک اولدی واجب
هم اولساچ بیکیکم عنبرفشاندر | کمیز انسه کمینه صیدجاندر
کمیسی کبدر تندن فضولی | کم اوله صحته آنوک قبولی
نه در درنخ عصبدن جسم عظمی | که سخلر اول انامله الحمی
کم آنکله اولر محکم انامل | ادر هر انجه ایشی انکله حاصل

تعالی الله زهی خلاق قادر
که ایدر صنع بو اشیای ظاهر

المقالة الثانية في تشريح الاعضاء المركبة

وهو مشتمل على خمس فصول

الفصل الاول

في تشريح الدماغ والعين والاذن واللسان

سپاس ایلا بلوم اول صانعه که اول
کمالن بلمکه وردی بزه یول

بزه بلدردی که ابدان مرکب
نجه اولدی مفرداتندن مرتب

دماغك شرحنی ایدالم اول
که حس جنبش اندندر محصل

هم انداد مناط شرع و تکلیف
هم اندن وحیله الهام و تعریف

مرکب جسم در ممتنج کهردن
آخ وایلکله دپرانر طمردن

دخی دپرتمزندن که اورده در
وریدك جمع که انلر اورده دور

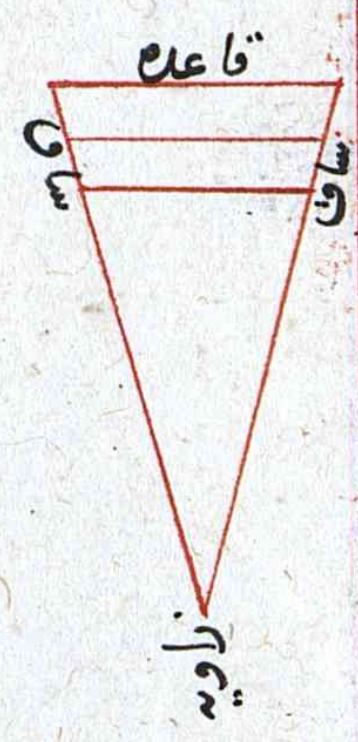
دخی اولبدر اول ایکی غشادن
بنی ایشتدم حکیم رهنمادن

بری نرم و بری صلب اول که اولدی
اولاشق قحفه چوز ورلیغه کلدی

انکچون صلب در که ارمایه آفت
سکولکدن آکه و مغزه مخافت

مثلث شکلنه در اول مصور
نه دوور قحف بل کل کاسه سر

اکا

اکا چون قاعده باش اولی کلدی
فلابد باشك اردی زاویه الدی

تمام آنکله اولو حس و جنبش
زهی اعجوبه صنع آفرینش

عصب ترمی تنه حسی واصل
انك صلبی که جنبش اولدی حاصل

في تشريح العين

دماغك شرحی چون اولدی مبین
ادالم چشم تشریحین روشن

کوزك هر بیرسی دیدی طبقات
الارك آرسنده اوچ رطوبات

بو کوزده طبقه **اول** ملتحم در
چوخ اولمخ قوتی انك مهم در

کم اول دور قمو طبقاته ارتو
هم اولدر اسیه صوووغه قرشو

الکنجی نك ادی قرنیه در بل
اکا اولمادی هر کز لون حاصل

که اوله مرتسم اندن قمو الوان
الور بللوردن بو مشکل آسان

اچنجیسی که منسوب عنب در
الکنجی طبقه رنکینه سبب در

که کاهی قارا اولور کاه شهلا
الهی زرقا الور و کاه شعلا

انك اردنده دوور بو رطوبت
که بیضیه دیدی اکا اهل حکمت

تمردایله اخلطدن برابر
ورلی صافی یخ انده بتدن اکثر

الور **دردنجی** طبقه عنکبوتی
زهی جان کی انوك اوله علم قوتی

اریجك آونه اولمش مماثل — جلیدیه اولدی آنك اردنجه حائل

بوزم بكزر صفاده بو رطوبت — ولی نیتر درآنی اهل حكمت

یقین بیلكل كه آنوك اردنجه كلدی — رطوبت كم زجاجیه آدا اولدی

اریمش سرچه بیكی دن محقق — انكچون ندر زجاجیه آدی مطلق

مشیمیه بشنجی طبقه اولدی — زجاج اردنجه بو دوردر كه كلدی

رحمده اوغلن بیری اولور مشیمه — اكا بكزر بو وای پاكینه شیمه

كه ایچنده در بوتك اول درد طبقات — جنین بیكی داخی اوچ رطوبات

یدی التنجی سی شبكیه كلدی — آنك اردنجه صلبه بیدی اولدی

كزل سوكوكنه اولمشدر ملاقی — انكچون صلب در كم اوله باقی

ارشمایه سكوكدن كه آفت — اول آفتدن كوزه ایرمایه مخافت

چون اولدی كوزلرك تشریح شی رو — قلم تشریحن ایدالم مبین

فی تشریح الاذن

قلم آتدن كموكدندر مرتب — دخی احساس لوئی دن مركب

صماخه دوشنو التی مجوف — اشتماكیچون اولمشدر مؤلف

فی تشریح اللسان

مركز

مركب جسم دوروز لحمدن دل — شراین له اوردادن داخی بل

دخی هم اول عصبدن اولدی مدرك — دل اسننده دشانو هم محرك

دخی هم بو غشادن كه اولدی واصل — غشا بیننده مریك فكركی قل

بو آنكچون اشدی اول غشایه — كه تا عون اوله تقلیب غذایه

محرك كدر انوكچون بو كلامی — دیه دپرتمكیله اول تمامی

انكچون اول عصب مدرك دروهم — كه نیجه درلیله مشربله مطعم

نه در بو بلا یدی طعمی تمامت — تن وجان اوله آنكله سلامت

زهی مبدع كه كستنار بدایع — زهی صانع كه ادر در لو صنایع

الفصل الثانی

فی حجاب الصدر والمعدة والامعاء

تشریح الحجاب

حجاب صدر اتدن در مركب — بلور و دپرتر بیدن مرتب

كوكوزك انقباضی انبساطی — انكلاو تن وجانك نشاطی

تشریح المعدة

دكرمی جسم در معده مرتب — پی و عرق وشراییندن مركب

مريء و قعر معده اجزاسی و هم … دخی اول جزء کم اولدی معده یه فم
اعز الٹی مریئک ابتداسی … گلوزدن مقطع عظم انتهاسی
اراده در قعر معده مکانی … اث اصلندن تهی دورز بل آنی
کبک استنده قعرینک مقامی … انوک نفعی که هضم ایده طعامی

تشریح الامعاء

بغرسقلوندر عصبانی اجسام … که حسی وار عصبدن بولدی اتمام
شرایین و عروق شحمدن هم … عدد له التی در نه بیش و نه کم
بری بواب دور و بری صایم … بری اعور بری قولون ادلو دایم
برینه اثناء عشریه الو اسم … بری در مستقیم و آخری قسم
بو دور مقعده اولمش ملاحق … غذا اثقلینی دکما که موافق

الفصل الثالث في الرئة والقلب

تشریح الرئة

رئه بر جسم در اولمش مرتب … غضاریف و شراییندن مرکب
دخی کل رنک اندن اولدی ثابت … یرکدور شراییله منبت
اننک نفسنده یوخدر حس الا … غشاسنده ور آز احساس بیدا

چو چوخدر جنبشی گر حسی ایلده … تعبدن آرین عاجز قلیدی
دشیدی لابد آنک نفع باطل … یرک ترویحدن اولیدی عاطل
نه دور نفعی دیو صورسک آنی … الر دفع بخارات دخانی
حرارتدن که آدی در غریزی … یرکدن که اولدر اعضانک عزیزی

في تشریح القلب

یرک بر جسم مخروطی در اولمش … صنوبر هیئتنده یاردلمش
کگزاو زناسی دور فاعده اکا … تصور ایت نه کم دیبلسه ساکا
مرکب لیفله قاتی غشادن … هم اندن سوزه کوش ات رهنمادا
بشی اول جانبا در که اولدا ایسر … اننک رمان کبی دور رنکی احمر
نه دور لیف اول انجه طمرلر … که قل سیکی در اصلی وترلر
اکی تجویف وار در بری ایمن … طلوقان دور روحی ازاشث سا
الکنجی سی دور ایسر اولو … قنی آزوولی روحیله طولو
شراییه اولب دور بو منبت … که انلر جمله اندن اولدی نابت
یرکده ور دور درلو مجاری … که قان اندن اولور اعضایه جاری
ارادن اویکنه برنر غذانی … هم اندن برنر اول آکا هوانی

نه دوردر نیجه بو باریك اشلر / كه صانع قدرتیله آنی اشلر

قلور بو اشده حیران عقللا فهم / دشر سهمه بو راده فكرله وهم

دكیلر بو هواده پر جبریل / الندن صورن اونیدر سرافیل

نه در كمسه بلامز اول حقایق / تعالی عن مقولات الخلایق

الفصل الرابع

في الكبد والمرارة والطحال

تشریح جكره

كبد بر جسم در اولمش مهیا / شراییندن اوردەدر كه اجزا

غشاسندن انك احساسی چوقدر / ولیكن كندینك حسی یوقدر

طمرلارن كه داكلدر ضوارب / یقیندر اولدر منابت هم مشارب

جوانبدن انك بریدر ایمن / اشی تولیدهدم دوردر معین

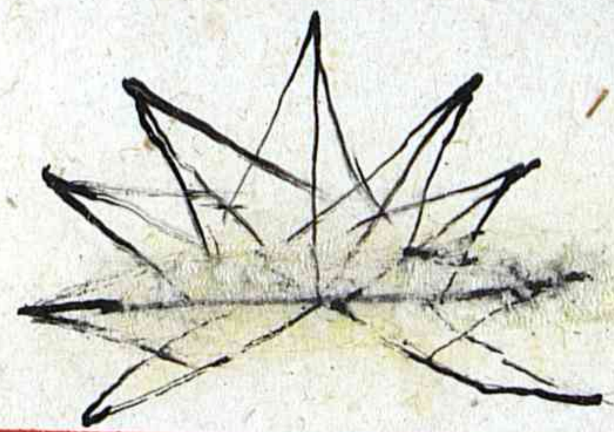
كه اوله اولدم اعضانك غذاسی / حقك الطافنك یوقدر قیاسی

یخاروسی حجاب صدره لاحق / ایاكولاندر ظهری مواصق

اشا غاسینه لاصق خاصره در / چو علم اولمایه نفسك خاسره در

تشریح مراره

اودر

ادك زهره دردر آدی و مراره / انك طعمنده یوقدر جز مراره

كبددن اولدر ایدن جذب صفرا / كه صفرادن اذا بولمایه اعضا

اگر اولمزسه صفرا انده مخزون / طلواندن دم اولور جسم مخزون

كهی حمای غب وكاه یرقان / الر اندن بدید وكاه خفقان

في تشریح الطحال

طحال دوردر طحال اولمش مركب / شراییله اتدن هم مركب

انك ذاتنده كرچه حسی یوقدر / غشاسنده یقیندر احساسی چوقدر

جوانبدن یبدر جنب ایسر / طلوع ومعده ارسنده مقرر

همیشه اولدر سوداء وعاسی / كبددن جذب ایدن آنی بلاسی

اگر انده اولمسا مخزون بو سودا / بهق طپطولو اولوردی پیدا

دخی دمر اكوبیله پیس لخ هم / طلاریدی بدن والله اعلم

بونه الطافدر بونه عطایا / تعالی الله خلاق البرایا

الفصل الخامس في تشریح بقیة الاعضاء المركبة

تشریح كرده

نه دوردر كرده اجزاسی فقط لحم / عروق چوخ شراین داخی چوخ شحم

انوك نفسندن كرچه چون بوخدر | غشاسندن كه وار احساس چوخدر
بری پشت اسفلندن اولدی آنك | جكردن اول جكر صوين قانك
اورادن اول صوا اولبين روانه | كلدی اول بين كه آدی در مثانه
صودن كرا اول ايرمازسه قانی | قوپامی امراض زنك جسم وجانی
ويا خود اولمی تن روحه قابل | نه حكمتلر در بو فكر ادب اهل

تشريح مثانه

فوخ بر جسم در پيدن مضاعف | عروقيله شراييندن مؤلف
دبرله قاسق آراسی قراری | قلوز اول جمع ايدهبن بول جاری

تشريح انثيين

اول ايكی آلت كه بولدی انثيين آد | منی پنجينه اولر بولدی ارشاد
اخ وجرب اتدن اولمشلر مرتب | عروقی چوخ شراييندن مركب

تشريح قضيب

قضيبك جسم اولمشدر مرتب | ازاتدن چوخ شراييندن مركب
عروق انده چوخ اولور وعصب هم | انك حسی بسی چوخدر دكل كم

تشريح رحم

رح

رحم بر جسم عصبانی در اهل | جنينه حامل اولمخليغه قابل
معاء مستقيميله مثانه | كوبكدن هم اكا يردر ميانه

تشريح دبر

دبر در جسم عصبانی مضاعف | عروقيله شراييندن مؤلف
دخی اتدن نكم واردر لطيفی | اول ايدر جمع ثقلی وكثيفی
انی سخلر تمامی نضجا ولنجه | طرر انده خروجك وقت النجه
خروجك وقت ايريشجك ادر دفع | اذا ايكم دير المشدی زهی نفع
تعالی الله زهی خلاق وواهب | كه انده در بو مجموع مواهب
طبيعيات چون ديدك تمامی | ضرورياته آلالم كلامی

الباب الثالث

في ذكر الامور الستة الضرورية وهو يشتمل على ستة مقالات

المقالة الاولى في الهواء

ضروريات التی در تمامت | كه انلردن بلور ابدان سلامت
هوا كه اندن دردر ترويح ارواح | غذا كه اندن اولور تصحيح اشباح
سكون وجنبش وبيداری وخواب | دخی استفراغ واعراض شبو ابواب

کنشن ایدر هواده درلو تأثیر
که ایرر دایم اندن آکه تغییر

یلوك اولر فصولنده بو پیدا
دخی هر نجم چونکم ایره انوا

کمی کوردکده یا خنجر شهابه
هوای بلکه دوشر التهابه

شهابی کوندنا برخ کورجك بیل
که اولدی اول اراده حرز ابل

شرفده کورز اولرسك نحوسی
تلف اولماغه حکم ایلر نفوسی

سعودی کر شرفده کورسن سن
شفای جان بلوهم صحت تن

انوکیله بلر تعدیل ارواح
که کدر هر فضله و پاك اولر اشباح

چو استنشاف اوله روحه مدددر
تنفسله قمو فضلا نه رد در

چون اوله صافی و نه بردونه حار
بولنده المایه یاوز قوخلو اشجار

که ایرر اندن بوقوقوبیله تغییر
هوایه بیته کم جوزیله انجیر

دخی اولمایه بخارات مباقل
مطائح که اولدرر صویا مسایل

دخی بیمش صو و دوذ اولمیه هم
که تأثیریله صحت اوله محکم

کنشده چون دراری جمع اولر
هوایی قشن دخی اسه کرم قیلر

کواکبدن دراری آدلن اولن
که اوله کیجه انك ضوءیکی بولن

نته کم شعری و قلب اسددن
نته کم مشتری و زهره ای در

کسوف

کسوف شمس سرداپدر هوابی
ینر تدا خی اطبادین بوراتی

مساکن اختلافیله تغیر
اریشر بو هوایه ات تفکر

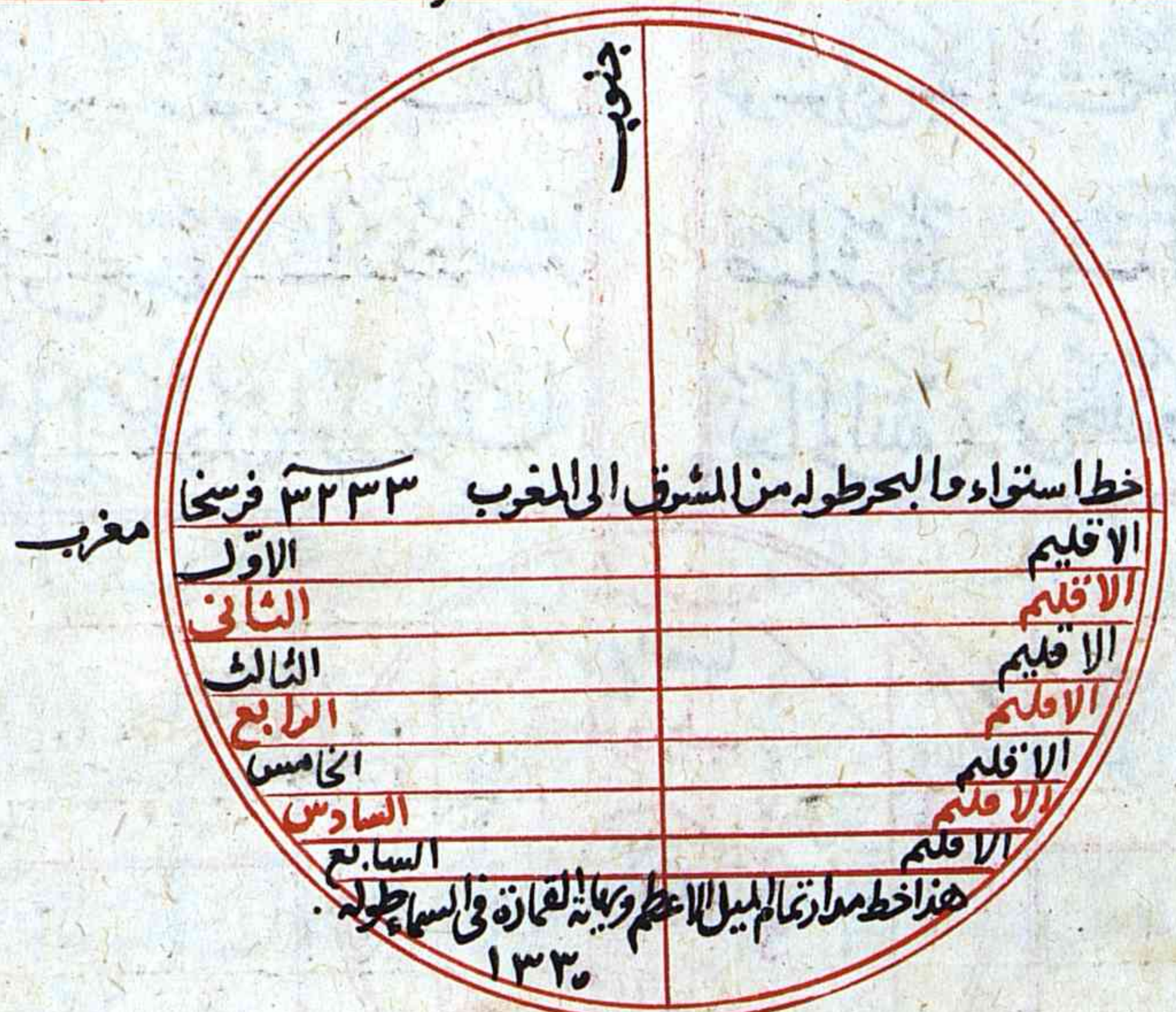
مساکن اختلاف کوه ابحر
جوار یله یه خود عرض بلددر

کر اوله بعدله دور استوادن
که غایت معتدلدر اول هوادا

ایکنجی و اچنجی اقلیم اولر حار
الرسادسله سابع بردبدکار

الردردنجی یا خز اعتداله
کرکلودر بغایت بو مقاله

انی توضیح ادن بودایره در
نظر قیلب بکا ایله تفکر

نجا برده الیجخ کوی و یا شهر
ادر صووخ اوراده اسی قهر

فی ٦

الورسه شهر بیری پست غایت
الزا فراطله اندن حر ظاهر

جنوبه شهر کر قرشو الابل — که قاتی ایسی اولور چونکه اسابل
جنوبن بغلمش اولسه جبالی — صوخ ایلر انی باد شمالی
کثیف اولر چو غربیه لا اول — لطیف اولا چو مشرقدن کلا اول
یلوك اصلی دبور اولدی و شمال — جنوبیله صبا دراوش مفصل
جنوبه وردیلر حر رطوبت — شمالك بخشی در برد و یبوست
دبورك طبعی اولدی یابس و حر — صبا کیفیتی در سرد و هم تر
یزوکی شرقه چون طغر و فلاسین — صلوك اولر شمال آنی بلاشین
جنوب اولر صلوك و غرب اردك — بو سوزی کیم ایشت معنیه ایردك
دبور اول غربدن اسانه دیدلر — صبا شرقدن بلینه آد ایدرلر
قلن بیلر بارددن اولر انشا — تعالی الله زهی خلاق ماشا

نه یرکم طیرغنده انکله ولانمر — یراسی دن یزیلرداخی اولا هم

اولا کولاری صوینده عذوبت — اولورا انك هواسنده رطوبت
اردسه درلو صوبه یاقیایه — یبوست یا یشرا ندن هوایه
نه یرك کم چوخ اولا انغتاجی — کمنع ایلا یمایه اول ریاحی
قیشن صووخ الراول یر بغایت — یزن ایسی سی اولرری نهایت
حررا ایسی اولور داخی ینبوخ — اولرکتان وهم مصقول صووخ
اولورصوفیله مزعزده حرارت — ولی وردورر انلوده یبوست
کل و ریحان چچکلردن نکم وار — قمو شینك مزاجن بل که الرحار
قمودن بیشنی بل کم دکل حر — کل و مرسین شکوبتله نلوفر
بنفشه دربشنجی سوزی دکله — که بارد دور و خوش بودر سکی اکله
ادرهر طیبه کم حر مدخل — ولی بارددرر کافور و صندل
هوای باردیله ارتر ابدان — کی اولر هضم وهم خوب اولر الوان
اولر اندن زکام و صرع و نزله — دخی دعشیله فالج بونی اکله
هوای بل که هر که اوله ایسی — ملکدر ایدر اول مجموع حسی
رمد ایدر خناق و هضمی اکسر — یماغ ایدر ثقیل ایشی بو یکسر
کتورر جنسه درلو حمیات اول — ضعیف اولمخ لعینه تن ورر بول

طبیعت ضدینه دونارسه اول
بلرانده وباکلمك لکه یول

بودالردن سنی حق سالم ایلسون
همیشه دولتوکی قایم ایتسون

که لطفك تاسی درده دوادر
نه کم ایدارسه جانه شفادر

المقالة الثانیة

في المأكول والمشروب وهي تحتوي على فصلین

الفصل الأول في المأكول

بیلنك ایچلن كم اولدی ناچار
بلوردجنسه اندن درلو آثار

همین ماذیله اول مطلق غذادر
همین کیفیتیله اول دوادر

همین صورتله در ذو الخاصیه اول
زیان واصحی یلماغه بلوردیول

نتاکم پاذزهر اولسه مطابق
نتاکم زهر اولسه ناموافق

اگر ماذیله وکیفیتله اوله
غذادر کم دوا ییتله اوله

گرا اوله صورت وکیفیتیله
دوادر اول که الا خاصیتیله

وگر ماذیله اوله صورتیله
غذادر اول یقین خاصیتیله

ایچی داخی غذا دورر دوائی
که خاصیت ورر کی بل یورانی

لطیفین وکثیفینی غذانوك
دیایم کم بلاسن حالن انوك

ایو کیموس ادن اولور لطیفی
یوز کیموس ادرسه اولر کثیفی

بسیطا ولدو غیچون اولمز غذا آب
غذا ترقیق ایچوندر اول بهر باب

رقیق ایدر غذا ایسی کم انی اول
مجاریدن که طاردر هر بری اول

ضرورتله چو حاجت ور غذا به
یکی ولکم ازکن جسمی اول تقابه

که اکا ویرلدی وقت آفرینش
نه آفکار ایتمش اکله اهل بینش

نه کم شدن کدردی پیسه تحلیل
اینه اول کدن بیکبیه تبدیل

غذا ممدوح اولدورر که اندن
قپا اربسنی وصافیسی قاندن

لطیف اتمك بکی ویه فراذنج
که صیرویه غذا اولا بشدنج

دخی بقل یمانی وبو قامو
مریضه درکرکلو ایلا که دارو

کثافت ایدرا تمکدن سمیدی
قیوندن برلیشرکه اولدر لذیذی

بو دورر بل اصحابك غذاسی
دخی درلو غذانی نرگ اداسی

غذادت کم ادر اجسام لطیف
صغندر سن مصنف خردل تعریف

بلردن حاصل اولر خلط صفرا
چوخ اولیجق ادن امراض وادا

نه کم اولا قوی معز وبقردن
قمو سودا دکل خالی نظردن

بلخ هم سود غذادر بلغمانی
دخی ناکم سورسه بلغم آنی

ندنسنا کم الا هر سردو هر تر	انی ارتخ یدکدن بلغم ارتر

الفصل الثانی فی المشروب

صونک بیکی اول که ارحدن اولا کایول	دخی چوغ وخفیف و عذب الا اول
چوخ اوله سون خاشاك و اذائی	بریندر پیشن تندن غذائی
قمونک بیکی ماء المطردر	که قارشمز اکا هرچه ضرردر
بنا کم قارشور صو حکمن آلور	جمیع اوصافن آنوك بیکی اولور
آلور مشروبدن جسمک غذاسی	سوجی و شیرم و سودکی بلاسی
دخی اول کم جسم طبیعنه دزادر	مثالی انوك اوش اسکنجبین در
لکدر آنوکله صفرا و بلغم	دخی درلو اسماار عطش هم
زهی صانع که دزدی هر دوائی	که ایدر دفع هر رنجیله دائی
نظرات ورسه سندن فکر صایب	که قندندر و زیلاسن بو عجایب

الفصل الثالث فی النوم والیقظة

ضروریات اوچیجیسینی درکله	اول یخوو یا نخلخدرا کله
چونکه ایخو راحت جمله فوادر	اکا میل ایتدیکی نفسك رواددر
طعامك هضمنی اول ایدر اتمام	انوکیله حرارت بولر اجسام

وبلی ایخوده اولپنورسه افراط	بتسک ایچنده طولردرلو اخلاط
تنی سست ایدرو غایت تر ایدر	حرارت تندن انوکیله کیدر
حرارت کتسه چوخ امراض بارد	البت واقع ایدر تنلار فاسد
ایا نخ لخ دخی اولسه افراطله هم	کیدر تندن نشاط و ایر شرغم
کدارر قوتی تندن بهر حال	تعب کورر اکر ایدرسه اعمال
چو ممتد اوله اتك آدی سهردر	تنه کرب و قلقدر و ضرردر
ارر انوکیله ازواج ابدان	تنو بوزدن کیدر سحنیله الوان
کزی غورر دشوار هضمی آلور	انوکله تن ارسروه لاغر اولر

المقالة الرابعة فی الحرکة والسکون

سکون و جنبشك اولسه اعتدالی	الور صحتده خوش اجسام حالی
ریاضتدر بو جنبش اولیحح بول	بلور اثقالی تندن جمعه یول
چوثقللك کیدر ثقلی اریر ابدان	قواده اولور قوی و پاك الوان
اریدر فضله آچر مسامی	بشورر تندن ورسه خلط خامی
نه دردفضله اثر قالن غذادن	که هضمیله ادامز دفع اتی تن
چو قاله ازا ثر هر بر غذاده	زمانیله اولر اول خود زیاده

اکا چون تنده کلدر هیچ محتاج / زیاندر واجب اولکه ایده اخراج
طعامک طرفی ارتماسه هر بار / خراب ایدر انی انده قالن آثار
ریاضت اولسه آنوک اعتدالی / مزاجک خوش اولور آنکله حالی
تنی ایدر مهیا اغتذایه / ایرورر کیشی نشو و نمایه
چون افراطیله اوله اول تعبددر / اشی روح آردب رنج و وصبددر
حرارتدن که داکل اول کرکلو / تن و اندامی ایدر جمله مملو
تنه چون غالب اوله اول حرارت / قلور تن خشک کیدیبن رطوبت
سکیری سست ایدر انی اریدر / الملدن کیشی تیز ده قریدر
سکونی داخی چوخ اولسه اشی یوخدر / نه اصی کم زیانی قاتی چوخدر
بوزر اخلاطی طلدورر تنی اول / غذا ایده هضم و نغز کم بولا یول

المقالة الخامسة في الاستفراغات

انوکلا کم ریاضتده اولدی تقریر / که دفع فضله دن ابدانه تدبیر
تن استفراغه اولور محتاج یکسر / دماغ و سایر اعضا برابر
یرن ترک اتمه فضیله دوائی / که دفع ایداسن آنوکله اذائی
فی استعمال ایت چونکم اولدیایی / کدرن سوداوی تندن جهد ایت یای

صوبیله

صوبیله غرغره استعمال مسواک / ادرکا مودهانی صافی و پاک
دوا ایله ارت بول و خبثدن / دلرسک کم صحیح و پاک الاتن
کورک بو فضلیه استعمال حمام / که شرطا اول کم اولانی چرک اجسام
ایدر جسمی اول قاموردندن / فضولی چیخر سطح بدندن
یکنلو کر جماع ایدرسه لایق / که ارتماغه اولاری اولدر موافق
جماع اتمه طعام اردنجه اول شر / ورر او جاعله الام و تشویش
جماعه قومغل پیری و کهلی / که داکلدر اولر اول ایشک اهلی
یکیدی کرچه کم دیرلر اریدر / ولی جوغی انی داخی اریدر
بدنده قر قومز کوزده نوری / کلولدن داخی کیدر سروری
قوای سست ایدر و روح اکسر / اشتدکسه بودورر ایشی یکسر

المقالة السادسة في الاعراض النفسانية

یقین بلکل که بو نفسانی اعراض / بلورر شنده درلو درلو امراض
بو روحک جنبشی اولدقده حاصل / یه تندن طشره یاکا اوله مایل
بو یا بر دفعه اولا غضب واز / که دیکر نقمتیچون اینه برکار
یه از از شوبله کم شادیه اولور / یه خود لذت بکی کم نفسه کالر

بو میل ایدن اول نکاکم اوله داخل — بو میل داخله بر دفعه اوله
بو خود میلی کرور ازاله اول — اوراده که ایدن میل اولور سخونت
چون افراطیله اولور اشبو اعراض — بو خود ایکی سنه داخی اوله مایل
بنا که اولور فزعدن چون که کاله — بنا کم آزن آزار بر شنه غم
بنادن که ایدن میل اولور برودت — هلاک ایدر کشیبی نادر امراض

گه اوله داخلده خارجده هم
بیله اوله اورتکلیکده هم

الباب الرابع في الامراض

وهو یشتمل علی ثلاث مقالات

المقالة الاولی في امراض الاعضاء المتشابهة الاجزاء

مرض اول درکم آنوکیله افعال — اریشر در لو در لو امراض اعضا
اول اول عضو بسیط اولور که انکله — غشا بیله عصب بیکی وهم لحم
مرض وار اسدن کم یوخ فضولی — طبیعت وفقنه الماية بهر حال
چو اعضاده مشابه اوله اجزا — اوله آدی جزونک بو لفظ دکله
غضاریفیله عضلات ودخی شحم — مثال ایت آکه دقیله ذبولی

مرض خلطیله که اندن ور سخونت
نه در حما که ادی آنی عفونت

مرض

٢٧

مرض ور بارد ونی خلط و بر درد — مثالی انوک خمود ایر یشجک برد
مرض ور بارد و خلطی دکل کم — بنا کم فالج ارثوخ اولسه بلغم
مرض ور رطب یوخدر اندن فضله — نه در سستلخ که درلو آکه ر ستله
مرض ور که اصلی انوک خلطی بندر — اول استسقا بیکی آدی خبن در
مرض ور خشک اکا فضله مددر — مثالی داسش سرطان غدد در
مرض ور خشک نی خلطیکن ابدان — تشنج بیکی که اولدر جسمه نقصان

المقالة الثانية في امراض الاعضاء الآلية

اول اعضایه که ادی آلیه اولدی — اول آیاخ باش وکوز بیکی که کلدی
که هر بیری درر انوک مرکب — دخی اعضادن اولدی اول مرتب
دشر امراضه اولر عیبیله فاش — بنه کم معدن کیچی ولا بیول باش
تجاویف ایچره الر امراض ایشت — بنا که اوله طنبلر طبطلوایت
مجاریسنه دخی امراض الور فاش — قوخ بکرک کبی که اندن بنه طاش
عدد چونکم زیاده اوله یه نقصان — الور آنوکله معیوب ابدان
بنا که التی اولا یا درد اصابع — که اتمز اقتضا آنی طبایع
ایکی برمخ که اولا اتصالی — ایکی چانه که اولا انفصالی

قمو نقصاندن امراضه داخل … الور آنوكله بى حد نفع زايل
شها حق ويرمسون هرگز زوالى … كه الر آنسوز مرضدن ملك خالى
هما سايه درر بخت همايون … هميشه دولتى السون روزافزون

المقالة الثالثة في انحلال الفرد

مرضدن انحلال فرد درهم … كه ايدر ابدان اول بر دردو درهم
نتاكم قول جخه يا قطع الا ال … ديدیلر اول الا و قوله منحل
عصب طولندن ايرلسه ادى شق … چو عرضندن الهر ض اولور انجق
شكولدن اولسه اكا كسر آد ايدرلر … غشا پيله طمرده قور ديرلر
رباطيله وترده اولسه ادى هتك … حق اتسون خصملى و دوستنى فتك
اته زخم ارسه آدى اولور آنك جرح … ارنجك غا يتينه ديبه لر قرح
عضلده اوليسه مسخ ديرلر … درى صويلسه اكا سلخ ديرلر
شهود دشمنلرن حق مسخ اتسون … جهاندن آدلرينى نسخ اتسون

الباب الخامس في الاسباب

وهو مشتمل على ثلاث عشرة مقالات

المقالة الاولى في معرفة السبب واقسامه

ايدن

سبب اولدر كه قوپه امراض … مرضدن قوپنوب آدى اولدر اعراض
مرض حمى سببدر عفونت … صداع آكا عرض دور حقيقت
سبب قوپر سببدن بل انى سن … عفونت بيكلى كه اولور امتلادن
سبب اولور عرض كه اولهم عنادن … مثالى تخمه لخدن امتلادن
سبب اولور عرضدن كه اينه ماده … حرارتدن چوز اوله امراض حاده
سقم كه اولدر مرض قوپر سقمدن … نتاكم اولور اپستما ورمدن
مرض قوپر عرضدن اوش مبين … نتاكم اولور اپستما سهردن
عرض قوپر مرضدن سوزدر كله … استمادن پشر اغرلسى بيكلى كله
عرض قوپر سببدن سوزوش … نتاكم ثقل اولور امتلادن
عرضدن كم عرض بولور الا ان … كه دردهن اختلاطى در سهردن

المقالة الثانية في الاسباب البادية والواصلة والسابقة

سبب نادر چو بلدك بلكه اسباب … تمام اوچ در لودر اى فخر اصحاب
بريسى بادى وبريسى واصل … بريسى سابق دوشدر علم ايله حاصل
نه دعدر بادى اولن ضرب ويا نار … نه دشسه زخم او لمخ يه بزوفا ز
نه كم بورسله اولا اولور آدى … طبيب اولنلرك ديلنده بادى

نه دركه واصل عفونتدركه اجسام / استمالوالر اول اولدقجه مادام
توسط سوزدر كم بو عفونت / استمالیه سبب دور حقيقت
وساطتله امتلاسيله اولسه لاصق / عفونتله تب آدى اوله سابق
بو اسبابك قوسندن الهى / نجاكم وارجهانده بكله شاهى

المقالة الثالثة في اسباب انصباب المادة

اول اسبابى كه ماده اينب مزاجى / قلور خسته اكله وايله علاجى
يوز اخلاطدر كم اوله سايل / يه زوردا فعو يه ضعف قابل
دخى ضعف قوارى غاديه در / دخى مجراده وسعتلى بنيه در
دخى اول كه انوكيله كيفيتن / دنه ضدينه ضبط ايله بونى سن

المقالة الرابعة في اسباب الحر

ديايم اسسى ليغه نه در اسباب / ولى يادايت كركلو اولر اول باب
برى قوتله كه اولر سير و اسث / برى فعليله سم كم ايچه دشمن
بريسى نفسدن كم اول غضبدر / بريسى جسمدن كم اول تعب در
عفونت داخى تقليل غذادن / مسام جلد بغلابن هوادن

المقالة الخامسة في اسباب البرد

صوغ بالقوه اكلا بنج ايدر / ديكر بالفعل ديسك ثلج ايدر
دخى خلخ كه انكله سوينر ارواح / نتاكم ياغسوز اولدقده مصباح
دخى اولكم بنه افراطله چوخ / حرارت سوينر ارتوخ اولجق طوخ
نتاكم چوخ اليجق دهن مصباح / كدر نورى النر اول رسمه ارواح
شيع بو رسمه اولجق حرارت / النر معموره جسمه خسارت
دخى جنبش چوخ و صعب اولسه ارواح / اولر مستفرغ و صوور بو اشباح
نه تن كم اول ضعيف اولا و لاغر / اكه صووخ زيانى تيزده ايرر
قتى اولسه قبغو بارد اولر ارواح / دخى انده كه اچوخ اوله اشباح

المقالة السادسة في اسباب الرطوبة

بيش اولر بلكل اسباب رطوبت / برى اولكم تنده دايم اوله راحت
رياضت سوز اولن راحتده دايم / رطوبتدن نجاسى اوله سالم
ايكنجى افراطله يمك طعامى / كه اولدر خصم جان و تن تمامى
دكنمك اسسى صوده ايدر رطوبت / ولى اول صوكه آنده اوله عفونت
سودو بالخ كه اولا طتلو سوده اول / ايدر تنده رطوبت سوزن كوش اول
درلسه نشنلر تنده كه اولا تر / اليبن مختقن جسمى تر ايدر

المقالة السابعة في اسباب اليبوسة

يبوستده دخی اسبابلر بیش — ایی اکله دیایم بلی کم و بیش

بری فعلیله مثلی باد شمال — بری قوتله شول دسته که خردل

بری ایچلکم فخر اندن رطوبت — بری جنبش که اوله اندن صعوبت

بری کم تندن اولا نسنه منحل — بنا که اسهال ایدر هر بری حل

المقالة الثامنة في اسباب الاعضاء الآلية

اول اعضایه که آلیه اولدی — ارب درلو مرض اولر معادی

دیایم مختصر اسبابن اکله — سزی کم علمدن دررا ستردکله

کرکلودن بیک الدوغی اعضا — مصور قوتنی ایدر آنی پیدا

سبب کیح الدغینه ضعف تصویر — که بولمادی تمام اتماکه تیسیر

سبب که آنوکله فاسد اولر اعضا — ایشت که ایدم قموسینی هویدا

یرا ماسه رحم عضو ایدر افساد — دخی اولکم منی اولمایه منقاد

دخی اول کم بتعلین طفله قماطی — یوز بغلایبانک اوله خاطی

دخی اولکم ازنجک وقت تخریج — اده بر عضونی ابر خسی تعویج

دخی اولکم طفل چوخ بیه طعامی — دخی کم بتیز اولا یا کیح فطامی

دخی

دخی اولکم یریما که اندکلن اقدام — دشب ناکاه سقط اوله بر اندام

چوخ اولسه خلطی ایدر پیدا جذامی — آز اولسه شل اولر دکله کلامی

الور چونکم عصب سست اوله القو — تشنج داخی چون اولمایه قوه

چوخ اولسه قرحه وانواع اورام — خراب وفاسد اولر رنکی اجرام

المقالة التاسعة في انسداد المجاری

سبب که آنوکله تنک اولر مجاری — بری صوق که الده جسم لزج جاری

بریسی قوت امساک دافع — بریسی داخی بیس اولدخده واقع

دخی اولکم دوا قبضندن افراط — دخی اولکم اوله چوخ تند اخلاط

دخی اولکم قی بغلانله اقدام — بر تنک ایدن انی قسما غله اولرکم

دخی اولکم قرحه اوله چوغ ثالیل — بدزا بدانک که ایدر سد تحصیل

دخی کرم اولر وهم کثرت دم — دخی سوت که انعقادی اوله محکم

بریسی قابض اولدوغی دوانک — دخی قیدوغی اعضاده حصانک

حصا طاشکم قوخ بوکرکلن اولر — کیشی اندن خسته دوشر بلکه اولر

المقالة العاشرة في انفتاح المجاری

مجاریدر که اولر ابداندن واسع — چوماسک سست اولاو قوتلو دافع

دخی هر نسنه‌دن کم اوله فاتح / مجاری انفتاحیله اولدی واضح
نه دردر بیلسک اسباب خشونت / نه کم دفع اوله آنوکله لدونت
دخان و خلط خشک و تیز شیالی / غذادن هر عفص اکله بو حالی
شراب اولسه عفص آنی ایدر هم / عفص که اندن اوله مازو بیک مطعم
لزج خلطیله یاغ ایدر ملاست / دخی نه ترکه اوله آنی یبوست
ایکی عضوک کرکلو اولسه انفصالی / جوز اوله و صعب آنک اتصالی
اولر چونکم ضعیف اولا مصور / دخی هم قوتیله اولا مغیّر
نکم کارکلو اولو اتصالی / اولرسه بر بریندن انفصالی
مرض دندر اول وابیه دندر / که هر بیریسی بر عضو بندندر
بو نوعه انحلال فرد دیلر / انوک اسبابنی روشن ایدرلر

المقالة الحادية عشر في اسباب الحميات

تب یومیه اول کم سببدر / کنش اسیسی و داخی تعبدر
جوخ ایخونسزلک و تخمیله غمدر / دخی هم هم و خشمیله ورم در
ورمدن اول که اولا ظاهرده پیدا / بیاپی صکلدن ایدر بو ایدا
عفونت خلطده انکله کثافت / اولیجق جلدی ایدر بو آفت

خرابی

شراب وهم طعام اولورسه حار / دخی دارو کلر بونج بذکار
طعام اولمادغی داخی الور هم / سبب بورنجه دکله سوز محکم
فخاصه کم اولا یبس فتوت / ایدر بورنج قلمز تنده قوت
عفن حماسی وهم حمای محرق / سبب دورر اکا که این تب دق
رطوبت قلمز اولسه جوخ حرارت / کلور دق اولورا اجسامه خسارت
عفن اولسه طمردن طشره صفرا / اولور غب آدله چون این حما
بو صفرا ایده طمرده ارسه عفونت / الور حمای محرق اول سخونت
عفن اولسه طمردن طشره بلغم / اولورد ایرادی و نائبه هر
طمرده بلغمه ایرسه عفونت / الور حمای لازم نی سخونت
عفن اولسه طمردن طشره سودا / الور لابد تب ربع اندن پیدا
جودم جوش ایلیه بولب سخونت / الور حمای مطبق نی عفونت
سبب بورسمه قاندن سد اولر / حرارت جمع اولب قاندن قالور
حرارتدن ادر ناچار جوشش / کرکدر علم استایانه کوشش
سبب نادر صرار اسیک و بایه / عفونتدندر که الر ظاهر هوایه
نتاکه اکرک بلر یرده عفونت / یریدکده که اندن اولر کدورت

اگر اولورسه سوده بساطت / ارشمز انده اکا هرگز عفونت

هوانک اولمسه یا وزد خارنی / بخارات ایلماسه یا وز آنی

ارشمز اول هوایه بو خباثت / فلابد کلمز اجسامه بو آفت

هواده اولسه کدورتله رطوبت / ایرر اجسامه اندن بو مخافت

تعفندن ایریشجک هوایه / که اول اولور سبب رنج و وبایه

هوادن بورکه ایرر عفونت / عفن اولور نه که انده وار رطوبت

حرارتدن غریبی وارد اولور / مزاج روح انده فاسد اولور

تن واندامه طولر اول حرارت / چوخ ابدانه ایرر انده خسارت

یوز اخلاطدن طولو اولور ابدان / اولورلر چون بو آفت اوله بیجان

اطبا بورده حیران اولورلر / انوکچون قاتل اولدوغن بیلورلر

هلاک ایدر ارشدن منزد وایه / کموک ورجانی دفع قضایه

چو فضلک اولنده ایرشه کوز / فلکدن چوخ اتیلور اوله بیلدز

دخی اول کیم هواده اوله رطوبت / دخی که اوله یغمورلرده قوت

عفونتدن قپان حیوان چوخ السه / یر التندا غی یر یوزینه کلسه

سیچان و عقرب و ییلان بکی هم / علامتدر وبایه والله اعلم

سبب

المقالة الثانية عشر في اسباب الجدري والحصبة

سبب حصبیله جدریه دخی هم / عفونتدن یقین وجوشش دم

اولور جدریده ماده چوغ ومایل / رطوبتدن یکا ایله دیدی عاقل

بلنسه رنجک اسباب ومزاجی / اولور آسان اداریسک علاجی

اولور از حصبده اول ماده بی بل / یبوستله الی صفرایه مایل

المقالة الثالثة في الاورام والبثور

نه اولور ماده چوغی اسباب اورام / که اولر رنجور انوکیله هر اندام

اولور جمله بثوریله نفاطات / اوشنخ اورامه وهر انده آفات

معاذالله طاعون بر ورم دور / که جان وتن انکله برالکردر

یلی کیله چخر شو بلا که آتش / نجب جان و تنی ایدر حال ناخوش

سبب بر ماده دور راکه سمی / دمایرچون ایرر بورا که سمی

یوزی دن قلخ اردینه اولان / که یا خنده ریئه سوزنلسن

سبب اکاکه اولدی اکله نام / عفن اولب نزانوکله اندام

فساد روح حیوانی در بیل / اودیله آنی کی اکلادکی قیله

الباب السادسة في معرفة الدلایل

وهذا يشتمل على سبع مقالات

المقالة الاولى في تقسيم الدلايل

چو اسباب اكلدك نادر دلايل / دیا بو بحثه اولر جملسی بیل

دلایل اوچ اولور بیری مذکر / بری حاضر بریسی داخی منذر

مذکر کیچنه ایدر دلالت / چو گچمشدر طبیبه اوله حاجت

نتاکم نندن اولیجق نداوت / دروك كچدوكنه ایدر دلالت

نه حاجت آكه داخی كه اوله حاضر / چو اولمشدور اول حسیله ظاهر

نتاکم دترمك ایدر دلالت / استمایه كه ایدر جانه آفت

دلالت ایدن آكا كه اولدی حاضر / كلا سینه دخی اولرسه منذر

طبیبه اولدر كه اولدی معول / انی بلمك كرك دورر مفصل

دلا بلدن كه اولا عام الدلالت / رئیسنده اولر اعضانك تمامت

كبد دورر دماغ اوچنجی یورك / طبیبه فرضدر انلاری بلمك

انی كم خاصدر اولدیسه تقریر / عمل قسمنده ایدم سا كه تفسیر

چو اوله عقل و فكرنده استقامت / تصور هم تذكرده تمامت

خیال و حافظه احساسدن هم / دخی آنك جنبشندن بوغسه كم

دلیل اولور كه ور بشده استقامت / یقین صحتده در اولی سقامت

دخی درلو الورسه بو اغراض / بو ظاهردر كه ور دورسنده امراض

یرك بر نبضده اولسه نظامی / الور صحتده آنوك ذات تمامی

كرا نده مختلف دوشرسه انباض / دلیل اولور كه وار دیوركده امراض

كبدده نه وریسه بیلنور هم / برازو بولدن داخی كلنور هم

المقالة الثانية في النبض

چو ایدر وضعله جنبش شرایین / كه انلر اول قبضله بسطای نیكو بین

نسیمیله ورر اول روحه ترویح / اولر نبض و بلور هر حكمه تصحیح

محیط اولسه مركزدن بو جنبش / اكا دیرر انبساط ارباب بینش

انوكیله هوا كه اولدر مروح / ارشور روحه و اولر مصحح

انك ضدی انقباض اولر برادر / كركمز نسبتی اول دفع ایدر

كرك ایكی سكونه ایكی جنبش / كه دورتلیك مرتب اوله بو اش

مضاد اولدغنده ایكی جنبش بلاشك / سكوندن داخی آراده ایكی كارك

كذا لم نبضه مقداری اول / انك طقوزنی داخی ایدلم حل

كه نه مقدار طول و عمق و هم عرض / الطبانك سزن بلمك دورر فرض

طویل اولدر که طولی معتدلدن … اولب اکثر دیاکم کرم دن ثن
قصیر اولدر که اولا آکا مقابل … دیا یوخدر حرارت ننده کی بل
اکا سندایغی اولار کی معتدلدن … حرارتده برودتده آنی بل دور

عریض اولکه اکا بر مخ چون الینه … زیادت یعنی عرضنده بلینه

رطوبت چوخلغینه اولرا اول دال … انوک ضدی در ضیق بلا قال
رطوبتله بیوستده بو ابر … اولندر معتدل ضبطا ایله یکسر
چو عمقندن اولا اول رسمه حاصل … که قوتله ایده قرع انا بل
وفور زور حیوانیته دال … الر مشرف در اکا اهل افضال
مقابل اولن آکا منخفض دور … درش علمه جهالت دفترن دن
الر اول قوت اکسک لیکنه دال … توسط معتدلده اولر بهر حال
چو طوله طول و عرض عمق انکله … عظیم اولر کثیر ادیله اکله
بلد بونبیرله اولدخ مرکب … یکیمی بیدیه ایدر مرتب

بو ترکیبات که اولمشدر معین … بوجدولده الر کون بیکی روشن

نبض طویل عریض مشرف وهذا هو العظیم	نبض طویل عریض معتدل بین المشرف والمنخفض	نبض طویل عریض منخفض
نبض طویل معتدل بین العریض والضیق مشرف	نبض طویل معتدل بین العریض والضیق معتدل بین المشرف والمنخفض	نبض طویل معتدل بین العریض والضیق والمنخفض
نبض طویل ضیق مشرف	نبض طویل ضیق معتدل بین المشرف والمنخفض	نبض قصیر عریض منخفض
نبض قصیر عریض مشرف	نبض قصیر عریض معتدل بین المشرف والمنخفض	نبض قصیر عریض منخفض
نبض قصیر معتدل بین العریض والضیق مشرف	نبض قصیر بین العریض والضیق معتدل بین المشرف والمنخفض	نبض قصیر معتدل بین العریض والضیق منخفض
نبض قصیر ضیق مشرف	نبض قصیر ضیق معتدل بین المشرف والمنخفض	نبض قصیر ضیق منخفض وهذا هو الصغیر
نبض معتدل بین الطویل والقصیر عریض معتدل بین المشرف والمنخفض	نبض معتدل بین الطویل والقصیر عریض مشرف	نبض معتدل بین الطویل والقصیر عریض منخفض
نبض معتدل بین القصیر والطویل معتدل بین العریض والضیق مشرف	نبض معتدل بین الطویل والقصیر معتدل بین العریض والضیق معتدل بین المشرف والمنخفض وهذا هو معتدل على الاطلاق	نبض معتدل بین الطویل والقصیر معتدل بین العریض والضیق منخفض
نبض معتدل بین الطویل والقصیر ضیق مشرف	نبض معتدل بین الطویل والقصیر ضیق المعتدل بین المشرف والمنخفض	نبض معتدل بین القصیر والطویل ضیق منخفض

ایکنجی نبضه نڭ قرعن بیلالوم   اورادن حکم نیجادر قلالوم
چو عرقه ایرسه رأس اصابع   اگر اولرسه نبض آکا مدافع
قوی دور ضعیف آکا مقابل   اراده معتدلک علم ایله حاصل
ایچنجی یا خلم جنبش زمانی   نه مقدار ایله در بیلالوم آنی
سریع اولر ادی گر تیز الورسه   بطی در جنبشی گر کیج قلرسه
سریع اولسه هوای بارد استر   بطی اسی هوایه میل ایدر
اراده معتدلک بلدکد بونی   زماننده اعتبار ایله سکونی
اولر دردنجی اول آنی بیلالوم   تفاوت ورم پس حکمن قلالوم
تواتر اولسه اولماسه فتوری   الور ضعف حرارتدن وفوری
تفاوت وارسه ایدر دلالت   که حیوانیتده ور ضعف قوت
بو سوزدن معتدل نیجادر اکله   سنن علم اهلنوک جانبله دکله
بیشنجی اولدرکه اوله صلب آلت   ادر اول بیش وارسه دلالت
الور صلب اول که غمز اتسه اصابع   صلابتله اوله اول آکه دافع
وگر لین اوله ویرر خبر اول   که اولمشدر رطوبت اورده بول
اول ایکی آرسنده معتدل در   که اول ترویح جسم و جان دل در

الور التنجی کم اول جرم شریان   نجادر دیه کیفیتله ابدان
اگر بارد الا ور در برودت   وگر گرم اوله وردور حرارت
اراده معتدلدر ایت قیاسین   نه دور حکم آنوک گی بلاسن
یدنجی اول کم رطوبتدن نکم وار   بلینه آز و چوغ نه اولسه مقدار
چوغ اولسه ممتلی آز ایسه خالی   اراده معتدلدر بل بو حالی
سکزنجی اول که اجزاسن گراوز   انوک احوالنه نادر اراوز
اگر اوله مشابه مستوی در   بدن احوالی صحتده قویدر
الورسه مختلف حکم ات معین   که داکلدر مرضدن خالی اولتن
طقوزنجی که کورینه انتظامی   که بر رسمی دیر انوڭ تمامی
اگر بر رسمه اوله انده جنبش   آکا دیر منتظم ارباب بینش
ادی در مختلف بر اولمسه حال   بودا خللدر سکیزنجیه بی قال
بنکله نبض جنسی طوقز اولور   درش علمه جهالت یاوز اولور
اوننجی اول که اوله وزنیله روشن   ایو یا وزنه بیسه حالتن
اگر اول وزننده اولسه موافق   الور صحتنده آنوک حکم صادق
دکلسه اوله مجاوزینه مباین   که دیرلر صحته آنلر که باین

اولورسه نبض وزن بیر حاصل — یکی اوغلنده مجاوزدر انی بل

مباین اول که اولا نبض صبیان — قجالر نبضنده وزنیله یکسان

وگر بیربسه اولماسه موافق — بو وزندر اول دکل وجه مطابق

سبب که آنو کله دوشر نبضه حاجت — اولوربی شک ترویج حرارت

عزیزیدن بخارات دخانی — اولور دفع آنوکیله بالکل آنی

بجاکم ارتغ اولورسه حرارت — زیادت اولور آکا کون حاجت

مطیع اولسه دشیبن بمشخ آلت — مساعد اولسه هم آنوکیله قوت

بو حالنده چون اوله چوخ حرارت — عظیم اولور بل اول نبضی حقیقت

دخی ارتقده اولور هم سرعت اکثر — تواتر دردر چو غایتده اولافر

صلابتدن اولورسه عاصی آلت — صغیر اولور تواتر قانی سرعت

تواتر در ضعیف اولدخده قوت — اولا مادوغجون اورادده سرعت

اکر خلطیله باسیلورسه قوت — صغیر اولور انی بالکل حقیقت

سبب تمشیخ لغینسه اولور رطوبت — بناکم قاتلیغی نه بیوست

بخارنده صلابتلو اولور اول — تمدد چون بلور اندن نیکا یول

انکچون کم اولورساده اول بکا رفع — چون ایدر کندزندن طبع انی دفع

اولور اول مختلف ضعف اتسه قلت — بده چوخ بیمک بر خلط اتسه ثقالت

الفصل فی بیان عدة اسماء الانباض

سکوزدورلو دخی وار نبضدن هم — بلنمک کارک اکا بیله محکم

دیابیزسا که انی بر بر اشکل — دل وجا تو که علمی سن اش اتکل

چو نبضک جنبشنده اوله صلابت — تواترله دخی هم وصف سرعت

شهوقیله غوورنده انک اجزا — الالر اختلافیله ای دانا

تقدمله تأخرده دخی هم — صلابتده اختلافی اوله محکم

اکه منشار اولور اسمی لابد — خبر ویرور ورمدن لیک صادق

بو اوصافیله لین اولسه موجی — بناکم نرم اولور بحر موجی

صغیر اولسا و موجینه مماثل — طبیب اول نبضه دودی درانی بل

اولور نملی چو اندن اوله اصغر — تواترله اوله ضعفی آنوک اکثر

چو مقدارن قیوبن اوله اکبر — بو مقداردن ایینب اوله اصغر

کروا وکی مقداره بولا یول — اورادده اوله ناکاه منقطع اول

ذنب لفظن اضافت آیله فارن — بلاسن آدنی بلماکه جاره

ردی دورر رداء ندت خبردر — دل وجانیله جنبه اول ضرردر

شهك ذاتی امین السون ضرردن — قلاغی داخی هم یا اوز خبردن
چو نبضه اولمیه بر قرع کافی — اوره بر قرع داخی که اوله وافی
ادی ذو القرعتین مطرقی در — رضا ویرن کیشی جهله شقی در
سبب آکا قوی اولدوغی قوت — وفور حاجت آلتده صلابت
چو آلت صلب اولا اولمز مطاوع — قوی در بر داخی بدر آکه تابع
دخی اول که اوله انده ضعف قوت — بریله ایده مایه بسط غایت
چو جنبش بیرنه بلدك سکونی — ادیله اکلغل ذو الفترة آنی
سکون بیرنده جنبش اولسه ظاهر — طبیب آدین واقع فی الوسط در

فصل فی بیان تغیرات النبض

بیجك اعتدالی طعامی — حرارت ارترو قوت تمامی
بجا کم چوغ اله اکسیلو حرارت — ارر بشر ضعف چوخ در لو خسارت
اولور نبض اول ایکیسینه مشاکل — درشر ارتته لجه علم ایله حاصل
شراب اولورسه سوجی کبی حار — چو اوله اعتدالیله آکه مقدار
حرارت قوت اولرشنده واقع — اولور سرعتده آلان تابع
چو افراقیله اوله اول که الرحال — حرارت قوت اکسیلر بناچاد

بوحالت

بو حالت ایدر اول نبضی متغیر — صفاسی قلمز اولور مکدر
مکدر اولمسون کوکلوك صفاسی — تغیر بولمسون عمرك بقاسی
چو ذات الجنب نبضنده تواتر — اولوب انده امتداده اولتبادن
چوغ اولورسه اولور ذات الرئه اول — ویا خود غشی بولور تیز آکا یول
از اولورسه سباته دوتر اول حال — اطبادن که کلدی بوده اقوال
وکر منشاری اوله نبضك انرك — بلیبن نضج کیدر دخی بی شك
چوغ اولسه اول وهم چوغ السه قوت — عبیر النضج اولور ضعف علت
اکر قوت ضعیف اولا خبردن — که بو علت که ورد بر خطردر
خطر ایرمسون سکا زمانه — سن اول پیوسته فرمان ده جهانه
ریاضت اولنده نبض قوت — تواترله عظم بولور و سرعت
اولورسه معتدل کر چوخ اوله اول — ضعیف اولب بولور سرعت اکا یول
دخی اول انده ضعفیله تواتر — ریاضت چون حقیقتده تعبدر
سنی حق بکلسون رنج و تعبدن — دخی انواع اوجاع عصبدن
بلور اسی صوییله نبض قوت — تواتر داخی اولور و بیذا سرعت
تفاوت ایدر و ضعف و صغر هم — چو حددن کیچه اولور چوخ ضرر هم

انكچون كم تحللدن حرارت
دخی قوت كذب اولور خسارت

صووخ صودن ضعیف اولور حرارت
چوتن عمقینه این اندن برودت

صغیر اولور بطیء هم ضعیف اول
تفاوت داخی بولور هم اكا بول

اگر ظاهردر قلسه تن تكاثف
بلورو لیك عرضیه تضاعف

چو قوت بولب ارتر اول حرارت
عظیم ایدر تواتر داخی سرعت

اولور ممتلی اول آراده كه قوت
اوله حل اول مرضدن كه اوله حدت

اولور دودی اوراده كم مرضدن
اله متحلل استفراغله تن

اولور ایخوا لنده نبض اصغر
تفاوت بطؤ ضعفیله متغیر

كه سكمامش غذایه اول طرب در
قریشیبن بلر انده تغیر

غذا ارتب انی افسرده قیلور
فلا بد تن صوویر وضعف بولور

تفاوت بولور بطؤ عظم هم
غذانك چونكه اوله هضم محكم

ورر نبضه تغیور لذت وغم
رنا كم همله خوف غضب هم

چون اول اعراضدن اوله طول مدت
یه قوت چوغ اولا وهم صعوبت

ورم كم قلعمونی ولدی آدی
كه ایدر حادث انی قانك زیادی

قمو نبضده ورر سرعت تواتر
دخی منشار اولمح ایلشی بودر

عصب

غضب غالب اولن اندامده اول
صلابتله استوایه هم ورر یول

اگر اوتیكن اولورسه آكه حاوی
خناق ایلرنی نقل ایتدی راوی

خناقیله ارر نبضه تغیر
بو صعب ایشده گر گلدی چوخ تدبر

ادر اول معدده استمرا بدعاهت
كبدده اولسه اغتدا بدویر آفت

اولورسه كرده ایدر حصر سوجلی
اطبانك بودر مجموع قوجلی

بلردن هو بری ایدر نبض تغییر
پریشه كون اتكل ایشه تدبیر

بو اندندر كه وارم اولدا اندام
الم احساس اتملكه اولا تام

اوراده اولسه كه انول حس بوخدر
ارشمزانده هیچ نبضه تغیر

طعامی تخمه اولنجه یمك پر
ادر ضعفیله بطؤ هم تواتر

چون اولا امتلای اخلاط محكم
صغیر اولور یقین نبض بطیء هم

اول استسقاء رقی كم رطوبت
كه امانی دراولا اكا اصل علت

ورور نبضه تمددله تصغر
صلابت داخی وانكه تواتر

اول استسقاء طبلی كم آیدن بل
اولور نبض انده اطوال سوزگی بل

صلابتله تمدد داخی اولور هم
تواترله اولور سرعتده محكم

اول استسقا دخی نبضی دیر هم
كه آدی لحم واصل اولدی بلغم

الور موجی وله عرضی زیادت   الور لین چوغ اولیجق رطوبت
ذکوردر جنس انساندن ویس انثی   حرارت له یبوست ارته اقوی
الور قوت اوراده بی شک ارتوخ   که اله یبس و حرارت اوراده چوخ
الور عورتده چوخ بردو رطوبت   انگچون کم اولور انلرده قوت
ارک نبضی الور اکا گوره اعظم   ولیکن بطوء انوک اندن الور کم
تفاوت داخی اولور اندن غایت   بنی بیله دیر ارباب درایت
ذکورت چونکه انوثتدندر اقوی   پس اقوا اولمغه ان اولانه اولی
سبب بطوء نه دور اولکه حاجت   بیترنی سرعت اولدوغندن قوت
چو عورتده چوغ اولور ضعف قوت   تواترله بیتر لابد حاجت
الور عورتده نبض و لیکن اصغر   الور ضعف اندن لیکن ضعف اکثر
لموک طبعنده کم چوخدر حرارت   انلک نبضنده چوخ عظیمله سرعت
جذامک نبض طولیله صغردر   دخی ضعف تواتر کم ضرردر
صغیر اولور چون ازدر انده حاجت   سبب اولدوغیچون انده برودت
سبب بطوئنه اولور ضعف قوت   دخی اذا اولدوغی هم انده حاجت
چو فالج اوله یا استرخا پدیدار   ارر نبضه صغرله ضعف ناچار

تواتر هم تفاوت بعض اوقات   کتورور نبضه بورنج و بو آفات
عشاده که آیکو النمنده وردر   ورم قوپرسه قاندن اول ضرردر
ادیله ذات جنب اولور سوز اکله   الور ذات الریه اویکندن دکله
چو جمع اولب دشیله (سل) دیرلر   بجه لایفقه اکا بیتما زادرلر
اگر بشده الورسه بودم حار   ادی سرسام حار اولور بناچار
اگر بلغم اوله اول قانه غالب   اکا سرسام بارد آدی ار رطب
چو ذات الجنب اوله منشاری اولور   تواتر داخی انده جاری اولور
الور موج انده کیم ذات الریه وار   عظمدن هم چوخ اولور انده مقدار
چو سرسام اوله بارد نبضه لین   الور هم بولور انده تمکین
چون اوله حار نبضه ایدر صلابت   صغر هم موجیه و هم قاتی سرعت
بورایه چون ارشدی نبضده احکام   که ایرشمز انوک غوریته افهام
دیالم نفث احکامن دخی هم   که اولور طبک اشی آنکله محکم

المقالة الثالثة فی معرفة النفث واحکامه

کلوزله ایکن ار سی نفسدندر   اولارک صحیفنه جان هوسدر
کلوزه اوغرسه اولکیم مرضدر   دلیل نفث الور که اکا عرضدر

ضعف

اكا نفث اولمسه اولدر پیدا / انكچون در كه نضج اولمادی اصلا
اغزده كر الا آنوك قلیلی / اولور اول نضج ضعیفینك دلیلی
غلیظ اولسا وچوخ ایدر دلالت / كه اردی نضج حالینه نهالت
اگر اوله رقیق ایدر دلالت / كه رقت حالینه ازدی خلط علت
چوز اوله معتدل نه چوغ و نه آز / وسطدر اول اول نضجی سرفراز
رقیق اولدخده تیز اولور و صافی / غلیظ اولسه كلور آنوك خلافی
قرالخ ایرشوریسه بصاقه / دلالت ایلر اول قاتی احتراقه
وگر نفث اولسه یاشل بل كه صفرا / اولور كراثی اندن ایرز ایدا
چو اصفر اوله و صفرتده نقش / اولور صفرا ای محیی اول معین
اولور آغی دلیل خلط بلغم / قرزیلی در دلیل كثرت دم
بوز بیبی اولسه كه آدی در نشونت / بلینور كه اندن وردور عفونت
نشونت چون عفونتدن خبردر / عفونت جمله جانه ضرردر
عفونت اولمسه ایدر دلالت / سقامت یوخ درور و استقامت
چو شكل مستدیر اوله و مجوّر / استماله اصحابدن دوق
ادراول استدارت راست اعلام / كه ایرشمش درور اول شخصه برسام

یمین كم كوردك ایستمز علیلی / ذبولك بلكه اول دورر دلیلی
یقین بل كه اول دررنضجك كمالی / كه كلسه نفث اولمایه سعالی
كر اوله اخ اولمایه اندن نشونت / كه اصلی انوك اولمشدر عفونت

المقالة الرابعة في الاستدلال بافعال الكبد

تمو اخلاطه منشا چون جگردر / جمیع اندامه اندن بهره واردر
تمو اندام نشوسته سببدر / اگر لحم و اگر عظم و عصبدر
بخارندن یرندی چن بوروحی / بنته كم اندن كلور صحت فتوحی
لكدر اخلاط هر اندامه اندن / كه آنوكله بلور نشو نماتن
گر كلوجه اولسه خلط و نضجی تام / صحیح اولرتن و هیچ اولر اسقام
غذانی صودرر كه آكا الادر / دخی هر خلطه كه آنوكله بلادر
اوراده بر زمان چون مكث بولر / نه كه اندن ورسه بوی و رنكن آلور
پس ایدر پخدغنده آنی ظاهر / كه قنقی خلط دورر انده قاهر
اگر اوله حرارت یا سخونت / نجادر نضج و دمیدر عفونت
بو سوزلر چونكه عقله بی خطادر / پس آكا اعتماد اتمك روادر
تعالی الله زهی خلاق عالم / كه وردی بینه بو رسمه معالم

المقالة الخامسة في اجناس البول واحكامه

یدی در بولك اجناسی تمامت دلیل و صحت اولور و سلامت
یدی رنکا ولی اولمشدر الوان که اندن روشن اولور حال ابدان
چو رنکی اخ اوله و آنوك تمامی چوخ ایچیب چوخ یملدن در طعامی
یه تخمه ور در یا خود برودت یه بلغم یه سلس اولمقدن آفت
یه شدّه ور بولنده آنوك مبالغ قوم کم اول ارادن کیجه سایغ
یه اصلی اعضادن ایخ یا غنده دوبان ور آکا تیز کرك ایدیله درمان
مشف اولورسه ایلاکم زجاجه بلامز نضج انداغی فجاجه
کر اصفر اوله و بینی یقین بل که صفرا آزدر اول رسمه دوا قل
کر اترجی اوله ایدر دلالت که ور اخلاط اراسنده عدالت
کر اوله لوننده شول رسمه کم نار دلالتدر که ور صفراده اکثار
اکر اشقر اوله و یا خود احمر دلالتدر که اولمشدر دم اکثر
قنوك بعضیسی توله بولشب در پس اول قاروره اندن اولشب در
برودتدن دخی ایرر قانه حمره چون اوله فالج و یا سوء قنیه
که ما یئتدن قالورنسنه قاندن برودت آیرامز بونی اندن

بحو

چو قاندن پاك ایرلمز اوله بول الور رنکی انوك احمر بود قول
اولور قولنج هم حمّا بیله احمر وکر رنکی الورسه بولك اخضر
کر اوله نیلی و یا فستغی اول برودتدن خبر ویرر ولی بول
یکچی اغلنلرده اولسه ایدر اندار تشنج فالجه که اولور بد بیذار
چو کرسانی اوله زنجاری اول شوت حرارت چوخ دردر لیك محرق
کر اسود اوله و آنوکله صفرت قحر هم احتراقه ایدر دلالت
وکر بی رایحه انده اوله کودت جموده ایدر اول طعرو دلالت
یه خود دپرنمش اوله خلط سودا نتاکم اولر اول بحرانده پیدا
یه صابغ لسنته پیمش اوله بی حد نتاکم قاره توت و خمر اسود
قوام اولدی اول اجناسه الکنجی الور رقتده بول اولمزسه نضجی
اکر اغلنده اولرسه بو حالت ردی رخ اولر انده بو علامت
که اولرده الور طبیعی بول اغلظ سنزم ایشت سکا یوخ بندن اوعظ
چو اغلظ لحذن ایم رقته اول ارخ قالور طبیعت حالی چوخ بول
یه صووخ ایچلدیه اوله شدت که اریشه بوله آنوکیله رقت
غلیظی نضج بو غیبنه دلالت یه نضج خلط غلظتده بغایت

قوام معتدلك ایدر دلالت اکا کم خلط نضجه ایردی غایت
اگر چنچیسی صفا دورر کدورت اگر صاف اوله نضجه ایدر دلالت
کدر نضجك بوغیسه اولدی حجت یه خود آکا که ساقط اولدی قوت
یه خود آکا که باطنده ورم وار فساد هضم ایدر اندن اخبار
کدورتدن اولوریسه صداعه منذر اولور اول کدورت
غلیظ اول کم قوامی اوله هموار آخ اوله صافی داخی ولمایه آثار
نه در دردنج کم فرط نتونت خبر ویرر که چوخدر چوخ عفونت
یه خود دیرکم البحخ بول جاری عفونتلو قروحیمش مجاری
ادب اندر که طوملمشدی عفونت اکا یا یبشدی اندن اول نتونت
تخوسی بوغیسه ایدر دلالت که وردورر جمودیله فجاجت
بشنجی کم کپکلو اوله ناچار حرارت جوششندن ایدر اخبار
یه خود ییلردن اولور اندن حاصل بو ایکی در سبب کیفیته کی سیل
بل التنجی رسوبیله غمامی دخی متعلق اوش دیدم تمامی
اولوراسب دوشش قارورده اسفل غمامه اعلاده اولنده محصل
ارا یرداکی متعلق یقین بل قموسن اکله و تدبیرنی قل

الور

اولور مائیت و ارضیت اندن بنا کم وردر اول ایکیسی اندن
طبیعیسی اولکم اوله اخ راسب تخلخل اولمیه اجزاسنده غالب
دخی املس مستوی اوله مجتمع هم که دوشه نضجه حکم ایتدوکی محکم
رد غیر طبیعی اسود اشقر بدا اول که اوله کمودت اندن اظهر
خراطی و دشیشی داخی لحمی نخاطی شعری و بردا خی وسمی
خمیری رملی و علقی و مادی دخی هم شکل دم بردا خی مدی
خراطی کم قشوردن ممائل بش اولور قسمیله آنی کی بل
خراطیدن صفایح کم اوله آخ مثانه انجرادندن دردر باخ
قزنمخ دیدلر ترک انجراده خراشش یا رسی ایر هر مراده
کر اول لحمی اله یعنی رنك احمر اولور اندن انجراد کلیه اکثر
لمد اعضای اصلیه دلالت ادر که انجراده ایردی حالت
اولوریسه دخی آنوك کرسنیه کبد اولسه اجزاقیله یه کلیه
اولور بر چخ کبی اوشاخ کرسنیه بو امنیت سدا ارماسون منیه
بشنجیسی نخالی کم دلاله اکا ایدر که جزیلودر مثابه
دشیشی کم سبوسی اولدی آدی اولور فاذل خراقیته منادی

دخی ذوبانه ایدر اول دلالت / مثانه او بوینه اولور علامت
دشیشی اول که خوذا ولیپ اجزا / دیه بلغمدر کرسه آنی بینا
چو لحمی اوله و قان رنگنده اول / تمام نضج کر کبدده بولدیسه یول
اگر دسمی اله ایدر دلالت / که درمان وردر ایت دفعینه حیلت
کبد ضعفینه درکه ایدر دلالت / تمام نضج اگر اولماسه شدت
جراحت وردر مجراده قاهر / که اولدی بول قان رنگینه ظاهر
خمیری سوء هضمه ایدر دلالت / هم اولدی معده ضعفینه علامت
یغورلمش خمیره در مماثل / که اولمش اوله پاره پاره کبی بیل
اولور رملی حصا وار لیغنه دال / که الیسر منعقد با اولدی فی الحال
علق بیکی اولسه یه هم صورت دم / اولور لحمی بکلی اول پکسی هم
علق بیکی اولسه بلمکل کم دبیله / دشلدی چارع ایله بغری ازره
وکر آنبله اولسه اکله بونی / ورم وردر دوزر اندن قلعمو دینی
منی شکلنده اولور راست راسب / چون اوله خام بلغم آکه غالب
رسوبک راسبی درکه اولدی ارداء / که ارضیة البته در آکه منشاء
ردائتده اندن اکسکدر کم راسب / اوله آراده طورغ لیغه طالب

غمامه کی بسنده ازدن رداءت / اکر ماده اولمزسه آکه علت
اولور مبرود تنده اول ثقلت / فخاصه کم الا اهل ریاضت
رسوب خام مدتن بلیسنور / منی بیله که مدتن بلیسنور
رسوب اولما دخی ایدر دلالت / که یوخ نضج و یه کم در اصل مادت
ورم که ایلرودن بوله مدت / تفرقله اجتماعه ارسه سهولت
ریاضتسز سمزکم اوله بیمار / چوخ اولور بو آنوک بولنده ناچار
کم اولمزنی ریاضتدن تحلل / سمزده فضله الرچوخ قل تامل
بدنجی کثرت اولمشدر که اندن / ادر چوخلوغنه آنوک دلالت
یه استفراغه کم اولدی خدم بحران / دکانت فضله خالی اولدی ابدان
اگر اولورسه آنوکیله قوت / ادرسه ادنجه آنوک جسمه خفت
یه ذوبانه کم آنوکله رطوبت / ایرببت بول ابول آنکله کثرت
ردی بولک بکی اول که اوله اکثر / امیذی صحت اولور اندن اوفر
چو بول از اوله ابله ایدر دلالت / که کندی چوخ تحلل در رطوبت
یه سده واقع اولدی و یه اسهال / آنوکیچون بلردی بوله بوحال
اگر از اولسه بول و از تحلل / اول استسقایه ادر لابد تبدل

المقالة السادسة في احكام البراز

برازی کر تمحض کی فلاسن / جکر معده معا حالن بلاسن

غذا انك فضله سی بلکل برازی / که ارتر هضمدن آنوك برازی

چون اوچنه دخی فیلر کذر اول / اجنده داخی هم ایدر مقر اول

کلیبن معده‌دن هضمه الرداك / معا بیله جکردن کم نه در حاك

طبیعی سینوك اولر رنکی ناری / ولی اندن اخف چون اوله جاری

کر اندن اکسوز السه ایدر دلالت / که وردز ماده‌ده داخی قباحت

اکر اخ اوله بلغم ور یه سده / مرارت یوللرنده و یه غدده

الر قولنج یوقانك دلیلی / که بولدی یه بلاسیدن علیلی

بواش هم دافعه هضمنده اولر / دلالت اولدخی قولنجه قیلر

خبر و یرور ارکله اولسه جاری / که ور دوروز دبیله اولسه انفجاری

الور که اوتوربنه اتمز ریاضت / کلور قنجه مشابه بی مضرت

ادر نفع آنلکیچون کم تحلل / بلت بلغم الور زایل ترهل

اکر اسود الا ایدر دلالت / که وردن احتراق و چوخ حرارت

نشانی اشتغال و داخی صغرت / تقلدن دخی هم لون حمرت

دخی

دخی کورات رنجاری الرداك / جموده که اوله افراطیله نی قال

اکر ازاوله ایدر اول دلالت / که چوخدر غاذیه فعلنده قوت

یه ایدر فضله جبسندن اول انجار / الور اولداخی قولنجه هم انذار

یه ایدر دافعه ضعفینه اول دال / نتاکم چوخ ضدینه بهر حال

اکر رطب و دلیل اوله دلالت / ادر کم یوخ درر جاذبه قوت

یه خود صووخ ایریشا ولدیذحال / یدنسنه ایتدی تنا ولکه ایدر اسهال

وکر طافی الورسه طعامی / اذا امزحل که بوله انهضامی

اکر بردا اوله و یه سست دافع / الور اشبو دیدوکم حال واقع

وکر اکلتمیه تزلیق امعا / کما نسز اولر اول آراده پیدا

یه چوخ اولسه رطوبتکی ایدر اخلاط / ادرده فعلنه آنوك دفع افراط

اکر قان اولسه پیدا وقت اخراج / دلیل قرحه دورو داخی اسحاج

اکر ارتوخ الدانده نتونت / خبر و یرر که چوخ دورر عفونت

اکر قیح و صدید اوله بدیدار / یقینن بودر که امعاده ورم وار

وکر نوش اولرسه شویله کم خل / انی ایدر بلغم حامض محلل

کوپکلو اولسه بلا ان دلالت / فلور با جوششه که ایدر حرارت

قوه اولسه نعبدن حاصل اولر كه اكا اندن تحلل واصل اولور
يه خود فرط حرارتدن الر اول يه خود قابض غذا اولردن كلر اول
يه ازاجلكدن صونكره اولر اول حال يه خود كثرتله دوكلدكده ابوال
يه ازاولدوغيچون فضل غدانك يه خود كيجا مدوكيچون معاشنك
كه اول اندن محتبس اولدقده انذار ادر قولنجه يوخسه بوكه انكار
صباح اولرسه اندن يه قراقر رياح اولدوغيچوندر اندن ظاهر
كى اولكم قدر وقبحى وقيامى قفوسى معتدك اوله تمامى
قراقر اولميا رنكى اوله نارنك خروجى سهل اوله اولدقده جارى

المقالة السابعة في العرق ولالاته

عرق چوق اولسه اندن كه اوله امراض رطوبتدن دنرآكا جمله اعراض
اكر نافع اوله ايدر دلالت كه قوتلودر غايت طبيعت
درك چوغنده اولوريسه افراط دليل اولر كه قوتده ور اسقاط
مرضدن چون تعبدن طبيعه على الموت يدل بالشريعه
ازاولسه دن انواع كم ورسقامى دليل اولر كه بغلودر مسامى
يه خلطى دن غليظ و نضج دركم يه لين طبع وضعف دافعه هم

عرقدن كر بياض اولماز ايسه كم سبب بودر كه چوخدر اندن بلغم
اولور اصفر چوغ الدوغنده صفرا اولور اسود چوغ الدوغنده سودا
اولور احمر بحالكم چوغ اوله دم دليل اولور ثنك سيكى يه مطعم
لطيف ايدر دري خلطك لطيفي كثيف ايدوكى سيكى انك كثيفي
ايوسى اولدور جسمه الدعام يوزدن خاص ادرسه بعض اندام
چوقتنده اوله بحرانه موافق اولور محمود ولبس طبعه موافق

الباب السابع في العلامات المنذرة

وهو يشتمل على ستة مقالات

المقالة الاولى في علامات غلبة الدم

مزاجه بيجه كم غالب اوله دم بش اغرسى چوخ اولر اوقنخ هم
يليدا ولر حواس وجسم وكاهل جرب اولور وهم بثر يله دمل
كر نمك چوخ اولور واستمك هم اولور محسوس اغزده حلو مطعم
خيوده بالرور قازاحمر آرت كليل اولر كشينوك افتكارى
اولور فصدك يرنده حكه پيدا يوزكزده اولر حمرت هويدا
قنوك رنكينه اولر بول مايل دعا قبله كشقدن ثقل حاصل

بش آغولار اولر نفس غضبان   دخی هم اسی اولر سطح ابدان

قزارر نسنه چوق اولر دوشده پیدا   نتاکم لا بیله لعل حمرا

کلور دوشنه نه کیم حلو مطعم   شکرله بال و پالوده بکی هم

الور بو عنف و آنک اقتضاسی   بونی ایلدی بهارک هم هواسی

چونکه اوله بو علایم انده پیدا   کرکدر فصدله آکا مداوا

نقیعینی زرشکوک که انده عناب   اوله کشنیز و ورد و خل بهر باب

ایچاوه هم شراب غوره رمان   تناول ایلیاکم اوله درمان

کرک سماق و غوره‌یله غذاسی   دخی ارپه صوی کیدنجه اذاسی

المقالة الثانية في علامات غلبة الصفرا

اکر صفرا اولورسه تنده اکثر   بدن سطحینک اولور لونی اصفر

اولور پیدا طعامه ضعف شهوت   اولور محسوس آغزده مرارت

قشعریره‌یله استفراغ صفرا   هم اولور تاسه بیله غشی پیدا

دخی اطلاق من بول اصفر   دهان لب قورو اولور دل معصفر

دخی نبض انجه اسی اولدغی تن   دخی معده اجر سوزش دن معین

دخی بی خابلغ کیجه کندز   دخی ایچارو دوشدوکی اکی کوز

کر نمک صارونسنه دشن هر دم   دخی شمع و چراغ و اودوکوز هم

چودرسن شبابک اقتضاسی   جنونی شهرک و یایک هواسی

بوحالتده آنک اولدر علاجی   که فصدیله اریدالر مزاجی

نقوع و تمرهندی مشمش اجاص   مصفی حب رمان کیم الاخاص

شکرلاو لعاب بزر بقله   روادر کیم که آنوکله علّه

شراب غوره و رمان سکنجبین   صوغ صویله ادر صفرای تسکین

بله آنوکله قطونانک لعابی   دخی اسهال کارک بل ثوابی

صرو اهلیلجیله کر اوله امر   بنفسج تمرهندی‌له بله هم

خیارشنبرله سقمونیا دواسی   حوامض کارک اوله آنک غذاسی

کرکک ترک و شراب هم حلاوت   که صفرادن اکه ارمایه آفت

المقالة الثالثة في علامات غلبة السوداء

چو سودا اوله اوچ اخلاطه چیره   اولر لاشک جسمنک لونی خیره

چوق اولر فکرت و شهوات مطعم   اولور حامض دهان و لب دخی هم

رقیق و ابیض اولر بول هم خام   براز آیله چو یوخدر نضجه اتمام

بدنده نسنه اولور قائم بهقدن   سهر اولر ولی خالی قلقدن

اولورسه تندرو ترش دیرلر هم — کوکل طولر فزعله غصه وغم
دخی کورمک کلی یخوده مخاوف — قمو نسنادن اولمخ قاتی خایف
قرا کولخ اولرو دوشده بدیدار — قرا توتن نکی و مورله مار
کهولنده الورو کوزده پیدا — شمالی بوده داخی هم هویدا
عروقی فصد ایدوب کیل اجالر — قنن مرا تله انوک چوق سچالر
نه نسنادن که سودا ایده پرهیز — کرکدر آکه تا صحت بلا تیز
پنیرو تازه زیتون و نمکسود — طرنخ ودخی باذنجان بی سود
عدس کرنب قری کاچی اتی هم — صیغر آتی که اولمز نسنه یه ام
قیون قوزی و اغلاقدر غداسی — دخی اسفیذ باج اکا آنی اداسی
کرک کم حب الاهم نار والبان — که شیرین اوله اولر آکه دن تات
فثیمونک طبیخی اسهال سودا — ادر آنوکله اولر دفع ایدا
کرکدور زمفرحلر اکا هم — که امراضینی سودانک اداکم

المقالة الرابعة في علامات غلبة البلغم

ایلیچ تنده غالب خلط بلغم — بلادت ظاهر اولور وکسلک هم
چوق اولور ایخوهم طولر ثقالت — الور ابدانده آخ لیخ و رخاوت

کم اولر

کم اولر اندن شهوتله عطش هم — مکر شور و عفونتلو اوله بلغم
بطی اولور اوراده نبض ناکام — نتاکم بول اولور خاثر و خام
اغز باری چوق اولور انده سایل — اولور هم نمر ملخ ابدانده حاصل
دخی یخوده کورمک قار و یغمور — دخی کابوس که ایدر جسم مغمور
چوق اولر بور طوتلو غدادن — قچان گلخدن دخی فصل شتادن
هم اولر چوق بیجا که طعامی — ریاضتله اولمسه هضمک تمامی
بلورسه بو علایم خلط بلغم — ایاریخ فیقرا ایله الورکم
صوغ وتر غدادن ایله پرهیز — صو بالخ یمش کم ساغ الر تیز
مطجنکربیه معجون کل هم — انیسون نانخواهله کم اله ام
انوکله مصطکی و هم ریاضت — یمکلدن ایلرو بر قدر طاعت
هم استحمام و بلغم کر اوله کم — طریفلدن صغیری در اکا ام
چوغ اولسه کبیری اوله دارو — بو باب باذات که اولر کرکلو

المقالة الخامسة في العلامات المنذرة للامراض

بلندن ورد در چوخ در لو امراض — که اولا سینه دلالت ایدر اعراض
سزی بر داخی اندن سویلیالم — نجاسی دراکی شرح ایلیالم

چوق اوتورن یه چوق بیبن طعام … اورور کندیه تیز امتلائی
ریاضت آز اولورسه یه پرهیز … چوق امراض امتلادن ایرشر تیز
اگر ضدینجه اولسه بو معانی … اولور نقصان ابداننک بیانی
سقوط قوت حیوانی اولر … به ضعف قوت نفسانی اولر
به خود تنده اولور پیدا نخافت … به نقص وشهوته داخی آفت
حساب ایتدکن تنده اولن قوانی … بنجه اولر بلورلر امتلاتی
معتبر اعتبارنجه امتلایه … دلیل اول که اولمیه شهوت غذایه
منم اولمایسدکن نضج بیترن … اله اول بیری چخدوغنده لیتن
محرک اعتبارنجه اولسه جنبش … اولر دشوار اگرچه اوله کوشش
چو نفسیه اعتبارنجه اله اول … سکرلرده رخاوت کسنتی بولک

المقالة السادسة

في العلامات المنذرة في المرض وهو مشتمل على فصول

الفصل الاول في تقسيم العلامات

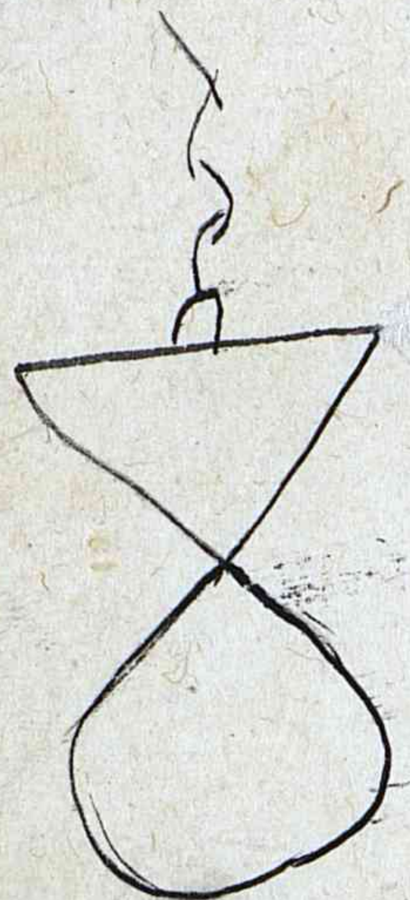
دلیلک بیر اولکم اوله منذر … اولومه بیر ساغلیغه مبشر
طبیبه اولسه عیان یاوز علامت … علاجی قوزکه اولمایه ملامت

کورسکر

کورنیجک سلامتلک دلیلی … بشارتله علاج ایلر علیلی
کرکدر کم بلینه اول وفات … دخی هر وقتده نه ورسه آفات
هم امراضک طویلی وقصیری … دخی آنک عسیری ویسیری
دخی بیلنسه کارک وقت اوطانی … که ظاهر اولهتا دحکم بحرانی

الفصل الثاني في اوقات المرض

اولور امراضده دردر اوقات … که اندن اوله حیات وموت آفات
صعود واندن اولدن ابتدادر … دخی هم انحطاط وانتهادر
بدایتده مضرت بولور افعال … یوزلیغه دنر هر کونده احوال
اکا داکن که بوله نضج اثقال … دخی نفث وبرازیله هم ابوال
چوتن ایرز انتها کیرودر حال … ایرشر ماده نک نضجنه اکمال
چو صیرو ده اوله پیدا بو علامت … بشارت ور که ایرشدی سلامت
نه وقتن که انحطاطه ایره امراض … کلمدر قوقو وساکن اولر اعراض
مکر این العیاذ الله وبایه … یه خارجدن ایرشه بر بلایه
ویا این خطا تدبیر وصبرو … که اتمایه دخی اکا نفع دارو
کرکدور طبیبه که ابتداده … اده تلطیف هردرلو غدایه

تن ایچنده ایره نك لطیفی میانه … که اول دوره موافق اوله تا به
چو صبر ولیغه ایره بشه نهایه … ایده نك لطیف اول وقتن بغایه

الفصل الثالث فی معرفة طول المرض وتقصیره

نه صیرولخ که اوله انده حدت … ازا اولور صحتیله موته مدت
تیز اولور نضج ازا اولور انده اوقات … خطرناك اولور هم صعب حالات
چو حدت ظاهر اوله ابتداده … گرك تدبیر ایلامك غذاده
چوخ اولمایه که اغرلانه قواسی … ازا اولمایه که اکسلسه غذاسی
که قوت ساقط اولسه ابتداده … مضرت ارتخ اولور انتهاده
غذا کارك علی وفق المقادر … ندر سیماکم الزاد المسافر
بو صیرولخده صعب اولرسه علام … خطرناك اولور اوصاب و آلام
که قوت گیده عقله ایره نقصان … انوك اولمك لکینی ایله اعلان
اکا چونکم تحمل یوخ فؤادن … اولر اول ایلروك انتهادن
طویل اولسه انك آدی اولدر مزمن … ایکی درلودر اندن اولمه ایمن
بر اولکم صاله صیروی ذبولله … دخی سیلیله نزف ویه نحوله
بر اولکم چوخ زماندن نضج تحلیل … بلیبن صحته اوله رنخ تبدیل

چو گوردك

چو گوردك که بودنده امراض … نشانی اول که خفت اوله اعراض
غذا اسینی انك درماکل آزه … که تن دوشه کدازه قوت آزه
مرض که معتدل اوله ارا ده … نه نقصان اوله وقت وندر زیاده
غذانی اول قیاسه وزکل آگا … الا کم صبر ولیغ آنوك اوکا
سلامتلخ تنوکه حاصل اولسون … سقامت ورسه اندن زایل اولسون
همیشه زنده دتسون سینی خالق … که ظل حق سن و عون خلایق

الفصل الرابع فی معرفة البحران

وهو مشتمل علی مقامات

المقالة الاول فی معرفة البحران

نه دردی بو صورسك لفظ بحران … تغیردر که ادر طبع آنی اعلان
اول ایرسه صیرویه خود بنزده اولر … ویا صحت بولیبن زنده اولر
طبیعت یا عنسی دور مرض بله … انك دفعینی تبسه چاره سن قله
بدن شهر و مرض در اهل عدوان … طبیعت شهر ساخلایچ سلطان
سوش هنگامدر بحران اعراض … شکادرلر نیه ایداسن امراض
مرضی غالب اولر یا طبیعت … انوکله ظاهر اولر مرك و صحت

مرض غالب اولورسه صیرو اولور | طبیعت غالب اولسه زنده قالور

المقام الثانی فی تغیرات البحران

اولور بحراننده التی درلو تغییر | اشت بر بر ادایم ساکه تقریر
ار ادم دل بو سوزده ایلاکه سوسن | بنفشه بیکی کوش اولسک بکا سا
بر اول کیم ایده اول اجسامه تاثیر | ولی از اوله انده خبره تفسیر
اگر محمود اوله انده علامت | ادی جید اولور حکم صحت
ایکنجی کیم اره اول شره انذار | اولور حکمی انوک اولماکه ناچار
اومه چاره کیم بولدی بیلیسر | قمو تک حالی بللو درندر الیسر
اوچنجی اولکه سغلیغه مبشر | الده کیچ اوله بیننه داخی منذر
ندر دردنجی اول کیم شره انذار | اده کیچ اوله بیننه انده اخبار
ذبول اولور اول اولمز ظفر و بحران | صوله اول رسمه تحلیلیله ابدان
بشنجی اول که اله خبره مبشر | ولی نه کیچ و نه تیزده اوله منذر
اده التنجیسی اولماکه انذار | ولی وقف وسطده قیله اخبار
بو ایکی بر بریسه ضد اولمش | بحراندن مرکب آدن المش
بو بحران کیم اولور جسمه مغیر | یه جید یه ردی دور و یه منذر

اولور جید کلیجک منتهاده | کمالی نضجله محکم قواده
چون ایلارو کله نضج اولمدی تام | ردی اولور بحراندن اکا نام
کرک بس کیم بلینه انذار ایام | بته ایدر هر بری اعلامک اعلام
نه نوعیله اولورسه انقضاسی | تمام اولدخده نضجک انتهاسی

المقام الثالث فی المنذر بالبحران

نه بحرانکیم اکا ایرشه امراض | اولور منذر اکا شدتلو اعراض
نتا کیم اخلاط عقل و احساس | هم اوجاعیله اولمخ ضیق انفاس
ایسمامخ دخی اولمخ کوز طلو یاش | دخی اغرلو اولمخ قولخ و باش
قرنا و قسوغه دشمک اوجاع | دخی اکنه سنجلور بکی اولمخ اضلا ع
یورک اوینامغ و غشی دمادم | قولخ اغری لغی بکمک دخی هم
دبرده یا قضیب و یا رحمده | بریسی داخی انوک اوجاع معده
وجع له اولمخ طلو جمله مفاصل | ویا بعضی که اوله خارج یه داخل
طحالیله کبدکم انده دردم | الملو اولمخ دخی مری هم خلق
طوخشمخ دش برنده خارش المخ | طربن یورماکه قصد قلمخ
دخی اولمخ یرک اغزمخده کثرت | هم اولمخ غشی و کوزده داخی حمرت

چو بحران کونی اوله نضج ظاهر — بو قاموس صحته اولور مبشر
بنوك ضدی اولور ضدینه اخبار — جهان خیریله طولسون سنده اخبار

المقالة الرابع في معرفة ايام البحران

تغیردن قمرده وردر آفات — که اولر اندن متغیر بو رطوبات
که اسکر گاه بدر اولدقجه نور — رطوبت داخی اولر آکه پیرو
چو آیك دورنه ایریشه اتمام — رطوبت اکسیلر نوریله اکمام
اکا دیرلر اجتماع ارباب تنجیم — ادایم نادر آنی ساکه تفهیم
براز ایدر کلیجك کونله آی — کدا انکله روشن اولر سیلله آی
اداولر اجتماع آنوك بلاقال — الور تأثیرله حادث چوخ احوال
چو آیله کنش اوله مقابل — اکه استقبال درلر آدله بل
چواندن چیخه گالور کیرا کا نور — رطوبت اولر اول نوریله موفور
ارنجه اکا استقبال دراول — رطوبت نوره اولور وافر بول
ارادن دونسه نوریله رطوبت — کرو اکسیلر بوکا بحث نه حاجت
چو دورك ایکی نصفنده تغیر — کرورسن داخی تأثیرو تأثر
نورادن بل که هر نصفنده نصفك — نشانی اولسه کا رکدر بو صفك

رطوبت

رطوبتده چون ایده بیله تأثیر — عجب می داخی اشیای انسه تغییر
ایلك بر دور بیکرم دقز در — کونیله کرچه سایلن اتوزدر
دخی بر خمس سدسیدر بترتیب — که ثلث اولر اول ایکیسی بتقریب
چو اندن جنبش شمس ایدله کم — که ایکی کون در و نصف و ثلث اکل
بلکمعی الت کون اولردون مدت — دخی نصفی کنك بیشك و شبهت
اون اوچنجیده اولر بعنده بحران — بو نصفك نصفنی ساعتله آسان
که الر الت کون و هم نصفله ثمن — ادر بحران بدنجی کونده بالیمن
بنی بلدکسه بیلنسه کارك انذار — که الر انذار هر بحرانده ناچار
الر انذار اوچ و بر ربع کونك — دخی بر نصف و ثمنی بیشك انك
فلابد اکه هم بر کون کرکدر — که اوله انده بر درلو تغیر
یعنیدی هیچ کون صوکندن اولی — کرك بس کیم آنك نصفنده او
الور اوچ کون و ربع و نصف ثمن اول — قمو صیرویه اولسون بس ویمن اول
مرض کرغب بیکی اوله ناچار — الر نوبت کونی بحران و انذار
اوچنجیده الر انسه طبیعت — نوادی دفع اتمك لیکه عجلت
بشنجیه ادر طبع آنی تأخیر — انوکچون کم اریشه نضجه توفیر

هم

کی

پس اولدي اون بركون آندن اچ آنا بيع يكرمي كون دخي هم اوچ اصابع
ايكي رابوع اول متصلدر اچنجي اول ايكيدن منفصلدر
انوكيچون كه اوچ كوندر محقق دخي بر ربع نصف ثمن الحق
كنك نصفندن اكسك اولدر اول فصل بونی ايله ديديلر ايكنجيه وصل
الور الت ونصف ثمن وحاصل چو كوندن آر تغييري اولدي كامل
الور ثامن اچنجي ابتداسي اصابيعه دخي سر بو قياسي
الور سابوع اول الته كون تام ادر نصفيله بر ثمن آدي اتمام
كنك نصفنده وآر توخ ابتحار انكچون بر كونه سايلدي كامل
سكيزنجي اولدي ايكنجيه اول اون اوچ برديع اولردندر محصل
چو نصفندن كنك اكسلدي حاصل اچنجيه الاشبه اولدي كامل
اگا اون دردنجي اولدر پس آخر الور كوندن يكرمنجيسي ظاهر
الور اون بير واون دردينه منذر كه ايكنجيه رابع در بو ظاهر
هم اون بيدنجي ولور روز انذار كه ايدر اون دردده دردنجي كل اظهار
يدنجي اولور به اون دردنجي بحران مرضده كم بله اندن حدتك ابدان
الور دردنجي كون بحرانه مدت چون اوله غايت قصوده حدت

بسر

پس اون يدنجي يكرمنجي در هم يكرمي دردچون حدت اوله كم
ادر مزمنده قرخه آنك حسابي بو جدول له كتر ضبطه بو بابي

ب بحران	ج جيد	ر ردى	م منذر	لا عدم البحران
ا ب الحاد	ب ب مثله	ج ب مثله	د ب مر	لا ب ج
و ر ان وقع	ز ب ج	ح لا	ط ب ج	ى لا د وان وقع
يا ب ج مريه	يب لا ز وان وقع	يج لا ح وان وقع	يد ب مع شدة	يه لا وان وقع
يو لا	يز ب مركا	يح لا ز ان وقع	يط لا د وان حدث	ك ب مع شدت
كا ب	كب لا	كج مثله	كد ب	كه لا
كو لا	كز ب	كح لا	كط لا	ل د وان وقع
لا ب	لب لا	لج لا	لد ب مع ضعف	له لا
لو لا	لز ب	لح لا	لط لا	م ب

المقام الخامس في العلامات المحمودة

علامتدن که محمود اولدی بحران | بر اولکم ساغ کبی اوله برده الوان
یوزلخ اولمیه اخلاقندن حاصل | طعامه اشتهاسی اوله مایل
سم ارخاسی استنه یتمایه دایم | یته صاغ کبی چونکم اوله نایم
دینجک بریندن برینینه | گگزدونه اولمیه زحمت تنبیه
الد نبضی قوی وچوق اورده دم | طبیعت موجبنجه اوله اولدخی هم
اگنده کینه هرنه اولسه پیدا | نجه شویلا که باخرلر اصحا
یدلده اخطلاطیله یسه چوخ | ولیکن ساغلغندن اولسه ارتخ
هم اولسه استماده اعضا برابر | صوغوخ لخده اسی لخده بکسر
نه تنده کم اولا حمای مطبق | الد دنرامك واحوال محرق
عوق اسهال وهم قی بله ادرار | که اوله ایام باحوریده اظهار
دخی استفراغدن اولسه خفت | دخی سخنه یرنده اولسه قوت
نجه کون اولنده خوش ایسه | یدوکینی غذا وقتنده یسه
بو قامو شرح ایتدیکم علایم | الور محمود ابدانه ملایم

المقام السادس فيما يؤل اليه البحران

چوبولانه

چو بولانه کلول صیق اولا دم | فم معده اغزیه آجی اولا فم
دخی اوله نبض ساقط ماده کی بل | که الاسیدر مرض قیتله زایل
قلخده اولسه طنین بشده ثقالت | برونده حکه وهم یوزده حمرت
بیش اخسه کوزدن اول اخلاط بالکل | که الور بونی قامخ لخلده زایل
تموج بولسه نبض اولسه تن نم | قورسه تندرا ولور حکم محکم

المقام السابع في العلامات الردية

نه وقتنکم الا حماده حدت | الد باشا غرسنده داخی شدت
که اول اغری کتمیه باشدن بهر حال | الرسه ضعف قوت اوله اقبال
اشنخ طامر آلندن طشره کلسه | بیونک جنبرندن داخی اولسه
علامتدن یوزدر بو علامت | الور صیر ویه اندن چوخ مخافت
سهر اولمادین یا چوخ اسهال | چقوره دوشه کوز یا یوز الرحال
ارادتسز که کوز یاشی اوله زایل | علامتدر که علت اولدی قاتل
فخاصه بر کوزندن اخسه دایم | عجب اول صیروخ کر اوله سالم
ضیادن چونکه بوله خسته نفرت | کمانسز اولور اول یاوز علامت
نه حماده که اوله اصل حدت | المدن آله ایدر حب ظلمت

قلنجه بردو یا گلنجه کدورت   دخی هم اسود اوله رنگ خضرت
دلیل اولور اومه اول علامت   حماك الله عن كل البليات
کزوک آغنده با اولورمک کدورت   به ناگاه ظاهر اولورسه آنده ظلمت
چوچیقدلو الا ابدا تداعی امراض   خبر ویرورکه ایلدی عمرا اعراض
چوکوز دیرمیدن باجیله دائم   برآرایه دکل روحه ملایم
بو امراض ایچره اول نبض اصغر   حماته اول علامت دورر اکثر
بروندن صاروصو اخسه اسپی تبدن   اینی بلکیم قلب دورر عطشدن
الن بوزینه چوخ التراسه صیرو   اولور تیزده نه نفع ایده آکه دارو
قزرسه دل قوروسه منخر وفم   مرضده که اسپی اوله چوخدر آکا غم
یوز قوخو بروندن اولسه ظاهر   علامتدر که اولدی موت حاضر
خناق اولسه آنده کیم اولمایه بحران   اولور نجور اولدوغینه برهان
فواق اسپی مرضده بعد اسهال   یقین بلکل که اولور تیزده قتال
اگر دردنجده اولورسه کمودت   خبر ویرر که یاخندر منیت
بدنده قانی آغرلق اولسه ناگاه   سببسز کتسه الوهدن ایدر آگاه
چوسیلرکن اوله ناگاه خاموش   به عکسی دخی اول اولماکنه کوش

قلق

قلق اول کوننده کیم ارمایه بحران   ردی در یوخ ردائتده آکه بطالن
المدن چونکه یوخ قورقه صیرو   الوصیرو لعنی آنوک خطرلو
مرضده که اوله نومق کتسه شهوت   یقین بل کم یوزدنا اول علامت
عطش حماده که اولا اصل حدت   کدرسه یا وزا اولسه اول علامت
ذکرله انثیینه ارسه تقلص   آکا یوخ دوررا ولمکدن تخلص
نه حمی کیم اولا انده حرارت   ال آیاغ صووخ اولور بذ علامت
نفس اولسه صووغ وحاد علت   دلیل اولور که اولمشدر غریزت
چو بحرانده ازالا اسهال و ادرار   دخی دن اول رداوت ایدر اظهار
رعاف اولسه چوغ وکلماسه خفقت   اینی بل کم اولور یاوز علامت
سقامت اولنده اخسرسه صیرو   اینی بلکل که ایلکدن در ایرو
گرانی قی اولور یاوز علامت   خبر ویرر که صیرویه ایرر آفت
چوکوردکل مختلف لون برازی   ردیدر بل حقیقتله بو رازی
بر نجک فستق کبی اولسه ظاهر   حقیقت بل که اولدی موت حاضر
چو یولک اولمیه نضج ودسومی   علامتدر بلنمز انده خوبی
رقیق اولماز بخ بولک قوامی   صوصالق اولسه صیرونک دوامی

یزن کم دندن دیواره صبرو — کشیدن نفرتیله اکا نه دارو
مرضدن که ایستی اولسه یالوسه دنجه — ارشدورزانی اول تیزده رنجه
بیاض رقت اولسه بولدن نام — هلاک ایدرانی کیم اولسه سرسام
عطشله احتراقی باطن اولسه — چو ظاهر بردا ولا نادری اولسه
چو تیز حماده اولا ایچشوتی — دخی عقل اختلاطی اولمزکی
چو قرحلدایه دش عقل اوله مختل — علامتدر که اجل اولدی معجل
مرض تیز اولسه وغشی توانتر — نفسده موت قربنده خبردر
سنی حق بکلسون یاوز خبردا — تنوکی جانکی داخی مرضدن

المقام الثامن في الانذار بالحوادث

برایکی کیشنک که اوبنایه دایم — الرسرسام ایرشماکه سالم
دوار اولسه چوغ وکابوس ناچار — ادرلرسکته ییله صرع انذار
تن اوپشماخ حدن اولسه خارج — ادر انذارکم ایرشدی فالج
یزلک چوغ ایتدوغی لقوه الردیر — یزوکز ششمک استسقا یه ندر
سبنسوز چونکه اوله یوده حمرت — غلظ داخی اوله انده هم کدورت
عیاذا بالله الورمنذر جذامه — که یوخذه هیچ درمان اول سقامه

سببنسوز فکر وغم چوغ اولسه ظاهر — جنونه اولرو وسواسه منذر
سببنسوز یزده حمرت اولسه حاصل — دخی هم اولسه کوزلریاشی سایل
دخی کرضوء دن ایلاسه نفرت — الور بو قاموس سرسامه علامت
چو انلولنده حرقتله انه بول — قوخده قرحه ویردر اوش یقین قول
عرق که انده بوز قوخو اوله ظاهر — عفونتلو اسیتمه اوله منذر
چوغ اولسه الشی نیشنا لان رغبت — نه ایدر معده ده ویردر سخونت
تنه چون دمرکو اوله مغیر — برصدن قاره بیتنه اوله منذر
بهق کم اغ اوله چوغ اولسه ناچار — برصدن آغ الیبسر در بیدار
چبان کرچوخ چخار ایسه بدندن — یره خوداورلر تلبور ورلیسه تندن
الور آنون خبر ویردوکی بوله — که تنده تالوریسر دردبیله
چوز ارخه اسفلی بیله تهی کاه — تمدد طوله وهم تثقل ناکاه
خبرویرر کیم بکرلکن مرض وار — که کلدی ویه کابیسر بنا چار
عرق بی امتلا وبی ریاضت — چوغ اولسه ایدراول ضعفه دلالت
بنا زوبولده یاوز قوخو انذار — عفونتدن تب ارزی دربنا چار
کزه سیکك بکلی نسنه اولسه تمثیل — یره کوز قل بکلی نسنه اتسه تخییل

خبردوردرکه ایرشور اول کوزه صو
کر کلدر آکه وقتی بیله دارو

سبب سوزکم اوله مقعدده خارش
بواسیر ایردی دیر دفعنده دورش

شقیقیله بشوک اغریسی دایم
کن صوا ایند سینه اولدی حاکم

برازک آخی ولر یرقانه منذر
زکام نزله چوغی بیله مخبر

سقوط شهوت و تخیله فی هم
آل آتیخ اغرسه قولنجه اتلام

یوز افکار ما لی خولیانک
کلور دیر حاضرا بلا کل دوانی

المقام التاسع في العلامات الصحة

چو صیرونک بزی ساغ بیکی اوله
ارشدی صحت آنی صنما که اوله

چو برسا بوغدن صکره اوله یرقان
برنده قوت و احساس و اذهان

چو عادتجه بته او یانه صیرو
کیجه کون جوع اله ایجودن ایرو

دخی جنبش دمنده اوله قوت
حقیقت بل انی کر ایردی صحت

ایندخده اله آنوک قراری
مرضدن بل که اولمش دور آری

چو هر کون بینی اوله صیرو المدن
کیده هذیان ایرشور اول سقمدن

دماغک صیرولیغی بیله اعضا
شریک اولر دماغه ایرسه اذا

چو هذیان اولمیه اول صیرووده دایم
انی بل کیم مرضدن اولدی سالم

چو اقسوره کیشی که انده اوله برسام
مرضدن صحته اولر اول اعلام

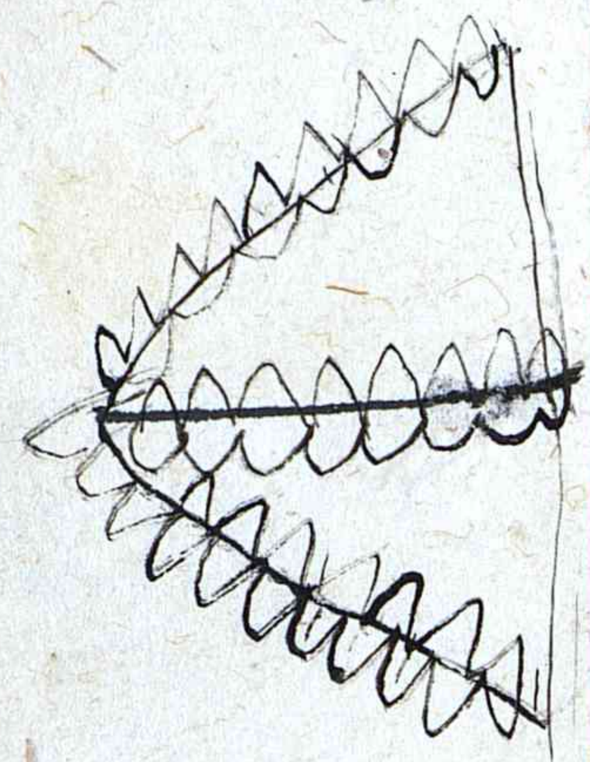
بتشک صیرولغنده چون انه قان
بروندن یا قلخدن تان الرجان

نفس در چونکه اولمایه تواتر
تفاوتله انتصاب اصلی شفادر

چون اوله معتدل لوننده صفرت
سوادی محرق اولمایا و خضرت

چو خلطیله چخه بحرانده دیدان
یقین بل کل که ساغ اولمشدر ابدان

کز اغرسنده چونکم چیخه مده
سغلماغینه یا خین اولده مده

چو دشرادن اوله لو کسی ورملو
سغالور دبحه اولن کیشی بللو

لموک کم اخسروغی اوله دایم
الور چون انثیینی شیشه سالم

برونده دخی چخسه قرحه
الور حتمای غبه راست صحه

چون اوله داء ثعلبده دوالک
سغالور هم دخی اولسه طحالی

چو صرعیله تشنجده اوله حما
دلیل صحت اولر اول استما

فوالقی اولن اخسوررسه ناکاه
فواقی کیدر آنوک قلغل آکاه

چو بول اترجی اول بیری اوله آغ
علامتدر که اول صیرو اولر ساغ

ایغ اولسه ورم ذات الریه ده
یه خود اولسه ورم هم انبیه ده

دلیلی صحت اولور آنی اکله
چو حکمت سوزلری ایله دکله

بو سوزلرده نه کم وار ایسه محکم — دیدم روشن سکا والله اعلم

نظرده چون بوکا ایرکدم بیانی — عمل قسمینه دوندردم عنانی

حق ایده آنی داخی هم میسر — ببخت پادشاه ملک داور

بجاکم اوله ابیض خیر الوان — چو چرخ اخضر اولسون اکا فرمان

نه وقتن ختم اولدی اشبو منظوم
طلب ایدیب بورادن ایله معلوم

بسم الله الرحمن الرحيم

الفن الثاني في الجزء العملي وهو يشتمل على مفتتح وعلى بابين

مفتتح الكتاب في توحيد الملك الوهاب

ادالم اول ملك حميده آغاز — كه يوقدر مملكتده آكا انباز
چو فعلی ایتدی قوتدن بدیدار — وجودی اولدی عدم اسیننه قهار
يراتدی جمیع روحانیلری اول — كه علمنده ایدی جمله انوك مفصل
منزه ايدی انلاری مكاندن — مبرا دردی مجموع زماندن
نه ور صورتلرنده هیچ مادت — نه ور فطرتلرنده هیچ مدت
قمو انوار ادر انلر الهی — بیری انلاره ایرشدر الهی
جواهردن قمو اول ملكدر — الردن صكره بو كردان فلكدر
یری كوكی چو دوزدی آفرینش — سكون ویردی بوكا و آكا جنبش
فلكدن چونكه جنبش اولدی پیدا — زمانی ایتدی اول جنبش هویدا
كناشی ایتدی نوریله علم وار — بناكم قلدی آنی مشعله دار
فلكلرده كواكب دزدی روشن — بناكم سبزه آراسته كلشن
الارك شكلنی قلدی مدور — كه اولدر افضل اشكال یكسر

قمونك لونني قلدی منور — كه اولدر احسن الوان سراسر
چو جنبش ایتدیلر دون كوندز — الردن ظاهر اولدی كیجه كوندز
اكر اولمیایدی ارض ساكن — بلنمیایدی حیوانه مساكن
نه معدن نه نبات اولوردی پیدا — نه خود حیوان ونه انسان هویدا
وكر ساكن اولیدی چرخ كردان — الیدی عالمك احوالی یكسان
نه قش اولایدی هركز نه خود یاز — الیدی آفرینش ایشی ناساز
اكر كوكلر كواكبسز الیدی — جهان اجدن اجه ظلمت طولیدی
كجا كندزدن اولمایید پیدا — مه و سال اولمیبیدی هم هویدا
قمو نور اولسه كوك شویله كه كوكب — بو آثار اولمیابیدی مرتب
وكر اولمیابیدی چرخ مایل — كه آنوكله الور ایراغرخ معتدل
فصولی بیلوك اولایدی یكسان — نه تابستان الیدی نه زمستان
بو پرده بیتنه ایرمزدی اتمام — بزولوردی قمو لمادن احكام
چو قدرتدن دلك بویله ایتدی مولی — كه انك ذكریله طولا زیر و بالا
اداالردر لو خلق آكا عبادت — قلالر قللغن بو نسته عادت
الا وار لیغ قامو پرده مشهور — الدر آدی قمو دللرده مذكور

قمونك

یرتدی بر کهر اول پاک مولی   بدید آی صورت آدی هیولی

نه صورت درستک انده حاصل اولور   بری کالور بری چون زایل اولور

ثنا کم اولجاغز سیم و یا زر   ادر اندن نکم دیلرسه زرکر

هیولیدن یرتدی اول خداوند   بو دردن ارکانی ایدب بر بیره بند

حرارتدن یبوست اولدی پیدا   برودتدن رطوبت هم هویدا

بو قامودن لطیفرخ ایدی آتش   بخارو بوردی کم اولدی سرکش

حرارتده یخیندیدی اکا بل   انول النده قالدی اوش نظر قل

صوده چون اندن آزیدی لطافت   یره ایندی که دکلدی کثافت

یخیدی یرده لطفیله آشنالخ   اکا ویرلدی آراده اشالخ

که هر یاکادن ایریشه اکا نور   الدانوار تأثیر بله معمور

یجردی نور اندن اولسه لطافت   که نورا انده قلوز که اوله کثافت

نه تأثیر اولوریدی نه تأثر   نه خود تغییر له هرکز تغیر

الیبن امهات اول چار ارکان   طقوز آبا دخی افلاک کردان

چو علوی سفلی ایندیلر تزاوج   بلندی آره لاردنده تمازج

چو تأثیر و تأثر اولدی پیدا   بو اوچ مولود اولدیلر هویدا

بو آثاریله

بو آثاریله بو باری صنعت   قمو حقک علمنه ایدر دلالت

کر اول عالم دکلسه اجزای عالم   نجاسی اوله بیدی بویله محکم

چو علمه متصف دکل طبایع   الردن نیجه کاله بو صنایع

الرکن عالم افلاک پیدا   وجوده اول کلندر چرخ اعلا

اول اولدی جمله افلاکه محدد   کیجه کوندوز هم اولدر مجدد

مکانتده قمودن اولدر اولکی   مکانده داخی لابد اولدی اعلا

نه نسنه مبداء کیم اوله اقرب   الور الطف بودر خلقت مرتب

انک التنده اولردی اکا یخینی   شرفده بودر اوسوزک یخینی

بونک تیبیله بیدی ملک بالا   النجه آسمان ماه پیدا

ارادن داخی رسم ایلادی تقریر   انوک ضدین حکمت بله تدبیر

انی که اشرف دررا یلادی اسفل   که اوله اول اعتدالیله محصل

بو ماده که اندن انسان اوله حاصل   بو حکمتدن دررکم دشدی سافل

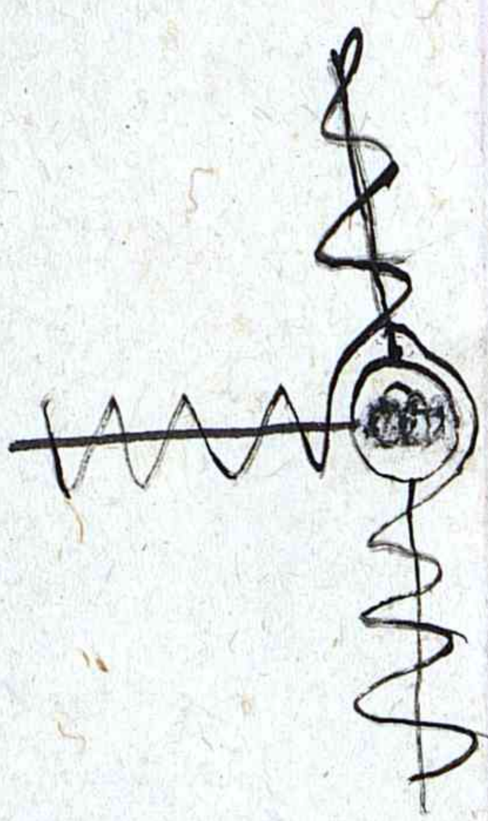
موثردن تأثر بولب ارکان   پدیدار اولدی الردن کوهر کان

معادندن نجه درلو جواهر   تأثر بولیانک اولدی ظاهر

نبات اولدی انوک اردنجه پیدا   پس اولدی عالم حیوان هویدا

قمودن بیکدی انسانداغی کوهر   فلا بنا ولدا اول قامویه سرور
چون اولبیدی پذیرای معارف   اکا دلدی کرامتدن وظایف
بغشلادی اکا حق بر کوهر پاک   نه باد و آب در نه آتش و خاک
ملایکدن درر اول پاک کوهر   که اولدی قامودن عزتده برتر
که آکا خلق روح القدس دیرلر   که آکا نفس ناطق آد ادرلر
چون اولدی ظاهر اول گویای عارف   اکا اولدی روشن انوار معارف
اگرچه بو اراده بولدی منشاء   دخی عالمدن ایندی حق انی انشاء
انوکچون سومز اول طبع بهیمی   دلر که اوله قمو ایشک حکیمی
اراده ارواح امراضینه چاره   یوز اعراض انلردن کداره
طتامز بو اسافل لذت ولا   همیشه مقصدی در ملک بالا
لتورمز کوزینه ملک جهانی   بکنمز اخترله آسمانی
دلامز جنت و حور و قصوری   که اولر انلر قمو همت قصوری
الاسن بو در دولم سزدن آکاه   اجیدکسه ورضوان من الله
مرادی اول که کیدب جنك اضداد   اول آرایه ورم که اولمشدی میعاد
حیاتنه ایره انده جاودانی   یجالك بوله انده لامکانی

طاص

خلاص اوله بنوک حبس بدندن   اره اولسه بیره کم کلمشدی اندن
اره اول ملکه که آکا یوق نهایت   بوله نور و سرور و روح و راحت
چو بویله در شرفده روح انسان   پس آکه لایق اولسه کار ابدان
اول ابد انك کرکدر پس بقاسی   که این ارواحه کمالك انتهاسی
الر طبیله چاره اول بقایه   که اولب دور اول ابدانه نهایه
که شعبه کده اندن رذایلك   ابو خصلتلر اوله آکه حاصل
کم اولداخی ملایکدن الاهم   که جنسیت اولبدر علت ضم
اذا لم پس کرو اول علمه آغاز   عمل بخشنده اذا لم قصد ایجاز
نظر بخشنده چون اتماده الاطناب   عمله ایجاز کرک پس بهر باب
اول ایکی بر برینه اوله موافق   که الاشاه در کاهینه لایق
خدیو مملکت دارای اعظم   سپهر ملك سلطان معظم
جهانه طولدی آدی طولله عرض   که السلطان ظل الله فی الارض
حق آنوک دولتن پاینده ایتسون   چراغن عز نوك تابنده ایتسون

چو سوز سویلاردم علم نظرله … بزا ایدم انی نظم گهرله
وریدی نیتیله هم امللرده … که ادم اول سحر هم فن عملده
چو حقدن عمر ویرلدی و توفیق … ایدالم آنی داخی ساكه تحقیق
ایكی دورلو دورر بو فن جمله … دیایم هر برینی ساكه دكله
بریسی رد صحت اولسه زایل … بری سخلامق آنی اولدخده حاصل
برینك آدی اولدی برء علت … برینك داخی اولدی حفظ صحت
ایكیدن حفظ صحتدر مقدم … انی تقدیم ایدالم بز دخی هم
طبیب ایشی دكل حفظ فتوت … كه قالدایم اول انداغی قوت
نجاسی دفع ایده پس اول مماتی … كه انكچون ویردی جسمه حیاتی
چو بردور سبب موت و حیاته … نجاسی جان الا دفع مماته
دكل ممكن دیرلمك بی حرارت … ولی آنك غذاسی در رطوبت
نجاكم وردر آنك غذاسی … اودوا اوددن بكی وردر بقاسی
فلابد اول حرارت آنی تقلیل … ایدر ایتدوكچون بیوسته تحلیل
چو دایم اولدبر بو ده تاثیر … بوغ اولور اول اولوب آز آز تغیر

اثر كه ایدر رطوبتده حرارت … فنا بولور انكله آز آز رطوبت
اتوك لابدكم سونسر چراغی … اولوب اول كندو كندوزینه یاغی
الور موت طبیعی آنك آدی … كه اول دربوخ ادن جمله مرادی
گرگدر پس طبیبه ایده جلت … كه بیتز اولمایه قانی اول رطوبت
رطوبتده گرگدر پس حمایت … كه ارشمایه اكا بیتزده عفونت
دخی ایریشمك آكا تحلل … تحلل چه بوله گیرو تبدل
گرگدر پس اكا تعدیل اسباب … ایو تدبیر و فكریله بهر باب
كه صحت جسمدن اولمایه زایل … اكا داكن كه اوله روح كامل
كه بو رادن ایدیجك قدسه معراج … بدن آلاتنه اولمایه محتاج
وره قدس اهلنك بیربیسی اوله … سرور و نور جاویدانه بوله
اول اسبابك اهمی گر هوادر … انی تقدیم ایدرسا اوز روادر
هواده سوزدیلدیبیدی اول … ایدالم بنده باقیسن مفصل
خلاص اولمق دلاریسك عنادا … ایو سز اختیار ایله هوادن
اوراده مسكن ایلا كل كه دایم … عفونتدن نوشدن اوله سالم
دخی اول بیرکه اول صحرایه مشرق … دخی شرقی اوله كه اولده ملطف

وطن ایدن یزن یوجه جبالی … دخی اول یرکه آچوغ اوله شمالی
بجا یرلرده اولغل کیجه ساکن … قلک کلکالرات کندز مساکن
بزولی کوزکی دتمه غباره … یوز قوقولو نسنیله بخاره
یلوک اتسی سی وکونک شعاعی … دخی اودک دکل صحت متاعی
ریاحندن نکم وارسه بارد … مشاموکه تخوسن ایله وارد
کرک کل یاغی ایله بلورسه تدهین … که اول ایدر هوا شرین تسکین
کی اتسی دفعیچون انجه کتان … قصوف ومرعزی کیم دکلنه جان
هوانک اولورسه زمهریری … طونک موی پینه سی دورو حریری
چو کوردک اعتدال ایله هوانی … روا صوف ایتسک و پنبه قبانی
اشنخ بازو اخنمقده اطالت … کتورر ایسه جانه ملالت
ملالت ورمسون کللوکه قادر … بحالکم دونه بوکردان دوا پسند

الفصل ٦ في تدبير المأكول

غذا اسوز چونکم اولمز نفس هرکز … نه دن تدبیری انک داخی ایدلم تز
یمک برلونده برکزدر که اوله خوب … بوله خوش هضم دوشه جانه مطلوب
ایکی کز ییز ایسه ارتغ اولسر … اکا کم صحتن دیلر چوخ اولور

Kavan 63 b

وسط اول کیم ایکی کوندن ایچ کز اوله … تن و جان راحتیله روح بوله
تغذی در تن و جانه تغذی … تغشی در سر و جسمه تعدی
یدوکوکی یمه اوما کلهسن … دلرسک که اوله ساکه راحتن
نه کیم چیناد کلن اوله محکم … معین بلله انک هضمی الور کم
غذا هضمی کرک دشلرده اول … که اوله اول داخی یرلرده مکمل
فم معده در هضمک مقامی … ولیکن معده ده اولر تمامی
هر اندامک الور بر درلو هضمی … اگر شحمی اوله کر لحم و عظمی
جمیعی مطعمک بلکل مزاجن … انک ضدیله ایتکل علاجن
گرکدر مسهل الله که اوله قابض … گرکدر حلو اوله کم اوله حامض
الور هر یابسه مصلح لذونت … بنا کم بارده اولر سخونت
طعامک اولورسه رطب بارد … اکا حار یله یابس اوله وارد
وگر رطبیسه یابس قتغل آکا … قرشدر ضد ضدن تاکم اوکا
سمیزی که اندن ورد و رو وخامت … دخی هر یغلوسی که ایدر رداءت
طزیله داخی انکله که اوله حریف … قرشدر غل که آنی ایده ملطیف
گرکدر کیم کله ثقلی غذا انک … که یینه بر دخی اردنجه آنک

گرگ که اوله غذا بعد الریاضت / مکانی کم یسیزه انده اوله راحت
که انی ییین پیه آهسته لغله / که سیگه ننده اول یابسته لغله
یمک اول وقت گرگ کم اوله بارد / که تا معده‌ده اول اولمایه فاسد
بریسی وقت باردن ضحی در / بریسی داخی انک قرب مسادر
غذا اتمک دذر کم اوله آرت / دلوجه قاره محسوز اوله آرت
قوبلد شیشک و اغلاغ و قوزی / مزاجه نفع ایدر گر اوله روزی
دخی دراج و تاوغیله فروج / قمونک آتی خوش شویله که طبهوج
طعام ارذنجه یماکل طعامی / که اوله یینه تک هضمی تمامی
بزن ییدوکلی ایسی ایسی یمه / قشن صوویسه ییسم آنی دیمه
غذانی اتمه بزدرلو همیشه / اذا انونک درلو درلوسین پیشه
کهی دانای و گه شوربانی / کهی پالوذه و گاه غوره بانی
کلیجک اشتها ایلامه تاخیر / دلرسک صحته که اولمایه تقصیر
طلر یاوز مواد آنکله معده / یمه‌دکلو طعامی جبر اراده
که اولر طبع هضم اتمکده حیران / غذاده اولجق تکثیر الوان
یمشلردن ازن خوشدور و انجیر / ولیکن یوخدر انده داخی تکثیر

بقولی

بقولی یمکلیک داخی یمش / که اولر نادم اول کم آنی یمش
بقولک بعضی اولرسه توابل / طعام انچنده ابدانه دوا بل
غذا لذتلو سبینه اول طلبکار / ولیکن اتمه انده داخی اکثار
غذا انک ییکدر آز اولسه کیفی / که چوخ اولا ییی جائز لطیفی
تنفه نسنه یماکی اتمه عادت / که کاهل لک ایدار و ضعف شهوت
یمه ترشونی چوخ کم تیز ایدر پیر / هم اعضایه زیان ایدر اتمه تکثیر
رطوباتن تنک اول خشک ایدر / حرارت داخی انکله بیله گیدر
الارو رطبی و صکره قابض / انی قت طتلویه کم اوله حامض
قورودر جسمی هرچه اوله مالح / الرهر بر غذایه ضد مصلح
کلدمادن تمامی اشتهاسی / الور واجب که قویاسن غذانی
همیشه احتمایه اولمه ملازم / که آرخلخ در و ضعف آکه لازم
غذا یمکلک نیجه اتدکسه عادت / گرک گیرو که ایداسن رعایت
گرک صفراوینک اولا غذاسی / مرطب هم مبرد دکی بلاسی
قنی غالب النلارک مبرد / دخی قامع که اوله قانه طارد
ملطف بلغمینک هم مسخن / انتمه بو الرقانون ساخن

غذالی ایله سودا ویه ترتیب
انکله اید اول تسخین و ترطیب

لبنله بالغی جمع ایلما کل
جذام و فالج ایدر اکسن بما کل

بزن آزو لطیفن بی غذانک
قشن بیکل کثیفن پرسک آنک

برنجی باشله بر پرده بیمه
هم آنی بر که بیله خوب دیمه

غذانک یاوزن هر که اید عادت
هم آنک سکمکینه بوله قوت

کوکلمز لم اولا اول آکه معذور
دلرسه که اولمیا صول اوجی رنجور

بو تدبیراتی سخلا غل تمامت
دلرسک که ارمیا ساکا سقامت

غلیظی وار غذانک هم لطیفی
لطیفی در اول ایکیدن شریفی

غلیظ اولدر غذادن آز انوک
غذا چوخ وین که ارته اصلی قانک

ایکی نوع اولر اول بیریسی محمود
بری مذموم درای بخت مسعود

بزاغوانی کبکسز آری اتمک
صحوری اولو بالخلر قوت اتمک

ریاضت اهلنوکدر اول غذاسی
اولار یوخ درر آنوک غناسی

فطیر یله تکه قوخ آنی مذموم
دوه آتی یله آت اتی در شوم

صیغر آتی قتی یشمش پسرده
اتنی ایدر قان که اولدر افسرده

قتی اشلر دوتنکدر اول غذاسی
ولی ظاهر اولور صکره عناسی

اکرچه

اکرچه هضم قوت اوله کامل
غلیظندن غذانک اولمه غافل

لطیف اول که السه مقداری چوخ آنک
اری حاصل اولا انلن غذانک

اولور محمود آنک لحم فراریج
دخی لحم تیهوج و هم طباهیج

دخی بالخ که رضراضی دییلور
صونی آنک طشی چوخ پرده اولور

بلارک بکزرینه ایت قیاسی
بلردر ازدیا صثلو غذاسی

بسی مزمن مرضلرده اولب غذا اول
دواسز بولور انده مه شفا بول

رشادو بادروج داخی جرجیر
الور مذموم ادد ابدالی تغییر

بلر ایدرانون امراضده نفع
که نلطیفیله اوله ماده دفع

همیشه تندرست اولسون وجودک
که خلقه فایض اوله لطف جودک

فصل اول – فی الماء

یکی صونک که اوله جسمه شافی
کدورتدن کرکدر که اوله صافی

الا اول قاینه بیله طشده جاری
عفونتدن اوله یکبار آری

شمالی اوله یا مشرق اکا بول
بخارودن انه آشاغیا اول

دخی اولکم اراغ اوله آکه منبع | مزاجنه اوله ایچانک انفع
دخی هم طتلو اوله آکه مطعم | ترازوسنده بینی واخی اولا هم
بریدوکندن آنک اوله سرعت | دخی کمیتنده اوله کثرت
که یاوز نسنیه اغرتسه انی یول | مکیف اولمیه انلارو کله اول
غلظ اولر بکارلرده ولی کم | غلیظ اولر قیوصو بنده محکم
سننده صو یوزدن اچمه آنی | مگر که ایده عطش خسته روانی
غذانک اولمینجه انحداری | صو اچماکه ایتمز اول اعضایه یاری
انوکیچون که خام ایدر طعامی | کر کلو سنجه اولمز انهضامی
ولی وردر کشیدن معده سی حار | اکا نفع ایدر ایتمز هیچ اضرار
برنجه معده اولر ضعف شهوت | ادر صو اجدکنجه اکا مضرت
جماع و جنبش ازرا و علی الریق | یوزدن صو سیجی اچمک تحقیق
قوی مسهل عقیبنده دخی هم | یمش اردنجه اولر شر محکم
فخاصه قاونک اردنجه غایت | ارلیش اندن اروا خه مضرت
دخی حمامده چوخ دردنیانه | ضرورت اولسه برکره صر غل آنی
براغزی طار بردخدن انی صو | الطبا احتیاطن نیجه ذکر کور

صرده

مریده اولسه یا ایکنده حرارت | یبوستله بودورور جه حکمت
جکرده اولسه یا خود معده ده اول | قننجه اچمله دفعه دفعه وار یول
اولر کم صو اچب اولمز عطش کم | لزج یا مالح اولدوغنده بلغم
بشورر آنی اچلمزسه طبیعت | معطش حل اولر هم ملوحت
انکچون دیرکه نشئیله کراولا حار | عسل بیکی الرساکن بنا چار

شرابک بیکی ولور خوب مطعم | قوامی معتدل قوخوسی خوش هم
دخی بی غش اوله خوش رنک صافی | فرح ویرمکده آزی اوله کافی
دخی چوخ درمغیله اولمایه فاسد | که اتمایه مزاجه اول مفاسد
غلیظ اندک تحلل دوروا شکار | خمار انوک الرا وزادو ناچار
ادرلاغراولن ابدان تسمین | علی التخصیص کم اوله شیرین
ولی بو جنس تنن سستر ایدر | بوضر قیله ویرسه نفع کیدر
یکتلان شرابک آغی درخوب | قجالارم الرضا روسی مرغوب
مشایخ چوت قوی گارک صو ایله آز | که اولا انلرک جسمینه دمساز
کرکمز هر کز اغلان ولنه اول | یکیده هم کرکمز کم اولا بول

گرك تعديل‌له كيفيتندن   دخی اول رسمله كميتندن
توپيدر اچسون ورنجه اختمالی   كه ايدر اقتضا شيخوخه حالی
سمن با اغتذا ايچون ايچلسه   انوك صافيسی و كل رنك اولسه
چو ايدر متحد معده غذايی   شراب ايچ كه اندن بولاسن صفايی
يمكلدن صكره آنی ايچمه فی الحال   دلرسك كه ارميه جسموكه اهوال
طعامك آرسنده ايچمك جام   كه آنی تنفيذ ايدر شيلا كه ورخام
كبدده سده ايدر وار نح اول   دخی مياسارقايه بو لحج بول
رواهضم ايچون آكا كه ايدر عادت   بندا انجا كم بوله تنفيذه قوت
ازن اجسه الر اول آكه نافع   دخی ارتو غنده يوخدور منافع
نجا كم ارتدا ايچانك سروری   يزينك روشن اولا رنك و نوری
اولا ذهن سليم و كوكلی خرم   قوركم نوش ايليسون آنی دمادم
كليب غيثان اغرلنسه تن و باش   بدا ايچو كلسه ذهن اولسه مشوش
يد جنبش سست اولسه ترك لازم   انك قی ئ ننه اولور ملايم
ازا ايچمكلك روادا كللدر قی   كه ايدر غضب آنی كه اولر نافع وكی
شراب ايچدكده پيچی كارك اقداح   كه الده نفع اندن ابدانيله ارواح

قدحدن بيسر كارك هضم بوله   كه بيرن داخی ايچمك نافع اوله
شرابك مجلسنده خوب دلبر   كركلدر هم رياحين مسك و عنبر
دخی ساز و سرور و بلبل الحان   كه راحت بوله ارواحيله ابدان
اثورندر الا قامو موافق   اراده اولميا كلمسه منافق
يوز خوا اولميا و چركين تن هم   قدر اولمايه تنده كه ايتميا غم
لباس و تن اولا بو نيبنك خال   كه اوله ايچدلندن اول طربناك
اوكه مجلس اخر صونك كناری   فسيح و مشرف خوش رنك و آری
انكيچون كيم شراب اولور محرك   قوای نفسه كيم اول اولدی مدرك
قپر بيس اول قوادن دولو شهوت   كه اول شهوته دلير كه اير قوت
قوايه چون كه بولنمايه مطلوب   الور اول انقباض النده مغلوب
دلا كنجه ايدمز انده تصرف   شرابك نفعنه ايدر توقف
دشر كيم معده اولور باده فاسد   يد طامرلرده اولور شر زايد
الكي درلو اولور ميده منافع   بريسی نفسه بيری جسمه نافع
سرور و بسط نفس و تقويت هم   زوال تخل و فكری فاسد و هم
ادرهم دفع ماليخوليانی   ويرر هم ذهنه قوتله صفايی

اپیدو طتو خلقی ایدر اول خوب   اولور ایجاش سودا آنوکله مغلوب
قوی ایدر دماغی حر آنوك   اولور مطلوب لابد جسم جانك
تنوك لون پنی ایدر خوب روشن   که معجو ناتله ایله اولمزتن
بلر اندن غریزیته حرارت   چو تعدیل ایله اوکه درلو قوت
دخی پیدا اول انعاش حرارت   دخی انضاج و ازلاق رطوبت
مسام آنوکله آچیلر مجازی   سددن تن انکله اولر آری
ورر قانه انارت تنقیه هم   دخی تلطیف وهم انضاج بلغم
دخی تلطیف وهم ادراء صفرا   دخی ترطیب وهم تعدیل سودا
بودرلو نفع کم دیدم تمامت   اولور اندن که اولمایه ادامت
ادامت او بلخ سستی ولر اعصاب   آنی اتمه زیاندر اول بهر باب
تشنج ایدرو رعشه کتورر   اولورکم سکته کاتورب یتورر
ادر صرف ایچجك اول قان فاسد   جگرلر ایدر دماغی داخی کاسد
میوك مشطار دوسنطار یادن   اولور قرخو ساخن اول اذادن
اولور التی ایدن اکدن باده مشطا   که دوسنطار یابی ایدر اظهار
ندر سنطاریا سحج معادر   بد اسهال کبدکم کم دوا دور

ادامت

ادامت بو بلخ سکرو تواتر   دماغیله عصبلاره اذا دور
کورکمز نقل بنچاکه اوله امکان   اولورسه ایواو خوش مایه رمان
دخی الما و امرود و به زعرور   دخی حماض و اترج نقل محرور
شراب و اترج هم قرص لیمو   ادر محرور الا نا نفع قامو
اولورکم نقل ایدیلر قرص کافور   نیا کم دقله اولا نه رنجور
دزب مبروده تفاح جوارش   دخی ایوای کم وکت اولا ایش
اولر فستقله باذام مملح   قضامند داخی هم مرطوبه اصلح
کشی اوله وقتدن الدن کم اچه جام   اگر بیسرا اولورسه اللی بادام
انوك اسر تمکینه اوله مانع   ولی صفرا ویا اولمایه نافع
چو تخم قنبیط اولا مملح   اولور اولداخی بطوسکن اصلح
گز نبیله اش ایدب قنبیطی   بکل اولدن که اوله سکن مسبطی
برپسك جوز طیب و عودو شیلم   دخی ترك کنیله زعفران هم
سنی ایسرده بیدو گلدر درحال   بو مجموعی ویا خود بیرنی قال
گلدار و دارچینی پیله راسن   قرو کشنیز قوخوسین بلسن
صوفا تلدقده ایدر باده ترونج   ورور ماء لسان الثور تفریح

اگر ماورد ایله ممزوج اوله اول
اده معتدل بورك قوتن بول

كیشی یه كه اوله غشی وضعف واقع
دلا بیجك كه اوله الر آكه دافع

قتیبن آنی انلو شوربایه
ورالر آنی كم اوله حالتدن آیه

بودور كم دیدم تن بپر باده
نورسمه ایچ و ورمه عمر باده

بو قانونی كه شرح ایتدم انتمه
رعایت ایت انی ابرخشی اتمه

المقالة ١٢ الرابع في تدبير الحركة والسكون

تنوك كه اولمز الوریسه غذاسی
یقین بیلكل كه یوخدور بقاسی

كروسن نیجه‌سی اولر چراغی
نجاكم آنوك اكسك اوله یاغی

غذادن نسنه یوخدور كه جمله
اوله اول عضو جزوی سوز دكله

قلور هر هضم بر لطفی باقی
یغیلر بر بربنه اولسه ملاقی

علی طول الزمان جمع اولبن اول
زیان ایدر تنه چونكم الر بول

الر كیفیتیله اول متسخن
بنفسه یا عفونتله معفن

ویا ایدر بنفسه اول برودت
ویا اتمكله اطفاء حرارت

ویا كمیتیله اولب مسدد
كرانلیغیله اولر جنسه مفسد

اولیبن محتبس ابدانده فضله
الر ظاهر انكله درلو علّه

كرا استفراغ

كرا استفراغ ایدیله آنو كله تن
تا ذكی بوله اكلا بو اشیه سن

كه اكثر ادویه سمیته لو اولر
بو ابدانه آنوكیله ضعف بولر

هم آنوكله رطوباتیله ارواح
كه نافع در كدب ضعفه ایرر اشباح

ریاضتدور اول فضلاته دافع
پس اولور بی شك اول ابدانه دافع

ارر آنوكله اعصابه تسخین
بلر تسبیل فضلاتیله تسكین

دیرلمز طول ازمانیله فضلات
كه ایرر آنوكله ابدانه آفات

الر اول ماده امراضینه نافع
مفاصل نرم اولماغینه مانع

الر قوتلو آنوكله رباطات
دخی اوتار كلندولنجه فضلات

انوكله اولر نشاط و خفت تن
چو وقتنده اعتدالیله ایدرسن سا

ولیكن بو ریاضتله اولدی واجب
كه اولر تدبیرله مجموع صایب

غذا چونكه منحدر اوله تمامی
كمالدر این آنوك انهضامی

كرك كم معتدل اوله ریاضت
بلورن تنلرك لونینده حمرت

عرق آغاز ایده كم اوله حاصل
ریاضت اعتدالی بودر بیل

ریاضت كم اوله بر عضوده چوق
ریاضتله الر قوتده ارتوق

كیشی كم حفظ آنوك غایت چوغ اوله
قمودن حافظاسی ارتوخ اوله

کیشی که آنده چوخ اوله فکر و تخییل / مخیله‌لر اولر قوتلوکی بیل

اولور هر عضو بردرلو ریاضت / نشاکم گوگره دیله قراءت

قولاقلره ریاضت سمع اصوات / که آنده خوش اوله الحان و نغمات

گوزه نسنه‌یه بخمق که اوله محبوب / نه خطه کم دقیق اوله و مرغوب

آتا بنمک دور جسمه ریاضت / تحلل چوغ و آز ایدر سخونت

اولور ناقه‌لره غایتده نافع / بقایای مرضلرینه قامع

صلنجق داخی ایدر ناقهلره نفع / بقایا سببنی ایدر علتک دفع

قتی سورمک اولور آنه ریاضت / تحلل چوخ ایدر اولور هم سخونت

تن و نفسه ریاضت لعب و چوگان / که ایدر کیشیی اول شاذ و غضبان

آتی چپمخ گمی بیله یورتمک / ایدر ابدانی ندعی اخلاطی محرک

کلدی آنونکیله امراض مزمن / جذامی ایدر هم استسقایی ساکن

قوی ایدر معده‌یی و هضمنی کی / اگر غثیان گلیبا ولور ایسه قی

کیدارر قیبله فضلات تندن / آنی تیز حبس اتماکل بدندن

تنی اوخ دخی اولدی ریاضت / حشیش اولدخی و یرر لونه حمرت

ولی افراطله اولماسه واقع / که اولر تحلیل چوخلق آکه مانع

بخ

نچه کم دلک تنده صلب اولسه / بلر قوت آنوکله ضعف اعضا

چوخ اولسه کیشیی مهزول ایدر اول / بولر تحلیل و ارخانلره یول

گر کوردی دلک استعدادلر ارو / ریاضتدن که اله نافع بهرورو

گر استعداد اله اعضابه حاصل / ریاضت اولمغیچون آکه واصل

گرو پس دلک استعداد اوله / که قوت آنونکیله عود بوله

آکا دیدیلر استرداد قوت / که اوله بر دگللی آنی کم ریاضت

غضلری قومشیدی که ایده تحلیل / دخی جلد بدنی سوزگی بل

گر گلودن سمین چوق ریاضت / ریاضت اولر آرخلره آفت

المقالة الخامسة في تدبير النوم واليقظة

گر گلو انجو معرق متصلدر / ولی مقدارده اول معتدلدر

نه دور متصل بل بی تململ / دخی هم نی تقلب نی تخلل

غذا هضم اوله بشلایه انحداره / آنوک تبعا تنی بعضنه کناره

که اول نفخ قرار قردن جشا هم / دخی ثقل اولکم اولمز اندن اول کم

دلاین هضم کم اوله نومیله اقوی / سغینه ازمان ننخدر اوکا

که ارون معده قعرنه طعامی / کبد جذب ایده ایداسین تمامی

انوکچون کم کبدده ساغ مایل   اولور جذب آکا آسانلقله سایل
اولورادن لا بد اولور هضم اقوا   دنه صولینه یاتنده نی محابا
کبد چون بوله معده اسننه تمکین   ودر اول معدیه لابد تسخین
غذا هضمن تمام ایتدکده هاضم   کرو هم دونده ساغ یانینه نایم
سبب اول آکه کم کیلوس واری   کبددن یا که اوله انحداری
طعام اردنجه فی الحال اتمکل خاب   که تنده یوخ دورر هیچ اول اشد باب
چو تخمه اولسن فی الحال ایمه   ایو یایم که بو هضم اوله دیمه
ازمه انجو شیی چون اولسن آچ   طبیبه اولمیم دید کسه محتاج
اوتی اول وقت کم کوردك طعامی   ادن آغاز که ایرم انهضامی

المقالة السادسة فی تدبیر الحمام

یکی اول حمام که اسکی اوله بناسی   صوتی عذب اوله و واسع فضاسی
حرارتده اوله انوك اعتدالی   که تندن کیتمیه انکله مجالی
مبرد اول آوی و مرطب   بونی بیله دیبدر واضع طب
اکنجیسی مرطبدر مسخن   قوا عذدن بیکلمه تنسه ساخن
اوچنجی اولادر تسخین و تجفیف   الطبادن کلبدور بو تصریف

کروبن چخمغی تدبیجله دن   تن احوالن دلرسك کم الا دور
الی صودن چوخ اوترمغ تعبددر   دخی خفقان و غشی یهم کربدر
مزاجی خشکه صو بیدر موافق   هواسی تن مزاجدر مطابق
اکر بایست اولورسه بتخبیر   صو صچامغی اداکر فرشه تکثیر
نتاکم ایدلور مدقوقه اول ایش   سعادت استریسك علمه دوش
الور کم چوخ دن محتاج الینور   کسیبن چون کم استسقا بلینور
صوقوینمادن انده چوخ اتوره   آکا دل کم طبیعت در کتوره
نتاکم جلد ارته افراط و لمز   تنا اندن مضرت داخی کلمز
یخیج کارك اورتمك زیاده   خصوصا کم اوله فصل شتاده
کرکمز ایلی صو اندکم ورم وار   یه حمامه جراحتدن الم وار
چو استنمانك اصلی اوله عفونت   دخی بلمامش اوله نضج مادت
مسمن دن طعام اردنجه حمام   ولی خوف سدد در ایتدم اعلام
سدددن ساکه کارك اولسه دوری   درت اسکنجبین ساده بزوری
غذا حمامدن صکره مسمن   الور و هم سدددن داخی ایمن
غذانك چون که بوله هضم اتمام   بو نفعی ایدر استحمام حمام

گر استحمام اوله و معده خالی | آنوڭ تجفیف اولدی شك حالی

ریاضت کمتر ایدن کیشی دائم | معرق ایلی صویه اولسون ملازم

صووق صو ایله غسل الدهن ابدان | قوی اوله قوا و زائل احزان

بادزن و اوبلایین گارك بو حالت | اگر که اوله مزاجنده حرارت

اتی اوله معتدل یاشده اوله شاب | گرکمز پیره اولا نا و بهر باب

کثیده نزله اولسه یا خود اسهال | به تخمه اول گرکمزدر بهر حال

گرکمز پیره و اغلانه هم اول | که تنلاری بنه بولمایه ضرر یول

چو کبریتی اوله حل ایدر فضولی | سزر افلاجی دکله بو فضولی

تشنج رعشه ایله آنکله گیدر | دخی عرق النساء زائل ایدر

ورك اوجاعله عرق النسائی | کلدماکه بنی بلسن دوائی

جربله حکمه اولور بونکله زائل | خنك اول کیشی کیم علم ایده حاصل

الفصل [illegible] في بيان الجماع

جماعك بیکی اول کیم اوله نافع | گرگ کیم هضمدن صکره اوله واقع

اگر تن اعتدال ایله حرارت | برودت داخی ایله هم یبوست

اوله هم اعتدال ایله خلاسی | دخی هم اعتدال ایله امتلاسی

خطاده

خطاده امتلا ایله حرارت | یك اولا کیم خلا ایله برودت

رطوبتلدن یبوستدن یك اولر | ای رحمت که کیم اول پند آلور

قوی اولسه گرگ قوتده شهوت | دخی یکی منتشر اولسه اول آلت

که اولمایه تکلفله انتشاری | یه بر معشوقه وصلنده افتکاری

منی چوغ و شبقده داخی شدت | ورن راست انوك تهییجنه قوت

کله اردنجه آنوك نوم خفت | اول اشدن کمسه یه ایرمز مضرت

چون اوله اعتدال ایله بو واقع | ضرر اولمایه اوله درلو منافع

ایدر اول تنده انعاش حرارت | که اکا درلو عزیزیته اهل حکمت

تنی ایدر اغتذایه اول مهیا | قلدر تفریح و کسر خشم پیدا

کیدر آنوکله افکار باطله | دخی وسواس سودا اولسه حاصل

سرور امراض سوداویه اول | هم امراضی که بلغمدن بوله یول

نه وقت کیم که ایده ایله افراط | بدندن قوتی ایدر ایله اسقاط

بلور اندن ضرر مجموع اعصاب | تشنج فالج و رعشه بهر باب

کوزی ایلر ضعیف و نورن کسر | قوتنی داخی کنده ایدر بیکسر

منی ازاپسه اغلنله اولسه بو حال | فلا بد ضعف آز اولور بلا قال

ولی چوق جنبشه اولور آنده محتاج / که ایده قوتی عنفیله تاراج

قونقه قوسه کم کالا عجایز / که جانونك تنك اولمایه عاجز

اگر حوری بیسه اول کم قوی در / چریدر سینی و تیزده قریدر

قوآنی کم اوله غایت صغیره / مضردر اولدخی ایلاکم کبیره

هم آنی کم اوله حایض بیصبره / دخی آنی که زشت اوله بهره ور

دخی آنی که اوله چوق اوقات مدت / که دفع اولمامش اوله آنکله شهوت

که بونلر قوتنو که ایدر اضعاف / بولا نه نقدکی ایتدمه اسراف

بو حالت اولسه انکله که اوله محبوب / الور ضعف ازلیکن ذوق بس خوب

جماعه افضل اشکال اول اولور / که دیشی اولا ذکر التنده قالور

اوله عورتله اول اول ملاعب / اولنجه شهوتی غایتده غالب

ذکر چون کیره و چیخه منی هم / اولا عورت منیسیله واهم

حبل دیرلر اکا بو سوزی دکلده / الطبانك سوزی اولور خوب اکله

البلده اولسه اولور موجب غم / ایدر سست انتشاری شهوتی کم

مجامعلر حدیثینوك سماعی / کتورر جنبشه میل جماعی

دخی عورتدن ایشیدلمز اصوات / که اول اصواتده اوله حسن نغمات

نظر حیوانلره ایتدکده تسافد / جماعك شهوتنی ایدر تزاید

دخی بوسته ایتمك حلق عانه / طبیب ایدر دیر اول لابد اعانه

جماعك ترکینه چوق اولسه مدت / انبلدر نفس اولا شیی بغایت

المقالة الثامنة في تدبير الفصول

ربیع اولدخته استفراغله فصد / دخی قی کارگر اوله کیشیه قصد

اده استعمال دایم مطفیاتی / که ایدن خالی عفونتدن ذواتی

اوله اندن مجتنب کم اوله تسخین / دخی هر نسنه دن کم اوله تعیین

ریاضتده دخی ایتمایه افراط / دلاین قوتین که ایتمایه اسقاط

یوزدن می قوی اولسه بغایت / دخی حمام که اوله پر حرارت

غذانی ازا داو چوق شرابی / ولی ممزوج ایده آکله آبی

مضرت کیده و سنجاب دایم / بیزن آسوده اولمغه در ملایم

گرکدر راحت وهم ظل و آرام / غذانی بارد ایتمك جسمه اطعام

صودن که اوله مجفف یا مسخن / گرکدر اجتناب اولدنجه ممکن

طعام الاسك گرك چون میوه تر / خیار و قوز و آزك سراسر

زیان ایدر اسه بونلردن اکثار / اده اسکنجبیله دفع اضرار

کرک اوله لباس اول وقت کتان | که اسیدن اوله محفوظ ابدان

که نسنادن که وردی انده تخفیف | کز اولدخده بکللی ایله تخفیف

قیاصووق صو بیله اغتسالی | صووق صوا جملهء سخلاینه اعتدالی

قیشن اچمایه چوق بیمایه بیمش | جماع ازایده بقراط ایله دیمش

قیده اول فصلده قی بیک کبار | که انده قی حقنا ایدر اظهار

قیشن عشا قله کیکل حواصل | دلورسک ساله صحت وله حاصل

قولیسین و غلیظدن تلی غذانک | هریسه انده یکیدر اغذانک

نه کم اندن الورسه نور ایله | انوکله ضعف تندن دور ایله

ملطف نسنادن ایلامه تقصیر | رشا دیله دخی بو حتر ابازیر

قوی معی ایجب اول وقت اتمکل قی | که ضعف ایدر تنوکه اول محو و قی

عنیف اولسه قوی انده ریاضت | قمونافع در وابدانه قوت

جوغ ایت بو فصلده ایدثاری | درز لایق سعاریله دثاری

المقالة [illegible] في تدبير المسا[illegible]

قیشن دشسه سفر اولدر علاجی | که اد الرحفظ صووقدن مزاجی

سنخی کم ایرشیبانک بزووقار | جمودیله تنوکه اولمیه ضاد

طعامه

طعامیه طبخه ایت آنی الطعام | که ارشدرمایه آکا جوغ حمام

صوقدن اللوی آیاغی سخله | لفافه قصد یاغیله آکه یغله

اتخلاریسه چوق بغله لفافه | که ارمایه صووقدن آکه آفه

اشیبن عضووه که اولمایه اوجاع | الب دوور صووقا اول عضو قطاع

اولیدر عضوا که کارک جراح | که اولمایه هلاک انوکله ارواح

کشی کم رحمت ایده آکه سرما | بهخود ایده سفردن آکه اعیا

کرک کم دهن اله انوک دواسی | که اوله غایت لطافتده غذاسی

مغمنذلخ دخی دکلیله حمام | هم اولنخ راحتیله چند ایام

سفر اسیده اولورسه واقع | الشام اولر کسیی بوزینه نافع

سموم اسدوکی یوله ورمه زینهار | وکرچی کم اولاسن سخت ناچار

اکر بارن سفرایلایسن قصده | بودر واجب که واجب ایده سن فصد

کلداراشن یوزقانی که اندام | اوله صاغ وکا ازمایه اورام

اکر صفرا اوریسه تنده حالی | تنی اسهالیله اندن ایله خالی

غضب اتمه سکونه ات ملازم | انوورسک اثر کلکادهء دایم

قتی اسسی یرده جوق اتمه اقامت | دلرسک کم قلاجسمک سلامت

مناظر اولمه کمسایه مخاصم   سفر ایدانه اسیده بولا رزم
شراب غوره صو بیله ایچکل   عصیر بقل حمقا نوش ایچکل
بروریلن صو صالخ کراده کار   کرک اغزکده ترمس حب ناچار
بروکه کون کرکسه اتمایه تأثیر   ارمیش باغله شمع آکه تدبیر

المسئلة ٢٦ العاشرة في تدبير الاطفال

چو عورت یکلو اوله آکه اصلاح   کرکدر کم اولا جانبینه افلاح
ارت قوه آنلرک جسمنده فضله   که اولر فضله نی شک اصل علّه
چو قان غالب اله اتمه انی فصد   ولیکن تلطیفه تبریدله ات قصد
دخی اخلاط الرسه اتمه اسهال   که تلطیفیله لتسه یلدر اول حال
چو نزم اوله تننده آنوک اعصاب   الور از وضع حمل اردکده اتعاب
چو حمامده وریاغیله اوغ   الور شیکر صلاباتین صوغ
فزعدن سحر مخددن آکه دافع   الور هم صبحلردن داخی نافع
اگر اوله ولادت دردی دشوار   طبیخ تمر حلبیله ایله تیمار
کبکدن اینینی چوخ اولسه قانک   ارشددر آکه قرص کهربانک
اگر قان اینمیه وارننده ضرّی   دوا ایرشدر آکا قرص مرّی

مشیمه قالسه و اولماسه نازل   کرکدر آکه تبخیر محلل
بتارکم حنظل و هم مرّ و قطران   دخی کبریت و ابهل که اوله درمان
کرک دایه یکید اوله بهر حال   صغیره بیر کرکمزدن بلا قال
کرک جسمی نیوک و محکم هم   یزی و باشی ساغ که اوله سدی لم
کرک کم اوله هم حسن و جمالی   مزاجنده دخی هم اعتدالی
سودنده اولمیا آنوک کثافت   دخی نه حدّت اولمایه لطافت
دخی اوله طعمی طتلو و خوشی خوب   که اولدر طفلوک اغداسینه مطلوب
غذاسن دایه نوک تلطیف ایله   که طفلک ارمیه جسمینه علّه
طعامن یغلو و هم یاش بلخ ایت   لطیف و پاک اتمکلی سمیز ات
چو قنددن چخب بیشیکه کیره   نه کار کدر دیام اول صغیره
انی قابض بغیله بغله بیله   که جلدینه صلابت اوله بیله
چوخ اتماسن که اول تخمه کتوردر   از اتماسونکه اول حمّا کتوردر
ایبیسه عنقله اویرمه آنی   قرا کوابیث انی دوغی مکانی
ایندر وخده انی ایلت ضیایه   که باخه اول نجومیله سمایه
که اول اشکال و اول الوان و اوضاع   ایدر قوت تخیله جانه پیداع

اکا کی لطفله ایله تکلم
قننده خوب صوتیله ات ترنم

که موسی فیه اوله اول موافق
که اوله اطفال ابدانینه لایق

بلیلج ربّ سوس و حلبه کندر
ادب معجون انوکله دیلینی اوودن

اکا ایتدرمه فصد قصد اسهال
دلرسک که اولمیا ایرخستلی حوال

کون اسیسندن انی تخلخل سا
بیوییب ایرشنجه قوته تن

المقالة الخامسة عشر في تدبير المشوخ

قوی کارن اولا پیرک غذاسی
که قوت ویره اولاره اغذاسی

ولی ایله دکل که ایده ثقالت
ویره ابدانینه انلارک کلالت

کرکمز انلره اسهال صفرا
که اولاره اندن ایرشه مداوا

اولاره عادت ایدلدییسه فصد
انی قطع اتمکه ایلا مکل قصد

اکر التمش یشا ایرشمش اولا اول
قوی اوله سمیز و هم اتی بوک

ایکی فصد اکه بر بیلده روادر
دخی ارتق الرسه اول عنادر

چو یتمیشه ایره بر کز کرک فصد
الاره بیلده ایرح ایلمه قصد

اکر وارسه تنده امتلاسی
انک فصدین الحلدر قلاسی

چو بیش ارته ایکی بیلده ادب فصد
ایکی کز باسلیقندن کرک فصد

اورادن کچسه فصد ایتدرمه الاره
که الارک صحتینه اوله جان

بدنلارندن اورام اولسه پیدا
اکا جذبیله ایتدرمه مداوا

که اریدب انلری دلکیله تعریق
کرکدر ادهان داخی تفریق

ارت انلاری نرم ایدب غذانی
هجوم ایتدرمه انلاره دوانی

ازات نافه اولنلارک غذاسن
ولی قوتلو خوش اغتذاسن

ازاز تندن بجله ارتر غذاتی
که اروره صحته جسمیله جانی

خوش اولور نفس خوش اولسه جلیسی
موافق اولسه و لایق انیسی

کرکدر نافهه درلو رواتح
پچکلدن هرچه اوله خوش رنکفا

کرک دوا انلره انواع افراح
کوکللارینه کا رکمزدر انزاح

اولاره ایزن خوش دور و حمام
که قلمایه بدنلارنده اسقام

کرکمز دورو انلاره ریاضت
کرکمز دلک ادلسه اکه شدت

بحمد الله فی ظل السلامه
که کلدی خوب نظم حفظ صحة

چو دیدک نبجه دوردر حفظ صحت … دیا بر نبیته اولور برء علت
اکا کم اولدی علم طب حاصل … ادر هر علتی ضدیله زایل
چو بلدک علتی کم اولدی واقع … نه ندر ضدیله اول آکه دافع
بدنده چونکه اسهال اولدی حاصل … ایدر آنی قابض اوتلاریله زایل
گر اصل علت اولورسه حرارت … اکا تنبیرله ایتکل برودت
لکدر اسهالله ور امتلائی … ارر هر عضو معلوله دوائی
چو بغلو عضو اوله فتح عددن … زیاده ورسه نقص ایله عددن
ملاست گر ادارسه زیانی … لکدر تجفیفله سن تندن آنی
خشونتدن اگر اولورسه زحمت … انی املس دذت کم بوله راحت
گر کلدر ادویه‌یله اغذیادن … خواص کیفیت بلمک بلردن
دیالم مفرداتن آنک اول … ادالم صکره ترکیبن مفصل

الفن في الادوية الاغذية المفردة النوع الثاني

وهو مشتمل على فصول

فصل الالف

ادمان شبیه قرنه دوررچوب … کرزاغربیبن دفع ایدر بلا قال

صماد

ضماد ایدرلرسه انونکله لکدر اورام … کره اوله حار بولور جسم آرام
ندر دورر آس مرسین حار یابس … سعالا نافع و هم طبعه حابس
صوندی اولدی کزهک ضعفینه نافع … بنات کم اولدی گوز یاشینه قاطع
یقین آزاد درخت در یابس و حار … لکدر انونکله شم ایتدوکی ضرار
قرودر اسطوخودوس ایستی درهم … ادر اسهال سودا داخی ملغم
لدارر صرع و مالیخولیانی … ورر تلطیفله اخلاطه جلائی
الور ابهل یمیشی عرعرک ال … انی استرخاء اعضایه دوا قل
جنینی چیخرر طمث ایدر ادرار … الور هم فالجه انونکله تیمار
اولور اول متی سودایه قامع … ذرور اکله رنجیته دافع
طبیعتده دررر اول یابس و حار … صغر اولان اولر یارغ تیمار
اسارون حار و یابسدر انونکله … لکدر عرق النسا سوزی کی اکله
اول اسفیداج کم اوله رصاصی … بتو سنله برودتدر خواصی
اول اوررامه کر اولا حار و لیدا رو … طلی ایتدکده انی اکا بهر رو
چو اشرب اولدی یابس داخی بارد … صلابتی سرر فنده اولسه وارد
الور اشراش خنثی نک کوکی حار … داخی یابسدر اول بول ادرار

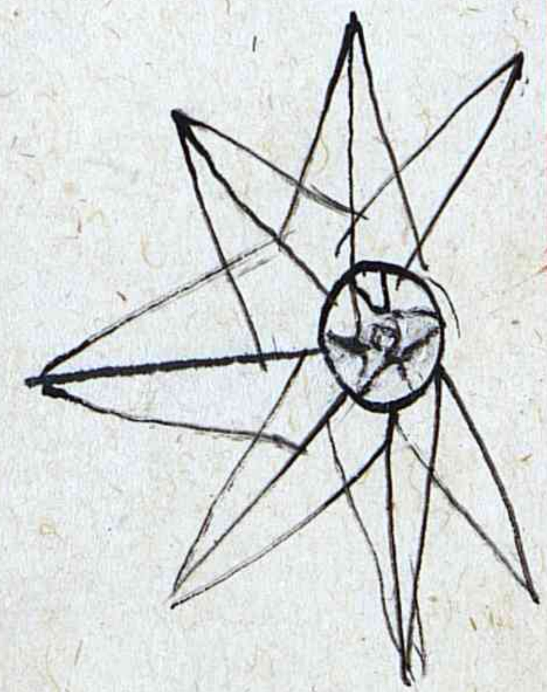
چو اسقنطور یابس اولدی و حار جماعه غایت اندن تقویه وار
اغاجدن تین اشنه معتدل در اکا کم صروار آرام دلدور
طبیعتده اولدی یابس حار اشنان مدر طمث در جلای آسان
بو اشترغار که اولدی یابس و حار تب ربعی ادر زایل بیکبار
چو حار و یابس اول اصل قصب در مفاصل درد دفعینه سبب در
چو اصل سوس اولدی یابس و حار ادر اول حیضی و هم بول ادرار
مفتح بل مقطع اقحوانی ایلنجیده ایسی و هم قورو آنی
کدر آنوکله استسقا و یرقان الور حل معدده جامد الان قان
فرح ویردی کلوله ابریشم خاص ارك سرد اولدی و آدی اولدر اجاص
انوکچون کم بریشم معتدلدر ارك کم حلو اوله آرام دلدر
یرا کوکل تاسه سینی زایل ایلر جکرده داخی قوت حاصل ایلر
نرو سرد اولور اسفاناخ نافع یرك اغریسنه و قبضه دافع
سعال صدره در نفعی موفر بل اغریسن که دمدن اوله سورر
زیانن کم بلور معده یقینی سرر فلفل امری و دارچینی
بل اسفنین کم یابس در و حار ادر بو شانده ایدر بول ادرار

سخندوسی ادر انك دفع یرقان انوك مطبوخ در سودایه درمان
بو ایسین شراب اولدی نافع الور ایستمالن داخی دافع
انیسون در مفتح یابس و حار ادر اسهال دفع بول ادرار
سکرلرده نه علت ورسه بارد طلحده داخی هم اول اولدی طارد
اشق اوجنجیده در یابس و حار ادر اول بول و حیضی داخی ادرار
نردر حماض اترج سرد و یابس الور اسهال صفراویه حابس
قفوسی دفع ادر یاوز هوالی نتاکم منع ایدر اول وبانی
مجفف قابض و لوزده مقوی رعافه دافع ایله دیدی راوی
الور یرقان حاره نفع بیشدا ادر دفع حرارت قلع صفرا
یقین بل انزروت یابس و حار رمدن کیدر آنوکیله آثار
جراحتلر انکله اولر ملاصق الور اخلاطا سهالینه لایق
که اول اخلاطه طوله مفاصل اول اعضادن ادر اوجاع زایل
جمیع انفحه اولور حار و یابس مجفف دور و اول اسهاله حابس
انی کوترسه عورت بکلو اولر اگر ایچرسه نا زاینده اولور
چو یابسدور افتیمون و هم حار نتیجه لسر صرعی بیکبار

اولور اسهاله انکله خلط صفرا — دخی هم خلط بلغم خلط سودا
چو دردنجیده افیون اوله بارد — اچنجیده یبوستله اولدی طارد
ادر اول نفع اورامه که اولا حار — سباتیله حذر ایدر بنا چار
ازی نفع ایدر اولور چوغ قاتل — خطرلو نسنددن نا اوله حاصل
اقاقیا اولدی بارد دورو یابس — طلا و شربیلادر بطنه حابس
چو اکلیل الملک در یابس و حار — مفاصلدن سرها ورام کهر وار
اول السن کم عصافیر کدردر حار — دخی رطب ایدر اول باهی قوی کار
بو املج راست بارد دورو یابس — الور اول ادوبادتن که اوله حابس
عصبه یورکه اندن قوت الور — طعامه اشتها آنوکله اولور
قنک هم داخی اسپلیغنی صیر — انوکله مندفع اولور بواصیر
چو بلدک حار و یابس انجدانی — جراحاته مدمل بلکل آنی
انوک شحمیله زیتیله طلاسی — خنازیرک الورنی شکل دواسی
صوقوشی اوز اولدی کرم و هم تر — ارخلان بغایت نفع ایدر
کی اکلا که انجره یابس در و حار — قلک خلطی قمزکم ایدر اضرار
اول اخلاط غلیظی کسر مکانی — کوکز اوله بیدا ایکن بلکل آنی

اضرار

صرو اهلیلج که یابس دورو بارد — انوک شربی الور خفقانه طارد
ادر اسهال بلغم داخی صفرا — کرو هم محترق اولورسه سودا
قره اهلیلج که یابس دورو بارد — جذام و داخی وسواسه اولدی طارد
مرتاس اولور هاضم غذایه — اولا لابد معاون اشتهایه
بواسیره کزه اول نافع اولور — چو ضعف معدیه اول دافع اولور
دخی قوتله سنحکر اول شبابی — که اتما به هرم آکا شنابی

چو اولدی کابلیسی سرد و یابس — حواس و حفظ و عقله اولدی حارس
رئیه لر صدره داخی اولدی نافع — یلان اردوغنک شربته دافع
منوم دردر سرد عرق النسائی — صداعه داخی انکله ایت دوانی

فصل الباء

چو یابس اولدی باقلا و بارد — سعال و درد صدره اولدی طارد
ثقیندر بل باذروجی یابس و حار — الور لوزده زیاده آنوکله انوار
رکالنجیده الور بان یابس و حار — رعافک قطعنه اول اولدی تیمار
سدد آچر طحالیله کبددن — صلابتلری ایدر اول ملینن
بو باذزنبویه اولدی حار و یابس — الور خفقانندن اول ابدانه حارس

لكن آنو كله سوداوى امراض — دخى هم بلغم امراضى واعراض

وروز قوت يركلارا و تفريح — هم اذهانه صفا ويرور و تشريح

چو يابس طبع در بابونج وحار — ادر اول بولى هم حيض ادرار

آنوك مطبوخنك صوينده ياتن — خلاص ايدر حصاة كرددن تن

چو باداورد كرم وخشك در هم — ادر قوتله اول اسهال بلغم

استمارى كه اصلى اوله بلغم — دوادور ز بدندن كيدرر هم

بخور مريم اولدى يابس وحار — الور دار وخنازيرن بيكبار

لكن آنو كله هم دود و حيات — دخى در لودماميل وجراحات

برنجاسف سوهدر يابس وحار — صداعى سوررايدر بولى ادرار

اكا قيصوم دينلر اى نيكوكار — الور اول برسياوشان يابس وحار

دبيلات خنازيرى اريدر — سرز يرقانى و بولى يريدر

طحالك اغرسن داخى سر اول — حصادن كرده كى پاك ادر اول

حصات اولرسه بكركن اريدر — دخى هم محتبس بولى يريدر

برنج ايكنجيدر بردو يابس — ادر صالح قان وطبعه الدحابس

چو بزر اولدى كرفسك يابس وحار — اكنجيده ادر اول بول ادرار

قرودد

قرودد رازيانه بزرى وحار — منى نى زايد ايدر بول ادرار

خبازى بزر اولور رطب وهم حار — منى نى ايدر و هم سودى اكثار

ادر ادرار بولى بزر هليون — منى نى قوت و باه ايدر افزون

الور بزر قطونا يابس و برد — صوصالغينى يوراكوك ادر طرد

بصل بزر در اول دنبن حار — رطوبتدن اعتدال ايلر اول اظهار

تشونى آنك زكامه در مسكن — الور اول يابس اورامه مليين

بو خطمى بزر يابس دور و بارد — سعاله كه اشدندر اولدى طارد

چو بزر البنج اولدى خشك و هم سرد — انو كله اولر جماعك شهوتى طرد

الور اول قان تكر مكليكه نافع — قمو اوجاعه تخديريله دافع

جزر بزر كه اولدى يابس وحار — اكنجيده اندى بول و حيضى ادرار

چو بزر كندنا در حار و يابس — اولوردم نفثنه قوتله حابس

قرور دردى زحيرى كيدرر اول — جماعك قوتينى هم ادر بوك

چو بزر الفجل در اوچنجده حار — يبوست ايدر اول ولده اظهار

انو كله كيدر اوجاع مفاصل — الور آثار ضرب انو كله زايل

بهق كم آغ اوله آنكله كيدر — كلف رنكين نمشله دفع ايدر

چو بقله بزر اولدی رطب و بارد … الور اسی استعمالان طارد
چو ریحان بزری اولدی حار و یابس … قوام مرتیه صفراییه حابس
مقوی القلب در هم مفرح … رعافه دافع و قلبه مفرح
چو بزر کاسنی در معتدل وار … ایدر حما و صفرا دفعن اظهار
چو بزر اولدی بطیخک تر و حار … معادن خلط دفع ایدر بیکبار
ایدر هم قوت باهی زیاده … افاده بو ادرسک استفاده
نه در بزر خیارک رطب و بارد … الور صفرا انک امراضینه طارد بزر
چو بسند اصل مرجان سر کلدی … ایکنجی مرتبه ده خشک اولدی
ایدر آنی کله یور اکه قوت … معادن کیدرر چون این قوحت
ایکنجی ده بصلدر رطب و هم حار … ایدر اول باهله تزیید اظهار
صولر تغییرنده اول اولدی نافع … بهقله دمرکوید داخی دافع
هوامه اولدی بصاق آدمی زهر … بلانی ایدرو هم عقربی قهر
طلاسی دمرکویه اولدی نافع … فخاصه اسی تینک که اوله واقع
الور بطیخ حلوی رطب و هم حار … بهق دفع ایدرو بول ایله ادرار
الور بطیخ هندی رطب و بارد … سراسر حار اولن امراضه طارد

نه در بط قاز اولدر رطب و هم حار … کلدارر بلغمی ایدر بول ادرار
چو بعر ماعز اولدی یابس و حار … خنازیری کلدارر اول بیکبار
کزک آغینه بعر ضب نافع … کلفله هم نمش لوننه دافع
طبیعتده در اول یابس و حاره … آنوکله بینی الر کزلرده ابصار
چون اولدی بقلة الحمقا تر و سرد … جکردن ایدر اول قان نفثنی طرد
دخی هر معده کم اوله اول حار … هم ایدر حار حمی دفعن اظهار
بقم در کرم و خشک آنک طلاسی … بهق رنجینک اولمشدر دواسی
نه در بلوط بارد در و یابس … سرر سنجی اولور الطلاقة حابس
بلیلج خشکدر دیر سرد داوی … الور اول معدیه کوزه مقوی
چو بلسان حار و یابس در مقاوم … اولب ایدر سمومی دفع دایم
الور بندق ایکنجی رتبده حار … رطوبت ایدر اول اقلده اظهار
جماعک قوتنده اولدی نافع … هوامک داخی هم زخمینه دافع
بنفشه رطب در و داخی بارد … صداع حاره و اورامه طارد
ضمادی اربه اونی بیله هر دم … الر السی ورملولانه اول ام
صداعی ایدر ضماد و شم تسکین … سعال حاری و هم صدر تلیین

اکی درهم بنفشه درده داکن — ادرار اسهاله صفرای ساکن
چو معده حار اولاو کبد هم — ضمادی اولر اولر اورامنه ام
چو بابونج صو بیله قیتیا اول — استمالو صداعه ام اولور اول
براکه درضرر اچمک لکل آنی — انیسونمدر دواسی و امانی
نجادر حار بنجنکشت و یابس — صداع سردر دندر باشه حارس
طحالیله کبد شرینه دافع — الور اشکنجبینله اولسه نافع
چو یابس اولدی بوزیدان و هم حار — مفاصل نقرسه اول اولدی تیمار
ادرار اسهال مای صفری اول — بلر جمله سمومک دفعنه یول
اچنجیده اولد بوراق یابس و حار — الور تسکین مغصه آنوکله تیمار
غلیظ اخلاطه اولور جمله دافع — ریاح و طبع تلیینه نافع
چو یابس دور و بارد بوش دربند — الور اورامه نافع ای هنرمند
بشور نقرسه داخی اولدی دافع — حرارتدن الورسه اول ایکی واقع
چو بهرسنج ریاحیندن تدقیق — که اولدی بیدمشک آدی تحقیق
دماغه شم انک اولدی نافع — غلیظینه ریاحک داخی دافع
چو اوله اول ریاحک موضعی باش — سرر اول نفخ هر بودن زفراش

طبیعتده بغایت معتدلدر — تخوسی آنوک سرور جان و دلدر
چو بهمن حار و یابسدر مسمن — مقوی القلب خفقانه مسکن
بهار اول کاوچشم اوش یابس حار — الور باشده غلیظ ریحه تیمار
دخی چوخ ادویه ایدرلر اکا ضم — ادر دا انکه دکن کم اوله اول ام
ولی چونکم اول اولدی سم قاتل — حذر ملیک در اندن یقین بل
چو بیضه حار و رطب اولدی بلادسی — برو بشدکن خوب اولور غذاسی
الور حلق و سعال و سله نافع — انوکله ارتر و باهی مجامع

فصل التاء

چو ترمس باقلا مصری دور حار — دخی یابس ادر اول بول ادرار
کلف زایل ادر اول بهق هم — یوزک داخی شورینه الورام
تدرج اتی دورر رطب و هم حار — دماغک قوتی در اول بهرکار
تدرج قوش دور دراجه مانند — قموقشدن اتی یک ای خردمند
چو دور ترانکبینوک اعتدالت — کدارر صو صلیغیله سعالت
بو تربد اولدی اخی یابس و حار — الر اول محترق سودایه تیمار
ادرار اسهاله اول دفع بلغم — عصب امراضنه داخی الورام

ندر تفاح حامض خشك وهم سرد — زیانلوقی ایدر معده‌دن طرد
ولی طاتلوسی آنوك معتدلدر — مقوی ومزیل ضعف دلدر
نجادر طبع تمرك گرم وهم تر — منی آرتورر و باش اغریسی ایدر
زیانینه الور خشخاش نافع — دخی اسكنجبین ساده دافع
چو اولدی تمر هندی بردو یابس — الور صفرایه مسهل قی حابس
الور اول صوصالیغه داخی نافع — كر ایله غشی ایستمایه دافع
چو توتك طاتلوسی در رطب هم حار — خشننین زنبله ایدر بول ادرار
چو حامض اوله بارد دور و یابس — قمیله خلقه نافع طبعه حابس
یقین بو توتیا در سرد و یابس — كزك اول صحتینه اولدی حابس
دخی گوز اغریسینه اولدی نافع — چو مغسول اوله اولور آكه نافع
نه دور توذری یابس در و حار — الور سرطانه آنوكیله تیمار
چو تین انجیر اولدی رطب هم حار — ارخ سمر تمكات آنی تیمار
خشوننتدن ورور اول خلقه تلیین — ادر بلغم صوصالیغنی تسكین
سورر قوریسی انك مزمن سعالی — سدّه‌دن پاك ایلر اول طحالی
صو ایله اول ایشه‌جوخ غرغره ایتد — كه تا درمانی گوره اسن نجادر

مشانه‌یه الور پیوسته نافع — سموم تك دخی شربتی دافع

فصل الثاء

بو ثافسیا ندر در سك حواتك — بو كم صمغی در بریسی سذابك
اول اسیتر خارج نقرس ایله مفاصل — كه اولا بارد الور آنكله زایل
كه در حقنسی عرق النسا تی — فضول و نفثه ایت آندن طلاتی
یرم در هم عسل صو ایله آندن — كه در رنج استسقاء تندن
اگر اكثر اولا نه شكر زیاندر — كه حبس طبعه اورام لسانندر
چو تنقلك ییكی ثقیل زعفراندر — یقین اول صابنع اسنان لسانندر
عصیر زیت ثقلی در مدحتن — انوكله اولور قروح خشك زایل
نجه‌در ثلج یابس دور و بارد — حرارتدن دش اغریسینه طارد
عصبله معده‌یه ایدر زیان اول — آز آز كارك كرگمز كه ایچلوبول
اچیجك آكله ثوم یابس و حار — ادر بیر اغمی بول حیضی ادرار
انوكیجون دیدی بعضی اطبا — كه الور در ابعد حر و یبس پیدا
صولر تغییرنه اول ولدی نافع — دخی زخم هوایه اولدی دافع
مشیمه چیقرر آنكله ودیدن — الور كلب كلب زخمینه درمان

باش اغریسی ایدر کوز نورن کسر   بو نسنه ات یغی نرشیله کیدر

تقسن

فصل الجیم

یقین جاورس بارد دور و یابس   مدر بول دور و طبعه حابس
الور معص و دخی اوجاعه تکمید   بوزقان ایدر اول ابدانه تولید
بطیء الهضم دور و از غذاسی   انی بادام یاغیله بیاسی
کیک صوییله بشسه کرک اول   یدسمن شیرجیله کم اولا بول
چو بلدک جاوشیری یابس و حار   انوکله صرع قولنجه ایله تیمار
نرودتدن اولن عرق النسایی   مفاصله درت اندن طلائی
جبن اولدی ترو سرد و مسمن   یکه طبعه دور طبعه ملین
الور اسکیسی انوک یابس و حار   تنی آریق ایدر مراری خلط ایدر
بنر بیشیله بر آراده جدوار   طبیعتده لطیف و یابس و حار
طولاشب بیتر اول بیشیله باهم   بوتنبالک اولدی خالص اولدر سم
قیش بیشی بیجک آنی اسنر   بولت بیرسه انکله دفع ایدر
قموسی زهرنا بیش اولدی تریاک   کدارر قامسین ایدر تنی پاک
زهی صانع که الکی ضدی بر آراده   بر آراده بتی آکا یراده

هواو

هواو صوو طپراغ قاسی بیر   بو او لا ضار اولنا فعزی تدبیر
یر بلبیعن بیانک موشی جرذان   عقارب زخمنه اولدر وضع درمان
جراد الکبخیه یابس در و حار   الور تقطیر بول آنوکله تیمار
سکیله اولدی انک ایاغ قالع   بیماکی عقربک زخمینه نافع
کرفسی در صونک بی شک جرجیر   که اولدر قرة العین و دخی سیر
الور نافع بغایت اول حصاته   دخی خاصیله دوسنطاریایه
مسخن در محلل دور و هم حار   ادرار اول بولی و هم طمثی ادرار
جوز تابنده کرم اولدی در تر   جماعک شهوتن تحریک ایدر
ملطف دور و ایدر بول ادرار   ولیکن اولر انک هضمی دشوار
مولددر ردی و قانه خردل   مربله چارسی دور و دخی خل
مرتباسی در استسقایه دافع   دخی هم ارخا به و کوزده نافع
بو جزمازج که طرفایه تمردر   زعافک قطعینه کی معتبردر
طبیعتده الور اول یابس و حار   ضمادی در طلخ رنجینه تیمار
صوسرکیله انی چون بیشررلر   ضماد ایدبن اول بیره ارالر
اچیجی ده اولدی جعدة یابس و حار   ادر اول بولی و هم حیض ادرار

کدارر حب قرعی دودله هم　　عقارب لسعنه داخی اولور ام
چوسر دو خشک اولدی جفت بلوط　　ادر اسهال و حبس ایت سوز مضبوط
اکیلر آنوکیله اسکی جراحات　　قروحندن معانک فی رلو آفات
ورلدی جلنار بسیله برودت　　ادر امعا قروحینی قمو طرد
اولور ترفیله نفثه داخی درمان　　دخی ایدر قوتیله حبس سیلان
جلوزی معتدل بلکل سراسر　　بو کیفیات اربعده برابر
لحی نک جلدا فعی زخمنه نفع　　ادر اسنی یکن قو بلسه اول دفع
دکلمش عضو اسینه انی قو　　که اوله اول انوک دردینه دارو
نه در جلغوزه حب الصنوبر　　انوکیله عصب اوجاع کیدر
حرارت ویردر انده و حدت　　صبیه قوسک کدر حدت حرارت
جماعک اوله تهییجینه نافع　　عقارب لدغ ایتدوکینه دافع
انوکله اوله البحح انجیر و خرما　　انی سن معتدل بلکل ای دانا
هم استحاضه و عرق النسایه　　مثانه ده اولن حاصل حصایه
بحادر حنطیانا یابس و حار　　ادر اول بول و هم حیض ادرار
سمومک جملسینه اولدی نافع　　طحال و هم کبد شرینه دافع

ادم

ادم سوز جندبیدستردا اری　　ندر اول خصیه حیوان بحری
اولور اول حار و یابس رعشه دافع　　صداع بارد و نسیانه نافع
اولن طفلی و اعلان باشنی اول　　سهولتله جحر ماغه بلر یول
صورسک جوزبوا در رطب هم حار　　ادرلر مغصه آنوکیله تیمار
ورم قرحیله اولسه اصل سودا　　کرک آنوک ضمادیله مداوا
اولور اول طبع اطلاقینه حابس　　سذاب و ملحه اولسه تین یابس
ضمادی در قدز زخمینه نافع　　سموما نه اولور پیکان دافع
مربله بنسه دودی ایدر اسهال　　هم اولور حب قرعه داخی قتال
گرگمز در که بیبه آنی محرور　　که اولمایه باش اغریسیله رنجور
مفتح در قبضر اندن یوزقان　　عسر در هضم اولدی آکه درمان
دخی یکسر کبیله خوب خردل　　مربله کی بشه کارکلدر اول
ادر اسکیلسی غشی و کرب غثیان　　اکا الکشی غوا که رب درمان
چورب غوره و تفاح و ریباس　　بلاری ایت دخی بسنی لاره بقیاس
بحادر جوزبوا یابس و حار　　انوکله اولور دماغ و حفظه تیمار
کبدلر معدیه اولور مقوی　　طحاله نفع ادر در آنی راوی

بو جوز هندی که اولدی یابس وحار   اولور دودیله حب القرعه تیمار
ولی اسکلیسی ایدر قتل دندان   معین حفظ در دفاع نسیان
درلسک کم نجادر جوز مایل   برودتده در رابعده حاصل
حرارت چون اوله سوزان بافراط   ورورلر اندن آکا وزن قیراط
آنوك بر درهمی در سم یومی   کتورر قی ایله غثیان ونومی
دواسی قی قیناتمش صو بیله   که انده یاغ و نطرون داخی اوله
آنک اردنجه اچورلر آکا سود   بر سوکه قینمش کم اوله زیان سود
کرک پیشه انجد انله انده صعتر   دخی پودینهٔ کوهی برادر

فصل الحاء

ندر حاشا براوتدر آدی مامون   چچاکی اخ ولی مایل بکلکون
الی نجیده در اول یابس وحار   ایدر بولی وحیضی داخی ادرار
منقطع در محلّلدر مسخن   ایدر عرق النساء داخی ساکن
سویقیله شرابیله ضمادی   اولور نافع طبیب آنی سنادی
شرابی اوله آنک هضمه نافع   بصر ضعفینه داخی اولدی دافع
طلی ایدرلسه قطن استینه فی الحال   ایدر اول بلغمی دودیله اسهال

اکی

اکی آیلوغک آراسی قطندر   هم اول ابکانکله کوکز ابدر
نجادر حب اترج یابس وحار   سمومه نافع وحیض ایدر ادرار
ندر طبناخ دیسک ادیله حافر   اشنت حافرده وار در نفع وافر
قلانک طبیعتی کم اوله محرق   اچلسه کبد در اول صرع مطلق
کلیسنک زیتله اولسه طلاسی   اولور جسمله خنازیرک دواسی
اولور پالانسی آنک داخی بویله   بوسنزلاری اشیدب ضبط ایله
حباری کم عجملر جوز دیرلر   انوکله بلمله تیمار ایدرلر
طبیعتده اولور اول کرم وهم تر   مفاصل دردی انوکیله ایتر
دخی قولنج هضمی در انوک کم   اولور حلواسی بالک آکه کی ام
دخی شیرکیله زیت ودارچینی   مرتی زنجبیل اوش سوز یقینی
ندر حب الرشاد اوش یابس وحار   زحیری بلغمی مغصه اولدی تیمار
ندر حب السفرجل بارد وتر   ویریسه دلده بار آنوکله کیدر
کدارر حلقدن یبس وخشونت   ولیکن کلیه ایدر مضرت
لکدر شکرله اولسه اندن اول اضرار   ملیّندر وقبضی یوخ زآثار
بلورا اندن دیه یبس ورطوبت   اولور ساکن معالیله حرارت

چو حب لاس بارد دور و یابس — مقوی معده یا و طبعه حابس
چو حب البان بلدک یابس و حار — اذا انی بلغم و سودایه بیمار
چو حب النیل اولدی یابس و حار — سورر دیدان و حب القرع ناچار
غلیظینی ادرا خلاطک اسهال — کیدارر بلغم و سودای درحال
چو گرم و خشکدر حب صنوبر — بدن ضعیفنه غایت نفع ایدر
هم استرخایه داخی اولدی نافع — داخی هم معدیه اول اولدی نافع
حبقدد فو تنخ بر یوزدا الورام — اول استسقا بر ایدر قطع بلغم
الور انجیر له بید کرد بیمار — طبیعتده الور اول یابس و حار
نه در حرشف دین آدیله کنکر — حرارتده بیوستده برابر
صبی اولدنیبح قمله قاتل — ادر قلنوخ بیسین داخی زایل
نه در حرمل یوزرلک یابس و حار — اچنجی رتبده ایدر بولی ادرار
مفاصل دردینه انوک طلاسی — کر کلودر کرم اول اولور دواسی
بحادر حب غار اوش یابس و حار — ادر اول بول و هم حیضی ادرار
حسک بز دکنلو اوت بقیش بل — که اولور رنکی صار و لیغه مایل
رطوبتده در انوک اعتدالی — ولی اول یابس اولدی حالی

کدادر

کیدارر دوش دیبندن اول قروحی — حصای کلیه دن بودر فتوحی
جماعک قوتینه اولدی نافع — هم افعی الیلدوک نهشینه دافع
الور خضرم که ادی دغوص بارد — داخی یابس در و صفرایه طارد
نه در جلنبیت صمغ انجدان بل — الور اول بلغمه غایتده مسهل
الر ایکنجیده اول یابس و حار — مفاصل اغرسینه اولدی تیمار
الور اول قتل حب قرع و دیدان — داخی هم نقرسه اول اولدی درمان
نه در حماض بارد دور و یابس — مقوی احشایه طبعه اولدی حابس
الور عشیانله اول غشیه نافع — بنا کم شهوت طینه اولدی دافع
کیدارر بیک شاه ماشرا ایلی — و روور صفرا ادیسه انطفا نعم
حماما بر شجر در قوقوسی خوب — ذهب رنکنده در اوراق مرغوب
الور بر صنف داخی انوک اخضر — الور یاقوت کبی بیری احمر
بیلی صاروسی دور و قوقوسی خوب — که الدار مندن اول هر باکه مجلوب
ایکنجیده الور اول حار و یابس — الور دفع انوکیله رنج نقرس
حمام الور کوکرجین رطب و هم حار — ادر محرور تسخین اولسه اکثار
الور حمص نخود اول کرم در تر — اولنی یوزی رنکنی غایت خوش ایدر

مسلیتن طبعدوا اورامه دافع … حصایه در مفتت باهر نافع

بجه دن **حنطه** حالی معتدلدر … بزری آریدب ادر پاك ایله کمدن

اولور اول معتدل جسمه موافق … غذاسی در قموا انسانه لایق

اولورا ولده **حنا** یابس و حار … انوکله ساکن اولور حرقت نار

دخی کسر عظام و قرحه فم … دخی اورام که اوله حردن هم

اجنجیک اولدی کرم و خشک **حنظل** … مفاصل له نسای ایدر مزیل

لکدر انوکله نقرس که اوله بارد … اولور بلغمه اسهالیله طارد

مراری اصفر اسود ایدر اسهال … سورر قولنج رنجینی بهر حال

نجادر **حندقوقی** یابس و حار … ادر اول بول و هم حیضی ادرار

اولورا اول صرع استسقایه دافع … الریزده کلف عیبینه نافع

چو سردو خشک اولدی **حی عالم** … که آدی آنك بستان افروزدر هم

الر دفع انوکله سوزنی صفرا … لکدر آنوکله هم زخم دنبلا

صداع حار و صفرایا و اول هم … صبیندن بیش درم ایچلسه الزام

لکدارز اسبی اورامی طلاسی … کبدله اسبی صدك هم دواسی

انی ایدر **حیه** نوك تخفیف اسخان … جذامه اولور اول غایتده درمان

قوی ایدر قوتی سخلر شبابی … خواصی داخی کی حفظ ایت بوبابی

اتی شورباسی در کوزه مقوی … ازادر عمری هم در لکز بدعوی

فصل الخاء

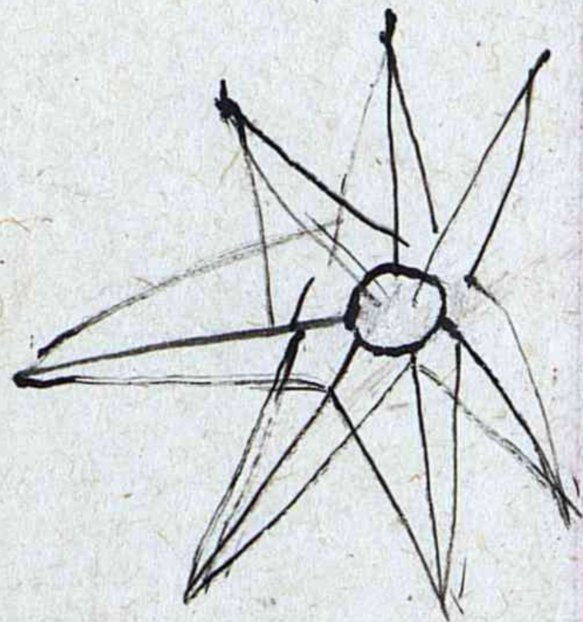
یک اول خبزك که بغدای آری … لبابندن اولورسه اول حواری

یکی اندن اولندر بطنه حابس … قروا سکلی اتمك ایدر طبعی یابس

معطش دور اتمك کمر اولا حار … اولور آولده اسی خبز خوشکار

ادی در بقسماط انوك بلاسی … سورر قوبای طوزیله طلاسی

سدد حارث ادر خبزك سمیزی … اگر چه نازکی دور لذیذی

سمیندن تحن خبز حواری … چون اوله حنطسی غایتده آری

صو التینده انر خبزك فطیری … چو غایت محتمد اولا خمیری

صو استینه چخر اولسه میانه … قلور آراده کوشش اول نوبیانه

مفتحدر بطی در انهضامی … ریاضت اهلنکدر اول طعامی

خجازی طبعله الذی رطب و بارد … قلاعیله سعاله داخی طارد

قروحنه مثانیله کلانك … ضمادی شرب نافع اولدی آنك

اولور **خرنوب** بارد داخی یابس … اجنجی دنبدا و طبعه حابس

قوروسی دردر دنجیده خردل
ادر مزمن ورملاری محلل

اولور اول بلغمه قوتله قاطع
خنازیره اولور تحلیل واقع

قمز اوزم عصیرن که ایلیه جوش
انوکچونکم فقیه ایده آنی نوش

اولور خروبق دن اغی یابس وحار
اچنجیده اولدر قاتل فار

کدر مجموع اوجاع مفاصل
طلا ایسیلاو هم اقلاجه زایل

سموملک داخی بیرسی اولور اول
ورلمک یوخ دردر افراطنده یوک

طبیعتده اولدی خروع یابس وحار
کنه دردکر اکا ایدر طمث ادرار

ادر قوتله اول اسهال بلغم
سرر قولنج وفالج لقوه هم

نه دوردر بیر صغلجانی خراطین
ضمادی ایدر عصب جرحین تسکین

اچنجیده اولر اول یابس وحار
ضمادیدر عصب دردینه تیمار

نه دوردر خس مار اول رطب وبارد
منوم در سهر رنجینه طارد

صوخدر هرنکم اندن قیر دم
کدارر اول کنش احراقنی هم

منی نک اولدر سیلانینه قاطع
حرارتدن اولن اورامه نافع

نه در خشخاش بارد دور وهم تر
سعال حاره انوکیله کیدر

قواسی در مخدر هم مسبت
البدور بو علم طبده ثابت

نردن

نه در خشکنجبین بل بر قوناک
یری در فارس طفلاری بلاقاک

طبیعتده اولور اول یابس وحار
قویر خدر بو بالدن انداغی اضرار

خطر در برک نیل وسما اولدر
طلی ایتدکده اول شعری قره دردر

حرارتده برودتده برابر
اولور بو دانوای الفاظی شکر

نه در خطمی بی بلکل سرد وهم تر
صونیبیله مفاصل صلبت کیدر

اچنجیده اولدی حلوک یابس وبردی
انوکله افیون اچانک کیده دردی

موادک انصبابینه اولدی مانع
زبانده کونه ای هر علمه جامع

یکیسی اولدی خمروک گرم وهم تر
عتیقی گرم وخشک ایت سوزا زبر

نجاددر خوخ شفتالو تر وسرد
ادر محرق استعمالاری اول طرد

بطی دوردر بغایت انهضامی
یمک اردنجه گارلدر طعامی

خیارشنبر اکنجیده اولور تر
دخی هم گرم بلکل ای برادر

محلل دور اول اورامه نافع
که ایسی لخدن اولمش اوله واقع

خاصه که اوله حلق ویا حشاده
صو بیله غرغره آنی ایده کشاده

ادر هر مرغ کم کیده اخراج
الدر بلکین بطنک آکه محتاج

خیار ایکنجیده در سرد وهم تر
استعمال محرقینی اول دفع ایدر

ادر اول شهوت کلبیه‌یی دفع | دخی هم غشی ایدانه اولور نفع
اولور هم حار و یابس خیربوا | ایدر آنوکله قئ حبسین مداوا
بکیدله معده‌نک کم اوله بارد | اولور بر درینه کیفیتله طارد

فصل الدال

نجادر دار فلفل یابس و حار | سهولتله طعامی ایدر اخرار
نجادر حار و یابس دارچینی | مفرحدر کلوله اول یقینی
سمومینه هوامک اولدی دافع | زکامه کم صوخدن اولدی نافع
بصردن کیدر آنوکیله ظلمت | جکرله اولور اندن معده قوت
نجادر دبق صورسک یابس و حار | بلاغمدن الن ششدن اولدی تیمار
سورر اندن اولن عرق النسائی | طحاله اندن ایلا کل طلائی
اگر دراج اتن صورسک یقین بل | که اولدر حار اما یبسه مایل
منی‌یه در مقوی طبعه حابس | نه در دردبسی خمرک حار و یابس
اروم دردی محلل دور و طارد | جو خللک دردی یابسدر و بارد
مسکندر اول اورامکه اولا حار | ضمادی نفث طمثه اولدی تیمار
دورنج حار و یابس قوت دل | ضمادی شرب خفقان دفعدر بل
بودستنبو شمامه اولدی بارد | ییبوستدن یورک ضعفینه طارد

نه در خر زهره دفلی اولور اول حار | دخی یابسدر او یوزه تیمار
اولور اورامه تحلیلیله نافع | بلیله دیرک اوجاعینه دافع
اگرچه بوددو کومه اولورام | ولی سافنغل اندن که اولدر سم
چنان دلب درکر سر در و سرد | بلاغمدن قوین اورامی ایدر طرد
دماغک یکرکی قوشلر دماغی | ولی کارک توبیمیشی و ساغی
دم الاخوین سردر و خشک انجق | ایدر بیکی جراحتلاری ملزق
اولور خاصیتیله نزفه نافع | دخی هم معده‌نک ضعفینه دافع
دم ارنب نجادر کرم و هم تر | ورم که ایسی اوله انی نضج ایدر
اوده بشسه کلیدر فرح امعا | کلف عیبینه داخی اول مداوا
جواغاج یمشی‌در دند مسهل | رطوباته که بیری‌در مفاصل
مفاصلدن ایدر اسهال بلغم | سورر سودای داخی اوردن هم
الر دردد نجده اول یابس و حار | ایدر مغص و کربله ایچنه اضرار
نشا اور زعفران ورازیانه | کثیرا دافع اولور اول زیانه
نه دور دوغ ایران سردر و هم تر | نه معده که ایستی اوله اکا نفع ایدر
چو بارد اولدی یابس طبع دهنج | تر و هم سرددر دهن بنفسج

اولور اول گوزلرک اوتینه داخل / اولور بونکله تا بشلغی زایل
منوّم در سهر رنجینه دافع / مرطب در دماغه داخی نافع
چو دهن الورد در گل یاغی / ادر قوّتلو اول فهم و دماغی
اولور صو بیله سرکه بیله دافع / صداعه که اسلخذدر اوله واقع
بلوفر دهن دورر رطب و بارد / صداع حارّ اول اولدی طارد
چو دهن قرع دورر سرد و هم تر / سعوطی کم معین نفع ایدر
چو آز سرکیله کم اول یاغ اولور / فقولا یا و باشه دوکله اول
اولور سرسام اولانک اول دواسی / کدر آنوکله مالیخولیاسی
چو دهن سوسنک یابس در و حار / اذ آنوکله صوخ امراضه تیمار
آنوکله اختلاج اولند زایل / دخی اوجاع اعصاب و مفاصل
اولور کر یا هد نقصان اوله واقع / بو دهن نارجیل اول نقصه دافع
اولور کنجید یاغی رطب و هم حار / بلو ضیق النفس آنوکله تیمار
اگرچی کم سعاله نفع ادر اول / ولیکن معدیه ایدر ضرر اول
اولور اول دهن بلسان یابس و حار / صوخ اعصابه و اوجاعه تیمار
چو دهن جوز دورر رطب و هم حار / اولور اول لقوه و فالجه تیمار

چو دهن لوز گرم و خشک در هم / رطوبت کیدر آنوکلا و بلغم
خروسه دیک درلر آنی اکول حار / اکول شوریاسی القولنجه تیمار
ادر اسهال سودا داخی بلغم / مثانه قرحه سینه داخی الورام
نجادر دیک بر دیک اکله یابس / دکل سودا و لان اول مجانس
اولور آنده اعتدالیله حرارت / یکتدن معتدل اولور حموضت
کیدر معده دن آنوکیله بلغم / اگرچی کم یمکدن اول در سم

فصل الذال

ذباب محرّق الدی کون نافع / دخی هم انتشار هدبه دافع
ذره جاورس هندی خشک در سرد / ضمادی آنک اسهالی ادر طرد
ذریره اوده کنیکینه اولد نافع / چو گل یاغیله سرکیله اوله واقع
کبدله معده نک اورامنه نفع / ضمادی ایدر استسقا یی هم دفع
ذراریح اولدی صوکده یابس و حار / طلاسی بول و حیضی ایدر ادرار
یرک النده دوقینلجه جبران / ثا آلیله طلاسی اولدی درمان
یرسی زهردر بی یانه قاتل / چو زهر اولا اینت انده حاصل
ذهب بر کان اولدی مقوی / انی خفقانه نافع دیدی راوی

الور خطاف قولاغوج بل آنی   نه‌در ذرنبق اشاغادن دشانی
لکدر اول ذرقله کورن بیاضی   خنک اگه که اوله علم اقتضاسی

فصل الراء

چون اولدی رازیانه یابس وحار   انوکله بیلنی الورکز ذکی انوار
کزه صوا نمکیند داخی نافع   الورو داخی سده‌لاره مانع
نه‌در راتینج اول صمغ صنوبر   قروحه قتله کمور نفع ایدر
محللدر مخشن حار و یابس   بتورور آنی کرچه اولدر مینس
کلی دردینه در راوند دافع   جگرله معدیه خفقانه نافع
چو بودو حوده اول معتدلدر   فلابد کم شقیق وجان دلدر
اکنجیده اولدی یابس وحار   بلور بارد ورم آنوکله تیمار
الور عرق النسا انوکله زایل   بدنلردن هم اوجاع مفاصل
چو بارد دورو یابس ربّ تفاح   قوی اولور انکله قلب و ارواح
ترنجک ربّ بارد دورو یابس   سمومه نافع وهم طبعه حابس
مقوی القلب اولدی ربّ ریباس   قوی ایدر معدنی و بلح آس
ایکیسی داخی بارد دورو یابس   ولیکن معدیه اول اولدی حابس

راسن

خماری دفع ایدر ربّ رمان   الور اول حمیات کرمه درمان
الور صفرایه قامع ربّ لیمو   عطشله دفع قی اولدی دارو
سفرجل ربّ بارد دورو یابس   هم استطلاق بطنه اولدی حابس
اگر ربّ اولسه تفاح حامض   الور صفرا ایدوا طلاقه حافض
رطب اولدی رطب ایکنجی حار   مسکندر صوصالیغه که اولور ضار
رخام اولدی رطب ایکنجی حار   طلاسی اورام حاره اولدی تیمار
الور رمان نشبرین رطب بارد   ملین حلقه عسر بوله طارد
ملین صدره وخفقانه دافع   الور اکشیسی انک صفرایه قامع
رماد کرم یابس دورو بارد   قروحنه معا انک اولدی طارد
رمادی در قمیشک خشک وهم سرد   مرانه‌دن ادسنده لری دفع
رمادی بنکجک یابس دروحار   الور اول مدانک نفثینه تیمار
روسک افضلیدر که اوله حیوان   رطوبتده حرارتده یکسان
طبیعتده اولدر اول کرم وهم تر   غذاسی خوج منی آنوکله ارتر
چو بالا بینک اوله روث تدخین   مشیمه‌له جنین چیقر بتلیین
حمارک روث محرق غیر محرق   قنک سیلانن ایدر قطع انجق

رعافک برننه اندن رطوبت | ارشسه دم بلور اندن سکونت
اولور ریباس اوچنجیده بارد | دخی یابس حرارتلره طارد
دخی اسهال صفراویه نافع | نتاکم اولور اول طاعونه دافع

فصل الزاء

بو لبدر یبس و حر اوچنجیده | رعاف اولدی و نا صور آکه محتاج
چو زبد اولده اولدی گرم و هم تر | قوه جیله قلاغه نفع ایدر
سعالی کم اوله اول خشک و هم سرد | ادرلور شکرله او بلغم طرد
الر سیکرده زخم اولسه آکه نافع | هم اورام انثیینه اولدی دافع
ادر اول ذات جنبه داخی هم نفع | سمومک شرینی تندن ادر دفع
قموسی زبلک اولور یابس و حاز | ورز خطاف زبلی کوزه انوار
کوکرجین زبلله کیدر مفاصل | دخی سعفه اولور آنکله زایل
ادر اطفال زبلی ذبحه دفع | چو نفخ ایدیله حلقه اولور اول نفع
جواهر کحلنه کیرور زبرجد | بصر قوتی بلور آنوکله بی حد
منقی در بیتم زبلی عصافیر | کلف دفعینه ایت آنکله تدبیر
الور اولده خشک اوچنجیده سرد | کیدر کحلی بله کوزدن قمو درد

زراوند مدحرج یابس و حار | الور آنوکله صرع و ربوه تیمار
هوانک لدغینه داخی اولدی نافع | الور وسواس نفسه داخی دافع
خبیثینه قروحک اولور اول ام | قوی ایدر قولنگ حسینی و اهم
قلح چرکین داخی اول کدارز | دخی دمرله دیکانی چخارر
دخی میخ و ید اکنه تنده قلسه | که اخراجی انوک دشوار اولسه
الور تیرله حب قرع دیدان | الور هم عقربک لسعینه درمان
زراوند طویل اوش یابس و حار | اچنجی داوالر حیضی ادرار
مثانیله سرر کلیه حصاسین | کرکجه دشلر ایدر جلاسین
زجاجک طبع اولدی یابس و حار | کرک آغیسه الر آنکله تیمار
زرانباد اولدی حار و داخی یابس | الرخاصیتیله قیئه حابس
ادر تفریح قلب اسهال سودا | عقارب لسعنه اولور مداوا
الور زرنیخ اوچ نوع ابیض احمر | اچنجیسی یکیدر لون اصفر
قلی تندن کدارز روجی بکسر | بواسیری کلک یاغیله سورر
جریله سعفه رطبه اولدی نافع | دخی هم قمله زیتیله اولدی قاطع
دم آتمارینه اولور رفتیله قاطع | که اوله ضربدن اول تنسنه واقع

صوورسک زرنب اولدحار و یابس … الور اول طبعله اسهاله حابس
کبدلەدر صوغوق معدەیە نافع … دخی هم اولدی اول سودایە قامع
زعفران گرم دورو خشکدر هم … عفونت کیدرور و خلط بلغم
ایدر تفریح بی حد نفسه اظهار … قوی ایدر قلب و احشای بیکبار
آلوج زعرور بارد دورو یابس … الور اول طبعه و سیلانه حابس
کبدله معدەیه گرم اوللدحار … نتاکم قیء صفرایه اولدی تیمار
بجادر رفت رومی یابس و حار … الر عرق النسایه آنوکله تیمار
یقین بل زنجبیلی یابس و حار … الور دافع سمومانه بیکبار
الور کوز ظلمتینه کحلی دافع … نتاکه اولر کبد بردینه قامع
الور درد نجده هم یابس و حار … برصله اوینر اوت اولدی
نەدر زنبق ایکی سوسن همایون … برصی ابیض و بیری آسمان گون
الر اقلده اسی آنی بل در … ولیکن یبسده اول معتدلدر
انک فعلی در تحلیل و تلطیف … ولی برسی ایدر تسخین و تخفیف
الور زیتون کوهی یابس و حار … ایدر اول شهوت اویناماغنه اظهار
ایدر عرق النسایه طرزلسی نفع … چو حقنه ایدکر قیلور سلی دفع

قراسن

قراسن ات چکردکیله تبخیر … که اوله امراض ریه لدر بو تدبیر
الور زیتون اخضر خشک و هم تر … یقین اول معده یی قوتلو ایدر
الور زیتک حرارتده اعتدالی … کوزی ایدر روشن آنک اکتحالی
ولی گرسنه کارگیردر طلاسی … بلاشک نقرسک اولدر دواسی
الینجی ده اولدی زیبق سرد و هم تر … دخانی انک هوامی دفع ایدر
سیجانیکه بنده داخی ولد قائل … چو مقتول اوله ایدر آنلاری زایل

فصل السین

نجادر ساذجی بل یابس و حار … بورک دردن سرور بول ایدر ادرار
طبیعتده اولدی سرد و تر سبستان … ایدر اسهال سوداکه ایرشه ابدان
ایدر صدریله حلق و بطن تلیین … قلور صوصالغک رنجین تسکین
نجادر سعد درسک یابس و حار … بلور اسی ورم آنوکله تیمار
اجنجیده سذاب وش یابس و حار … بلور کابوس صرع آنوکله تیمار
الور عرق النسا آنوکله زایل … دخی نقص و هم اوجاع مفاصل
بو سرمق یونجه اولدی سرد و هم تر … اکا قضب دخی هم رطبه درلر
تنه تلیین طبعیله اولدی نافع … سعاله داخی هم یرقانه دافع

لكن آنوكله حماى محروق   بو سوزى كم دير استاد محقق
اگر سرطان صورسك سرد در تر   بو عقرب ارانه نفع ايدر
دلن باسر چه كم عضوه بتا اول   لمسنه اخراجنه بولمايه انوك نول
چخارر اولرى و اورامه نافع   كه خشك اوله الر اول آكه نافع
چو مروك اولدى عدليله حرارت   اكنجيده ورلدى آكا يبوست
اولر اول عشر بوله نافع وهم   الر بيراغى انك قابض دم
نه در ماساليوس اى اهل توفيق   چچاكى انجدانك بل تحقيق
اكنجيده الر اول يابس و حار   طلن بلغم انكله آر بيكبار
محلل در ملطف در مسكن   قموا وجاع الور انكله ساكن
بل اغريسينه و صرعه اولدى نافع   سعال مزمنا و ضيقه دافع
فخاصه تخم كه انده بو فوايد   الور جمله ولى قوتده زايد
طپالخ سعد يابس دور وهم حار   بزه اول حسن لون ايدر پديدار
مسخن در كبدله معديه اول   حصا اخراجنه داخى بلر يول
سفرجل اولك صوكنده بارد   اكنجيسنده يبسيله اولدى وارد
الرطتلوسى آنك سرو هم تر   صوصالخ رنجنى اول دفع ايدر

سعد

نفسه

نفسه انتصابه اولدى دافع   دماغ و قلبه داخى راست نافع
قوى ايدر يوركى و معدى هم   انوكله زايل اولر نزفدن دم
قوى ايدر قوقسى انوكر دماغى   نتاكه ايدر كلوك قوخوسى باغى
الور قى خماره داخى نافع   چو ذوسنطاريايه اولدى دافع
بلب سقمونياى يابس و حار   اكنجيده ايت برص رنجينه تيمار
بهقدا و كلنده ات طلائى   انكلاكم بلاسن خوش دوائى
انوك اسهالله صفرايه تيمار   ايدرسك بوله صحت نزده بيمار
سقورديون نه دور ثوم برى   الور رابعده آنك يبس و حرى
بيانك سرهساعى در انى بيل   انى آرد الد فسخ اولسه دوا قيل
سقنقور اولدى اكنجى رتبده حار   يبوست قيلر اول قلده اظهار
قوى اولر انكله باه شهوت   منى نى داخى قيلر اول زيادت
صورسك حار دور رطب شكر   خشونت صدردن انكله كيدر
الور باذام ياغيله مسهل   الر قولنج آنوكيله زايل
يبوست مايلى در شكر عشر   كدر ارب كوز بياضينى ورر بشر
نه در عشر آغجينك صمغدر اول   كه اول آغاج خراسانده الر بول

اولور اول معده وابکا نه نافع   مثانه‌يله بوکر درد دینه دافع
چو سک چینی اولدی حار و یابس   ضمادی اولور آنوک طبعه حابس
انوکله کیدر اوجاع مفاصل   اولور اوجاع قلب آنوکله زایل
بجه سکبینج اوش یابسدر و حار   ادر حیضیله صار و صوتی ادرار
حصاة و فالج و قولنجه دافع   لزج خلطک دخی دفعینه نافع
نه دردا اول براغج صمغی درر بل   دخی نفع اولا عجد اولمادی حاصل
اچنجی ده سلیخه یابس و حار   ادرار اول بولی و هم حیضی ادرار
غلیظن یللرک تحلیل ایدر   یلانک زخمی آنوکیله کیدر
نه دورر سلوت یا زو یابس و حار   بهق له اث خرازن آنی تیمار
کبد سده لرینه اولدی اول ام   مربله کیدرر قولنجی اول هم
ممغض دور نفخ محرق دم   ردی کیموس و خردل خل اکا ام
چوبلدک سمسمی کم رطبدر حار   اذا آنوکیله سن سودایه تیمار
مستمند وورر ابدانه بو کنجید   بودلدر ششمه دلک آکه جاوید
منی بولر انکله ازدیادی   ازادر صیجلری آنوک ضمادی
اولور سماق اکنجیدن بارد   اچنجی ده اکا یبس اولدی وارد

اولور غثیان و سوداویه نافع   اولور اورامک ارتماغینه مانع
مشهی در طعامه اولسه حالت   مقوی در کنزه آنک الیتحالی
سمک کم تازه اوله رطب و بارد   مسمن در تنه چون اوله وارد
اولور اول زهره کم ایچیله نافع   دخی کلب کلبک زخمینه دافع
ورور اول تصفیله صوته تزیین   نه در سماکم وررا اول طبعه تلیین
مملح اولسه اولر یابس و حار   ایدر بلغمی کم اوله اول ضار
بهق قاراسن ایدر تندن پیدا   دواسی صعتر و خل و کرویا
کرک اردنجه انک حلوا دهان   که اوله اول بهق دفعینه درمان
سمورک لبنی اولر پیرن نافع   مجفف در مسخن برده دافع
بجه در سمن حار و رطبدر هم   قلح اردندغی اوراسه اول ام
کلز داکی فضولی نضج ایسلر   چون آنوکیله اوله لوز و سکر
سمانا حار و یابس دور و نافع   مفاصل دردینه کم اوله واقع
برودتدن الا نا اولدی درمان   اولور آدیله بلدرجین بو حیوان
غذا اولدو غیچون آکه خربق   تمددخوف ورانده محقق
نه خود اول جوهر نچون که آکه در خاص   نششجدن ادر خل آنی اخلاص

مشاكل اولمشيدي آكه خربوت / غذا اولمازدي اول آكا محقق

نجادر حار و يابس سنبل الطيب / ادر آغزدغی قوخوی تطييب

كبدار معده نك سددلرن اول / بلور مجموعنی فتح ايتمكه يول

الور صاروليغه غايتده نافع / طحالك داخی هم دردينه دافع

نجادر سندروس اوش حار و يابس / الكنجيده الور اول قاته حابس

بمواصيره دخانی اولدی نافع / الور اول نزله وخفقانه دافع

سنانك بكی اول كرم اولمه مكی / الر اول حار و يابس دنته شكلی

الر اول مسهل سودا و بلغم / فضولی جمله تندن پاك ادر هم

حرارتده اكسك اولور فرو سنجاب / گرگ محروراده آنی اثواب

سويق حنطه يابس اولر و حار / انكله ابله رطب احشايه تيمار

سنجند اولر سويقك آدنی بلك / انكله خسته نك تيمارنی قلك

سويق جوكه يابس دور و بارد / الور صفرانك اسهالينه طارد

سويق منق بارد دور و يابس / مسكن قی ئه وهم طبعه حابس

سويق قرع دور رطب و بارد / حرارتدن سعاله اولدی طارد

صوصالیغی ادر غايتده تسكين / طبيعت بولور آنوكيله تليين

سويق نار دور بردو يابس / الكنجيده الر اول طبعه حابس

طعامه اشتها ايدر راست بيدا / الور ساكن انكله شر صفرا

نه دور سوسن بو باندر محقق / جكر اغريسنه درمان مطلق

نه بارد دور نه خود يابس در و حار / ديديلر معتدلدر اهل ابصار

نجادر سوس اول رتبده حار / وليكن يبسده در معتدل وار

مجفف اولدی بيرلسی مسكن / ادر اول قرحه لو اويوزی ساكن

چو سوسن اصلله اولا بوستانی / طحال اغريسنه درمان بل آنی

اگر گوكينوكی اوله اسی صونك / يقين درماندر بو سوسن آنك

هوانك زخمنه ام در سراسر / كوكندن مسهل اولور ماء اصفر

بو سورنجان بل يابس در و حار / ضمادی نقرسك دردينه تيمار

ادر قوتله اول اسهال بلغم / دخی اسكی جراحاته اولور ام

مزيد باه اولور آنوكله حاصل / دخی اول اولدی ترياق مفاصل

فصل الشين

چو شاه بلوط بارد دور و يابس / الكنجی رتبده اولدی طبعه حابس

يقين شاه سفرم يابس در و حار / شرور باشدن فضولی اول نكبار

نجادر **شاه ترنج** خشك وهم سرد
مقوی معده صفرایه مسهل
اكنجیده دررر **شاه بانج** اوش حار
لعابی كم اولور آغزده سایل
صداعی زایل ایلر **شاه صینی**
براوتدن اول عصاده در تحقیق
نجادر **شاذنج** یابس دروحار
كسر كوزدن نجاكم چوخ الادم
شبث ثانیده خشك اوقلده درحار
بوداروی شدیدنك حصاتی
قوانه امتلادن اولدنافع
اگرچه **شتك** انواعی اولور چوخ
علاجه داخل اولانی محقق
اوچنجیده اولور حار و یابس
كبدله معدیه هم اولدی نافع

اوچنجیده ایدر اول حكلر طرد
جكرسدن سی اولور آنكله زایل
دخی یابس اولور اول صرعه تیمار
مخاصه اغلانلرك ایدر بوزایل
طلا ایسكه بودر سوزك یقینی
اكا دولت كه بوله علمه توفیق
كزلدر صحتی حفظینه تیمار
قروحلدر زیادت آتنه ام
سودی ایدر نشاكم بوله ادرار
ایدر خوش مشابیله كلاتی
اولور جمله اوجاعه دافع
اجی نافع دخی منفعت یوخ
مدحرجدور و هم رطب و مشقق
قنك دكمك لكینه اولدحابس
دخی اسكلی استعمالی دافع

شجره كه خنظلك در یابس وحار
بنك لسعینه داخی ولدی اولن ام
شجره كه ادی بخور مریم اولدی
زكامه انوكیله ایله تیمار
انك كوكی در اولن عرطنیثا
اولور دهمشت ادی یابس وحار
جمیع **شحم** لر كرم اولور تر
شقوقه در خروسك شحمی نافع
اكر اردا كل اوله داء ثعلب
تشنج كیدرر شحمی امانك
اشك شحمیله كیدر تندن آثار
بلیغك تخم دور كونه نافع
چون اولدی **شحم حنظل** یابس وحار
شعیر اوقلده یابس دورو بارد
اولور اول قرحلو اویونه نافع

عقارب زخمنه ایت آنی تیمار
ایدر اول جسمدن اسهال بلغم
كزا صو انده كینه اول اولدی
اولور دور نجده اول یابس وحار
شجر كه غارك اولا اول اسی دانا
الكنجیده بورسمه كلدی اخبار
درش علمه كه اولا سن سرور وسد
رحم اوجاعنه داخی اولدی واقع
كیدر آنوكله بودر حكم اغلب
سخوندن قتی در طبع آنوك
كه ایتمش اوله آنی حرقت نار
عسل كه اولور صو ایمالكنه دافع
سسر اول بلغمی تندن بیك بار
اسنمیشی كلف عیبنه طارد
چوسر كیله اله سیلانه مانع

قمو منفصل لره كه اينه فضولات   كرك كم يا داداسن بو فضولات
صوتي حمالرك تيزينه دافع   جگركم كرم الدا اول آكه نافع
كرفس وراز يانيله الور ام   هر ايستسمايه كه اوله اصل بلغم
اكر خشخاش قابی اریه اوني   هم اكليل الملك قارشسه بوني
طلا بر جنبه ايتسك كه اغرسي وار   كداره تندن اول دردي بيكبار
ضماد اولسه انوكله ايشي اورام   ايده تحليل هم تسكين آلام
سفرجل سركه بيله نقرسه آني   طلا ايت كه انك اولدور ورامني
شفاه اولدي اعتدالده راست ايك   ايودندر كه اندن اوله حاصل
ريتن اولور انحدار و انهصامي   ططخلردر شفاه اكله تمامي
اكنجيده شقاقل رطب در حار   معين باهدر حيض ايدر ادرار
شقايق كه اولدي اول حمرتله وارد   قزك قشر يله الرشعر مسود
طبيعتده الراول يابس و حار   محلل جاذب وجلا بيكبار
اچنجيده شكاعا حار و يابس   الور معده رطوباتينه حابس
فضولك داخي سيلانينه نافع   دخي فالج دياخ ارحامه دافع
طبيعتده اولدي شلغم رطب هم حار   منيي ارتورر بول ايدر ادرار

ادر شركيله زايد اشتهاني   كرن نفع ايدر وير جلاني
نه اولور شل براوت هندوستاني   اكنجيده اكله حار و يابس آني
غليظينه بلوك اول ولد دافع   نسا و نقرسه هم اولدي نافع
چو شمع اولدي اولدي كرم و هم تر   عصبله خشك ريشي نرم ايدر
بنفشه يا غله آنوك طلاسي   گلز داكي خشوناتك دواسي
تعقددن الراول سوده مانع   سموماتك دخي شرينه دافع
مراهم اوتلرينك مادسي اول   زبانی بوخ و اصيسي در بول
اشك مارولييد اديله شنجار   طبيعتده الراول يابس و حار
قلاغ و اياغ اغريسينه در نفع   ضمادي شربي افعي زخمنه دفع
ادرار اسهال بلغم داخي صفرا   سورد بللار تندن كه اوله بيدا
بو شهدانج كه اولدي يابس و حار   اچنجي رتبده بول ايدر ادرار
بو شنبليد بله ايلدي ياد   ورقلارینی سورنجانك اسنا
طبيعتده الراول يابس و حار   يتن تعريفنه آنك بو مقدار
اكنجيده شنج در خشك و هم سرد   ادرار اوجاع كم حادة اولا طرد
ايوسي ابيضي در اولسه محرق   جلا ايدر بياضي گوزك الحق

یقین بل سرد و یابس شوکرانی ‎ ‎ طلا ایت نقرس حسان سن آنی
ادر اسهال بلغم داخی صفرا ‎ ‎ سور پلالر تندن که اوله پیدا
نه در شونیز یابس دور و هم حار ‎ ‎ ریاح و نفخ هم سورر بیکبار
اولور بارد زکامه داخی درمان ‎ ‎ اولور آنوکله حب القرع دیدان
کبک اسننده اولدخی طلاسی ‎ ‎ اولور اسهال الله بلغم دواسی
نجادر شیح یابس دور و هم حار ‎ ‎ نفس عسرینه ایت آنوکله تیمار
اولور زایل انوکله داء ثعلب ‎ ‎ چو باذامک تغیله اوله مرتب
محلل در ملطف در مقطع ‎ ‎ اولور اوّل اکله رنجینه دافع
اولور آنوکله حب قرع دیدان ‎ ‎ بو بیله عقربک زخمینه درمان
دلوجه روان و آدی شیلم ‎ ‎ خنازیر بله اورامه اولور ام
بله اولدخی انکله بزرکتان ‎ ‎ اولور تحلیله انلاره درمان
اولور فصد ایدجک انلاره تفجیر ‎ ‎ اولور ایلی صونک چرکیله تدبیر
حبل و یرر بخوری اولانه عاقر ‎ ‎ اولور اوّل مسکر غایتده مسدر
انی تغریلیبن قویلسه عضوه ‎ ‎ جگر پیکانیله شوکی بقوه
چو اصلانه سوزک ایچنده املح ‎ ‎ اطبا درلر آکا شیر املج

اچنجه

اچنجه اولور برد و یابس ‎ ‎ مقوی شهوته قیء اولدی حابس
قتولک اسیسی دفعینه اولور ام ‎ ‎ لزج بلغم کیدر آنوکله ام
نه دور شیرخشت ادیله شیرج ‎ ‎ اولور کنجیددن اول دهن مخرج
شقوقه که ایده سودا آنی واقع ‎ ‎ خشونتله اولور اول یاغ نافع
طلاو شربیله اولدی اول هم ‎ ‎ اولور بلغم یدقاندن حکیه ام
قروا ورم صوبیله چون اوله مشروب ‎ ‎ نفس ضیقینه هم نافع در خوب
نه دور شیذرج بل بول خفاش ‎ ‎ حرارتله قروحله اولور اول فاش
اولور آت درسکینه کوزده نافع ‎ ‎ بیاضینه کوزک هم اولدی دافع
نجادر شیطرج یابس در و حار ‎ ‎ بهقله هم برص دت قومز آثار
طلی اولنجغز آنوکله خل ‎ ‎ معین در باهه پلاری ادر حل
نه دور شیرخشک اول حجی درر که اول ‎ ‎ سکت پیراغنه یاغر کجا بول
هیرئه اولور اول کرم درتر ‎ ‎ بودر نفعی که طبعی کرم ایدر

فصل الصاد

نه در طبعله صابون یابس و حار ‎ ‎ غلیظ اخلاطه اولور آنکله تیمار
اول اخلاطی معادن جذب ایدر ‎ ‎ شیاف اولسه ذقر آنوکله کیدر

صبر ایکنجیده درپابس وحار — انکله بیتر الر انوار ابصار
کدر آنوکله اخلاط بلغم — ولی اسهال الله صفرا دخی هم
ایکنجیده اولدی کرم وخشک صحنا — مشهی و مجفف دور وجلا
اغزدن دریوز توخوبه دافع — فساد معده دن اولدخی واقع
صدف دربرد وخشک وقاتی نشاف — قدر زخمینه ایدر نفع اصداف
ایدر اول یوردکوک اغریسنی دفع — مفاصل له الر اول نقرسه نفع
اچنجیده اولدی صعتر یابس وحار — ایدر اول بوکلی وهم طمثی ادرار
دش اغریسینه داخی اولدر امان — کدر انوکله حب قرع و دیدان
مشهی در دیمک لیکه محلل — ریاحه کم الر ابدانه حاصل
یمرده صاروسی در صفرة البیض — الر اورامه اندن نفعله فیض
اولور اول بالطبیعه کرمله تر — بیاضندن غداده الدخی بهتر
الور اورامه که اولر لوزده واقع — اولر تسکینله دردینه نافع
صموغک قامسی اولدی یابس وحار — اشت که اولاسکا روشن بو اسرار
سعالات عرب سمغیله بتمار — که سندن صحته ایریشه بیمار
ولی هرکه که اسیدن الاول — کلور انکله قوت معدیه بول

اقاقیا

اقاقیا صمغی اولورسه باقه داخل — اشت باذام صمغن داخی ای عاقل
سعال انکله کیدر هم نبردوق — مسمن داخی دیدی اکا محقق
ارک صمغی زیله صدره نافع — حصایه کم الر بوکرکده واقع
الور بلوط صمغی قرحیه ام — خروجینه دمک دافع الرهم
جراحاتی دخی ایدر اول الحام — الطبا ایدر ایتدی حق بو حکم الهام
چو خطمی صمغی اولدی سرد وهم تر — عطش دفعیله حبس طبع ایدر
ایکنجیده اولدی بارد چوب صندل — اچنجیده اولدی یبسیله محصل
صداع و حمیات حاره دافع — هم اولدی علت خفقانه نافع
صنوبر حار ویابس در یقین بل — جلد دردینه انکله دوا قل
قروحینه اوبکنک اول اولدر دافع — هم اسی صونک احراقینه نافع
بجادر صوف دبسک یابس وحار — قروحه محرقیله ایله تیمار

فصل الضاد

چو حارویابس اولدی ضبع عرجا — طبیخی نقرسدات آنی مداوا
نه در اول سرنلا ندر کم اوله لنک — نطاق فهم بو اشلرده الر تنک
چو ضب کرچه که در یابس وحار — کلفدن قرع الر آنکله آثار

طلا ایله ادیجک آنی حاصل   ادر گوزک بیاضن داخی زایل
نجادر **ضرع** امجک خشک وهم سرد   غذاسی آز اولور ایله علمده فرد
چو بغدا ایله بیشه بانکنه اول   ادر اغلانلو عورتلر سیدن بول

فصل الطاء

نه در **طالیسفر** بل برک زیتون   که هندی اوله ای بخت همایون
ایکنجیده الراولت یابس وحار   بواسیره انکله ایله تیمار
ادر اول فالج وهم لقویه نفع   قلرا فعا قروحینی دخی دفع
طباشیر اکله یابس درو بارد   قروحیله قلاغه اولدی طارد
الور اسهال سوداویه دافع   مقوی القلب در خفقانه نافع
سکون بولور عطش داخی انکله   دخی هم حمیات حاده اکله
توسندر **طحلب** اندو ور برودت   اچنجیده ایکنجیده یبوست
دمه حابس درو اورامه نافع   که اسی لخدن اولمش اوله واقع
دخی هم حار نقرسله مفاصل   الر بوقتلو دارو سیله زایل
طلاغی بل که یابس دورو بارد   اولرا ورام حاره اولدی اخی طارد
انکله نقرس حار و مفاصل   چو شرطیله ایدله تیمار زایل

الور ثانیده **طرخون** یابس وحار   قراعد ایدلور انکله تیمار
طراثیث اول اغچ یارالری دز   که حد بادیادن بتدی کالور
ایکی اولور بیر بسی ابیض بیری احمر   الر بوطتلو اول آجی بیرادر
اکیسی داخی بارد دورو یابس   الر اطلاق و نزف خونه حابس
قوی اولور انوکیله مفاصل   هم استرخاء معده داخی زایل
طرشقوق کسنی ترخشک بارد   قمورهرک الرشترنه طارد
سخندوسی الدی استسقایه دافع   کبدده سده لاره داخی نافع
نه در **طرفا** دسک بلغون اغاجی   یقین بارد درو یابس مزاجی
ضمادی اولدسشت اورامه نافع   دخانی در قروح رطبه دافع
بشرسه اغصان سرکیله مهرا   طحال اولور ضمادی خوش مداوا
اکیلرسه کلی احراق ناره   قمو سوزین ودردینی کداره
مغفتت در بو کرداکی حصان   ادر هم نفع ذوسنطاریایه
یقین بل **طلق** بارد دورو یابس   ورملانه که الر امجکدن طارد
نجادر **طلع** بارد دورو یابس   هم احشایه مقوی طبعه حابس
نه در اول خوشه خرما محقق   ویله اولمادن اندن طرف منشق

مواد کدر دکلماکینه مانع عسردر هضمی آکا شهد نافع
اولور طبهوج ناقهلانه لایق دکل ادمانی سعلالانه موافق
خصوصا که اوله اول اهل ریاضت مگر که اوله هر نسه بوله غلظت
نه طین وار ایسه یابس دور و بارد فلابد کم مخففدر مبرد
نه دوزر طین خراولدرکه جاوید اچوخ اولا که این آکه خرشید
ویرر ابدانه کم سستلوله تخفیف خنازیره دخی هم نفع تخفیف
الور سطحول و مستسقییه نافع طلاسی که اوله قیسوطیله واقع
چو یابس دور و بارد طین ارمن طلاو شربی در طاعونده امن
وبائی حمیات وسله نافع مقوی یورکه نزلاییه دافع
شکک سینوغیه آنوک طلاسی کرکدر که اول اوله آنوک دواسی
چو قبرس طین یابس دور و بارد حرارتله اولن اورامه طارد
بو جاندن دشانه اولدی نافع که ادرجبر یله اعضایه منافع
چو طین کم آدله قیمولیادر طلاسی اورام حارهکی دوادر
انک طبعنده واردر یبس وهم برد قروحی ایدر یو یبخ محرقی طرد
طلاسی زکیله کار که اوله رافع صوسز کیله الر کینوکه نافع

صفایح دور راخ مرمر بکی اول همین شیراز طیننده اولور بول
ایو سیدر انوک براق و صافی الور شربیله تحلیل وافی
کثیر النفع دور طین مختوم ادب دور اطبا آنی معلوم
الور تازه جراحاته مدمل ادر نفث دخی سلیله زایل
انوکله سخلنور دشدکده اعضا کیدر شربیله انوک سنج امعا
بو طین رومی کوز قابینه قاطع قبقده اولن ورملار اولدی نافع
ولیکن کاسنی یله کرک اول که بوله منفعت اتمکلکه یول
ینن طین آدیدر طین خراسان انوکله معده قوت بولور انسان
صویله طین کوکب بولسه بلت طلاسیله کیدر تندن حرارت

فصل الظاء

یکجی نک ظلف طیناخ اولدبارد دخی یابس بودر دفترده وارد
کلی پدر و است داء الثعلبه نفع طلا اولدخده ایدر آنی اول دفع
ظیان در یاسمین بری کم اول بجا طفلالرک استینده بتر بول
زمان اولورسه حقدن بابه یاده کتوراوز انک نفعینی یاده

فصل العین

یقین بل عاقرقرحایی سن حار … دخی یابس دری ایدر اول ادرار
سیغنسه تن انکله اوله نافع … عصبلره اولور استرخایه رافع
زبیبک عجم تخمی بردو یابس … الینجی دنبدا و طبعه حابس
عدس بارد درر یابس بتحقیق … صوییندن منفعت بولور خوانیق
بشانی سر کبیله اولدی نافع … عتیقینه قروحک داخی قاطع
سویقیله ضمادی نقرسه نفع … ادر قانک بتیلیکن دخی دفع
ادر اعصا بدا اولنه حد مضرت … ادر اکثارده آنوک کوزه ظلمت
جذام ایلر انی ایلامه ادمان … الور سودا قمو اندن قپن قان
عسیر الهضم در معده یه آفت … کتورر دوشده چوخ درلو مخافت
جکرده سده لر ایلر اول اظهار … قمز بولیله حیضی که ایده ادرار
عروق صفرا اولر یابس و حار … دش اغریسینه ادرلر آنی تیمار
سدددن واقع اولورسه یرقان … ابیسونله اولور اول آکه درمان
شرابک آغجی بیله بو عیاندر … بنی کم عروق زعفراندر
اولر طاغ سروی عرعر حار و یابس … سعال و صدده نافع طبعه حابس
اولر اول اختناق رحمه تیمار … اکر سده ایدر بولی ادرار

نجادر

نجادر غرطنیثا یابس و حار … اچلمز اول مگر کم اوله ناچار
که شربی طبعه ایدر قاتی غثیان … اولور که اسهال ادار و غشی اعلان
مقطع در مفتح در محلل … ادر اول بودلوک دردینی زایل
یتوع ایچنلره اول نفع ایدر … قواقک رنجی هم آنوکله گیدر
عسل ایکنجده یابس دور و حار … ادر بارد مزاجه نفع اظهار
انی درتنمک اولور قمله نافع … صداع بارده داخی اولدی دافع
کلف اولدی لطوخیله زایل … ولی قسطیله اولدوغنده حاصل
ادر ابدا اندن اول دفع عفونات … بلر تجفیف انوکیله رطوبات
اریشر سمعه آنوکیله قوت … بصردن گیدرر نه ورسه ظلمت
صو انمکدن الر کزلانه مانع … الور افیون اچانه داخی نافع
چو ایچارلر انی اولدخده مسخن … کلک یاغیله بودرر معین
عزیزیته قوی اولر آنوکیله … اریدر بلغمی اول سوزی دکله
طبیعتده الدی گرم و خشک عصفور … ادر خاصه دماغی یاهی سوفور
طبیعتده اولدی عصفر یابس و حار … بهق له اول کلفدن قومز آثار
عصا الراعی که یابس دور و بارد … الر نزف دمده هم نفثه طارد

صرو ایلاوسیله عشرین یولی
عصارهٔ غافث اولور یابس حار
قلحدن کرم قتل ایلر بیکبار
دخی اسکنجبین‌له اولسه مشروب
هم اسکی حمیاته اولدی دافع
فسنتین دن اولور اول یابس و حار
اولور ما میثنک خشک و هم سرد
چو بربان ربّ در آکا عصاره
مثانه داده قرحه اولدی نافع
چون اوله لحیة التیس عصاره
اولورسه نفث دم یا سحج پیدا
چو بزباریسک اولور خشک و هم سرد
چو کوینه عظم بارد دور و یابس
عظامی آدمینک اولدی نافع
عفص مازو نجادر خشک هم سرد

اطبانک بود ور راست قولی
جگر دردینه ایت آنوکله تیمار
چو اوله شاهسترج صوئی آکا یار
هم اوتدر اول جگر دردینه مطلوب
جرب‌له حکّه داخی اولدی نافع
جگر مدّه سنه ایت آنکله تیمار
ایدر کوز اغریسینی مطلقا درد
رطوبت عندالله آنده هم حراره
صوصا ایلغک دخی رنجینه دافع
الر اندن ره دردینه چاره
بو خشک سرد اولور آکا مداوا
کیدمعده حرارتن ایدر طرد
محلّل در مجفّف هم مییّس
کما کم صرع اولورسه واقع
رطوبات ایدر سیلانینی طرد

قوابیه

قوابیه طلاسی اولدی دافع
عقیقی بل یابس دور و بارد
مقوی در بیراکه کوزه نافع
نه دور عکر دردینک علکی
ایدر اول کوزه اینن صوی تحلیل
چو عکر دهن سوسندر محلل
نجادر علک دیسک یابس و حار
سعال رطب آنوکیله کیدر
چو نهری فوتنج صوییله الا اول
علیقی بل که بارد دور و یابس
اولور اول نملنک سعیبنه نافع
عنب ایکنجیده کرم و هم تر
مسمن دور ابدانه مقوی
بطئ الهضم در قشری و بارد
دری لده وکندن چو تخم بینه درحال

الر اجنانی دخی استرخایه نافع
مفرح‌در الر احزانه طارد
چو محرق اوله الر خفقانه دافع
نجادر حار و یابس ایله فکری
ریا جیله طحاله نفع نه قیل
قمز صوئی کلا ولدکوزه نازل
الفنجیه ایدر اول بول ادرار
هم اسکی حکّیه اول نفع ایدر
طلی اولسه ثنه شرکیله کی بول
مقوی در کزا و طبعه حابس
حصایه داخی هم نفسیله دافع
کلوزه اوکینه اول نفع ایدر
غذاسی خوب ایله دیدی راوی
دخی یابس چو جنسمه اوله وارد
ایدر نفع و قلوه تحریک اسهال

اولور معده دخی اورامه نافع
اول اورامه که اسی دراده نفع
صوتی کرزه چکلسه اولور مقوی
ات اوزومی دراآدی سکا انکور
صداعا انک ضمادی اولدی دافع
اولور عناب ده حر و برودت
ایدر قان حدتن تغلیظله کم
صوکم اول اندیشه اولور مسکن
ولیکن ایدر اول تولید بلغم
ایکنجی دنبه درحار عنبر
ایوسی داکل اول کم اوله اسود
انوکیله مشایخ نفع آلور
زیادت ایدر اول روحی بتروح
بیازدشت کرمون عنصل بیل
الون بیماکی اکسوروکه نافع

اول اوجاعه که بارد اولدی دافع
دخی طحالدکی اورامی ایدر دفع
قزل بستانیسی گبی دیدی راوی
دوا بولور انکله بنجه رنجور
کثر دکلده اولور اول نزفه مانع
برابر هم بیوسته له رطوبت
بغز داغی خناقه اول اولور ام
سعال حاره و صدره ملین
غذاسی دون ردی و هضمده کم
اولور اول اشهب و ازرق هم اصفر
کتبده بویله اولمشدر مسود
اولادک صحتی محفوظ اولور
دماغه تقویت در قلبه تفریح
کدکرم و خشک در بر آدی اسقیل
طلاسی باللّه تؤلولی قالع

ایدر صرعه هم استسقایه اول نفع
کدرمک لیکه داء الحیّه ام
چو عود ایکنجیده درحار و یابس
ملطف دور و سده یه مفتح
الور آنکله ذوسنطاریه دفع
عبون حار و رطب باهه نافع
الوج کم آدی انک عیزرلز در
انی بکجل که بارد دور و یابس

الور نافض درخ آنوکله دفع
طلا بالبیله داء الثعلبی هم
مقوی القلب دور و طبیعه حابس
مقوی دور بر اکله هم مفرح
دماغیله حواسه ایدر اول نفع
سغیتی صعتر و ملح آکه دافع
دخی زعرور بدهضم و کرانددر
اولور اسهال صفراویه حابس

فصل العین

بواوت کم غافث اول یابس در و حار
الورامعا قوروجنه بو نافع
چو غاریقون بلدک یابس و حار
غلیظ اخلاطه قطع اولور و بلغم
ایکی درلو اولور بو اوت بلا شک
دیشی سن ایده استعمال اطبا

لبد اوجاعنه ایت آنکله تیمار
دخی مزمن استمالاره دافع
اذا انوکیله سن اورامه تیمار
انوکیله اچیلر سدّه لر هم
بریسی درّ دیشی و بیری ارکک
حرافتی حلوله آنده اولدیسیدا

اولور اول صرعه بر قانه دافع   دخی نفث دمیله صدره نافع
ایدر اول بلغم و صفرای اسهال   غلیظ اخلاطی داخی حل ایدی قال
نه در بندق کبی بر حبدر غار   ایچنجی درتبده اولر یابس و حار
عصب اوجاعنه نافع بهر رو   رحم امراضنه داخی ولد دارو
سمومه کم ایچلر اولدی دارو   نفس ضعفینه نافعدر بهر رو
نه در بیل غالیه تلیین اورام   صداع بارده آنکله الور رام
کگل تفرحنه اولدی نافع   نجاکم سکته و صرعه اولدی دافع
عنبرا اولدر یابس دورو بارد   سعال حاره اول آنکله طارد
ایدر احشایه ابن صفرای اول نفع   ایدر اول صحیح کم صفرای دن نفع
غری بیلم بالیغک یابس و حار   قبرمز آنوکیله حرقت نار
دخی درلو اذویتله اولدی نافع   برص رنجینه و هم نزفه دافع
غراسیت در جلودک یابس و حار   تنفط دفع ایدر اذنکم ایسه نار
طلاسی سقفه رنجینه اولدی نافع   چوشنه کتیله اوله قوبایه دافع

فصل الفاء

اولور فانید رطب و هم اولر حار   سعاله اولور آنوکیله تیمار

هزار

هزار افشان ادیله فاشرا در   براغ دکلدر اول کوکی دوادر
ایچنجیده در اول یابس و حار   انکله سکته و صرعه ایله تیمار
کورسنه بیله ایدر ابدانی صافی   دبیلاته مبیله اولدی شافی
ثالیله کلفله اولدی دافع   ایچلدکده اولر افلاجه نافع
چو بینه تانه یتدکده بو دارو   ایدر اسهال بلغم اول بهر رو
طحاله ثفله تضمیده نافع   اولر باشده سدر رنجینه دافع
چو فاشرسین در بر کوک دوادن   الر بی شک جنس فاشرادن
بل آنی اعتدالیله الر حار   ایدر اول نقرسیله صرعه تیمار
اولر فاوانیا هم یابس و حار   انکلهاتک نقرس و هم صرعه تیمار
یمیش کر ایدرلر ایسه تدخین   جنونیله ورر اول صرعه تسکین
ملطفدر جلاییله بول بول   ایدر تندن قرا اشاری دفع اول
جلنجبین کم ایچلسه اون یشی نفع   ایدر کابوسه و قیلر انی دفع
انکله نزف دم کیدر بیکبار   ایدر بولی و هم حیضی اول ادرار
ایکی اولر اول بری ماذه بریدن   اکا عود الصلیب آدیله درلر
دوا کم روحی سنخلر قوتیله   سمومی دفع ایدر خاصیتیله

اکادر فادزهر استاد خوشکان   سیکل لاری کسر حجلدم فار
یرب قوعقرنک زخمینه آنی   که دردندن بلا آنک امانی
اگر دمرن یرینه قورسک اخراج   ادر قومسز دخی نسنایه محتاج
بجادر فجل یابس دورو هم حار   جلی بولر انوک بیرا غله ابصار
صونی کر عقربه قوپلسه اولر   غذا یا بونه قدرت حکمت اولور
صونی اولر انک استسقایه دافع   شرابیله یلن زخمینه دافع
طعام اردنجه قیلر هضم اظهار   ولیکن تندم ایدر قمل اکثار
فراسیون کندنای کوهی الوحار   دخی یابس ادر اول بوله ادرار
غلیظ اخلاط اریدن بس سهل اول   طحالک سده سینی دفع ادر اول
ادر اول کلب کلب زخمینه اول نفع   کبدده سده بلدوغن ادر دفع
نه فرنجمشک اکله یابس و حار   کرکلدر اوله اول خفقانه تیمار
که الا اصلی انک سودایه بلغم   ویرر تفریح قلبه تقویت هم
بوصمغ فربیون یابس درو حار   انکله ات قطر زخمینه تیمار
ادر اول منفعت عرق النسایه   دخی قولنجه هم برد کلابه
الرتمز بخله افلاجه اول ام   ادر اسقاط طفل اسهال بلغم

چو فروه کوک دورر فرو ثعلب   قمودن اسدر صابغل مرتب
پس اردنجه سمور و پس فنکلدر   دخی قاقمله کاموقاموی ضر
ولی مرطوبه ثعلبدر موافق   یقین محروره قاقمدر مطابق
قرانبیج یقین بل معتدلدر   غذاسی خوب اصلی جاز دلدور
الینجی ده اولدی خشک اوچنجیده حار   بو فستق که اولر اول غثیانه تیمار
سعاله که اولیدی بلغمدن دوادر   عقارب لدغنه داخی شفادر
بجادر فضه یابس دورو بارد   مفرح در کلک حزنیته طارد
دخی اولتلو که الوحفقانه نافع   بجا که اولر بخر نجیته دافع
منتن فطر اولر قنده اولسه وارد   اچنجیک صولندن رطب بارد
اکی نوع اولر اول برنوع قاتل   الراندن سدرله سکته حاصل
برلیسی عشر بولر حیضه ایدر   کلکلدن آکه میل اتماکی کیدر
قرودر اسمی در فطراسالیونی   کرفسک تخمدر طاغک بل آنی
فقاح ادخر اولر یابس دخی حار   ادر بولی و هم حیضی اول ادرار
اولر بونی خوش آیوسی نشالی   بحکلدور فقاح اکله سن آنی
جکرده اولر صوخ اورامه نافع   اولر اول معده داخی اولسه دافع

فقاع ایدر شعیرک بولی ادرار حرارت حدتینه اولدی تیمار
مفتی دررد در معدیه اول زیانی اولر اعصابه انوک بوک
آفاویه له اولسه اولر مجفف ولی اولر زیانینه مخفف
چو قلقل مویه دورر یابس و حار صوغ اوجاعه الر آنکله تیمار
ریاحی سورر و عرق النسائی چو ایدلر انوکیله طلائی
چو قلقدیون اولر هر نتنه قاطع دخی هم آکله رنجینه نافع
اچنجیده اولدی قلقله یابس و حار ادر اول قوتیله بولی ادرار
انکله آرتر ظلمتدن ابصار انکله ارت بلغم و سودایه تیمار
بجادر قوتنج یابس در و حار اچنجیده دری ایدر اول ادرار
جذامیله فواقه اولدی نافع هم استسقا یله یرقانه دافع
بدندن ایدر اول اسهال سودا الر عض سباعه اندن مداوا
انک نهریسی اولر یابس و حار محلل اولسه اولر اول غشیه تیمار
قریب العهد اولدوغندن تحلیل اولر اول نافضه نافع بلا قیل
ایکنجیده اولدی قوفل خشک هم سرد طلاسی حار اورامی ادر طرد
ادلسه سدا استرخا لو اعضا انکله اولر اول آکا مداوا

اغاجدر قوة الصباغین آدی عفص اولر انک اغزندن دادی
طبیعتده بجه اولر یابس و حار ادر اول بولی و هم حیضی ادرار
بهقه کم لخ اوله آنک طلاسی سرر آنی کم اول دورر دواسی
چو سرکیله ادلر اول طلائی ادر هم دفع اول عرق النسائی
بجادر فو یابس دور و هم حار ادر اول داخی بول و حیضی ادرار
ادن بهلودکی اولن درد ساکن طبیعتده کوکی حار و مسخن
نه دورر فیل جوش لوقدر جعد ادی قیسوم و ذکر اولنسه من بعد
کلور اول قاف بابنده بتحقیق اگر حقدن ویریلوریسه توفیق
خضض آغاجی دورر فیل زهرج بولب درحزله هم برد بهرج
انک شربی طحالده اولدی نافع یقین یرقانه داخی راست دافع

فصل القاف

الیدر قاقله بیریسی اکبر بریسی داخی اولر آنوک اصغر
نخوده در شبیه آنوک کباری نچاکه اولر عدس کبی صغاری
ایکیسی داخی اولر یابس و حار الار کله الور غشیانه تیمار
بجادر قاقلی یابس در و حار منی و بولی داخی ایدر ادرار

بوا وتك ادی در اول شبه اشنان
بجادر قنج لکالک کرم و هم تر
بطیء الهضم در اما مسخن
قتاد اغاجی صمغی در کثیرا
هم ایکندن اولن قرحه‌یه تیمار
نه دورر قت یونجه کرم در تر
اچنجیده اولدی قثا سرد و هم تر
تقوسی ولدی آنک عشیه دافع
سور صفرای ایدر بول ادرار
بلك قثا الحماری یابس و حار
ادر اسهال سودا داخی بلغم
کدار رز ضربدن چون قاله آثار
قرو اندر قبید اولر مجفف
مقوی اولرننه استسقایه نافع
اچنجیده قرنفل یابس و حار

اولر اسهاللله صفرایه درمان
غذاسی چوخ وطبعی حبس ایدر
الر اول قوت باهه معاون
سعاله اولر آنکله مداوا
اولر اول صمغ که اولدی رطب هم حار
آنك یاغی ارتعاشه نفع ایدر
صوصالغ اسلیغی دفع ایدر
حرارتدن الرسه عشی واقع
بما کی اولر قطوز زخمینه تیمار
ایونه دمر کوبه اول اولدی تیمار
دخی هم اولر استسقایه اول ام
ایدر اول طمثی و هم حیضی ادرار
الدسر کیله تعطیشی مخفف
اولر اسرك اولن جوعینه دافع
انکلدات قیء له غشیانه تیمار

کلدر

کلدر آنو کله کوزداکی غشاوه
الور قرفه قرنفل یابس وحار
ادر ابدانه اول تحلیل بلغم
الکنجی رتبه‌ده در قرع بارد
صوصالیغی الور غایتده قاطع
غذاسی آز و سرعتله انحداری
قولنج اغریسنه کل باغله ام
قرض تتری در اولر سرد و هم تر
اولر قرطاس یابس داخی بارد
اکر بنکج صوینه قاتلد اول
اما ایله یکی نك قرن محرق
مثانه دردینه داخی اولدی تیمار
کزه اینن مواده اولدی مانع
قرون سنبل اولدر زهر قاتل
نه در ادیله قرطم حب عصفر

مطیب اولر آغز داخی نکهه
صداع بارده ایت آنوکله تیمار
مقوی قلبدر و خفقانه درام
دخی رطب اسی الکسوروکه طارد
صداعه اولور آنك سم نافع
یوز صفرادن ایدر جسم آری
دماغه ایرن اورامه دخی هم
قرن کندولنه اول نفع ایدر
رعافیله دمك نزفینه طارد
رء قرحه‌لرینه نفع ادر بول
جلاویرر کن چلدکن مطلق
دخی ویرقانه ایدر بولی ادرار
اناعی زخمنه داخی ولدی دافع
که اکا بیلش در دانای کامل
سر اول بلغمی کر محتنر قدد

عسل ایله ایدر اسهال آنی / ادر قولنجدن بی خوف جانی
ادر صوتیله صدره منفعت اول / ادر باهک دخی هم قوتن بول
قلور جامد سودی کم اوله سایل / ادر اول سایلی جامد یقین بل
نه حکمت دور اول دانای قادر / که ایدر عبرتیچون خلقه ظاهر
ورور بر جوهره تحلیل و تجمید / اکا واجب دورر تهلیل و تحمید
انک بیر یسی اولور یابس و حار / انکله ات عقربک زخمینه تیمار
یمش بیراغنی یا جمله سن دبر / شرابیله انی عقربه اورنه ویر
بجادر قسط یابس دور و هم حار / ادر اول بولی و هم حیضی ادرار
کلف عیبینی کیدارر بدندن / سهر دیدان و حب القرع تندن
اولور اول ناقص و هر نهشه دافع / ادر اول قوت باهه منافع
بری بیرینه جمع اولماسه خرما / اولور اول قسب آدیله ای دانا
طبیعتده اولور اول حار و یابس / مقوی معدیه هم طبعه حابس
دیدیلر داخی آنی کم معتدلدر / چو بلدک بلمیانه آنی بلدور
قووا اوزمدن که اولمشدر مجفف / بو قشمش طبعله اولمشدر ملطف
قوزک قشری که اخضردر اولور ام / خوانیقه که اصلی اوله بلغم

قشور

قشور اترج اولور یابس و حار / مفتح دورر ایدر بول ادرار
کرفسک کوکی قشری یابس و حار / اولور اکلی سوخ اخشایه تیمار
قشوری رازیانه کوکنک حار / دخی یابس در ایدر بولی ادرار
کبر کوکی قشوری یابس و حار / ادر اول داخی بول و حیضی ادرار
غلیظ اخلاطه داخی اولدی قاطع / طحالک سده سینه داخی نافع
نه در رمان کوکنک قشری بارد / الر دیدان و حب القرعه طارد
قصب کم شکر اندن که الر نشر / کلردن اول رطوبات دفع ایدر
ذریره بر قصب دورر محلل / که بیتر هند اقلیمنده کی بیل
طبیعتده اولور اول یابس و حار / ادر بولی و حیضی داخی ادرار
جگر اورامنه بالیله دافع / سعاله اولدی انک تبخیری نافع
هم استسقایه داخی اولدر نفع / دخی تقطیر بولی هم ادر دفع
نه دورر قطف سرمق سر دو هم تر / سدر و یرقانی طبعی نرم ایدر
انی بر تره دورر دیر محقق / کلدر انوکله حمای محرق
بولر بر نوعی زاجک قلقدیس آد / اولور اول حار و یابس هم دخی حاد
بر نداغی بواصیر الر ام / زعافی داخی ایدر زایل اول هم

قولنج قردینه الر قنلیله دافع
زیانه منتر ایده دافع

نه دور قلقطار اولداخی برزاج
رعافی اولن اولر آکه محتاج

اولر اوردامه ساعی اوله نافع
دخی دش دیبی اورامینه دافع

اچنجیده الور اول یابس وحار
الور زایده اته آنوکله تیمار

اولر احراقله اول آکه نافع
دخی اولر اول قنک نزفینه دافع

کلاکر قلی یابس دور وهم حار
اچنجیده اولر و یونه تیمار

بحو ربحینه داخی اولدر افع
هم ارتوخ آته احراقیله قاطع

نه دور قلت ماش هندالرتر
دخی بارد فواقه نفع ایدر

اشادر بکر لوک طاشن بیکار
ادر اولد اخی بولی حیضی ادرار

• قنابری در یابس دخی خار
بواسیر ضمادی اولدی تیمار

ضمادی اکلی ابرصلاره نافع
بهقله هم کلف رنکینه دافع

طحالیله جکردن سده کیدر
انوکیله مصونه اسهال ایدر

کلمدر قنبیط اوش یابس وحار
خماری کیدرر بول ایدر ادرار

غلیظ اولر غلظدن که انده ورم
ایا کوبورسنده نفخ ادرهم

اکا ام که آنی سرکیله بیالر
دخی اشی اوتلر آکا چوخ قیالر

سمنر

سمیز آت و تغیله کم اولا بول
مهره ایشسن بینه کرک اول

نجادر قنابر حار و یابس
غذاسی خوب دور وطبعه حابس

بو قنطریون دخی هم یابس وحار
ادر اسهال صفرا بولیه ادرار

طحالک درصلابتینه اولالم
اولر اسهال انکله خام بلغم

صویله احتقان اتمک الزام
قمو قولنجه که اصلی اوله بلغم

اولر آسان انوکیله ولادت
جنینی اخراج ایدربی مضرت

اچنجیده اولدی کرم وخشک قنبیل
اولر اول سعفیه نافع بلاقیل

بو قنفذ کرپی اولر یابس وحار
جذامه ایدلور آنیله تیمار

الکنجیده اولدی قنه یابس وحار
ورز اعیایه راحت طمثه ادرار

قلاغک دردینه کم اوله بارد
دخی اورامنه هم اولدی طارد

اولرهم احتناق رحمه نافع
سمومک داخی قاموسینه دافع

نه در قیصوم برا وتدور تعبیر
چپاکلی ایدر آنی کرم فستنین

برنجاسف ادیله اولدر الرحار
دخی هم یابس ایدر طمثی ادرار

ادر استملا نافضه نفع
ادر دیدان ابدانندن قمو دفع

اولر اسهالله صفرایه قامع
حصاو عسر بوله داخی دافع

هوامی سوررر اوکردن دخانی … اغولو وخ زخمنه درمان بل آنی

فصل الکاف

اولور کافور اوچنجیده بارد … دخی یابس صداع حاره طارد

اولور اورام حاره داخی نافع … رعافه داخی اولر یکباره دافع

عصیر و بلح اولدخی انکله … و یا خود بادروجک صوی اکله

ندوره بلح خرما چیچکیدر … بو سوزمی ای عجب بارشته در

بنجادر کاکنج هم خشک و هم سرد … اکنجیده ایدر سرطان اولور طرد

بواصیرک صلاباتن ایدر دفع … دخی عسر النفس له ربوه هم نفع

براوتدر کم بتر مغربده کادی … یقین بل کم کلدر دورر بر آدی

عمانده اولر بلاد غربده اول … بولنبدر معتدل اولمخ لغه بول

بل اول یاغی که اولدرکه اولدر آدی … قوطب اهلنک دیلنده کادی

ادرلر یاغی آنوکیله تطبیب … که اوله قوخسی یاغک دخی طیب

قپارر قوتیله اول جذامی … ادر مستناصل آنی اول تمامی

کبر ایکنجیده یابس دروحار … ادر دیدان قتل و حیضی ادرار

طحاله اولر ضمادی شرب دافع … چوارینه اوتیله اوله نافع

قثاء

مثانه بولر آنکله مضرت … ادرر اسطوخدوس آنی ازالت

محلل اولسه ایدر بلغمی لول … چون اوله خلط نتده بلغمی بول

لسان الثور دورر کاوزبان بیل … برک ضعیفینه آنوکله دوا قیل

قانوسی اولر کرم و هم تر … سمز قارک قمودن اولدیغی بهتر

کجی نک اولسه اولر صرعه نافع … غشا بد اکلنی و هم کحلی دافع

رطوبات کلدر چون اوله برمان … کرم اولر حیکلدوکنده درمان

بخاری داخی اولر بور نجه دارو … بخار و طونلیح جسمله رو

قوطرات بغری طالنمیشه دارو … اولر ایچلسه بهر رو

براوتدر دورر کبیکج یابس وحار … برصدن نتده قومزه کز آثار

چون اوله سرکیله آنوک طلاسی … بودر اول علتک کم وار دواسی

کبابه ملطف یابس وحار … حصای چیخرر بولک ایدر ادرار

قلاغه کم عفن اوله ایدر نفع … کبددن سده نی داخی قلر دفع

قروحه کم اوله دشوره بینده واقع … چون اوله اول عفن اوله بو دافع

انی چیناینک اغزنده ریغی … ملذذدر جماعه بل حقیقی

نه در کبریت کوکرت اولر اول حار … دخی هم یابس ایدر طمثی ادرار

برصله هم بهقله اویوزه هم الر کبریت سرکیله اولجح ام
اغوردر قیلی و محو ایدر کامی سور حیوان سمومیسنی تمامی
ادر کتان کیمک جسمنی ناعم دخی هم رطب بودر آکه لازم
چو بابی فاقد الکلق قتادی بزانوک کم کثیر ادور آدی
ادیب طوروز دخی صمغینی تقریر دکل حاجت بوراده آکه تکریر
کرنب آدی کلمدر یابس و حار ادیلر غشیه آنوکیله تیمار
اولر کلب کلب عضه سنه نافع صلابات ملینی نهشه دافع
محلل در کرفس و یابس و حار ادر اول حیضی و هم بولی ادرار
اولر بر لیسی داء الثعلبه ام تاآلیل و شقوق و سعفیه هم
سور بستانیسی عرق النسائی دخی تفتیت ایدر اول حصاتی
الر دش اغر سینه اول مسکن عقارب لدغ الر آنکله ساکن
الیخیده اولدی خشک و چنجه حار بوکزاث ایدر اول بولی ادرار
بواسیره ضمادی اکلی نافع رحم داخی صلابته اولدی دافع
چو اولدی کرسنه بر بحر دینی حار دخی خشک ایت انکله مغصه تیمار
شرابیله ضماد ایدرسک آنی آفاعی زخمنک اولور امانی

دخی

دخی کلب کلب زخمینه دافع اروح کیشی اصرد و غیبه نا رفع
اولور اول کزبره کشنیز بارد دخی یابس نیرایه ایدلسه وارد
ورانده قوت تبرید و تخدیر بولر تحلیل انوکیله خنازیر
چو اسفیذاج و دهن نوره خل بله اوله حار اورامی ادر حل
انک خاصیتی در کم بخاری ادر منع الر باشرندن آری
ادر تبریدله ساکن صداعی کدارر هم خواتین و بخاری
حرارتدن قپن خفقانه نا رفع جشاء حامض و هم قیء دافع
چو کزمارک اولر هم خشک و هم سرد ادر بشره تحلیله هم طرد
قوی در قبض دش آتن قوی ایدر نه دن بلغون یمیشی بر اذن
نجادر کشت برکشت آنی دکله براوتدر ایلکه بکزرکی اکله
پس اولر بیر بیر بنه طلشمش دریلت قامو بر کوکه الشمش
الیخیده در اول حار و یابس جماعک شهوتنک ایدر ابس
طبیعتده اولدی کماه سرد و هم تر صوین کوزه شفا دیدی پیمبر
بطیء الهضم معدده کران در قولنج و عسر بوله اول زیاندر
الور خلطی انک سوداء بلغم الر کم سکته داخی کاتر هم

چو کمثری ده وردورر بنوشت
اچنجیده اوله برودت

مقوی معده صفرایه قاطع
یرا که تقویتله اولدی نافع

حرارتدن اولن خفقانه ادر دفع
صوصالیغه دخی هم قیلر اول نفع

کما ذریوس دورر یابس وحار
سعاله اولر آنوکیله تیمار

اولر اول داخی استسقایه نافع
عسل له اسکی قروجه داخی دافع

ندن اولر کماقیطوس حاصل
کرفسک که اوله رومی تخمدر بل

اچنجی رتبده اولر یابس وحار
ادر اولدا خی بول و حیضی ادرار

یدی کن شرب انک اولرسه واقع
اولور یرقان سوداویه دافع

کبددن بولدی سده فتحنه یول
جلی ایدر باطنک اعضاسنی اول

اچنجیده اولدی کموّن یابس وحار
اذ آنوکیله قان تولیننه تیمار

اولر اوسیله یوز کر بوند روشن
بو سوز اولدی اطبادن معین

زعافه سرکیبله اولدی دافع
ریاحه داخی تحلیلیله قاطع

لکذ کوزدن انکله دمع سائل
یدخود دم هم اولر اول دوده قاتل

ادر نفع اول سدوکه کم اولا دم
اولر زخم هوامه داخی اول ام

کما شیر اول که اولدی یابس وحار
ادر تحلیل بول و طمثی ادرار

کدر غایت انکله ماء اصفر
جنینی قوتیله اسقاط ایدر

اولر بستانی کنکر برد و یابس
بطیء انهضام و طبعه حابس

غلیظ اولر عسر هم انهضامی
اشی تولیدی سودادر تمامی

اولر بریسی حرشف کرم و هم تر
دری خوش بوی و باهه نفع ایدر

اچنجیده اولدی کندس یابس وحار
ادر اول داخی بولی حیض ادرار

معطش دورر ایدر قطع بلغم
کدر آنوکیله سودا دخی هم

بهقله اول برص رنجینه الزام
مفاصلدن ادر اسهال بلغم

طحالک هم صلابتن سزر اول
حصای داخی هم تفتیت ادر اول

بو کندر کنلک اوش یابس دروحار
قروجینه کرک ات آنی تیمار

دخی هم حمیاته اولر اول ام
چون اوله حمیاتک اصلی بلغم

قوی ایدر حفظی و ذهن و ذکانی
ادر اول نفع ذوسنطاریانی

نصری کیدرر اصلی اولسه بلغم
کرک داخی قروجینه الزام

نه در کنکر زدی بل صمغ حرشف
که کنکرساقزی دورر مجفف

طبیعتده اولر اول کرم و هم تر
انی بعض اطبا سرد دیزلر

ادر اسی صو سیله قیء آسان
که کیدر خلط آری اوله ابدان

دخی اسکنجبینله معسّل
اشتدکسه سنهی دیدم مفصّل

نجادر کهربا بل بردو یابس
مقوی معده یا بوقیه حابس

مقوی القلب در خفقانه نافع
دخی دم نزفنه اول ولدی دافع

فصل اللام

یقین بل کرم و خشک لازوردی
بکردن زایل ایلر رنج و دردی

الراسهال الله سودایه قامع
ثآلیله دخی اسقاطیله قاطع

سرر بلغمدن ایرشسن اذانی
کدارر باشدن اول مالیخولیانی

بولادن رطبدر اقلدم و حار
جنینی چیخرر بول ایدر ادرار

انکله نضج بولر هم رطوبت
که اله انی غلظ داخی لزوجت

سیجی مرسن صونی بیله بتورر
دخی سحلر کما اینسه بتورر

اوچنده لاعیه یابس دروحر
بولر اسهال انکله ماء اصفر

لبن سوددر الراول طبهم حار
طلاسی بیله کیدر یاوز آثار

مزاجی کرم و تر اولانه در نفع
جربله حکّه داخی قلور دفع

مزاجی حار و یابس اولنی اول
سمیز ایدر قلور آتن یقین بول

اولر اول برزیخ ایجانه نافع
سمومانک قوفغلسنه دافع

کچی نک

کچی نک سوددر دفع نوازله
ادر وسواس غملن شربی زایل

خوانیق و سعاله ایدر اول نفع
یبوستندن اولن نسیانی ادر دفع

مثانه قرحه لارینه اولدی نافع
دخی سلکه اولور ایکلنده واقع

قیونکدر الرجبنیتی اکثر
قروحن او چکینوک اول دفع ایدر

جماعک ضررنه اولدر مداوا
زحیربله قروح جمله امعا

الر دفع اول سدی اچمکله بلکل
بو امراضه انوکله چاره اتکل

نه نسنه ادویادن که اوله قاتل
زیانینی ادر مجموع زایل

اناکلدر دسومت اولر اکثر
ولیکن انحداری اولر اعسر

دوم سوددر ازاولر دسومت
الرجبنیتی وصفنده قلت

عسیر الانحدارو ربوه نافع
غذاده آز و استسقایه دافع

نه در عورت سدینی ایله ادراک
اولر اول ارنب بحریه تریاک

الر کوز اغرسینه داخی نافع
اولر ایچلسه سلّه داخی دافع

لبا آغزدر اول سدر الرتر
جکردن اسلیغی دفع ایلر

یتوعانک سدیدر مفسدی دم
قبردر جلدی کوینددر رهم

قتی صوونخ صو بیله دردواسی
مبرّدلرله دفع اولر اذاسی

الردن لاعیه سودی در اسلم / کلدر اسهال الله صفرا و بلغم

لبان کونلک الورو بیعه لبنا / اغج صمغی در اول لبک بویا

الور کیفیتیله یابس و حار / ادرار اول بولی وهم حیضی ادرار

ایوزی رطب و یابس اول ایدر دفع / سعالده که اوله مزمن اولدر نفع

ایت آدیله سرهاشوغه لبلاب / اولدر اول حار و یابس بل بهر باب

صداع مزمنه اول نفع ایدر / جکردن سده اول دفع ایدر

صوتی آنک محترق صفرا ایدر دفع / طحالده بیزغی سرکا بله نفع

کلوزو اوبکنه ایدر منافع / کبد سدهسیله ربوه دافع

لحومک کلی اولور رطب وهم حار / تمو تولید دم ایدر بهر کار

نه لاغر کارک اوله قاتی فربه / جمیع ابدانه اولور تا زسی به

قوی لحمی اولور فضلیله سابق / جمیعی اتلرک ابدانه لایق

غذاسی چوخ اولور اول کرم وهم تر / بتاکم معتدلدر نفع ایدر

ادر ییلان و عقرب زخمنی دفع / شرابیله کلبک شربتنه هم نفع

اولور حولی قزنک ییکی نی شک / که بودلده الور آنک آدی شیشک

قویندن آنذخ اغلقدر فضله / انکچون هضم تیز اولور سوز اکله

کچی ییله تکه آتنده زده آت / چوخ اولور انقضامی کیچ بغایت

متولددر دم سوداویه اول / انکله امراض سماوی الور بول

صغیرک آتی دورر حار و یابس / جذام ایدر بهق داخی وسواس

دخی تغلیظ ایدر اول طحالی / ادر حمای ربع وهم دوالی

قوسانی کرادر و داخی سرطان / دخی سودایی امراض و پریشان

بزاغو آتی دورر رطب وهم حار / طحالی اولنه ایدر اول اضرار

ریاضت اهلنه اولور موافق / ترفه اهلنه اولمادی لایق

خصی تک لحم یک غیر خصیدن / قمو حیوانده بونی بویله بل سن

کچی قویون اتی کرا اوله حولی / قمودن یک بودر استاذ قولی

اولور تولیدا ندن معتدل قان / سمیز آتک ادر ترطیب ابدان

الور خرکوش لحمی حار و یابس / مدر بول دورر و طبعه حابس

الور نقرسله اوجاع مفاصل / هم امعانک قروحی انکله زایل

امانک آتی ایدر بولی ادرار / غلیظ ایدر و ریحی ایدر اظهار

سباع مخلب اولن آتی در نفع / کز او هم بواسیر ادر دفع

دوا آتی در ریاضت اغتذاسی / تعبله کده کونلر غذاسی

ریاضت اهلنک ات ایتی موافق / ترقی اهلنه اولمز مطابق

جماع استا ینول لحمی سقنقور / دوادر شهوتن اتما که موفور

فخاصه کوبکی و کرده کاهی / که قوتلو ادر غایتده باهی

کلنجول که اولدر ابن عرس و راسو / اتی اولور صرعه و مسمومه دارو

چتنک آتی که اولدر رطب و هم حار / بواسیره بل اغریسینه تیمار

اشک آتی ادر تولید سوداء / تمو اتلردن اغلظ دور و اردا

کیک آتی صیود آتندن اسلم / الر قولنجله افلاجه اول ام

غلیظ اولور صیود آتی سراسر / تمو سوداوی قان تولید ایدر

غلیظ اولور طلوز آتی لبرج هم / لبرج لبیغینه شکر دور ومی ام

الر اولوجیرا اختلاله ملصق / بو سوزه گوش اوار که ایدر محقق

نه دور لحیة التیس آنی دکله / تکلم ساقالدر آدیله اکله

صوخ اولده اوچنجیده یابس / قروح امعایه نافع بطنه حابس

لذاف الذهب اشق حاذ هم حار / جراحاته انوکله ایله تیمار

اولور لذاع و جلاء مسخن / دخی قابض دور و هم معفن

لسان الثور اولور رطب و هم حار / قلاع طفله ات آنوکله تیمار

مفوّح دربرا که اول بغایت / ادر خفقانه نفع اول بی نهایت

تمو علتلره که اصلی اوله سودا / کدرماکه انکله ات مداوا

لسان الحمل بارد دور و یابس / دمک سیلانه اول اولد حابس

کلیسنی هر که اده بوینینه تعلیق / خنازیر اوله دور اندن بتحقیق

ادر اود کویکینه تملیه نفع / دخی هر داء فیل و صرع ادر دفع

می ممزوج درد اوقیه و نیم / اچیله کوکلک اچلسه بی بیم

الر اول غبث حماسینه نافع / کوکل دردیله اولر ربعه دافع

قیلسه قودزک زخمی اسننه اول / بلر شرین دفع اتمک کله یول

عصافیرک لسانی رطبدر حار / اد آنو کیله سن خفقانه تیمار

بولعبه که اکا بربریه درلر / نه در برلسنه سورنجاند بکرلر

اچنجیده الر اند حرارت / ورزر اول باهه تحریکیله شهوت

لعاب اول نسنوک که اندن دینلر / مزاجینه کوره افعالی اولر

دخی اشخاصه مزاجینه کوره هم / الوهر نسنه اول دار و الر ام

نه در لفاح شابیزج ترو سرد / صداعی ایدر انک قوقسی طرد

ولیکن اول صداعی کم اوله حار / ادر سکته چوشمنده اوله کشاز

قوی و منضج و اولور محلل   نمش اولور کلف آنکله زایل
هوا ایتسک زخمنه مجموع الور نفع   ایدر بابیله زیتیله انی دفع
بو لف الکرم که ادی در عسالیج   دکاکلک چیخر اوجندن بنادرنج
ضمادی در صداع حارده نافع   هم اسهالده اولور امسکله قاطع
نه در بیر صمغ دورر لک خوش بو   الور خفقانه استسقایه دارو
قیلسه بطن استیننه ضمادی   نجالر اشبو ترکیبی صنادی
جگر قابیله یرقانی ایدر دفع   اچیبن سدهٔ معده ایدر نفع
طبیعتده الر اول یابس و حار   حذرله کارک استعمال ناچار
گرکدر اجتناب اید خطادن   که آزمایه مضرت اول دوادن
گوگ بر صوکه آنده بیشه راوند   هم اذخر کوکنی آلب خداوند
اغاجن کبیدر یا منک دکالر   آزاز اول صودن استینه دکالر
چوهاون دسته ایله دپردالر   الکدن کاجوبن صاف ایدالر
الک استینه قالا بنی کیرو   دکالر اول صو ایله که اولدی دارو
ایدالر آنی سحق ابلا که اول   النجه هاونک ایچنده اول حل
قتالر اول اکیبی بر بر بنه   قیالر راست کم ایته یر بنه

چواوله

چو اوله راست صو بنی دکالر   قرو بنجه انی راست هاونده دکالر
بورسمیله ادیجک انی مغسول   بلاشک اولور استعمالی مقبول
تر اولور سرد داخی لوبیا بل   نفاسک قانینه آنکله دوا قل
مشیمیله جنین اخراجنه بوک   حسا اولب ایچلیجک تلر بول
الور لاشک اقل دنبده حار   رطوبتله یبوسنده برابر
نه در باذام لوز طتلوسی آنک   محقق بیل بین اولور غذا انک
الور اولده رطب و داخی هم حار   قطوزر خمینه الر آنکله تیمار
مسخندر هم ایدر بطن تلیین   چون آنوکیله بیله ییله تین
سو یقی ایدر سعاله یابسی دفع   اولور کلب کلب عضیننه اول نفع
الور آجیسی آنوک یابس و حار   قوکخ اغزبسنه ات آنکله تیمار
ولی اولدخی اول درده سبب برد   کلف زنجن طلاسی ایدر انک طرد
طحال و کلیه دن داخی جگردن   سورر سده لری کم ساغ الانتن
الور مملوحی یبس و حره مایل   منقی صدره و هم طبعه مسهل
ایدر اول داخی کم وار بولی ادرار   انکله کیخ ایدر ایجانه اسکار
ولی کارک اوله الکی یا عداد   بنی بیله دیدی دانده استاد

طلی ایدلسه عسل له نملیه اول ‏/‏ شفا ایرکرمکه بولر اکا یول
غلیظ اخلاطی ایدر کلزدن ‏/‏ اما ندد کبی بو کیله ایزدن
خزازن کیدر باشک انکله ‏/‏ دخی میله یترسه سوزدکله
یسه ثعلب لفی فی الحال اولور ‏/‏ نه خاصیتت نه حکمتدر که اولر
ادیدر فیل جوشک لوف الرحار ‏/‏ قل انکله سدد رنجینه تیمار
اولر لؤلؤده یابس و داخی هم برد ‏/‏ یرک اغربسنه خفقانی ایدر طرد
مقوی القلب دور و غمه دافع ‏/‏ قروحینه کزک غایتده نافع
اکنجیده اولدی لیمونک قبی حار ‏/‏ اچی اوچنجیده بارد بهر کار
ولی اتدن تخمی خشک و بارد ‏/‏ بو سوز طب دفترنده اولدو وارد
الور اترج ورانده منافع ‏/‏ نیه نافعسه اولدر داخی اولدر نافع
اکنجیده اولدی لینوفر تروسرد ‏/‏ صداع حاری باشدن ایدر طرد
ضمادی اورام حاره اولدی نافع ‏/‏ قوحه اولدی انک کوکی دافع
صو بیله قیتیانی باشه ادر نفع ‏/‏ انکله یونسه ایتی اولور دفع
انوک بر درهمن عونیله السه ‏/‏ شرابی بیله خشخاشک اچلسه
جماعک شهوتن بردیله اکسر ‏/‏ دخی اول احتلامه نفع ایدر

مینی نی

مینی نی قوردر خاصیتی انوک ‏/‏ رکدارز تخمی انک نزفینی قانوک

فصل المیم

بو ماميثا که یابس دور و بارد ‏/‏ کزا غربسنه اول انکله طارد
قوی ایدر کوزی و اورامنی دفع ‏/‏ الور چونکم رمد بالوره بو نفع
بو مازریون که یابس دور و هم حار ‏/‏ برصله اولر بهق رنجینه تیمار
صرو صوقلی ادر ابدانده اسهال ‏/‏ اولر حیات و حب القرع قتال
عسل له خشک ریشه ولر اول نفع ‏/‏ شرابیله هوانک شرنی دفع
براوتدر ماشیبا پس خوب شامی ‏/‏ سهر اورامی حاری اول تامی
کزک اورامنه هم اولدی نافع ‏/‏ ورم که شوکدر هم آکه دافع
چو ماهودانه یابس دور و هم حار ‏/‏ اولر قولنج وهم استسقایه تیمار
کلدر انوکله اوجاع مفاصل ‏/‏ ادر عرق النسای داخی زایل
الرحب الملول ادیله کی بیل ‏/‏ انکله نقرسه داخی دوا قیل
بو ماميران که اولدی یابس و حار ‏/‏ اولر کوکی بیله یرقانه تیمار
کزک نورینه ایدر غایت اول نفع ‏/‏ بیاضینی دخی ایدر کوزک اول دفع
بو ماهی زهره که اولدی یابس و حار ‏/‏ مفاصل نقرسه اول ولدی تیمار

اگر بیکاره دوشسه زهره ماهی صونك استیننده كاله جمله ماهی
قمو اسری بیت اولالر خبر سوز وی آنكا كه اولدی خلقندن نظر سوز
نظر ایت نه عجایبدر بو خلقت كه اوله روشن سكا آثار رحمت
اولر بكرلجه دیمن آدله ماش سعاكه نفع ایتمك ایلكله در فاش
اولر اول حار انده رطوبت برابر در كه اكا اولدی سبوست
بكارلر صوی كم ماء العیون در هم انهارك دخی ای دانشی پر
اولر كیفیتیله سرد و هم تر رطوبت انده در د نجیده بیتر
اچلسه معتدل مقدار اندن نضارت هم نعومت كسب ایدر تن
ایدر ترقیق بدنده غذایی فلابد خوب دور اغتذایی
سبات و دعشا ایدر چوغ نسیان اولر طولو سبات آنكله ابدان
نه مقدار ایله اولر كیشی سیراب بلنسه اول زمان كم ایچلر آب
آنك اولسه اكثرنه راست قانع بر نصفینه الر اول جسمه نافع
صوصادقده ایتمه صوی هیچ تأخیر كه اولر تأخیر جار و جسمه تقصیر
چخرکن صو شماله اولسه مقابل هم اولسه سنك ریزه استیننده سایل
قفوسی اولمسه طعمی و دخی هم صفاسی اولسه آنك غایتده محكم

مباطخ

مباطخ اولمسه یولنده آنوك اولر اول راحتی جسمیله آنوك
غذا اولمز مبذرق در غذایه بسیط اولن برامز اغتذایه
صووخ صوكم الاعذب و لذیذ اول غذا هضمن تیز ایتماكه بلر یول
قواكم جاذبیله ماسكه در دخی هاضمله دافع ای شزی در
انوكیله قوی اولورو محكم بری ایشنده اولمق انلرك كم
قتی صووخ كسر قنده ازسه قانی مسكن بل قمو اوجاعه آنی
چون ایسینه صو اولر بالعرض حار ایدر آنی حلق اوجاعنه تیمار
اگر قاروبوزیله اولسه مبرد كبددن معده دن جری ایدر طرد
گر ایسی سو اچیلور بسه زاید ایدر هضمی و لونی داخی فاسد
اولر اورام حلق و صدره نافع جلی ایدر معده نی اول صرعه دافع
چو شكر یا عسل كه ایچله اول قمو خلطك بلور اسهاله یول
اولر صوكه اوله مالح یابس و حار اولر كیجی بیكه اویوزه تیمار
قتی اسسی سی ایدر جسمی كاسد كدار لونی ایدر ذهن فاسد
نتاكم كل صو یعنی قرع و انبیق ایدر عذب و فرات آنی بتحقیق
دكز صو بیله لیکن حكه و گر حذر له فالجه اول نفع ایدر

دری الثنده اولسه منعقد قان / اولر تحلیلله اول آکه درمان
اچلمز اول صوغلم اوله مکدر / مثانه کردده طاش ظاهر ایدر
اچرسه بر ضرورتده آنی انسان / صوغان و سر سقودر آکه درمان
یولیکر زفت و یا کبریت اوله یقار / جربله اولر استسقایه تیمار
بر صله هم ماء ایله ایدر نفع / عصب اوجاعنی داخی ایدر دفع
ایدر شبیسی انک تبرید و تجفیف / قیام دمله ایدر نزف تخفیف
نحاسی اولسه اولر نافع فم / طحال و معده قولاغه دخی ام
ایدر نظر و یسینک طبع اسهال / حدیدیسی مجفف قمله قتال
مجفف اولدیغی فضه سی مبرد / که طبع فضه یابس دور و بارد
نه در محروث بیخ انجدان در / منقی معدیه اوبکا نریاندر
معین هضم دور و یابس و حار / ریاح و نفخه اولر تحلیل تیمار
اولر محلب اغاجی یابس و حار / محلل در ایدر اول بولی ادرار
نه دور مخ ایلک رطب و هم حار / صلابته الر آنوکله تیمار
غذا ویررسه دوشر انی کرم / قوا اعضا اولر آنوکله نرم
مخیضی اکلغل کم سرد در تر / تعبدن صوصیانه نفع ایدر

بخیندر طبعده کوکبینه مرجان / بودا اخی اولر بنیه اول اولسه درمان
نه در مرجان کوکی بستذ بل آنی / لجب در ایلر و آنوک بیانی
چو مرماحوز اولدی یابس و حار / صداع بارده ات آنکله تیمار
نه دور مرو دن بر نوع در اول / ریاح دفعن اتماکه بلور بول
محلل اولدیغی مرو و رطب هم حار / صداع بارده ایدر نفع تیمار
قفولوسی اولدی مرماحور ای خو / ققوسی اذا اولدی اسمو سا یقین در
بریسی مرو ابیض کم درلر / اکا بعضی لسان الثور درلر
بریسی داخی مرماهوش در حار / صداع بارده اول ولد تیمار
چو معده دردنک اصلی اوله بلغم / مقوی در ورود دردینه اولم
نه در بر صمغ مر یابس در و حار / قروح آتا دنه ات آنی تیمار
اولر اول بلغمی اوراسه نافع / محلل در ریاحه جمله دافع
قوابیه اولر سرکیله اول نفع / کزک تحلیلله ایدر مدس دفع
نه دور مرقشیسا روشنایی / که ویرر کوزلره نور و ضیایی
اچنجیده در اول یابس و حار / الر تحلیلله اورامه تیمار
چو مرداسنج یابس در و هم حار / بهق کیدر آنوکیله هم آثار

بحسدر

که اولا تن اول آثاریله معیوب / انکله زشت کورینه کن خوب
الور قلتوخ قوقوسی آنوکله زایل / کل آراسنده اولور عندم حاصل
نجا کم قوریا تانه کول آکا / قیالور آکه دکل کم قوقوسی اوکا
مراره اوت دورر جمله مرارات / که ادرسنده که ایدر جوع آفات
قمز اول کم کره صو اولسه نازک / بشه اولسه تنقیه هم جسمه حارک
کیکوک اودی دورر کوزه انفع / نه جواندن کم الاذات الاربع
قلانک توتیه قامع طلاسی / ورم آثارینک هم اول دواسی
اودی قودوک کزانه اولدی نافع / تشنج آفتینه داخی دافع
صیغر اودا اولدی درت آنجلوده اقوا / پس اول استهلاک ایسر آیو نکدر اولی
انک اردنجه درماغز له ضانک / بیلکی اشلاغزا وکردن آنوک
دوا ایبیه اولور غایتده دافع / قلخداغی بثوره داخی نافع
ادیجک کل تغسیله آنی تقطیر / هم ایدر فتح افواه بواسیر
یوز حیوان نهوشینه اولدیلر پاک / حزاری کیدرر باشی ادر پاک
چو نطرون اولا و قیمولیا هم / انکله بیله باش یونسه الدوام
صداعی ایدر کچینک اودی زایل / سکاوینک ادی در زهر قاتل

دماغه

دماغه اصلنوک اودی ادر نفع / یوک اغریسنی داخی قلور دفع
روباه و بازی و کلنک اودی هم / الور کوز ظلمتن کیدرمکاام
هم اولور کوزه صوانماکه مانع / هم اولور انتشاره داخی دافع
چومر زنجوش صوتی طرنه ادیله / سعوط اول رسمه کم وردر ادیله
اولور اول لقوه نک رنجینه نافع / اولور تیزده استعاطیله آکا دافع
قروحه کم اوله اول کوزده واقع / جذامه داخی عصفور اودی نافع
ولی اجسه کرکدر آنی مجذوم / بو ایش استاذلردن اولدی معلوم
قولخ دردینه درکبش اودی نافع / جبل کبشینک اودی نهشه نافع
یلنجک اودی افعینوک دخی هم / ارخ سندن انی ایچانه اولور سم
اولور قرتال ادی قولاغه نافع / قلخ دن چون اغرلخ اوله واقع
چو آنی ایدهلر قولاغه تقطیر / اولور اول ثقلی دفع اتماکه تدبیر
طبیعتده نجادر دیر سک مسک / مقوی القلب در هم کرم و هم خشک
دماغ معتدل له کوزه نافع / رطوباتینه کوزک جمله قاطع
مفرح دورر اول و ذهنه ادر نفع / سمومی ایدرو خفقانی هم دفع
اولور مشمش که زردالو درر تر / دخی سهو و صداعی دفع ایدر

اولور اول حمیات حادّه دافع   دخی اول معده یاکه اسّی اوله نافع

نه دُر مشك طرامشیع ای نکو کار   اچنجی رتبه‌ده یابس درو حار

بتنلردن دنر اول بر نوع قضبان   مشادورر آگا نبت زعفران

رطوبات لزج آنوکله کیدر   گلردن معده‌یه اول نفع ایدر

شرابیدر گهیله غشیه نافع   حصایه داخی تفتیتیله دافع

مدرّ الطمث دورر اول یقینی   اچلسه طشره چیقارر جنینی

اولور مشوی بریان رطب و هم حار   طبیعتده ولیکن هضم دشوار

گرکمز کم گشاده سز اولا اول   الوریسه رداءت اندن الوبوك

بدن قوت بلور اندن تمامی   ولیکن خوب اولدخده انهضامی

نه دورر مصل اول ماء اللبندر   که صفراویه اول نفع بدندر

طبیعتده اولدی یابس داخی بارد   الر اول صفراویه اول قیئیله طارد

نجادر مصطکی ثانیده یابس   الر اول تسهیله طبعه حابس

سنوخ سوگللری اول جبر ایدر   سعال بلغمی آنوکله کیدر

بلور اندن جگرله معده قوت   اویاندرچون که اول پریشه شهوت

بو مغره طین احمردر و یابس   جراحاته مدملدر طبعه حابس

طلاسی ایدر جگر اوجاعنه نفع   حرارتدن اولن اورامه ایدر نفع

بتر یا بندن بردر لو دخی یار   مغاث املك کوکیدر رطب و هم حار

مقوّی دورر اعضایه مسمّن   محرّك باهه‌در اول ولی ساکن

نه دُر بر صمغ دورر مقل ازرق   اولور ثانیده بردو یبسه ملحق

مدرّ بول داخی طمث درهم   ادرار اسهاله سودا داخی بلغم

نجادر ملح یابس دورو هم حار   جرب‌له حکّه‌ات آنی تیمار

جرب چون قرحلو اوله اولزام   کورك کم حکنك اصلی اوله بلغم

یلاغج طوز که ادیدر اندرانی   قمو املاحدن یکرك بل آنی

تیز ایدر منحذن بیسن طعامی   کدارر معده اوجاعن تمامی

بلر اسهال انکله خام بلغم   عفن اولدخده بو سودا دخی هم

الردش آننه سستی اولسه نافع   عفونتدن قمو نسنایه دافع

ادر اول ذهن خوب و لون روشن   که اولدر قامسی الواندن احسن

ضماد ایدلسه انوکله بزرکتان   اولر عقرب اسردوغینه درمان

مل و سرکیله اولرسه تدابیر   اسردوغینه اولور خوب تدبیر

ملوخیا در خبازادن بری بل   نرو بارد صداعه آنی دواقل

طلاسی معلهبیله صداعه نافع — اولورچون انتهابده اولدی مانع
صداعه ایسدن اولورسه واقع — انکله اولورضمادی اندکده نافع
اولیجق آنوکیله اربده انی هم — اولور کوزل دخی ایسسی دردینه ام
سدد سوررمراراو کبددن — اولور لابد صحیح آنوکیله تن
صوبندن ایچنك بروزن درهم — اولر تفتیحنه اول سده‌نك ام
نه دورور **مت** یپراغه دشن نم — که اوله انده حلاوت منفعت هم
بیه خود دشسه طشك اسننه اوطال — نتاکم شیر خشت ات عقده حل
طلول ایچنده تعلیبیله درمق — بیه بلوط و بیه خود دفلیبه دوشن
یوزدده طل کم دفلیبه دوشر — سخنیح واجب انده کم الرشر
بخادر **موز** اکله رطب و هم حار — غذا ویرر چوغ و بول ایدر ادرار
چوبلدك حارویابس **مومیای** — خناقرات آنوکیله دوائی
دکیلانه یوجه یردن دشانا — دخی ضلع و سکوك کم اول اوشانه
دخی لقوه‌یله صرع و فالجه اول — صداع بارده ایدر منفعت بول
نه دورر شمع **موم** اوش یابس و حار — انکله ایله مغص و نفخه تیمار
مفاصله کیدر رنجی اولسه بارد — طلاسی شربی اولر اولدرده طارد

نحاد

بخادر **میعه** یابس دورر و هم حار — ورر اچماکه آنك حیضه ادرار
سعالیله زکامه اولدی نافع — جذامك رنجنه هم اولدی دافع
دیا بیمرکم نه دی **میویزج** اکله — قراحمص یکیدر سوزی دکله
بخادر حار ویابس محرق اکال — الر زر نیخله اول قمله قتال
یقین **می‌نختج** اولر کرم و هم تر — مثانه‌یله کلایه نفع ایلر
نه در دیو صوراریسك بو **میبه** — اولر ایو شرابکه آدی دریه
کبدله معده زخمینه اولدر درمان — کدر قی آنوکیله داخی غثیان

فصل النون

چوبلدك **نارجیلی** یابس و حار — بواسیره یغیله ایله تیمار
نه در هندوستانك قوزدر اول — بلر تقطیر بولك دفعنه یول
اولر **نارنج** قشری یابس و حار — اچنجی دتبده ای شمع ابصار
ترنجه بکزر اول قدر اولسه وارد — صووخ بللاره تحلیلیله طارد
اچنجیده الدی **نانخواه** یابس و حار — حصای صورر و بولی ایدر ادرار
اولر اسکی استمالده دافع — شرابیله صووخ معده‌یه نافع
اولور اول سده‌لر قرحینه درمان — اولور ساکن انکله رنج غثیان

چوروکی سنبل اولدی ناردین حار
دخی یابس ادر اول بول ادرار

نجادر بنق بارد دورو یابس
مقوی معده یا و طبیعه حابس

نجادر نارمشک اول یابس و حار
انکله ایت غلیظ اورامه تیمار

کبدله معده‌ی آرد انوکله
بلورلر چوغ منافع سوزی دکله

نحاس اوچنجیده اول یابس و حار
انکله ماء اصفر اولر ادرار

اولور و سختج آدی اولسه محرق
ییتی ایدر بصر نورینی الحق

یر اول بیراده بولسه لحم زاید
اولر هر قبیله کم ایره مسود

کیکلدورر نخاله یابس و حار
کوکز نرم ایتمکه ایت آنی تیمار

نه درلر نرکسه ادیله عبهر
نه آنده یبس ارتخ ور نه خود حر

دماغک سده سی فتحینه نافع
رطوبتدن صداعه داخی دافع

چو آقله اولدی نسرین یابس و حار
کرک قیء فواقه آنوکله تیمار

چو اولدی بورق ارمنی آد نطرون
اولور فالجه قولنجه نفع افزون

ایلکنجی رتبده اودر یابس و حار
غلیظ اخلاطه اولر انکله تیمار

ایکنجیده اولدی نعنع یابس و حار
بقولک الطفی اولدر بهر کار

قوی ایدر معده‌نی انجغورغی ساکن
اول ایکی امتلادن اولسه کاین

نجادر نغط صوانلینه یابس حار
سعالی مزمن و ربوه اولدی تیمار

کلدر آنوکله اوجاع مفاصل
بیاض عینی فالج لقوه زایل

مشیمیله اندرر اولمش جنینی
ادر فتح هم اولدر یقینی

اولر آنکله حب القرع و دیدان
طلاسی لسعه حشراته درمان

اولر حار و مجفف هم نمکسود
رطوبت بلغم ایسه نا ادر سود

اولر صرع اهلینه نافع بهر رو
ولی اندن اولر قولنجه قورخو

نجادر نوره یابس دور و هم حار
بلور چوخ نفع اندن سوزش نار

ولی چون اوله مغسول و مجفف
بودر دفترده اولن سوزن مؤلف

معتدل در قروحه که اوله فاسد
بیر اول تندن بلورسه لحم زاید

نوا چاکردک و حوما نواسی
ور آنوک حر و یبسی هم جلاسی

ادیله چون ادالر آنی محرق
خبیث اورامه نفع ایدر محقق

چون احراق ایدیلیجک اوله مغسول
ادرکه بکلرم چوخ حسن مقبول

نواسی اهلیلجک کم اوله اصفر
قروحه که اسکی اوله نفع ایدر

بهق بولنانکله هم برص نفع
ادر اغلانلرک اکثر دکن دفع

جراحات ردی و صلبه نافع
الزاول و دخی هم نزفه دافع

نواسی کابلینک خشک و هم سرد
ادر ارد لکن عسر بول اول طرد

حقنه دیکانی اولر اول ام
بنی ایدر سخندوسی دخی هم

فصل الواو

وبر یوکلدر اکر طوشانک اولسه
طارتر بر تیغی آنکله طولسه

آنوکیله صبه کونلک او اغجی
آنوکیله بله یومرده آغجی

اولور فی الحال ساکن اول اخرقان
بودر دارو کرا وله عرق شریان

بجادر وج صوورسک یابس و حار
وروور لونه صفا و بوله ادرار

طحال و مغص و فتقه اولدی نافع
دخی کوزک بیاضینه اولدی دافع

ودع در قوتیله بل صدف وار
اولور اول بارد و یابس بهر کار

وزغ اسمی اولور بل سام قاتل
ذراریح اوتیله آکا دوا قل

چو محرق اوله کوز آجینه نافع
قروح جفن و حرق ناره دافع

بجادر طبع ورشوک یابس و حار
طلاسی کرده او جاعینه تیمار

دخی او جاع مثانایه اولور ام
مثانه بارد اولسه و کلاهم

یمنده چون اکولر آنی بر ایل
ورراوت بل تمام اولنجه حاصل

ورق یپرق ترنجول یابس حار
سخندوسی سوخ معدایه تیمار

کدر

127

کدر اندن اول اچلسه بودت
نه در سمکم الوز ایل رطوبت

نه در شفتالونک یابس دروحار
سدر بطنک سعلجانین بیک بار

کبا که چون ضماد ایدلر آنی
بودورر نفع دیدم ایشد آنی

شکوت یپراغی یابس دور و بارد
اولور اسهال الله صفرایه طارد

ولیکن محترق اولدقده صفرا
بناکم بلغم و هم خلط سودا

اولور اول نافض و هم صرعه نافع
هم اولور اختناق رحمه دافع

مفاصل نقرسه داخی ادر نفع
قموقتال اونک شربن ادر دفع

کلم یپراغی یابس دور و هم حار
ادرلر آنی مرهم لرده درکار

دکل یپراغی اولسه باشه تضمید
حرارتن صداعک ایده تبرید

اولر بلغونک اولسه یابس و حار
دخی قابض ستنقی ای هزوار

دخی هر نوع قرحه کم اوله تر
ضمادی اورام حاره نفع ایدر

چو سروک یپراغی در یابس و حار
کوکیله ساکن اولور حرقت نار

قلاغه اولدی نافع برک زیتون
طوتلسه آغزده اکر دارو میمون

ولی مطبوخ کتارک کم اولا ام
انی اول وقت کم امساک اده فم

ارک یپراغی صوینه نغرغر
موادک دفع ادر سیلانین ای حر

قومنز که اوله لثاة و حلقه سایل / که اوله آنکله چوخ اوجاع حاصل
کبر بیراغی دورر یابس و حار / خنازیری کیدارر اول بیکبار
ضماد اولدخده و اولر طلاسی / بشوریله قوابینک دواسی
چو توتک برکی صوده طبخ بوله / دش اغریسی انکله زایل اوله
تمضمض ایدجک کیشی اول آبی / دگل برگیله دز شعرک خضابی
اجنجیده اولدی کوکجه بیراغی خر / شدید القبض دز تجفیف ایدر
چو برک مصطکی دز سرد و یابس / اولر نزف و دم و اسهاله حابس
شول اسهاله که ضعف معدهدن اول / کلا و ضعف ترلکدن اولا بول
چو برک نبق دورر سد اینی بیل / که اولر اول مجفف هم محلل
قوی ایدر شعر قیلر نضج اورام / نه حکمت کسترر کور خلقه علام
کم اول سیلر بنی نایدر کلدر / انک ورلیغنه حاشا نه شکدر
بجادر برک حنظل یابس و حار / جذامه اولر آنوکیله تیمار
ولی داخی ادویه ایله اولر اول ام / ایدر اسهال سودا داخی بلغم
ایکدارر صرع و مالیخولیانی / زا تمش حق مبارک بو دوانی
بجادر ورد احمر طبع بارد / دخی یابس بودر دفترده وارد

ثمایل

ثمایل و قروحه اولدی دافع / اولر نفث دمه اقماع نافع
عدسله خلط ادب اولنسه والم / صداع حاره اولر اول قوی ام
دماغ و یورکه دز اول مقوی / مسهلدر حقیقتله بو دعوی
دماغ و قلبه داخی ورد تفاح / ویرر قوت اولور ریحانی ارواح
بجادر رطب و بارد ورد خشخاش / چو ایدیله ضماد آنوکله باش
حرارتدن بش اغریسینه نافع / اولور هم سهر تجبینه دافع
سفرجل وردی و لوز و کمثری / دماغ و قلبه اولدیلر مقوی
ایچی داخی طبیعتده اولد بارد / حرارات و دماغ و قلبه طارد
یقین بل ورد باقلائی بارد / دماغه عارض اولن حره طارد
نه دورر وسمه بلنکت بیراغی در / نه بیرم کم اره شعری قرردر
الیجیده اولد یابس لیک اولر حار / صو کتندن اولک ای پاک دیدار
وسخ چرک و مسخن چرک حمام / ایکدر آنوکله امجلد اکی اورام
قلحده اولن وسخدر داخسه ام / ایخلارک شقوقینه دخی هم

فصل الهاء

سیردر هرطمان قابض محلل / مجفف معتدل هم سوزیکه بل

بجادر هندیا بل سردوهم تر — صوکنده اوکلک ای علمه مظهر
عجمده کاشنی در آنک آدی — کلادر نقرسه آنوك ضمادی
حرارتدن کز اغریسی اولسه واقع — ضمادی اولر آنوك آکه نافع
یرکده ایدر اول خفقان زایل — ضمادی اریپه اتیله اولسه حاصل
الور صفرا دخی هیجانه نافع — الور حمای ربعه داخی دافع
سویقیله ضمادی نفع ایدر — یلان عقرب سمومن دفع ایدر
ندلسنه دربو هوفاریقون اکله — دردیلر حب بلسان سوزدی کله
دخی لر درلر اول درکادی روم — اگرچه بوادیله اولدی موسوم
بدخلو در اول وچیچاکی اصفر — ورر اول رنکه لر آدی اولدی احمر
اچنجیده الور اول یابس وحار — ادر بولی وحیضی داخی ادرار
ضمادی در انوك اورامه نافع — اولر اود کبینکینه داخی نافع
بجادر هیل بوا یابس وحار — مقوی دریسراکه اول هرکار

فصل الياء

بجادر یاسمین یابس دروحار — اچنجیده اذآنی افلاجه تیمار
کلف لکه لقوه داخی الورام — صداعه داخی اصلی اوله بلغم

قزل یاقوت دراول وسواسه دافع — دخی خفقان وضعف قلبه نافع
نه در ییبروح ابروی صنم در — کوکی ادیله لفاح ای بری در
برش بر هفته آنوکله اولسه — عجبمی فرحه اولمادن سغ اولسه
مسبت در کر اندن نصف درهم — اچلسه باده داخی آنوکله هم
اولر ایلا که کر عضوی کسیله — دکلدر چاره کم دردینی بیله
آنوکله عاج قیناسه الت ساعت — اوله ایله نرم همانا غدا طاعت
یتوغی سود لکندر آدله بلك — بلاشك اولر استعمال قاتل
کر کدورر پس آکا حسن تدبیر — که اوله مستقیم وقانی تحدید
اولر انواع چوخ بیدبیسی مشهور — که شیرم دررو عشراه طبع پرنور
دخی هم لاعیبله عرطنیثا — دخی قنطافلون کم اولدی پیدا
که فنجنکشت درلر آکه مردم — چوماذریون وماهودانه هفتم
قمو اچنجده یابس دروحار — تمامیله الور آنوکله تیمار
چوماذریون دوشه بالخلو کوله — بلغ صواستینه چیخ صافی اوله
قبارر سودی فنده وارسه قبل — بواسیری دخی ایدر قطع کی بل
یرایکی قطره ارسه دیشه اندن — چخارر قوتیله آنی یریندن

هراوت کم دوشتنه بردّه بلا ساق … آکا یقطین دیدی دانای آفاق

بناتکم قاون و قربوزو پارو … قباغ و آکه بکزر جمله دارو

یلنجوجك صورسك آدر عود … بزری آنك عبث بابنده اولدی موجود

اولر ینبوت یابس طبع و بارد … اچنجیده قتی اسهاله طارد

کتورر لذع سوز اول قی غثیان … اولر اول خلقه و اسهاله درمان

چوقینامش صو ییله صاچله ایو … الر قنلیله کبکك دفعنه ایو

بو ثافسیا که ینتونله اولر یاد … درا وچنجیده کرم و خشك استاذ

بدندن ایدر اول اسهال بلغم … دیدك سوز خالصن والله اعلم

القانون الثانی

فی تقسیم الادویة المفردة وبیان الادویة المرکبة

وهو یشتمل علی مقالات

المقالة الاولی

فیما یسهل الاخلاط من الادویة

مسهلات الصفراء

اولر محمود ییله اسهال صفرا … که اولدر قامودن اول اشدّ قوی

اجیلر تلثدن اولنجه قیراط … اولر دفع آنوکیله بونجه آفات

اولر صفرای دفع اتماکه نافع … سفرجل اولدی انوك ضربنه دافع

مضرت معدیه ایدر انی بل … اشتدك ایت انی آنکله زایل

ادر اسهال صفرای صبر هم … یرم درهمدن اولنجه ایکی درهم

اکر چوغ اپچلاو ایده ایذا … صلاحی صمغ و مقل و هم کثیرا

دخی براوقیه صارو هلیلج … انك قدرنجه داخی هم بنفسج

خیار شنبردن ایچ و هم بومقدار … بو تمر هندی داخی اتمه انکار

مسهلات البلغم

دلرسك کم اوله اسهال بلغم … ادایم ساکا شرح آنی دخی هم

ایکی دانقجه مغز شحم حنظل … که اصلاحیچون اولا اول معسل

ایکی دانق دخی هم نصف دانق … اکا قثا الحمار اوله محقق

بودر منها جلا کرچی دخیلر … بو اوتدن ایکی دانق لیس دیدیلر

دخی بوروق له طوزدن نصف درهم … سنرر تندن نه کم وارسه بلغم

یرم درهم بره ایرنجه تربد … اچلسه بلغم اسهال ابد لابد

چوغاریقون اوله بردانق و نیم … تمام اولنجه درهم یوق دررّ بیم

چو حب النیل اوله اولقدر هم   ادرار اول داخی هم اسهال بلغم

مسهلات السوداء

قره اهلیله قابی شاهترج هم   اولر سوداء اسهالنه تمکله ام
دخی بسفایج افتیمون سبستان   اولر سودانک اخراجینه درمان
چوبر او قید کاور هر بریندن   که سودادن ایرشه آنو کله تن
کلوک دو کلجو کندن نیم درهم   بو سودایه اولر اسهالکه ام

المقالة الثانیة فیما یقبض و یبرد من الادویة المفردة

دوالردن که ایلر قبض و تبرید   نه در کوش اول که ایدم آنی تعدید
اولر اول آس و سماق و هلیلج   دمردا کی خبث داخی بلیلج
اقاقیا و دخی بسدله املج   دخی طین ارمنی و برد اخی عوسج
دخی جفت و شیان و داخی امک   دخی شکیله طرثوث مبارک
دخی اول جلناری کم بلا اول   طباشیر بله قارشمخلغا بولک
قرو کشنیز و ساذج داخی فوفل   قزی دیلی دذم ساکا مفصل
دخی مازو و هم حماض و ریباس   چو بر بارید مبرد قامو جناس

المقالة الثالثة فیما یسخن و لا یسهل

مسخن نسنه که آندن یوخدر اسهال   اشت دیبایم اولدک اهل اقبال
نه در کندسله کندر داخی فلفل   دخی هم قردمانا دار فلفل
دخی قرطم له نعنع دودو اذخر   کبرله قرفه محلبدر دخی بزر
دخی هم انجره شیحیله صعتر   دخی هم اشنه و هم میعه عنبر
دخی وجبله عود و داخی اکلیل   کشوث و زنجبیل و زبد بی قیل
دخی هم ساذج و بزر داخی لادن   دخی بانخواه و جعده بل انیسن
شبث و قنه و فوه دخی مر   دخی خروع که داکل طعمی انک مر
دخی هم حندقوقا و فراسیون   سلیخه برسیاوشان داخی نطرون
بوماهیران و فطراسالیون درر   اساروان داخی ای دریای پر در
دخی زفتیله خولنجان و زوفا   درش دانش حقیقی ایله ایفا
دخی هم مردقوش و انجدان هم   دخی حاشا و دار شیشعان هم
شکاعا بابونج هم رازیانه   قصبله ایرز ذریره له لسانه
دخی هم حبة السوداء حلتیت   دخی هم حبة الخضراء کبریت
اشقله قسط و توم و نفط و خردل   کبابه قامسن کوش ان مفصل
دخی هم عاقرقرحا و بلسان   شقایق اول که اولر منسوب نعمان

المقالة في ذكر الثواني والثوالث من الادوية اولا في المنتخب المقالة الرابعة

عقاقیرڭ قواسی در اوایل   ثوانی و ثوالث جمله عامل

نه دورر قوتی اولا سخونت   دخی برد یله یبس و هم لدونت

ثوانیدن براول کم اید انضاج   نه وقتین که اوله ماده آکه محتاج

حرارتلو کرکدورو لزج هم   بو منضج که اوله ماده دفعنه ام

نتاکم زفت و راتینج دخی شحم   چو طوله ماده پیله عضوده لحم

دخی باغیله صوکه اولا مسخن   دخی حنظل که اولا طبخی معین

ثوالث مثل تفتیت حصادر   که بیری انک مثانه یا کلادر

کرکدر اول ملطف هم مسلین   مقطع که هم اول الثه اوله معاون

نتاکه اصل قصب هم اصل هلیون   زجاج محرق ای یخشی همایون

في الادوية الفتاحة

ثوابتدن که اولا فتاح و دافع   کرکدر که اوله ملطف هم مقطع

مثالی بورق اولر آنك و مز   دخی عنصل که لوز تلخ ای حر

دخی اصل سوسن و هم اصل نرجس   کبر که بورق و بر داخی ترمس

چو قابض اوله فتاحك مزاجی   الامز دشردن انوك علاجی

دخی

دخی درلو ادویه ایله ایچلر اول   سدد فتحنه اچاردن بلز یول

القانون الرابع

في تركيب الادوية المفردة والمركبة وهو على فصلين

الفصل الاول

في معرفة التركيب

چون الدك مفرداتی خوش بترتیب   دیالم کم نجه اولدی رسم ترکیب

مرکبدن که ترکیب ایتدی استاد   ایدالم هر برندن برنجی یاد

دیالم هر برندن نسنه از از   که بوندن اطناب سغمز کار ایجاز

کمول کوکلندن کم مضبوط الا اول   بلو باقیسنو ایضاحنه یول

چو بلدك قوتینی مفرداتك   نه درلو نفع ایدر هر برا و نك

دیایم کم سبب ترکیبه نادن   عبارتله که رشك اللنه اکادر

براول کیم شبیه مفرده حاجت   دشورد آنی ترکیبه ضرورت

نتاکم معتدل اولسه کرکلو   بلنماسه انجلاین هیچ دارو

اکی اوتیله بربسی ابرد اندن   بربسی داخی اولا اندن اسخن

کرکدر اول ایکی جمع اولب ترتیب   حصول حاجتیچون بوله ترکیب

دخی اولکم مرضده اوله شدت وفا ایتمایه برا تداعی قوت

الکی اوت بزر بربنه اولب مظاهر مرض کیبی انده شدتلی وله ظاهر

یه دارو قوتنده اوله شدت یه سمیتله اوله انده مضرت

مرکب اولنه اول کرک که اول بوله سمیتی دفع ایتمکا یول

بله سمیت اولن اوتده واقع که نه دارودر اولن آکه دافع

انوکله ایده سمیتنی دفع که ایتما ایتدکینه ایرشا نفع

بدخود صبر ولعل اوله اختلافی اکا بر دارو اولامایه وافی

نتاکه اوله کرکلو قبض وتحلیل براوقتدن براکی بولمایه تحصیل

کرک پس آکه کم قصد ایده ترکیب قواسز اوت کرک بلمک ترتیب

که مفرددن اکلایه نه مقدار مرکبده کرکدر که اولمیا ضار

برابر اولمیا کیفیتیله بری بیربنه نفع قوتیله

بلیسز اشبو سوزدن کم مرکب که ازدن اوله که چوخدن مرتب

کلمندن اوله اقل کیمندن اکثر لمی اوله توسطده برابر

پس اوزان مختلف اولدوغی اسباب یدی در فصل ایدلم بهر باب

بری ضعف دوا اولور و قوت اکنجی کثرت نفعیله قلت

شرفدر

شرفدر نفعده اوچنجی وخست دخی اول کم منفعتده اوله شرکت

بشنجی قرب وبعد عضو معلول ارادن که اوت اکا اندن اوله موصول

نه در التنجی مفردده مضرت اوله یه اولمیه انده بو حالت

یدنجی اولکم مرکبده اوله دارو که نافع نفعنی کسه بهزرو

یه اولمایه مرکبده اولدخی هم زقانون شفا والله اعلم

چو قوتده الا شدت بهر حال کرکدور دوادن ایتمک اقلال

دواده چونکه اوله ضعف قوت کرکدورزا وراده آکه کثرت

چون اوله منفعت کثرتله ناچار فریضه اولور اول آراده اکثار

قلیل المنفعه اولسه بهر حال اولور واجب که ایدیله انده اقلال

شریف النفعده اکثار واجب حسیس النفع در اقلاله طالب

چو اوله منفرد نفعنده اکثار کرکدر که اولمیا اقلاله مقدار

چو صبر و عضو اوله معددن دور دوا آکا کرک که اوله موفور

مرکبده اولسه اولکم بالضروره اده ایرخ دوایه ضعف قوه

کرک اکثار اوراده بهر حال وکر اولمایه واجب اولور اقلال

دواده اولسه ضرر فرض اوله تقلیل که اولمایه کرک اکثارنی قبل

ك

بیدی اولدی پس یقین اسباب اقلال ... بیدی اکثارک دخی اسبابی بهر حال

اگر بعضی اده ایجاب اکثار ... قلانن استیه تقلیل مقدار

ویا بالعکس انی طوت که اوله اکثر ... وگر اولوریسه جمله برابر

اراده قرض قصدی معتدلدر ... نه سوز که ابده حکیم آرام دلدر

بو قانونات یاد ایله بترتیب ... که روشن اوله ساکا علم ترکیب

چو دستورات ترکیب اولدروشن ... مرکبدن سوزا بدالم مبین

ادالم برقچن هر بابده فصل ... که بو منظومده ایجازدر اصل

که نطقک قافیه تنک اولور ناطق ... نجه سویلنسا قالور کیرو باقی

خاصه علم طب کم بی کرانددر ... نجه اکم درلریسه بیش ازاندر

الفصل الثاني في المركبات

وهو محتو على عدة مقالات

المقالة الاولى

في الاشربة

شراب السفرجل

اولور ابو شرابی بردو یابس ... صو صانیغه مفید وطبعه حابس

مقوی القلب در خفقانه نافع ... مقوی الشهوه در غثیانه دافع

صنعتی

سفرجل اکشیسن ساغن الوسن ... ایو قوخولسین وهم صلوسن

یونب قابین وایچن ایلیب شق ... پس آنی دش هواده ایلکل دق

بدآغج هاونده که اوله ساغ وخوش بو ... پس آکا جوش وزکم اوله دارو

پس آغ شکر قوا اولنجه محلی ... پس آنی ایلکل پاک ومصفی

پس آنی کاشی یه چینی اناده ... قوغل دیلرسک اندن استفاده

شراب التفاح

شراب سیب بارد دور ویابس ... الور اسهال صفرا قی حابس

براکه معده یه قوت ویرر اول ... قوی ایدر نفسی کوکلی شادمان اول

صنعتی

دکل اول تفاح که اوله پاک جوهر ... ولی هاونده کم اوله مجر

پس آنی عصر ادب ایله مصفی ... دلرسک شکر ایله قیل محلی

انی قیقنغل اولنجه منصف ... شرابی المنک بودر مؤلف

چو شامی اولمبا یا اصفهانی ... صورب بول آنلره یاخن اولانی

ورانلدن چون ضرورت اولدی واقع — کرکلو سنجه کم اول اوله نافع

شراب الرمان

شراب نار که اولا اصل رمان — قی و اسهال صفرایه اولدی درمان
قوی ایدر معده‌نی آچر اشتهانی — سرور غشیان ایله باش داغنی دائی

صنعته

سکنجبین خوش مایه ناری اک مصفی — اذا آنی یارسی قالنجه مغلی
غذوبت بالنجه آکا شکر قو — قو برخ دیلسک که اوله بود ارو
قوانکله بله طاقات نعنع — که تر اوله انی ایده منعنع

شراب البنفسج

بنفشانک شرابی اولدی نافع — بلکور دردینه ذات الجنبه نافع
کدر ذات الریه آنوکله یکسر — طبیعت نرم اولور وصدر وحنجر
سعالی که اوله حما بیله ادر دفع — دخی ادرار بول ایدر زهی نفع

صنعته

بنفسجدن که اندن اولمیه قمع — کرک برمن وزننجه اولا جمع
اکا درد بنجه داخی صو قیالر — پس آنی نرم اود ازره قیالر

کدنجه

کدنجه قوتنی آنی قیندالر — صو بینی آیرب صافی ادالر
صونک هر رطلنه برمن شکر — قیبین کیرو آنی قیندالر
اکا داکن که اولا ظاهر قوامی — کپوکن قرشو آلالر تمامی
پس اندورب ادالر آنی شربت — بو صنعتده بودور راست تجربت

شراب النیلوفر

نجا ذرا کله نیلوفر شرابی — سکا فصل ایدیم دکله بو بابی
سعال ذات جنبه اولدی نافع — صداعه داخی که اوله حار دافع
صوصالغله دخی ذات الریه نفع — بلب اندن سهر داخی اولور دفع
چو اوله اول سهر اصلی حرارت — یورک داخی بلور آنکله قوت
نه ماده کم دکر صدره بوله یول — یه خود معدایه آنی دفع ایدر بول
دخی صفرادن اولن حمیاتی — کدرمکه اولدی آنک نفع قاتی

صنعته

انوک بپراغی کم اوله اول تر — درالر رطل وزننجه برابر
انوک درد بنجه صو دا قیندالر — پس اول بپراغدن انی صافی ادالر
انوک هر رطلنه برمن شکر — که اوله آخ ترا زوده برابر

قیب قینادلر آنی تمامی — البنجه اند جلابک قوامی

شراب النارنج

چو نارنجک اوله صفرایه قامع — اولور هم صداع حاره نافع
اولور آنوکله تسکین عطشان — دخی دفع التهاب و نفع خفقان
مشهی در طعامه قیئه قامع — مقوی معدیه مخموره نافع

صنعته

ادالر اولا نارنج تقشیر — پس ایده لر مصفی بعده تعصیر
صوینه دن پس انک اون رطل الالر — قلنجه نصف قینامش قلالر
قیالر رطله پس آله شکر — کرو قینادبن کفن الالر
مصفی ایده بانک قالنینی — قیالر بوارایه که اوله چینی

شراب الحماض

چو حماضک اوله اولور مفرح — براکه داخی پس روحه مروح
مقوی معدیه صفرایه قامع — هم اسیدن اولن خفقانه نافع
دخی اولور دماغه اول مقوی — مجرد هضمه بونکله دیدی راوی

صنعته

کرک

136

گرگ اون رطل شکر وزن ادالر — برز صوبیله آنی قیندالر
اری خوش بویی اغاجی کازرالر — اولنجه مستوی آنی ازالر ٢
برز نارنجدن قواکه حماض — که خوش اولنجه ایده اخماض
پس آنی صوودوبن کوترالر — نه ایشه کم کرکدورسه سرالر

آنی

المقالة الثانیة فی السکنجبینات

سکنجبین ساذج

نجادر دیرسک اسکنجبین نج — که اوله سکری هم اوله ساذج
اولور اول حمیات حاره نافع — عطشله سده لاه داخی قامع
قمز اول معدده صفراو بلغم — جکر اسهی لغین تبرید ادرهم
دوتر صحته انی کم اوله محرور — ادر امراض صفراوی بهی دور
غضب اوجاعنه کوکرده دضار — سعالده داخی ایدربولی ادرار

صنعته

الالر سرکلت که اسکی اوله بیش من — صو داخی بیسنجه الکشی لکر اندا
قیالر سرکه وزنجه آله شکر — که اوله اخ اکل اکل قیندالر
اکا داکن که اوله ظاهر قوامی — کتورالر که انک اولدر تمامی

سكنجبین بزوری حار

بزوریسی اولوك كم اوله اول حار — سدد كیدرر و بول ایدر ادرار
سرر خاصیتیله معده‌دن هم — فضولی كه اوله ماده آكه بلغم
تهیج كیدرر هم سوء قنیه — صوصالخ داخی كم ساغ اوله بنیه

صنعته

كرفس و هم كبرله رازیانه — كوكندن آل یدی بیدی ای یكانه
درمله كه اولمیه انده كم و بیش — دلرسك كه ایتمیاسن نوشكی نیش
عصاره غافث و راوند چینی — اوچ اندن اوچ دخی شندن یقینی
انیسون و كرفس و رازیانه — كشوث و كاسنی ای فخر زمانه
بزورندن بلارك بیش بیش الغل — درمله دوكبن توز كبی قلغل
انی بر رطل خل خمره اصلت — اوچ یارم صو رطلیله اكا قت
چو انده اصلنا بر كیجه بر كون — تمامی چون كیجه بردون و بر كون
لكنجه ربع قبنت داخی اندر — قرشدر آنی آلو كیله دندر
چوكی قاریشه ایله آنی صافی — قوام شكر اكا برمن وافی
كرو قینت بلو نجه قوامی — كه اولدر بو بزورینك تمامی

سكنجبین بزوری بارد

بزوری بارد اولدخی اوله نافع — صوصالیغی و استسقایه دافع
ایدا اول داخی سوء قنیه دفع — ادرار هم حمیات حادیه نفع

صنعته

خیارین و قاون كسنی بزوری — دخی كسنی كوكینك هم قشوری
دخی هم قشر بیخ رازیانه — درشلویبن الغل ای یكانه
بزورك هر بریندن بیش بدرهم — قشور بیخ كاسنی اون بلا كم
قشور رازیانج اون درهم راست — كه انده اولمیا بیش و نه خود كاست
قموسنی هاون ایچینه صلالر — دوكبن توتیا كبی قلالر
صودن اوچ رطل ربع رطلجه خل — ایچینه قویلرتا كم اوله حل
كچجك بردن و كون قیندالر — قرشدوروب ایله راست ایدالر
پس آنی دوزدب غایتده صافی — قبالر آخر شكر برمن وافی
كرو قینادلر كه آله قوامی — بودور بو بزورینك تمامی

سكنجبین بزوری معتدل

بزورینك كم اوله اعتدالی — سددن پاك ایدر اول طحالی

جكردن دفع ایدر سدّه‌یی هم مركّب حمیّاته اولور اول ام

صنعت

كرفس و كاشنی و رازیانه بزورندن اوچ اوچ آل ای یگانه
خیارین و قاوندن داخی بش درملّه آل برابر كه اوله‌لی شر
قشور بیخ كاشنی ییدی درهم قشور و رازیانه كوكنك هم
درملّه اولدخی كارك كه اولا راست كه تركیبلكده اولمایه كم و كاست
صودن اوچ رطل ربع منّجه خل اچنده قوی ایكی كون اولا حل
پچیجك بر كجه كندز زمانی برّا منشّخ اودله قین تنغل آنی
كلدنجه ربع ییسرات آنی صافی قو آكه آق شكر بر منّ وافی
كرو قینت ارنجه اول قوامه كلدد اوددن چو ایرشدی تمامه

سكنجبین عسلی

عسل‌له اولسه اولر اعتدالی ملطّف هم مفتّح داخی حالی
بجا كم شكری در اول دخی هم اولر صنعتده اول رسمیله محكم
ولی خلّك ایكی رطلینه بش بال كرتكدر تا كه انوكله خوش الاحال

سكنجبین عنصلی

بیان صوغانی دراید له عنصل كی ایت اسكنجبین بنده تأمّل
سعال بلغمی‌یه كه اوله مزمن ایدر هم انتصاب و ربوی ساكن
كه اخشایه دشر امراض بارد اكا اولور بلغمی استسقایه طارد
اولور سرسامه كه اصلی اوله بلغم دخی فالجله لقوایه اولور ام
دشور را اول گكز لكله جنبنی كبددن سدّه سورر یقینی
طلحدن داخی سورر سدّه‌یی هم ولی جونكم اوله آنك اصلی بلغم

صنعت

بو عنصلدن آل اون من معیّن مصفّای عسلدن داخی اوچ من
مثلّث دادخی كم اوله صافی اوله نه خلط ایت ایكی منّ وافی
قموسن بر بر سنه خلط ایت كل انی كم در اطبّاكی اشتكل
دخی حلتیت و بزر رازیانه دخی هم عاقرقرحا یكانه
دخی هم زنجبیل و فوتنجدن درملّه الغل اون اون سن معیّن
دخی تخم و كرفس و فردومانا دخی كمّوندن آل بش بش ای دانا
درملّه دوك قموسن غیرناعم قو خال عنصله بر هفته دایم
چو بیر هفته كچه ات آنی صافی زجاجی ظرفه قوكه اوله شافی

کر کدر خل عنصل که اوله برمن | دیم اول خل داخی خوش مبین

صفت خل عنصل

بو عنصلدن بودر عمیله الرخل | دیا یور قل انی سن فکر له حل
انوك بر قاچ پیازینی درالر | اغاچ بیچاغله آنی بر ایرالر
اچینی طاشنی کبی آیدرلر | آنك بر منّنی اون منّ خلّه قورلر
کونه قورلر انی التمش کون تمامی | که کونشله دورر آنوك قوامی
چو التمش کون کچه آنی الالر | بجا کم شرطدر صافی قلالر

سکنجبین سفرجلی

اگر اسکنجبین اوله سفرجل | جکرده سدّه لاری ایلیه حل
کبدله معدیه اوله مقوّی | دخی هم شهوتنه اکله مداوی
طعامك سکمك لیکن ایدر دفع | مرضدن بیکی طورانه ایدر نفع

صنعته

قخولو ایوه صوینیدن راست برمن | شکردن اولقدر داخی معیّن
یرم رطل اسکی خلّه رطل ادالر | انی تمشیخ اودیله قینادالر
عسل بیکی النجه آنوك قوامی | بودورر کم دیدم آنوك تمامی

سپستانك

المقالة الثالثة

فی اللعوقات

لعوق سپستان

سپستانك لعوقی اولدی نافع | سعال و حلق ایریلیغینه دافع
کلوزه اویکنه اولور ملیّن | دخی قبضینه طبعلدر مسکّن

صنعته

منقّی قورو اوتم دن قرق درهم | سپستاندن عددله ایکی یوز هم
خیار شنبر قلوسندن دخی اون بش | درم وزنیله که اولمایه کم و بیش
اون ایکی رطل صوده قینادالر | اکا دکن که ایکی رطل ادالر
الیله آنی قرشدورب آزالر | دخی سوزی بنوك صافی دزالر
قیالر آکه بر رطل شکر هم | قوامی اولنجه قینایب الدام

لعوق الطباشیر

طباشیرك لعوقی اولدی نافع | ریه‌ده اولن قروح و سلّه دافع
سعالیله که الا آنو کله حمّا | کرك تونكله ایباسن مداوا

صنعته

عرب صمغندن الغل الت درهم — انكله قاقله اول مقدارجه هم
كثيرا و نشا اون اون بتدن بير — درم لك درت داخي اخ طباشير
خيارك تخمي و لوزي صنوبر — بيدي بيدي و التمش داخي شكر
دكالر آليالر چون اولا اون — اداكر دهن لوز يله آني معجون
دخي نه رغوه بايله كه اولا تام — ولي كارك كه طتلو اوله بادام

لعوق بزر الكتان

لعوق بزر كتان ربوه نافع — دخي مزمن سعاله اولدي دافع

صنعته

چو قوريله اجحه بزر كتان — اليه اندن دوز درهم نه نقصان
درمله اون دخي الب قردمانا — قموها ونده دوكل كه اي دانا
چو سرچه كبي اوله بزره قرشدر — لعوق بزر كتان بل كه اولدر

لعوق العنصل

لعوق عنصل اولور ربوه نافع — هم اول مزمن سعاله اولدي دافع
كه اولا اصلي لزج اولمش رطوبت — بو تركيبه نجه اولر دكله صنعت

صنعته

اجاغه بشمشندن عنصلك راست — درمله اوچز الغل نه كم وكاست
بو كوك سوسن كوكندن ايكي درهم — درمله برقوا سبوندن دخي هم
دخي هم بر درم قدر نجه زوفا — دكيبن باله قت كه اولا مصفا

لعوق الحلبة

سعاله اولدي لعوق حلبه نافع — كلزده كر خشونت اوله واقع

صنعته

نشادن ال عرب صمغي بيله هم — كثيرا رب سوس اوزل اون بدرهم
قبق تخمي و باذام مقشر — ايكي سندن دخي بيش بيش برابر
درمله اما كركدر حلو باذام — نبج داخي كه اثرلري الا تام
شكردن داخي يكرمي درم هم — دوكه قاموسني شبلاكه مرهم
قموجلا بله كي بوغرالر — اشه باذام ياغيله سرالر

المقالة الرابعة

في المطبوخات المسهلة

مطبوخ الفواكه

بو مطبوخ فواكه دن سز ايدم — فوايدكم ورانده شرح ايدم

طمردن خام اخلاطی اریدر — هم اسهالیله صفرایی اریدر
لهیبن حمیات حادک هم — ادن ساکن کم اولدورر اکا ام

صنعت

سنا مکیدن الغل بید درهم — بنفشه قورسندن بیش بلا کم
قراقوچی اروکیله سبستان — یکرمی هر برندن جمله یکسان
یکرمی دانجه عنابدن هم — بو تمر هندیدن اون وزن درهم
قزل کولدن دخی درت وزن درهم — بش اوچ رطل صودا کم اوله ام
اکا داکن که ان بر رطله قینت — پس اندوروب خیارشنبر دخی قت
دخی انکبین دا اون اون بیش — درمله قوغل آکا ایی کم و بیش بیش
پس آنی سوز بانک ایله صافی — که مطبوخ اوله اول و طبعه شافی

مطبوخ الافتیمون

کدر مطبوخ افتیمونله سودا — دخی بلغمله اول کم کوینر صفرا
ادر امراض سودا ویه نفع — جذامیله جنون و وسواس الر دفع

صنعت

سنا مکیدن الغل بیدی درهم — بنفشه داخی تخم کاسنی هم

نلوفر داخی الارک هر برندا — درمله درت کرک که اوله معین
دخی قارا اروکیله سبستان — اون اون عنابدن اوله هم نه نقصان
لسان الثور اسطوخودوس املج — دخی سبز کشوث و شاه ترج
دخی بسفایج و باذرنج بو هم — دخی پر سیاوشان کم اولا ام
بلیلج و هم اصلی سوس و یکسر — درمله هر برندن اوچ برابر
هلیلج کابلی و اسود اصفر — درمله بید بیدی ال برابر
دخی محکوک تربد ایکی درهم — قزل کل پرغی بیدی دخی هم
زبیب طایفیدن اون درهم هم — هم افتیمون خالص بید درهم
قوقبنایه التی رطل صوده — که قاله ایکی رطلی دردکیدن
پس افتیمون بر بیره دربین — صلالر آنی بر بیزه صربین
کرک اول کم اوله بر کهنه کتان — قیالر کیرو برقاج ایده غلیان
قیالر اندروب آکا بابین — خیارشنبر فلوسیله ترنجبین
کرکدر هر برندن کم اله ام — بو ایکیدن که ورسیکرم درهم
پس آنی ایدلر غایتده صافی — بودر مطبوخ افتیمون شافی

مطبوخ الغافث

چو مطبوخ اوله غافث ربعة الرام   دخی اخلاطه کم اولر اصل بلغم

صنعته

هلیلجدن گرک اسودله اصفر   درمله بیدی بیدی گی برابر

زبیب طایفی بی عجم اون هم   دخی هم بیخ اذخردن درهم

بو باذاورد و غافث بسفرغی بیش   درمله هر بریندن بی کم و بیش

گرگلدو شاهترجدن بیش دخی هم   حسابی قامونک اولر بیله هم

قمو بیش رطل صویه خلط ایدالر   انی بر رطل اولنجه قینادالر

پس آنی ایدلر غایتده صافی   اچالر اون درم هر گونده وافی

مطبوخ خیارشنبر

خیارشنبر چو مطبوخ اوله کیدر   انکله اخلاط سودا وبیر یکسر

صنعته

اول اخلاطه که حار اوله اولر ام   صرو اهلیلجدن الغل بید درهم

دخی اون بیش تمر هندیدن موفا   چلدن لیفدن جمله منقا

قروونم تخم سنزفان ارك هم   یکرمی هر بریندن که اولمیا کم

یکرمی دانه هم عناب بی کاست   قزل گل بسفرغندن بیش درم راست

پس اون اوچ رطل صوده قینادالر   اکا داخل که انی بر رطل ادالر

خیارشنبر فلوسندن دخی هم   درمله قویلر اون بیش که اولا ام

پس ایدیبن قمو سنز پاک صافی   اچالر که اوله اول صفرا یه شافی

مطبوخ سورنجان

چو مطبوخ اولسه سورنجان یقین بل   که ایدر دفع اوجاع مفاصل

دخی اخلاط که اوله محترق هم   دخی بلغم غلیظینه الور ام

صنعته

سنا مکیدن الغل بید درهم   بش اصل سوس اوچ تربد دخی هم

انجر انجیرک اوقی که اولمایه نقصان   الی بیکرم عناب و سبستان

عنبدن کم اوله منسوب ثعلب   بزوردار یا نجدن مرتب

اوچ اوچ هر بیر سندن وزن درهم   سکنجبین عسلدن اون دخی هم

بنفشه خشک و تخم کاسنی هم   گرک اوچ هر بریندن وزن درهم

بش اول مطبوخ سورنجان دخی هم   گرگدوور قمودن وزن درهم

قمو بیش رطل صوده قینادالر   اکا ایرنجه کم بر رطل ادالر

ترنجبین خیارشنبر فلوسی   برابر هر بریندن اون قوسی

اشاغا اندیرب چون قیندالر / بلادی آنلر انجه‌دن صلالر
ادیبن جمله سینی پاك صافی / سحر وقتن اچالر كه اوله شافی

المقالة الخامسة في النقوعات

صفة نقوع يستفرغ الصفراء

نقوعاتك دیدم وصفینی ایشت / ایشتدوكك كبی ضبطینی ایشرات
بری ورکم ادر طبعی ملیّن / دخی قیلور صوصالیغی مسكّن
بدندن ایدر استفراغ صفرا / ایشت تركیبی نیجه ایتدی دانا

صنعته

قرا اروك كوهی هم داخی عنّاب / كرك اللی اللی انلردن بهم باب
كركدر تمر هندی اون درم راست / قورو زردالو بارم رطل بی كاست
بولر اوچ رطل صوده اصلدالر / درمله آخ شكر اون حل ادالر
ترنجبین دا داخی بیكرم درهم / ادالر حل تا كم اوله اولام
اوچ اوقیه صویندن كه اوله صافی / اولر هر لحظه ایچلكله شافی

صفة نقوع ينفع من بقايا الامراض

نقوع ایشتا رسك كم اوله نافع / تن امراضك بقایاسینه دافع

دخی

دخی هم حمیاته اوله نافع / طمرلردن فضوله داخی دافع

صنعته

اتز قارا اروك اوتز سبستان / زبيب احمر یكرمیجه نه نقصان
كركدر تمر هندی اوتوز بدله هم / منقّی اولسه كارك اولدخی هم
دخی اكشوث تخم كاسنی هم / كرك دوردرا وچر درهم معیّن
قورو كشنیز داخی اوچ درم راست / قیالر قیینه آنی بی كم و كاست
بولاری ارتنجه قیتر صو قیالر / انی كیندز كونه قره‌شو قیالر
كجه اوردتولو یزده اولنجه اوچ كون / ادالر صافی كچسه اوچ دن و كون
قیالر آكه دردنجیده نی كم / درمله لوز یاغی اون كه اولام
یكرمی درهم اندن ایدلر نوش / كه ساغلغ كاله رنج اوله فراموش
دخی الببشر عدد عنّاب و ایجاص / كه اسود اوله كوهی خوب و هم خاص
اتوز درهمجه تمر هندی انكله / یرم رطلیله شمشمش داخی بیله
انی اوچ رطل سودا قیندالر / اكا داخی كه اوچن بر رطل ادالر
ترنجبین شكر اون درم راست / یرم رطلینه ادالر خلط بی كاست
سحر وقتنده اچالر كه اوله شافی / بو نصف رطل كه اولر آكه وافی

صبردن ایکی جزء مصطکیدن | یقین مثقال الله بر جزء معین

ایکی ساعت بو دارودن الا رو | تناول ایدنلر نوش اوله دارو

صفت نقوع الاهلیلج

نقوع اهلیلجک صفرایه دافع | اولور وهم صداع حاره نافع

صنعته

چکردکسز هلیلج که اولا اصفر | درملاو کرکدر برابر

قورو آرو کله عناب سبستان | اتزار اوتوز کرک که اوله نه نقصان

یکرمی تمر هندیدن منقا | درمله اولسه کرکدر موفا

بنفشه قورسی وتخم ماروک | اوچر اوچ درهم طلب ایلا بینبوک

بو کاسنی تخم داخی اوچ درم راست | خیار شنبر فلوسی اون بلا کاست

بلاری اوچ رطل صوده اصلادلر | وله چون اول صودی اوقاینادلر

کچیجک بردون و برکون لالار | ترنجوبین اچنده حل قیلالر

الیله و ترنجبین اون درم راست | کرکدر وزنله کم اولمیا کاست

کرکدر قدر اوقیه اچیله | سحر وقتنده تا کم نفع قیله

ماء الاصول

سکا

سکا شرح ایدیم ماء الاصولی | دلرسک بولسن طبعه وصولی

دلرسک که اوله لقوه صرعه نافع | تشنج سکته استسقایه دافع

اولا افلاج آنوکله زایل | نساکم اولر اوجاع مفاصل

صنعته

درمله اون قشور رازیانه | کرفسک داخی انجه ای یگانه

هم اذخر اول قدر داخی انیسون | دخی بزر کرفس ای بخت میمون

کرک کم رازیانه هم اوله ام | بلارک هر برندن درت درهم

دخی اذخر چچاکی مصطکی هم | کرکدر هر برندن ایکی درهم

کرکدر اولقدر هم سنبل الطیب | کم ایده اشبو داروی تطییب

دخی هم حب بلسان واسارون | کرک ایکی ایکی درهم جمله موزون

بو زیدان انوکله عود بلسان | درمله هر برندن بر بیکباز

سلیخه ایکی واوچ جنطیانا | بزرلک تخمی داخی اوچ ای دانا

دریله جمله و بیکرم درهم | منقای مویزک کم اوله ام

قمو درد رطل صوده قینادلر | اکا دادکن که انی بر رطل اداکر

اچالر کوننده درد اوقیه صافی | اجی بادام یاغیله اوله شافی

إكي درهم كركدر دهن باذام — بحمد الله بوني داخي ايتدم اتمام

ماء اصول آخر

برسي داخي آنوك اولدي نافع — جكرسده سده استسقايه دافع

عفونتدن استمالان درام — دخي آكاكه اصلي اوله بلغم

صنعته

كرفس و رازيانه كوكي قاني — بدي بيدي درملرت حسابي

كرك اذخر چچالكندن دخي بيش — كوكندن داخي انجه بي كم و بيش

كرك هم مصطكي و سنبل الطيب — درمله بر دخي بارم بتر تيب

دخي قويله هم عيدان بلسان — درمله هر بريندن ايكي يكسان

شكاعا باذآورد اوچ بر درهم — كبر كوكي قبندن اولقدر هم

حشيش غافث انجه قورو انجير — عددله اون دانه كاركلدر بنذير

اوچ اوچ قيزل كل افسنتين بر درهم — زبيبك ياكي هم بيكرم درهم

قمو اوچ رطل صويه خلط ايدالر — انجه رطله آني قيندالر

اجالر كونده اوچ اوقيه صافي — كه اوله اول كلي امراضه شافي

اجي و طتلو لوزك ياغلدام — الور بوبله ايچلسه قدر درهم

المقالة السادسة في الحبوب

حب للايارج

اولور حب ايارج صرعه نافع — سبل له ظلمت ابصاره دافع

كدر باشدن انكله اخلاط بلغم — سبل سكته غلشايه داخي اولر ام

صنعته

ايارج فيقرادن بر بر درهم — دخي تربد اغندن اولقدر هم

بوغاريقون و حب النيل انيسون — درمله هر بريندن نصف موزون

دخي هم ملح هندي شحم حنظل — برم دانقله بركه اوله مكمل

يغوروب رازيانه صويله حب — بونبر شربت دردر اولسه مركب

ادالر جملسن مدقوق و منخول — حريرله اوله صبر و يه مقبول

حب الصبر

اولور حب صبر افلاجه نافع — دخي نقرسله هم لقوايه دافع

كدر آنكله اوجاع مفاصل — اولر بشدن لزج فضلاته زايل

دخي هم معدادن اخلاط بلغم — غليظي اتمكينه اولر اول ام

صنعته

سقطری صبردن ال وزن مثقال	درمله تربد داخی بلا قال
چوغار یقوندن حب نیل انیسون	درمله هر بریندن نصف موزون
کرکدر شحم حنظل دانق و نیم	بر انجه ملح هند ایله اولدی تعلیم
کرک مقل و کثیرا ایکی دانق	که اینه هر بریندن بر محقق
قموسی دوکلنجه اوله ناعم	جریره آلنه که اوله ملایم
کرفسک صو ییله یغرله اول حب	بودر ساکا دیدوکم اوت مرتب

حب السورنجان

نیادر حب سورنجان مدافع	سرور و نقرسک دردینه دافع
ایدر عرق النسایی داخی زایل	کدر آنوکله اوجاع مفاصل

صنعته

سقطری صبردن بر وزن درهم	دخی تربد اغندن اولقدر هم
دخی مثقال سورنجان که اوله ام	چوکاهی زهره دندن وزن درهم
چوغار یقوندن اولور نصف درهم	کرکدر نیل حبی اولقدر هم
کثیرا شحم حنظل وزن دانق	کرکدر هر بریسندن محقق
کرکدر ملح هندی دانق و نیم	بونی استاد بیله ایتدی تعلیم

دوکن

دکوبن بر حریره کچرله اول	کرفسک صو ییله یغرله اول
چو یغرله ایدیله اول مجتنب	همین بر شربت اولور بو مرکب

حب البنفسج

بنفشه حبی کوز نوریته نافع	اولور ضعفنه غایتده دافع
دماغک فضلسز سنماکه درام	که اوله اصلی صفرا ییله بلغم

صنعته

بنفشه قورسندگی ایکی درهم	اغ اولسه بر درم تربد اولور ام
یرم درهم جه رب سوس ای سرور	صرو اهلیلج اکا هم برابر
انیسون دانق و سقمونیا نیم	بودر شرحی ادا یم ساکه تفهیم
کرک کم المه جوفنده اوله مشوی	یه ایوانک بونی نقل ایتدی راوی
دوکب آلانب اول مجموعی بیله	کرک خالص صو ییله یوغریله
پس ایدالر الیله آنی تحبیب	همین بر شربت اولور اشبو ترکیب

حب الشبیار

صبر حبی که ایدر حب شبیار	اولور نافع غشاوه لو اولسه ابصار
کوزک هم ظلمتینی ایدر اول دفع	ایدر هم معده نک اوجاعنه نفع

صنعتی

سقطری صبردن اوچ وزن درهم   گرگدر تا کم اوله اشبو حب ام
دخی اخ تربد اهلیلجدن اصفر   الاردوکیله کولدن که اوله احمر
الیبن هر برندن وزن درهم   دوکب آلا یلر مجموع درهم
صویله که اوله خالص عجز ادالر   ادب حب کولکه برده قوردالر
گرگ بو شربت اندن ایکی درهم   دلرسک کم اوله اعراضه اولام

حب منتن

ادنا اول حب منتن لقوه دفع   هم استرخاء قولنجه اولر نفع
ادر فالجله استرخاء زایل   کدر آنوکله اوجاع مفاصل
ادر بیل اغرسینه بفرسر نفع   غلیظ اخلاطی ادر اسهالله دفع

صنعتی

صبرله جاوشیر و شحم حنظل   صرو اهلیلج اشقله مقل وحرمل
دخی سکبینج و تربددن الغل   دخی هم انزروتی جمع قلغل
برز آل هر برسندن برابر   دوکب آلا جزئرله ای برادر
صموغی کندنه صوبینه اصله   قموسن اول صویله حب ایله

پس

پس آنی حب ادب کلکاده قورت   آنوک بر شربتن ایکی درم ایت

حب شیطرج

صورر سک شیطرج حبنا اولدنافع   عصب دردینه و افلاجه دافع
ادا اول احتباس طمثی زایل   نسانک فالج و درد مفاصل

صنعتی

گرگدر شیطرجدن ایکی درهم   گرگدر وجدن داخی اولقدر درهم
درمه برگرگدر دار فلفل   بو وزنه عاقرقرحا و فلفل
گرگدر صبردن بیکرم درهم   بیکرمی تربد ابیض دخی درهم
ایکی ایکی زنجبیل و داخی خردل   گرگدر که اوله بو دارو مکمل
درمله درت فانید خزاین   قموسندن گرگدر وزن وازن
دوکب آتی حریره کیچورالر   صویله کندنانک بوغرالر
پس آنی حب ادالر کم اوله ام   الر بو شربتی اوچ وزن درهم

حب الغافث

اولر بو حب غافث ربعه دافع   دخی اسکی استسقایه نافع
که اوله اول حمیانک اصلی بلغم   اشتکل صنعتن آنک که اوله ام

صنعته

سقطری صبرله اهلیلج اصفر … عصاره غافث اجزاسی برابر
دکیبن برحریره ایله منخول … یغر خالص صویله که اوله مقبول
پس آنی حب ایدب بلکم بهر حال … انوک بر شربتی اولور وزن مثقال

حب ایارج آخر

ایارج حب اولور باشه نافع … فضولی معدیه یکباره دافع

صنعته

ایارج فیقره التی درم راست … صروا هلیلج درمله دردر بیکاست
دخی اول ملح هند ایکی درم نیم … بنی استاذ بیله ایتدی تعلیم
دوکب آب کرفسیله آنی یوغور … ایارج حبنک ترکیب بو دور
پس آنی حب ایدب کلکاده قورت … ایکی درهم بیرم بر شربتی ایت

حب قوقایا

اولر اول قوقیانک حبی نافع … بش اغرسینه کوزلورینه نافع
بوزر فضلاتنی دفع ایدر بدندن … انوکله چوخ مرضدن قرتلور تن

صنعته

صبردن کم سقطری اوله برزال … دخی هم مصطکی و شحم حنظل
فسنتین دن عصاره آل که اوله ام … بلادر کله کرک سقمونیا هم
قموسندن کرک اجزا برابر … کرفسک صویله آنی عجن ایدالر
تو جنک شربتی اولور وزن مثقال … اول اعراضه ام اولور حملی بیقال

حب السعال

سکا شرح ایدیر حب السعالی … حرارتدن سعالک اولسه حالی

صنعته

خیارینوک کرم تخمی مقشر … مقشر لوز انکله هم برابر
دخی خشخاش تخمی و نشا هم … کرکدر هر برندن وزن درهم
درمله بو عرب صمغی مقرر … درمله اوچ دخی باقلا مقشر
قموله رب سوس ایکی درهم … قموسی چون دکیبن آنله هم
الب بزر قطونانک لعابن … انکله یوغرن انلاری عاجز
حبوب ایده انی یصی اوله هر حب … دل النده دتیله بو مرکب

حب سعال آخر

اکر اصلی الور یسه برودت … دیمه ساکانه درد دفعینه حیلت

کرک بزر کرفس و رازیانه قشورندن کوکنک ای یکانه

دخی هم لوز مر و پرسیاوشان کرفسک تخم رب سوس یکسان

برابر قاسی مدقوق و منخول کرکدر کر اوله ترکیب مقبول

طلیب بزر قطونانک لعابن بغور آنوکیله آنی عاجن

دل التنده دوتا آنی محبت نورسمه درکه دیدم اول مرکب

حب سعال آخر

یبوستدن بلورسک بو سعالی نشا الی صمغ و رب سوس حالی

برابر اول اوچی مدقوق و منخول الر یغرولب اولسه حب مقبول

صو بیله یغرلب چونکم الاحب دل التنده کرک در اول مرتب

حب سعال آخر

رطوبتدن اولرسه اخ شکر کرکدر قلفلیله اجزا برابر

ادالر آنی اول رسمه محبت که اوله نافع سعاله بو مرکب

المقالة السابعة فی الاقراص

قرص الطباشیر

ایشت اقراصدن قرص طباشیر نه درلو فایده وار انده بز بر

سعال

سعال و صو صلیغنه اولدی نافع دخی هم حمیات حاده دافع

صنعته

طباشیرک اغندن ایکی درهم ترنجبینندن درمله نصف درهم

قبق تخمی یله تخم خیارن ایچن الغل که اشد اولمیاشین

کرکدر هر برندن وزن درهم دخی بر نصف آنوکیله باهم

نشا خشخاش ابیض له کثیرا عرب صمغی بیم یارم ای دانا

دکیلبن قمو ولنجه ناعم حرین الله ایلادر معلم

کرک بزر قطونانک لعابی که انکله یغرله اکله بو بابی

پس آنی عادتیله قرص ادالر دخی بر قولله پرده قورادالر

الور بر شربتی آنوک وزن مثقال طباشیرک بودر قرصی بلا قال

قرص الطباشیر الکافوری

چو کافوری اوله قرص طباشیر سعال کرمه الر آنکله تدبیر

صو صالیغه لهیبه داخی دافع الور حمادقه داخی نافع

یکدارد حمیاتی که اوله محرق دخی اول حمه لاری که اوله مطبق

صنعته

کرک صندل مقاصیری اخ طباشیر — دخی هم بزر خس مثقالله بیر
دخی انجه تخم کاسنی وخیاریک — کرکدر هر برندن اولمیا شین
مبارک بقلدن داخی اولقدر هم — دخی کافور بر دانق که اولا ام
الب بزر قطونانک لعابین — انکله عجز اده انلاری عاجن
یغورلدقده آنی قرص ایدالسر — الک استنده آنی قوردالسر
کرک کولکاده قوریسه بهر حال — الور بر شربتی آنک وزن مثقال

قرص الورد

صنعته

کلوکلدر قرصی استعمالرا ام — که الا اسبابی صفرا ایله بلغم
قزل کولدن کرکدر بید درهم — انکله سنبلی هندی کرک هم
عصارهٔ غافتله هم طباشیر — درمله هر برندن بر بتقدیر
کرک وزنیله رب السوس درهم — دوکب آلابین یوغرله هم
چو اقراص ایدله اولمایچون ام — الور بر شربت آندن وزن درهم

قرص الخشخاش

الور خشخاش قرصی صدره نافع
ریه ریشینه وحمایه دافع

صنعته

عرب صمغی قزل کول درت درهم — کرکدر هر برندن کم اولا ام
نشا ایله کثیرا هر برندن — درمله ایکی کارکدر معین
دخی خشخاش ابیض شویله کا اسود — درمله هر برندن اوچ دره حد
طباشیرک دخی اولور بنج درهم — ایکی درهم سوسک کم اوله ام
زعفران ایکی دانک مدقوق منخول — اولر صو ایله قرص اولدقده مقبول
شرابی ایله خشخاشک بلا قال — الور بر شربتی آنک وزن مثقال

قرص الکافور

الور کافور قرصی دق کافور — عطشله التهابه داخی دافع
کدرر آنوکله حمای محرور — تو قدله دخی حمای مطبوق

صنعته

قزل کل بیرغندن ایکی درهم — درمله صمغدن درت آل که اوله ام
دخی اول وزنه الغل هم طباشیر — زعفراندن ایکی درهم بتقدیر
نشادن اوچ بیرم درهمجه کافور — اطبادن بودر دفترده مسطور
قثو تخمی ایچی بر بقلقول هم — دخی تخم خیارک ایچی با هم

هم اصل سوس الارکه بربندن   سکز درهم کرک دورر معین
الب بزر قطونا تک لعابن   انی کیله بله عجن ایده عاجن
ادالر قرص ادب کلکاده تجفیف   الر مثقال بر شربت تعریف

المقالة الثامنة في السفوفات

سفوف حب الرمان

سفوف حب رمان اولدر نافع   عطشله قیء واسهاله دافع
اولر اسهاله کم اوله اول مراری   ادر هم ضعفدن امعایی آری

صنعته

کرکدر حب رمان که اوله مقلی   ترازوده درمله اون بیش مساوی
دخی خله اصلنن کمونی کرمان   دخی هم شاه بلوط کوهستان
سویق نبق خرنوب منقا   دخی سماق وحب آسی دانا
صرو کشنیز مقلو وقرص هم   کرکدر هر بریندن بیش بدرهم
بو قامو وبلح مدقوق منخول   قتالر بر بر بنه که اوله مقبول
سفوف حب رماندر بلا قیل   بنوک بر شربتی درت بیش مثاقیل

سفوف السماق

سفوف اولدخی نادر نفع سماق   عطش ساکن ادیجی فخر آفاق

صنعته

دخی اول اختلافه نفع ادر هم   کرک سماقلن اون وزن درهم
درمله مرسنک حبندن ال بیش   سم الکشی ناردن اون ایکی وبیش
انی خرنوب نبطی ایله برا ادر   درمله وزن ایلا کل برابر
دخی کلناره صمغ عربی هم   کرک بر بر درمله نصف درهم
قموسینی ادب مدقوق ومنخول   قتالر بر بر بنه که اوله مقبول

المقالة التاسعة في المربیات

مربی التفاح

بر اکه معده اولر مقوی   مربیسی المانک بو قول راوی

صنعته

مقشر المه اللی حلو خوش بو   قویله طاشدن چلماکه قامو
عسل قویالر آنی ارتنجه صافی   بیر زقینا دلر کم اوله شافی
قیالر بر زجاجی ظرفه آنی   دخی نسنه کرکمز درمکانی
قتالر کندن اکا بر کره ییکی بال   که صونی قلمیه المانک بهر حال

چو صودن كورلر نشفه اولمش آنی	قبالر آكه بير زعفرانی

مربای الجزر

مربای جزر اولور مقوی	جماعه بوبله تقرير ايتدی راوی
جزر تازه سينی ايدب مقشر	كه جوزی آرنه اون رطل برابر
اشنح طغرا بين آنی قبالر	انی ارنجه صوا پخنده قبالر
قبالر رطل الله آكا اوچ عسل هم	بشه تا نرم اولنجه كم اولا ام
پس آنوك ورصوسينی آردالر	الكنجی كز كره آنی قيندالر
دوگالر اخ بلی استنه موفور	النجه اول آنوك ايچنده معمور

مربای الشقاقل

مربای شقاقل باهه نافع	مثانيله كلابه ايدر منافع

صنعته

شقاقل بو يكين بيش رطل الله راست	قوطتلو صوده اون كون نيكم وكاست
پخارب آنی صودن پاك ايدالر	قويب طاش قلدن صويا قيندالر
صوآنی ارنجه كارك چوغ و بيه آز	بشل كو ياجك اولدبير قش ياز
پس آنی بالله ايدبله تعهد	مربای شقاقلدر بولا بد

المقالة العاشر في المعاجين

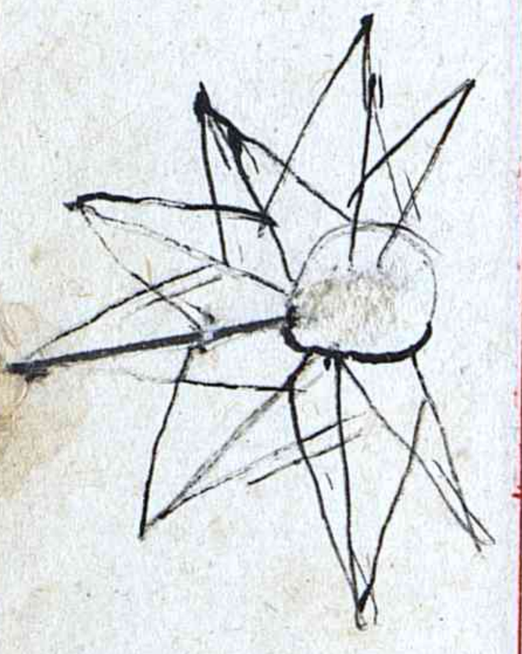
معجون النجاح

ديايم ساكه معجون نجاحی	لرزح بلغمدن استرسك فلاحی
انكله دفع اولور خلط سودا	دخی هم محترق اولدخده صفرا

صنعته

املج

منقی ايدب آل قارا هليلج	اون اون درهم بليلج اولوا داخی
هم اسطوخودوس افتيمون تربد	دخی بيش بيش الردن داخی لابد
البحه قاموسی مدقوق و موزون	ادا كرصافی بابيله آنی معجون
بشی مثقال الله اولور شربه كافی	الربادر نبونك صويله شافی

معجون التربد

قولنجی كيدرور معجون تربد	دخی بيل اغرسيله بيله لابد

صنعته

كرك سقمونيا اون وزن درهم	دخی محكوك تربد يوز درم هم
دخی هم جوز بوا دارچينی	دخی هم قاقله قرفه كرزينی
دخی هم نار مشكيله قرنفل	دخی هم زنجبيل و داخی فلفل

كورك بو قاموده بيش بيش مثقال … درمله اخ شكر بوزهم بلا قال

الايب بالله معجون اداله … درمله شربه بيش موزون اداله

معجون القفى

ادر معجون قفى بول ادرار … سزر بوو سعالى اول بيكباره

اولرهم شوصبيله صوته نافع … كلكوزيله جكر دردينه دافع

صنعته

چكر دكسنز قروا ورتم كرم الدراشت … بكرم بيش درهم بى كم وكاست

زعفران وسليخه سنبل الطيب … دخى هم شيشعان بتن بتب

دخى هم دارچينى وملغه ام … كورك هر بيرسندن وزن درهم

دخى قصب الذريره مقل ازروت … تفاح اذخرله علك البطم المق

كركدر هر برندن ايكى درهم … دخى بارم درم تا كم اوله ام

دخى هم درت درهم مر موزون … دكيبن ايدلر باليله معجون

انك برشربتى در وزن درهم … كه الرلسى صوبيله ايچنه ام

دار

معجون قيصر

فوائد نفع ادر معجون قيصر … دخى خفقان وصرع آنكله كيدر

كدر

153

كدر آنو كله عسر النفس هم … دخى اولر معده يا كم سرد الام

صنعته

كركدر جند بيد ستر دخى بر … سليخه رب سوس وقسط اذخر

دخى افيون ميعه دار فلفل … زعفران سنبل الطيب ايله فلفل

كركدر هر برندن اوچ درم راست … درم برجاوشيرك ده كم وكاست

درمله هر برندن نصف ات ايراد … دروخ تقبه سنر انجو زرانباد

كركدر مشكدن هم نيم دانق … حريرن آليالر ايدبن دق

اوچ انجه رغوه شر باليله آنى … يغور الركه تا زه دوته جانى

الر برشربت اندن قدر حمص … اطبادن بودرقا موكلن نص

معجون الفلاسفه

حياته ماده اوليجى معجون … ندر روشن فلور بو نظم موزون

اولر اول فلسفه اهلينه منسوب … فضول بلغميسى اولنه خوب

مقوى القلب درها ضم غدا به … وردر چوخ قوت ول عقل ذكايه

ادر لونن خوش ويللارى زايل … قمز كم درد مند اوله مفاصل

الر اول نوله كم درها به درمان … انكله بر كنر سست اولن ابدان

جماعه هم بل اغریسینه نافع   اولور هم قلنغك كندینه دافع

صنعته

خصی الثعلب زراوند مدحرج   دخی هم شیطرج هندی و املج
دخی هم زنجبیل و دار فلفل   دخی هم دارچینی بیله فلفل
كرك انده بابونج دخی هم   دخی هم جوز هندی كم اولا ام
دخی هم داخل حب صنوبر   درمله قامودن اون اون برابر
زبیب طایفی كم اوله احمر   اتوز درهم كركدر ای برادر
كركدر بزر بابونج دخی بیش   كه ابرخسی اولمیا اولكم یابیش
دكیبن كی لا و ایله معجون   كیك بزر بالله اوج انجه موزون
انك برشربتی بر وزن مثقال   تناول ایدنه شافی اوله نیقال

معجون برشعیثا

معاجیندن بخادر برشعیثا   اولور اوجاعه اولر اول مداوا

صنعته

قرا فلفل كه آغندن دخی هم   بیكرمی هر برندن وزن درهم
كرك افیون و بزر البنج اون اون   زعفران بیش كه اوله نافع بو معجون

دخی هم عاقرقرحا و سنبل   دخی هم فربیونك پاكنی بول
كركدر هر برندن وزن مثقال   كه معجون خوش ام اوله بلا اقال
كوپكسوز بالله یوزالی درهم   یغو الرسالی كم درده اوله ام
زجاجی ظرفده صقله آنی دردآی   ولی اول یا نك ایچنده بودررای
بو دوزر دیدكم معجون بلا قال   انك برشربتی بو وزن مثقال
كدرآنوكله دردچشم دندان   قولنج و بلغم و صفرا ییكسان

معجون بیاذریطوس

بیاذریطوس معجونن دیایم   منافع كه انده ورددر شرح ایدایم
مزاجی كم سنوك اولرسه بارد   بو معجون قوتن آنی كه فاسد
طحال و كلبه و ارحامه نافع   قدیم امراض و قولنجه دافع
قلر كوزده اكر ظلمت اوله نفع   ایدر فاسد اولن امراض اولدفع
یوز یلدری سوراول بدندن   لزج فضله دن انكله آریتن
برصدن قوخلوتی ایدر ایمین   صداعی ایدروهم صرعی ساكن
كبد ضعفندن استسقایه نافع   دخی ضیق النفسده ربوه دافع
قن اكسوكندن اولسه لونی اصفر   یرحبس دمدن ایدر آنی احمر

اوله

صنعته

سقطری صبردن اون بیش درم راست — یلکیمی غاریقوندن نیکم وکاشت
زعفران دارچینی دارفلفل — بلسان حبی و یاعی و فلفل
هم ابیض اندن اسود جنطیانا — دخی هم مصطکی بیله اوچ ای دانا
فقاح اذخرله فربیون هم — گرگدر هر بریندن ایکی درهم
کمادریوس قسطرن هم — درمله ورد و افتیمون دخی هم
گرگ سقمونیا بیله اسارون — سلیخه هر بریندن الت موزون
درمله سنبل الطیب اوچ دخی هم — انکله بیله کارک نصف و درهم
حماما مرودن ایکی درهم — ذکیبن کی الایه کم الا ام
اوچ انجه بالله آنی یوغرالر — چون الیتی ای کجه ایشه سرالر
الربیو شربتی آنوک درد درهم — کم اول اغراضه کم دیدم اوله ام

معجون الفوتنج

اولر بو فوتنج معجونی کی ام — اسنالادن که اوله اصلی بلغم
کبد اوجاعنه داخی بو نافع — اولر درد طحالده داخی دافع

صنعته

ایوسی

٥٤

155

ایوسی که اوله انک تاثیر بهری — گرگدر فوتنج کوهی و قهری
دخی آنوکیله قطراسالیوسی — دخی آنوکله هم سیسالیوسی
گرگدر ورنله اون ایکی درهم — بلادرک هر بریندن کم اوله ام
گرفس تخم بابونجله حاشا — درمله درد دردی درمد اوا
قراسی فلفلک قرق درت درهم — دخی کاشم درمله بنج نی کم
حریر آلا قموسن که اوله موزون — اوچ انجه باللهات آنی معجون
ایچیله ایسی صو بیله وزن درهم — که اوله اول یاذ اولن امراضه اول الم

المقالة الحادية عشر في الجوارشنات

جوارش العنبر

جوارش که انک اصلی اوله عنبر — رحم اوجاعی سوء الهضم کیدر
چونکه صوغندن اوله خفقان — اولر اشبو جوارش آکه درمان
اولر اول بیله اولنلره صالح — اولر انلرک ابدانینه مصلح

صنعته

صفاری فاقلانک هم کباری — دخی بسباسه درد درد خوب آری
گرگدر زنجبیل و دار فلفل — اون اون هم مصطکی عنبرله سنبل

گرکدر هر بریندن ایکی درهم   درمله برکرکدر مشکدن هم
گرکدر جوز بوادن دخی بیش   درمله که اولمایه کم و بیش
قموسی چون اوله مدقوق و منخول   یغورالر عسل‌له که اوله مقبول
انک بر شربتی در وزن مثقال   گرک کم پاک و کفسون اوله بی قال

جوارش آخر

دیایم بر جوارش ساکه نافع   که قولنجه اله غایتده دافع
الیبن تربدی بیش وزن درهم   انوکیله گرک فلفلدن اوچ هم
یکرمی درهم و درت داخی شکر   دوکب بی کف بالیله یوغورالر
اولور بر شربتی مثقال‌له بیش   گرکمز در دخی اندن کم و بیش

جوارش المسهل

جوارش کم اراده اسهال صفرا   ولیکن اولمیا اندن هیچ ایذا
درمله عود انکله مصطکی هم   برز تربد اغندن درد دخی هم
گرک سقمونیادن نصف درهم   دوکب یغربله کم صفرا یدالام
عسل‌له یوغورالر آنی بی قال   اچالور اسی صویله پنج مثقال

جوارش الکمون

بل اول کمون جوارشنی الر ام   استمالا که اصلی اوله بلغم
بدخود سودا فواقه داخی نافع   الور و شهوت کلیه‌یه دافع
فصول بلغم اول دفع ایدر   انک له برد معده داخی کیدر

صنعته

گرگ کم اصلنه کمون کرمان   سنجیدن خل اچنده که اوله درمان
ایکی رطلندن انک کمون کرمان   کجا بیله که اله برکون نه نقصان
چخارب قوریوب اولسه مقلو   انکله بیله داخی درلو دارو
قرا فلفلدن اوچ اوقیه دتغل   درمله بورق ارمندن اون الغل
گرکدر زنجبیل اوقیه بیله   سذا انک بیرغی اول مقدار بیله
قوروش لوکلن مدقوق و منخول   اوچ انجه بالالکم اوله مقبول
انوک بر شربتی اولور وزن مثقال   بودر کمون جوارشنی بلا قال

جوارش الترنج

جوارشنی ترنجک که اوله نافع   طعامک هضمنه بللاره دافع
ایدر اول کیشنوکل لونین محبوب   ایدر آغز قفوسینی دخی خوب

صنعته

ترنجك قوروقابى اوتز درهم / قرنفل جوز بوا مصطكى هم
دخى هم زنجبيل و دارچينى / دخى انلاركله خولنجان كزينى
كركدر هر بريندن وزن درهم / دينله مشكدن يارم دخى هم
جميعى سز ادب مدقوق ومنخول / يغورالر عسل ايله اوله مقبول
عسل كفسوز كرك دور بهر حال / اولور بر شربتى آنك وزن مثقال

جوارش لقوة المحافظة

جوارش كم اراده اول حفظ قوت / اراده اول آنى ييوسنه زيادت

صنعته

كركدر زنجبيل و نانخواه هم / اله اون هر بريندن وزن درهم
هليلج كابلى شونيز اولا ام / اوليجق هر بريندن بنج درهم
جميعن ايدبن مدقوق ومنخول / عسل له يوغرالر كه اوله مقبول
عسل بى رغوه كاركدر بهر حال / اولور بر شربتى آنك وزن مثقال

جوارش السماق

ارادن اصحى جوارش اولسه سماق / اكاكم اولا بطينده آنك اطلاق

صنعته

مقوى اولورا حشايه دخى هم / كرك سماقدن اون درد درهم
دخى هم حب رمان حلو وحامض / دخى خرنوب نبطى كه اوله قابض
اتز اوتز درم كارك كه اولا ام / عرب صمغيله كلنار ايكى درهم
كركدر داخى يارم هر بريندن / كه اولا اطلاق اولاركله مسكن
دوكيبن آليب يغريله فى الحال / اولور بر شربت اندن وزن مثقال
كركدر تخم مرسين داخى بش هم / درمله كه اولميا اندن بش وكم

المقالة الثالثة عشر في المفرحات

مفرح معتدل

سكا تعليم ايدايم بر مفرح / كه اوله قلب وروحه اول مروح
ولى اول وقتكم يورك اوله حار / كركدر بونك استعمال ناچار

صنعته

طباشير ايله كل اوچ وزن درهم / دخى لؤلؤ وبسد كهربا هم
برز كاركدر يارم محقق / دخى كافوردن هم وزن دانق
قرو كشنيزدن بر وزن درهم / بلا كاركدر ناكم اولا ام
دوكب الم شرابى بيله آنى / يغورالركه تازه دوته جانى

مفرح لسوء المزاج

مفرح کم اولا خفقانه درمان — مزاج ارغونلغندن اولسه خفقان

صنعتی

لسان الثور بسد کهربا هم — کرکدر هر بریندن ایکی درهم

ایکی درهم دخی هم طین ارمن

شکر اون مشک بر درهم معین

النمیش و شراب سیبله آنوک — یغور الرکه اولا مرغوب جانک

مفرح ینفع القلب

دلرسک بوره که قوت بهر حال — لسان الثوردن یدی درم آل

انکله خام ابریشم دخی هم — دخی بادرنجبویه یدی بی کم

درمله مشک بر مدقوق و منخول — ور افثیموندن صو بیله که اوله معلوم

کرک مطبوخ افثیمونله معجون — درمله شربتی اوچ اولدی موزون

مفرح آخر

مفرح دیبیهم کم اوله درمان — چوحمایله اولا رنج خفقان

صنعتی

درمله قورو کشنیز اوچ اولرام — قزل کل درهم و هم نصف درهم

درمله بر دخی هم آخ طباشیر — دوکب آله قموشن که اید تاثیر

یغور الماشرابی بیله آنی — که خفقاندن خلاص ایلیه جانی

شراب سیبله اون درهم بلا قال — تناول ایده اندن وزن مثقال

دواء المسک المر

دواء المسک مرکم اوله درمان — اگر سودادن اولور ایسه خفقان

صنعتی

کرکدر سک هندی سادج و مر — دخی سنبل ایکی ایکی درهم ای حر

کرفس تخم نانخواه زعفران هم — کرکدر هر بریندن درد درهم

سقطری صبرله رومی فستیبن — سکز ساکن درم کارک تعیین

کرکدر جندبیدستر که اولا ام — که اولا بر درم هم نصف درهم

دوکب انجه حریره آلیسا کر — اری طرفلک ایچنده آنی قیالر

کرکلو اولجا غر وزن مثقال — تناول ایده کم نفع ایده بی قال

فلونیاء رومی

فلونیا رومی ولسه اوله نافع — سعالا و جگر دردینه نافع

اولدر اول اختلاف مریه ام — دخی قولنج و خفقان رنجنه هم

صنعته

زعفران بیش درم کارکه اولا ام   دخی فلفل اغ بیکرم درهم
کرفس و نبط تخمی اوچ درم راست   الار کله اون درم افیون بلا کاست
بو فطراسالیون و سنبل الطیب   کرک درد درد که اوله راست بو ترکیب
سلیخه هند ساذج حب بلسان   دخی هم عاقرقرحا بیک سان
کرکدر فرفیون له هر بر ندن   اولا وزنیله بر درهم معین
انی بلسان یاغیله قرالر   پس اوچ انجه عسل له یوغرالر
پس الته ای سخلیالر کم الا ام   اولر بر شربتی آنک نصف درهم

فلونیاء فارسی

فلونیا که آدی آنک فارسی در   اولر قولنجه درمان ای سری در
انکله اختلاف قیء بلغم   کیدر ساکن الر خفقان دخی هم
الرعرق النسایه داخی دافع   رناکم رحم اوجاعینه دافع

صنعته

اولر آخ فلفلیله بزر بنج ام   یکرمی هر بر ندن وزن درهم
دورنج جند بیدستر دخی هم   زرنبادو یرم یارم بدرهم

کرکدر

کرکدر مشک لولو وزن درهم   ولیکن هر بر سندن بلا کم
کرک کافور دانق نصف دانق   الا یا کن ثموا ایدب مدقق
اوچ انجه باللیه ایدب آنی معجون   دن مله شربتی بر درهنه افزون

المقالة الثالثة عشر في الایارجات

ایارج روفس

ایارج که آکا روفس اولدی جامع   اولر اول بلغم و سودایه دافع

صنعته

کما زریوس شحمی حنظلک هم   یکرمی هر بر ندن وزن درهم
سقطری صبر بیش و اون خولنجان   سکز درهم له سکبینج زعفران
دخی هم زنجبیل و جعده و مر   دخی فلفلدن اول که آخ قرادر
دخی هم دارچینی و زعفران   زراوند مدحرج که اوله درمان
سلیخه داخی فطراسالیون هم   کرکدر هر بر ندن ایکی درهم
ایدب مدقوق هم منخول آنی   میبیله اصلت آندن اصلنانی
ادالر قامسن باللیه معجون   ایکی مثقال شربت دردنه افزون
اریشر درده داکن اولسه زاید   مزاج اولر دخی ارتوغیله فاسد

ایارج فیقرا

ایارج که آنك آدی فیقرادر	قولنج ولقوه افلاجه دوادر
هم استرخاء اعضایه ایدر نفع	دخی هم بلغمی قیء قلور دفع
کیدر آنو کله اوجاع مفاصل	دلك داخی اولور هم ثقلی زایل
اولور هم بش دخی امراضه نافع	رطوبا ترکه اولر معداده دافع

صنعة

کرکدر مصطکی سیله زعفران	دخی سنبل اسارون حب بلسان
سلیخه دارچینی عود بلسان	کرك قاموسنك اجزاسی یکسان
سقطری قاموسینك نصفی لازم	قمو آلنسه دوکلدکده ناعم
پس آنی سخلیالر وزن مثقال	تناول ایدلر حاجتده بی قال

ایارج جالینوس

ایارج که ایتدی جالینوس ترکیب	فضولك دفعچون قلدی آنی ترتیب
چو اوله اندە غلظتله لزوجت	سرر ادرار بولی بی ارادت
اولور هم لقوه وافلاجه نافع	تشنجلرده هم استرخایه دافع

صنعة

اشق

اشق سقمونیا وفربیون هم	دخی هم شحم حنظل کر اولا ام
بوغاریقونله مشوی وعنصل	دوقز دوقز درم استاین بوك
اسارونیله سکبینج زراوند	طویل اولسا اوجاوشیر ای خذاوند
دخی هم دارچینی دار فلفل	اخ وقاره دخی کر اوله فلفل
الاروکیله فطراسالیون هم	کرکدر هر بیندن وزن درهم
کرکدر جندبیدستر دخی چار	کرك قاموسی وزنیله اوله ناچار
قموسی چون اولا مدقوق ومنخول	اولر بر شربتی مثقال مقبول

المقالة الرابعة عشر في السعوطات والغراغر والسنونات

سعوط

سعوطی کم دماغ حاره ایده نفع	دخی بی خابلیغی ایلیه دفع
کرك عورت سدی مارول صوتی هم	دخی نیلوفرك یاغی کم اولا ام
کرکدر که اوله بو اجزا برابر	قموسن بورنه تقطیر ایدالر

سعوط آخر

سعودی کم اولا افلاجه نافع	دخی هم لقویه داخی اولدی دافع
صبر شونیز کارك داخی بورق	برابر قاموسی منخول ومدقوق

سعوط اولسه بروته اشبو جمله | الر زایل انکله اصل علّه

سعوط آخر

سعوطی کم اولا سرسامه نافع | وبلی اشیدن اولدوغنده واقع
کرک سوکت صوینی مرسین صوینی هم | دخی کافور صندل کم اولا ام
قولالر جمله سن بوزونه تقطیر | که ایرونه صیرویه صحت بوتن بیر

الغراغر

غراغردن بش اغزی سینه در ام | که اصلی اوله غلیظ وخلط وبلغم
چو مرزنجوش وصعتر جب رمان | که اوله ترش وصبر اجزاسی یکسان
ولیکن فارسی قیدا ولی صعتر | شکرله سرکده اصلانه یکسر
انوکله غرغره ایدلسه علت | اولب زایل بکلی بوله صحت

غرغره آخر

اولر اول ذبحه که اصلی اولا دم | به مت اوله اشبو غرغره ام
سبحی نک اکشیسی بیکرم درهم | عصاره لحیة التیس بلا هم
سوجی اقل کوک صافی دزالر | انوک ایجنده بونی که ازالر
انوکله غرغره ایدالر که اده نفع | اده اول حادث اولن ذبحه دفع

سنون اول

سنون کم دش قراسینه الزام | حماما وچ فلفل درت درهم
ایکی سادج که هندی اولا عفصدا | که اولا محرق سکز درهم معین
کرک قنبیلدن اون وزن درهم | ترازوبیله نه بیش ونه خود کم
قموسن دوکبن آلا بنت مایل | سز الر دشلره لیکن بمسوال

سنون آخر

سنون کم دیرین دیش ایده محکم | اغزده اوله یاوز قوقولیه ام
اما بینوزی کوینوکی اون بدرهم | طرال کبینوکی داخی ولقدرهم
دخی هم مصطکی سنبل زعفرلر | دخی مرهم برندن جزء یکسان
سذاب خشک ایکی سماق جلنار | الب بز بر درم دول کل بیکبار
حزین کیجرب دیشوکه سر کل | بجاسی فاید ایدر آنی کور کل

سنون آخر

کلدماکه اغزدن که اوله کندی | گر گلدسا ذج رومی وهندی
دخی هم عود طیب و مصطکی مر | ترنجک قابی یکسان جمله ای حر
بو اجزای که اوله مدقوق منخول | دشوکه سر که اوله قوقوسی مقبول

المقالة الخامسة عشر

في الاطلية والضمادات والنطولات والعطوسات

طلاء ينفع للكلف

طلایه که آرده یوزی کلفدن — کرکدر بورق وفلفل معین
برابر ایکیسی مدقوق ومنخول — طلا اولدیغنده صو بیله مقبول

طلاء دافع للبهق

بهق کم اخ اوله زرنیخ احمر — کرکدر اون درهم وزنی برابر
دخی کندسله هندی شیطرج هم — کرکدر هر برندن بیخ درهم
جیرم آلنب زیتون یغیله — طلا ایت لیک زینت اوله خلق معلا

طلاء ينفع في ابتداء السرسام

طلا کم ابتدا ایتدکده سرسام — قلادفع قمایه که ایده ایلام
کرکدر گل صویی وگل یغی هم — ولیکن هر برندن اون بر درهم
قرشدورلر اکا بر درهم خل — که اولمش اوله سوجیدن محصل
طلا ایتدکده آنی باشه یکسر — قمز کلما که آنی دفع ایدر

الضمادات

ضماد ينفع للاورام الحارة

ضمادی که اوله حار اورامه نافع — جکرده اولسه اول اورام واقع
قزل صندل له اخ صندل دخی هم — انز اوتنز کرکدر وزن درهم
قموسینی ادب مدقوق ومنخول — ضمادی گل یغیله اوله مقبول

ضماد للطحال

ار ایسی بر اشق برکیجه کندز — سوجیدن سرکده تاکم اوله دز
ضماد ایلایلر آنی طحاله — حقوق قرما بیله اول سغاله

ضماد للانضاج والتفجير

قرو انجیر چونکم صوده بیشه — ذکیلیبن اکا بورق قرشه
یغوریله انکله زفت یاسمن — به خود شیرج چیتلان اولرلام
ضماد ایتدکده ان انضاج وتفجیر — مداوا ده کرکمز هیچ تقصیر

ضماد للتفجير والتحليل

نه کم سنقور خرو سیله کوترتر — الیسه انلردن اجزاء برابر
خمیر اوچ جزو انکله بر دخی طوز — بله بو جزو بورقدن دخی دوز
قموسی چون اوله مسحوق ومنخول — یغوریلب الزیتیله مقبول

ضماد اولسه انوكيله دماميل	بولر تفجيرنی شك يعد تحليل

ضماد لدفع النقرس

چو قسط مر و كرنب ايله اوله محرق	برابر جمله منخول ومدقق
سنجيدن سركده آنی آردالر	آنكله نقرسی تضميد ايدالر
اوله حق امر ايله اكا نافع	اطبا ديرلر بونی اول رنجه دافع

ضماد لاختلاط العقل

كرك ادريه انی اون وزن درهم	كپك بيش خطمی اوچ اول وزنله هم
بنفشه بيش قمو مدقوق منخول	سكودا طرافنك صويله مقبول
ادب كل باغی وسركه ايله معجون	ضمادی باشه ايدر نفع افزون
اولر اولر اختلاط عقله نافع	چو حاد امراضدن اولر اوله دافع

النطولات

نطول لدفع الرياح البارده

قيزنك باشلری پاچالری هم	دخی اكليل الملك حلبه وملغام
شبث بابونج خشك وبه خودتر	برآوج هر برسندن برابر
قمو بيش رطل صوده قيندالر	ارنجه نصفه پس صافی ايدالر

نطول

نطول اتيدكده اولر باشه نافع	صوغ يللردن اولن درده دافع

سعوط لدفع الفالج

كركدر جندبيدستر ايله بورق	دخی شونيز واخ فلفل محقق
دخی انلار كله شحم حنظلك هم	قمونك هر برندن وزن درهم
صبر ايله كندش ايكی ايكی درهم	قمو مدقوق منخول كركم اولا ام
چو مرزنجوش صويله اوله معجون	آنی حب ايدلر كرم دوشه ميمون
بر برسی اول حبلاری كم دزالر	چو مرزنجوش صويله ازالر
سعوط اينك برونه عطسه ايده	انكله فالج وهم لقوه كيده

المقالة السادسة عشر

في الحقن والاشياف والفرازج

حقنة لاوجاع المفاصل

حقنه دن نقرس ايدن حقنه زايل	كه انكله كيده اوجاع مفاصل
كرك شاهتره وقيصوم راوند	كبر كوكی وصعتر ابجرد مند
چو سورنجان قنطريون دخی هم	دخی حاشا كرك تا كم اولا ام
بو قاموسيله بيله برلك حرمل	درمله هر برندن اون مكمل

اولوله شحم حنظل نصف درهم — بو مازریوندن داخی اولقدر هم
قمو اوچ رطل سوده قیندالر — آکا داخی که رطل ونصف ادالر
اوچ اوقیه قیالر دهن زیتون — ادالر احتقان که اوله میمون

حقنة ینفع للقولنج ووجع المواسط

بل اغری بینه و قولنجه درمان — درمله اون حلبه واون بزر کتان
حسك بابونج انلادکله اکلیل — اول اوچندن گرگ اوچ کف نه قیل
دخی نانخواه تخم رازیانه — اوچ اوچ درهم گرکدر ای یگانه
دخی انجیر وعناب وسبستان — یکرمیبشر عددله جمله یکسان
دخی خطمی که اولدر اصل دارو — چوز اوله اسکی کتانیله بغلو
پس التی رطل صوده قیندالر — آکا داخی که ایکی رطل ادالر
قموسن صافی ایدب وزن درهم — قیالر بورق ارمن کم اوله آم
گرك ملح عجین داخی اون درهم — گرکدر مقلدن هم نصف درهم
عسل له دهن زیتون دهن حل راست — گرك یکرم یکرم اوله بیکاست
قرشدورب قمو اولدخی مضروب — انکله احتقان اولور قتی خوب

شیاف ینفع للقولنج

شیافك اولجی قولنجه نافع — که سر علته الدر اول درده دافع
گرکدر جندبیدستر ای سرور — انکله صیغر اودی کم اولا تر
سخندوسی دخی قثاء الحمارك — برابر کارك اجزاسی بلادك
دکب آنی اول ادیله بوغرالر — گرکلو اولسه انی ایشه سرالر

شیاف للاطلاق

شیافیله ارسه دیسك طبعه اطلاق — وله اولماسه هرکز آکه اول شاق
گرکدر ملح هندی بوره ارمن — دخی هم حنظلك شحمی معین
دوکبن حنظل انلاری ازالر — یغیر ابن قموسن شاف ادالر

فرزجة مسکنة لاوجاع المعاء والمعدة

فرازجدن که اده اوجاع تسکین — معا و معده دن هم نیکو بیل
صو یا غیله کلیسنی کندنانك — فرازجات شیافنی سن آنوك
پس آنی وذکر کوتریسه صبر و — اولا کم دردنه آنوك اوله دارو

فرزجة لغری

دخی بر فرزجه کم اوله قاطع — دمی کم اوله رحمده اول قانه دافع
گرکدر جلنار وکحل مسحوق — دخی بلوط جفتی جمله مدقوق

برابر قامو ومنخول ومعجون | اولر مرسین صویله آکه میمون

المقالة السابعة عشر في المقيئات والحوابس

دواء مقئ للصفراء

دواكه آنكله اولر قي صفرا | آلر آنكله راحت روح پیدا
خبازی وشبتك صوی مغلا | جواب اسکنجبین طوز ومصفا
دخی سرهنق صویله ایچلسه فاتر | الور صفرای دفع اتمکه قادر

دواء آخر

اولور سودای قی اتمکلکه امر | دخی آکا که ایچمش اوله اول سم
سخندوسی الر قثاء الحمارك | دخی طوزی که اولر هندی دیارك
کرك بورق دخی اجزا برابر | دخی خردل برم جزء اولسه بیتر
شبث بال صویله ایچیلجك اول | چو منخول اوله سودا دوکلر بول

حابس

سك

کر کسه اوت که قی دفع ایدر | قرنفل اون اونا ال برابر
عفص جزما زج وقشور رمان | کرك بش بیش درم که اوله درمان
دخی بر دانق افیون جمله منخول | سفرجل ربیله دارو اوله مقبول

اولر

اولر بر شربت اندن درهم ونیم | کدرفی بله آنك هیضدن بیم
منوم دور وهم نفسه مقوی | دخی اسهاله دافع دیدی راوی

المقالة الثامنة عشر في دفع الرعاف

فتیله ایدلیجك اشکی کتان | بتلسه صبر اچینده که اوله درمان
سحلسه استنه آنوك زاج منخول | رعافه اولر اول دارو مقبول

دواء آخر

رعافی دفع ایدر بر دخی امر | انی داخی سکا شرح ایلیم هم
اجی قثا صوتی وباقلانك | الیسندن بلنسه بیری آنك
ادیبانك انی مدقوق ومعصور | سعوطی آنك رعافی ایلیه دور

دواء آخر

قشور کندر وقرطاس محروق | شبث مشوی که اولا قامو مدقوق
بروته که اولدی اول سرکیله مغسول | کر اقربله الر دارو مقبول

المقالة التاسعة عشر في مدرات البول والحيض

جزرله رازیانج تخمی درهم | خیارین وقون تخمی دخی هم
کرفسك هر بریندن اون [illegible] | درمله قامو تاکیم اوله درمان

گركدور بو قاموسنجه شكر   دو كيليين النسه اى برادر
سوق صولولسه غذا ايله عشاده   اوچ اوچ مثقال ناكم ندر زياده

دواء آخر

دوادر بو كه ايدر بولى ادرار   بودر هم عسر بوله داخى تمار
مدر حيض حلبه در انيسون   قربلى لوبيا تك اوله موزون
دن ايله هر برندن اون بلا كم   سذاب اوچ قوه داخى در درهم
قمواوچ رطل صوده قينداكر   چوبر رطل اوله انى صافى ايدا كر
ايچالر هر صباحن قرخ درهم   كه اوله حيض ادرار اتمكه ام

المقالة العشرون في الاطريفلات

الاطريفل الكبير

الاطريفل اولر معديه ام   كه بارد اوله امعا يه دخى هم
معين باهه مقوى در معايه   دخى نافع مثانيله كلايه
نشا و شيطرج هندى و املج   شقاقل داخى بوزيدان بليلج
دخى اهليلج كابل كرا اولا ام   كركدر هر برندن اون بدرهم
عصافيرك لسانى تودرى احمر   دخى ابيض هر برندن بيش برابر

دن ايله دهن لوز ايله ادب تر   كليكسوز بالله آنى عجن ايدالر
اولر بر شربتى آنوك وزن مثقال   ايدر اول ديبلك نفعى بلا قال

الاطريفل الصغير

كچى اطريفل اولر معديه ام   كدر آنوكله صفرا و بلغم
اولر اول لونده داخى هم محسن   بواسيره دخى اولر مسكن
هليلج كابلى و داخى املج   برابر قامسى ايله بليلج
الانب دهن لوزيله ايدله تر   عسل ايله قامسنى عجن ايدالر
اولر بر شربتى آنوك وزن مثقال   ايدر اول ديبلك نفعى بلا قال

الاطريفل المسلين للطبيعة

طريفل كم اولر اول معديه ام   كدر آنوكله صفرا و بلغم
هليلج كابلى اصفر داخى املج   آنوكله شاه ترج هم بليلج
دن ايله هر برندن اون برابر   بش اصل سوسن و هم ورد احمر
يكرمى تربد ابيض وزن درهم   كركدر زنجبيل و شيطرج هم
كه هندى اوله اوچ اوچ هر برندن   انيسون دارچينى هم معين
كركدر قرفه و هم خيربوا   انكله ملح هندى داخى اى دانا

ایکی ایکی هر بریندن وزن درهم / درم وزنجه بسفایج دخی هم
دکیبن بالله ایدیله معجون / اولور شربت ایکی مثقال موزون

المقالة الحادي والعشرون فیما یسمن ویهزل

دواء مسمن ٥

قبق تخمی که اوله اول مقشر / صغر سودینی استینه دکالر
کرکدر تخم قرعه سحق اول / که اوله تا بشیر آنوک کی مکمل
انی آق اوله کی یوغرالر / نشایی بی بنوک کی بیشورالر
یبالر شکر و سودیله آنی / که سمیریده تنی خوش اوله جانی
تحسی ایدلر آنی برقچ ایام / ولی کارک انوک ادنجه حمام

دواء آخر للسمن

درمله اون بیش نخودی وزن ادالر / سودیله بردن وکون اصلدالر
برنج و بغدای و ارپه مقشر / درمله هر بریندن اون برابر
مقشر لوزله هم تخم خشخاش / درمله هر بریندن اون بیش آلقاش
سمیداوندن آل اون التی درهم / شکردن که آق اوله بر رطل آل هم
ادیبن جمله مدقوق ومنخول / سودیله ایده تناول که اوله مقبول

انی

انی هر کون کرک اوتر بدرهم / که سمزلیکه اوله غایت اول امر

دواء یهزل للسمن

سذاب و نانخواه و داخی کمون / کرفس و رازیانه تخم موزون
درمله هر بریندن بیش برابر / تومرزنجوش یورق که اوله احمر
کرکدر هر بریندن وزن مثقال / دخی هم نصف آلنمش بهر حال
انی چون ایدلر مدقوق ومنخول / اولور صوغوق صو و سرکیله مقبول
اولور سر شربتی انک وزن مثقال / سمیزی آرغ ایدر اول بهر حال

المقالة الثانی والعشرون فی التریاقات

اولور تریاق اربع سمه نافع / غلیطینه یلوک هم اوله دافع
طحال و لقوه و صرعه ایدر نفع / ادرا غولو حیوان سمنی دفع
اولور زایل انکله رنج خفقان / دخی هم لیدذ آنوکیله یرقان
زراوند طویل و دانه غار / کرکدر که اوله ظاهر اندن آثار
دخی اولور کله رومی حنطیانا / دخی هم مرکه اوله صافی ای دانا
برابر قاتودن مدقوق ومنخول / اوچ انجه بالیله یوغرله اول
کرکدر بال که اوله بی کف بهر حال / اولور بر شربتی آنوک وزن مثقال

رادم درسك دخی تریاق مضبوط   كتبدن آنی بول كم اوله مبسوط

المقصد الثالث والعشرون في المراهم والاكحال

المرهم الابيض

دیم اخ مرهمی كه اصی بشورر   قروجی قوردور آتی بشورر
اول اسفیداج كم اوله رصاصی   دخی شمعك كم اوله آغ وخاصی
كركدر هر برندن ایكی درهم   انكله درد درهم كل یغی هم
یغك ایچنده شمعی آردالر   سفیذاجی دخی آكا خلط ادالر
اراكر آنی تا كه اوله برابر   قولشه بر بربنه قاموی یكسر
حرارت كر اولورسه انده سوفور   یموردە آغلە برجزء كافور

مرهم الخل

بو سركه مرهمی قندا كه بیتر   قروح آنكله قورور لحم بیتر
دكلمش مردە سنجك اوقیه سز آل   انی زیتیله خل ایچنده ات حل
كركدر زیت اوله درد اوقیه راست   كركدر اول قدر هم سركه بی كاست
اورالر دستۀ هاونله هر دم   اولنجه مستوی وخوب مرهم

مرهم النوره

اولر

اولر هم توردن بر درلو مرهم   كه اولر كیبكینه اودك اول ام
اولر اول اكله باشینه نافع   قروحه داخی تجفیفیله دافع
كرك نوره طاشی مسحوق ومحروق   بونه طتلو صویه شرط اولدر الحق
صویله عجن ادالر چون بیالر   ازاز زیت آنك استینه قیالر
اورالر صولكدنجه اندن بیكسر   دخی زیتیله آنی یوغرالر
بو دوررر مرهم نوره دیدم اوش   اكر دیلدوكسه سز الارمه كوش

كحل الزعفران

دیایم ساكه بن بر كحل نافع   كه اوله اول ظلمت سیلانه دافع
كرك هم كیجدوكینه اولا ام   زعفراندن كرك دردر در درهم
كرك قدرنجه انوك سنبل الطیب   یرم دانك زراخ فلفل تركیب
انكله دار فلفل قدر درهم   كرك دورر كه كوزلاره اولا ام
یرم نوشادر واوچ داخی ماذرو   یرم كافور دانك باتراز و
قموسی چون حریر بله اوله منخول   كزی ایلامك انوكیله مكحول

كحل الروشنائی

ادایم شرح كحل روشنائی   قوی ایدر كوزی كیدر اوغشانی

کرکلدر شاذنج باقرله محروق
درمله هر برندن بیش محقق

زعفران شحم حنظل دارفلفل
درمله بیر و بارم داخی فلفل

داخی صبر و سقطری بیله زنجار
داخی بوروق که اوله اول آنلم یار

درمله هر بریندن بر کرکلو
ایکی اقلیمیادن اولدی دارو

درمله لیک بل اقلیمیائی
بول التوندن که اوله روشنائی

قوسن دوکبانوک ایله منخول
گوزی هر کون ایدم آنکله مکحول

بو رسمات جمیع توتیائی
دلرسک بولسن کوزه دوائی

الذرور الابیض

ذرورک آخی الر کوز نورنه نفع
چوز اوله حدت و دردی بروز دفع

نشا ایکی انزروت اون بیش بدرهم
دلا ریسک که اوله بو کوزلره ام

طبرزد بر داخی صمغ عرب بیر
درمله قاموسینی برین دیر

دکیبانک حریره ایله منخول
ذرور اولدلر ذات آنکله مکحول

ذرور الاصغر الاکبر

ذرور اصفر ایکی اولر بیر اکبر
بریسی داخی الر آنوک اصغر

رطوبتدن کز اغری سینه نیکو
الور و داخی اسکی درده دارو

کرک

کرکلدر اوتربت اون وزن درهم
بیش ال اشیاف مامیثا که الا ام

صبردن درهم وهم نصف درهم
کرکلدر زعفران داخی ول قدر درهم

کرک افیون مصری ایکی دانق
حریر بیله الثمیش مدقق

اکا کون که اولدر ذروری
سغالر کوزه اولرتا نه نوری

ذرور الاصغر

ذرورک اصفری کم اوله اصغر
بقایای رمد آنکله گیدر

درشدر انزروتی التی درهم
ایکی دانق صبردن کم اوله ام

داخی اشیاف مامیثادن اوچ هم
درمله آلسن تا کم اوله ام

ذرور ابیضی التی دراهم
اکه قاتب کرک دوکیله ناعم

حریر چون اوله بو جمله منخول
اولر چون کم کوزه آلیله مقبول

بو رسمات جمیع توتیائی
دلرسک که ایدم سن کوزه دوائی

داخی بیسینی کتبدن که اوله مبسوط
طلب ایت دیلرسک که اوله منضبط

کز بچون یا کز درلو کتب وار
انی بول قاموسینه اولسک طلب کار

القانون الرابع في العلاج

وهو مشتمل على بابين

الباب الاول فی قوانین العلاج

وهو مشتمل علی ثلاث مقالات

المقالة الاولی

علاجه اولالم مشغول من بعد   اوله ان شاء الله روزی طالع سعد
انی ایله ایرورز تمامه   اوله عاشق ایشیدن اول کلامه
سر الم استعا دیله اول رحیمی   ادالم باد رحمان رحیمی
یه صحت ادویه‌یله بوله بیمار   یه کارکذ ایلیه آکه بیمار
یه داخلدن اده استفراغ دارو   یه خارجدن اده نقصان بهر رو
نتاکم ادویه اولدخده اکال   انک تضمید دوکر آنی بی قال
یه خود خارجدن ایده نسنه زاید   نتاکم منبت دارو اوله وارد
یه خارج دفع اده یه قیله تغییر   طلی تضمید اولدخده یه تقطیر
علاجی یا صنوعی بعلمقدر   یه بر مخ عضو و یا دغلمخ دور
کرایدالر دوا ایله علاجی   کرک بلمک نه در صبر و مزاجی
نه مقدار انده وار در ضعف قوت   حرارت نه قدر در یه برودت
مرض نه در سبب اوله بلینه   که اکا لایق نه در درمان بلینه

بلدله سن و عادت وقت حاضر   هوا بیلنسه اولر دارو موثر
بولر بیش و جهله بیمار اتمام   چو امراضک مداواتی اوله تام
نه در کیفیتن بلمک دوانک   مرضدن بیلنر کیفیتی آنوک
دوا چون چوغ اوله شدت حرارت   انکله در که اوله انده چوغ برودت
حرارت آزنه آنوک برودت   الور کافی دخی اتماز بادت
دخی بیلینجک ابدان مزاجی   بلینر نیجه اولر علاجی
اکر محروره اوله حرارت   کرکدر که اوله تبریدنده قوت
وکر مبرود ایرسه حرارت   کرکدر که اوله تبریدنده کثرت
اول اولرنه دزر درسک علاجه   که دندوره تنی اصل مزاجه
آز اسیلخله الر اول که اوله محرور   تن آنک محرق ایستمیله رنجور
فلا بد چون که آز اوله حرارت   کرکدر دفعنه آنک از برودت
چو مبرود اوله چوخ کارکر حرارت   که اکا حمای محرق ایده زحمت
کرک تبرید چوغیله علاجی   که اصلینه ایروه اول مزاجی
دخی وقت مرض کیم ابتداسی   الر آنک وسطله انتهاسی
کرکدور ورمه کم اوله حاجت   روادع ابتدا اولدخده ناچار

تن ایذده گرک رادع اوله چوخ | نهایتده محلل کارک ارتوغ
گرکمز خود که اله آنده روادع | که اولمایه محلل اوته مانع
گرک قوتده خسته بیلنه هم | که ایدیله قوتنه گوره آکا ام
قوی اولسه اولمیه استفراغ تأخیر | که اول تأخیر اوله آکا تقصیر
گرک تأخیر کس اوله ضعیف اول | غذا ایله النجه قوتنی بول
بری داخی که اوله وقت موافق | که دوشه آکا علاج اولسه مطابق
قیشن استفراغ اولور ایرسه اویله | سحردن یا وزاستاذ ایدر اویله
انکچون نکم سحرگاه وشتائی | کسر قانی برودتله دوائی
بناکم یازن ایلاده حرارت | دوا تأثیرنه ایدر منع قوت
قیش اولسه ازات اول حمایه تبرید | یاز اولسه چوخ بونی بلکل بتأکید
یه خود عضوک بری کم اوله رنجور | بلیناکم یخشیدر یه خود دور
چون اوله سنج بری امعاء علیا | گرک مشروبله آکا مداوا
اگر سفلیده اله آنوک اذاسی | گرکلدر حقنه ایله آنوک دواسی
گرکلدر سنج ترکیده قننمق | که اوله اول بغرسقده محقق
یه عضوک قوتی بیلینه مطلق | دوادن اول ادیله که اوله اوفق

مداواچون اوله بر عضوه خاص | بلر دردو جهله صبر وایتدن اخلاص
بری عضوک مزاجندر که اعضا | مزاجنده اختلاف اولور مهیا
گرک عضوک مزاجن ضبط ادالر | انی اصلی مزاجنه دوندرالر
بری اولکم بلینه اصل خلقت | نه در هر عضوده کم ور حقیقت
رئه کبی اگر سست اوله اندام | دوای ایتمکله قوی کم ایدر ایلام
چو صلب اوله وسنج شبلاکه نکرگ | دوانک آکه قوتلوسی گرک
وسط اولسه جگر بیکی دوادن | وسط گارک که قوتیله اذادن
اخسنجی اول که اعضانک رئیسی | یه نفعی چوخلغه اوله نفیسی
بناکم معده دورر کم اول اندام | قمو اندامه اولور نفعله عام
یه اوله عضو لطیفه بهرحال | گرکمز اول کم ایده قوتی اخلال
گرک دردنج وضع عضور رنجور | بلیناکم بخشیدر یه خود دور
بریننک اوتله اولسه علاجی | تز ایریب اوت اکا توتر مزاجی
جگردن ماده یبری اولسه مقعر | که امعا ایله آنوک شرکتی وار
گرک امعایه مستفرغ الا اول | دوا سهلیله آکا بولنه یول
وگر ماده محدبده اوله اول | بلر ادراره بکرگره یول

المقالة الثانية في الفصد والحجامة

دوا ایلن اولدر فصد و حجامت / ادایم شرح انی ساکا تمامت

چو استفراغ کلی اولدی بو فصد / ضعیف اولن گرک ایتمیه اکا قصد

انی بیلکل که انلاری الور ام / که ابدا ایدن الارکه رجوع اوله دم

بو اوله اهل اکل و شرب دایم / همین انلار اولور اول ملایم

اگر باشده الا علت بهر حال / تیز ایدر نفع فصد اولنسه قیفال

انکچون کیم بودا امر متصلدر / بشک اعضاسنه ای دانش پر

الر اول باسلیقک فصد اجمال / نه وقتین که اوله علت بیری اسفل

اگر اکحلدن اولورسه جامع / بنا کم وار اول ایکیده منافع

اولر ضعیفه تاثیر حجامت / ولیکن فصل ایدلدکده نسبت

که اول بیرک که اکا اوله مجحم / بجیب ندا غی اعضادن جگر دم

حجامت ساقدن اقوا اولور کی / که قان اندن چکر کم اوله اعلی

المقالة الثالثة في القيء والاسهال والحقنة

دوا ایله چو قیٔ ایتمک خطردر / اش ایتمکدن انی جان حذردر

اولر که ایدر قیشن کوزن محقق / بنا کم اولر استعمال خربق

که اول ایکی وقتده ایدر مادهٔ عصیان / که جامد اولر انده اخلاط ابدان

اولر اخلاطی یازا اولسه رقت / اوتیله قیٔده وردور آفت

ضعیف ادویه انده اولر معین / بنا که اولر شیئ اصل سوسن

خورشله معده‌ئی ایدر منقی / ولی اولر خشک یورا ایشندکی اعضا

گرک اسهالده اولماغه معاون / ادیله اولده تقلیم ملین

چو مسهل ایچله واجبدر آرام / که بوله راحت آنکله هر اندام

روا بحلدن گرک کم ایده شم / سفرجل کبی و نعنع دخی هم

که اوله شم انک غشیانه نافع / که قیٔ اولمایه اول دارویه قاطع

اگر افراطله ایدر ایسه اسهال / گرک حابس تناول ایده درحال

چو مسهل ایچله اولمایه اجابت / گرکمز انده تحریک طبیعت

اگر قوقولو علت ایده ظاهر / گرکدر حقنیه اولمق مبادر

که باطنده اغی اخلاطی زیادت / الر حقنیله مستفرغ تمامت

خاتمة المجلد الاول من منظومة فتح الارواح

زهی دولت که اوله توفیق یاور / ارشدی بو ربیه بو عقد گوهر

صفادن ویرر ارواحه بشارت / شفادن ایدر اشباحه اشارت

مبانیسی قموسی روح پرور — معانیسی سراسر روح گستر

بو یئتنله اولامز هیچ گلزار — که قالورلر کورجك آنی گلزار

بو لطفله در اولامز عدنده — بو رسمه مشك اولامز ختنده

بو بر قومك اچنده اولدی منظوم — قموسی شوم اختر شومله کم بوم

اشکللر لیکن ادلاری ایمه — نه ملتدر بلنمزلر نه امه

بروسا قوم کم انلرده ایمان — علیم الذات دردی اهل قرآن

قمو ابلیس بکی حقه طاغی — رسوله هم اولوا الامرینه یاغی

نه انلرك برنده معرفت وار — نه برنده آدمی خلقی صفت وار

غریبه خصم و شهریه مخالف — حسدلر کبر انلره وظایف

نه عفت وار برنده نه مروت — نه شفقت وار برنده نه فتوت

نه دینکم وردر آدی جانوردر — ات و طوکزدن انلر هم بتردر

قرابت یوخ اولورلر اقارب — ضرر اشلادی ایلانکم عقارب

قموسی قرغه کبی حیله کردر — جمیعی زاغ بکی جیفه خوردر

قمو تزویر ارباب ریادور — قمو زراق و بی صدق و صفادر

اکابرکه انده در جمله فراعین — مشایخ که انده وار قمو ملاعین

کشی کم

کشی کم ملك عثماندن اولا اول — عجمی اندن مفاتح کر الا بول

بو کشورده مروت بتمشدر — فتوت آدی بنده بتمشدر

اولرده خبردن هرکز اثر یوق — اشکلده وار انلرده بر هنر یوق

دلامزلردر که اوله اشبو تألیف — که دردجانده انلاره بو تصنیف

ویررلردی بکا درلو ملالت — که ترك ایدم بکا این خجالت

که انك ترکیبله معیوب اولم — بو خلق ایچنده نا مرغوب اولم

قمو طعنیله درلردی بو کیشی — نجاسی باشه التیسر بو ایشی

بحمد الله ذی المن العطوف
تمام ایتدم علی رغم الانوف

346

VI

[illegible]

ترکیب مقوی

اون درهم شکر آکی بچق درهم آق بال
بچق درهم فلفل بر درهم زنجبیل بر بچق
درهم قرنفل اوچ درهم جوز بچق درهم
زعفران بر درهم هندسدان قفدزی بچق
درهم مصطکی بچق درهم بالنغم بچق درهم
کتان تخم اون سکز جه بیش عدد

جربت ماء و تخعارجبا
ویولقل ازالبول [illegible]
کتانک صمغ فحالی قب
درهم درهم درهم

ترکیب معجون است
دار فلفل مرمکی آق فلفل
زعفران و کتانک و طوپلق هر بریندن
برابر الیندوکلکی ان کبی اولا بو مذکورک
برابر بال قوامه کتور قرشدرلوکن کندر بر درهم
مقدار افطار ایده [illegible] طریق اوطار صوق صوئیه تجربت
ایدرباجسی نافع ومرط دور

من كتب طبيب روح الرواح

معجون که صوق بلغمی کدرر دخی معده اجنلو اولان بلغمی
کدرر بواسیر امین ادر بوسکرو بیل اغریسن امین ادر قولنجی
امین ادر جماع ارتورر ادویه‌لری بودر تربد و سقمونیه
و فلفل و قاقله کبار و زنجبیل و دارچینی و املج قبسم
و بسباسه و قرنفل و جوز و سکر بو مجموع کفی الخمس
اجلا درهم بالو شفا اولا
بالله قوشدر ان شاء الله تعالی مجرب
محمد

١٧٤

174

صفت تریاق برشعیثا

فو فلجنمشك و فلفل هر بریندن اون درهم • زعفران بش درهم الآبزر
بنج دراون درهم • جنطیانه درت درهم درهم زرا وند طویل
درت درهم درکر دخی هم غصل مشفوی بیل • یدی درهم حب غارو
افیون مصری دریدی • بش درهم سنبل درا کی ناردین در مر یدی
جوز بسباسه یدی شر قاقله بیل بش درهم • اوغلن اشی بر درهم دربیل
هم بیل بش درهم • بوحوایج اکی درهم عاقرو قرحا یله • اون طقوز
اولدی محقق بیلنور احصا یله • بعضلر دیمش که بالی اوج دونجه در
ایکی انجادر دینلر سوز بیر نجا در بو تریاقوك خواصنی وکیفیت
استعمالنی بیان ایدلوم اما بلکل بو تریاقی وحید الزمان ابو البرکات
رحمة الله علیه تألیف ایدبدر • ودخی بو تریاقوك منافعی
کندوده وغیر کمسلرده تجربه قلنبدر نافع در مثلا • اعلال قلبه

حق تعالی فضلیله • دخی جکر اغرسنه کی ریحی اوله و ورمی اوله دخی
شیلشی ازلمغ قومز واکر اولمش اولسه نرم ادر واجر • ودخی بکرکله
ومثانده طاش اولسه مفید در • دخی طلاق اغرسنه که ریحی اوله وورمی
اوله نافع در • دخی درد سینه وورم سینیه که آلتها بله نخس لر اولا
ودخی باش اغرسی که یلدن واخلاطدن اوله • وکوز اغرسی وقلق
اغرسی که یلدن وخلطدن اوله نافع در • ودیش اغرسنه نافع
وخفقانه وضعف قلبه وتوحش ووسواس ومالخولیایه • وقطره
سهر لی خوانی بغایت مفید در • اسی مزاجلویه وصوق مزاجلویه وتر
خشك مزاجلویه مفید در • زیرا کی قوة حیوانیه وقلبه بغایت مفیدر
اولدوغیچون انسان خود بو اکی نسنیه قتی محتاج در • پس حملیه
کرکدر که استعمال ایدلر • ودخی حمیاته نافع اولدوغی بو سببدندر
در که قوة حیوانیه عظیم منفعت وار در • ودخی فالج ولقوایه وصرع
واوجاع مفاصله • ونقرسیه • وسرعة انزالکه جماع اورتاسنده
واقع اولور • ومحموره مفید در • اما خشك مزاجلو کشی بو تریاقدن
ارتنا ولا ایده مکرکی مرطب نسنه لریله استعمال ایده • وبو تریاقوك

فعل تریاق فاروق فعل کبدر • تریاقوک منفعتلری بعض وقتده
وساعتده ظاهر اولوز وبعض برکونده ظاهر اولور وبعض بر
هفتده وبعض برایده وبعض بریلده اولور • وبو تفاوت کی
دیدوک اغولرده دخی واردر • ودخی نافع در نزلیه ولقوه
ورعشیه واغزقوقوسنه واغزدن اقن سلیاره ورحمدن
اقن رطوبته وبدنه • ودش دبلرینی محکم ایدر • ودلی مردان ادر
وفصیح وزیرک ایدر • وقوة حافظیه ونسیانه نافع در وبلغمی
ارز • وخناق کیدرر واوازی صافی ادر • وقانی صافی ادر دخی
سبات سهره وسهر سباتیه وبوریه وقلنج • وسعده صوقلو غینه
وجکره مفیددر • وسددلری اجر جکره قوت ورر حضم طعامه
وقان بفتح بلمغه وربوه واستسقایه وبدن سستلغنه وجوق
درلمکه ودرر فوقدوغنه نافع در • وقوة باهه مفید در • وکزنمکی
واسنمکی وسستلغی کدررر • ودخی یکسلک قوتنی صقلر وهر کیم
بجدینه کیج بیرا ولا • یلدن وعقرب زهرنه مفیددر وبولی سورر
وکوز قرارب باش جکزمنیه وحیران اولمغه وقلوق جکلدسنه

176

مفیددر • وجمیع سمّلره که معدنی ونباتی وحیوانی اوله مفیددر
بغایت • ومصنف ایدر رحمة الله علیه بو منافع که ذکر اولندی
جمیعسی بونده موجوددر • ولکن کیفیت استعمال بو تریاقوک
هر مرضه اشبو قانون اوزره در ذکر ایدوز ان شا الله تعالی • مثلا
صاحب صداع مرزنکوش صویله برحبا زلکر بورننه طمزرلر ایجی
ایدوب • لقوه یه وبوغزاغرسنه اول حبدن اغزنه طوته ازلینی
یوطه • واسکیدن سعالی اولنه وبکیدن سعالی اولنه مرزنکو شك
سفندوسیله ویا بیان صوبیله ورلر • معده اغرسنه یونج
صویله ورلر • وصوق نفسه کمون صویله ورلر طلاق اغرسنه
کلابله یا سرکیله ویررلر • صولدغی بهلو اغرسنه قصنی صویله ورلر
جکر اغرسنه بال شربتیله ورلر • اکر صوقدن اولجق اولرسه واکر
سدده سببیله اولرسه شراب اصولله یه شراب دیناری بریله ورلر
اویکنده ورمی اولنه نبات شکر بریله وبادام یاغیله والجق
صویله ورلر • نخود قدر اسهال اولنه مرسین صوی بریله ورلر
یغرلی اغرینه الجق صویله ورلر • یازکونلرنده جلابله الجق

ایدہ لر قش کونلرندہ تب ربع انیسون صویله ویرلر • زحیر ریحان
تخمنك لعابیله وبذر قطونا لعابیله الجق صویله • بلغمی استمہ کہ
یورك اغرسیله اوله نعناع صویله ویرلر • بکرکدہ وستاندہ طاش
اولسہ دمیردکنی صوی بریله ویرلر یاخود تربت صوی بریله ویرلر
ایقوسز لغجون خاشخاش ایله ویرلر • بواصیرہ کندنا صوی بریله ویرلر
وعضلویہ قصنی صویله ویرلر • ویا کاوزبان صویله ویرلر یہ کلابله
یہ سکوت یبراعی صویله ویرلر • ونقرسلو اکشی هرکون یارم درهم
بیه وشول عورتکی اوغلان طغورہ داخی اچنہ اغرلری سکن اولمیہ
بو صوی بریله ویرلر • وقوت باها بتمش نخود صوی بریله ویرلر
بغایت بر کرہ یوزرلك صوی بریله ویرلر • شول کشیکم قصد ایلہ
افیون ویرلمش اولہ اکا طبیخ دارو صویله ویرلر • شول کشیکم
کافور ویرلمش اولہ بالقصد اکا طبیخ عودله وکلابله ویرلر دخی
عقرب اورمشسہ عسل مصفی ویرلر • یلان اورمشسہ هرکون
یارم دنك ویرلر واکر قصرسہ قصعی ساکن اولنجہ ویرلر • ودخی
هر کشیکم دارو قتال ویرلمش اولہ اکا دخی ویرلر مفیددر • وبکرك اغرسنہ

کبك صویله ویرلر بتمش اوله • وسوز لمش اوله ودخی کرہ یغیله
ویرلر • وافراطله عورت حیض کورسہ سوماق صوی بریله ویرلر
واکر حیض بغلنسہ قینمش عناب وقزل اوزم صویله ویرلر
وقولنج دوتمشہ قینامش سوسن صویله ویرلر • اما حوایج جمع
اولب معجون اولدقدن صکرہ التون قابدہ سقلیالر • یہ نقرین
یا سرجدن قابدہ صقلیالر وارپہ اچنہ دفن ایدلر درت کون
یہ درت هفتہ یہ درت ای یہ التی ای اولہ یہ بر ییل قویالر تا تربیت
بولا اندن استعمال ایدہ لر بکرك اولا وقت حاجتدہ • ولجك شربتی
هرکون یارم درم یاخود بر درهم • وبویك شربت اکی درم ویا
اوچ درم صوق مزاجلو کشی وبلغمی مزاجلو کشیہ بو تریاق مفرح
بغایت کی ان وصف ایتمك اولمز ودخی شیله دیرکہ بو تریاق بدلی در
جمیع مفرحاتك ومسکراتك ومعاجن کبارك وجمیع مناقب کہ بو
تریاقدہ کی واردر ابو البرکات تجربہ قلمشدر • والله اعلم بالصواب

والیه المرجع والمآب

شرط

صرفه
دریازله
علاوه جلد قلق یازیلمه